FREDERICIA-

SAGEN 1942

DKP - Situationen Radiotjeneste for sydlige Jylland

SAMSING-

GRUPPEN

(Århus)

Interview m.m.

Grethe Bartram-brev til moderen

DKP OG FRIHEDSKAMPEN

25

Genoptryk 1997

SITUATIONEN

****

blev udgivet af Danmarks kommunistiske Partis sydjyske illegale ledelse, nærmere ved redaktøren. Det var sekretær Ib Nørlund, der dels selv, men også med hjælpere blandt kammeraterne, aflyttede de uden for Hitler-Tyskland beherskede områders forskelligsprogede radioer, der berettede om hvad der skete i den frie verden og ved fronterne.

Det illegale livs betingelser betød derfor, at man lavede denne radioaflytningstjeneste "Situationen" for at holde kontakterne ajour. Udkom med 15 numre i perioden 22. september 1944 til 20. januar 1945 . Gestapoarrestationer afbrød den fortsatte udgivelse.

***

En lignende radioaflytningstjeneste fandt også sted i det københavnske område. Først var det journalist Erley Olsen, senere kom flere til og det endte med maritime natlige aflytninger. Der findes ca. 750 sider, som først og fremmest drejer sig om frontberetninger på Østfronten. Men også når der skete afgørende ting, som f.eks. Kominterns opløsning i 1943. Houmann har berettet hvor glade de var, at oversættelserne af de sendte meddelelser herom, holder tilfredsstillende med de senere modtagne skriftlige meddelelser.

tra.

SITUATIONEN.

Nr.1.

Denne Informationstjeneste udsendes til Afdelingsbestyrelserne som Materiale til Afdelingsmøder, Lokalblade m.m. Den vil i Almindelighed ikke indeholde de Nyheder, som de sædvanlige Nyhedstjenester bringer, men er tænkt som et Supplement og en Kommentar til Dagens Begivenheder, set ud fra vort Synspunkt. Den vil udkomme ca. hver Uge.

1. FOLKESTREJKERNE. Den nye Bølge af Folkestrejker opstod spontant, først i Sønderjylland som Protest mod de vilkårlige Deportationer af fra Præstø. Den bredte sig langs Jernbanerne og omfattede Fredag Aften d. 15-9 hele Sydjylland op til Fredericia og Esbjerg. Banen i Fredericia holdt fra Fredag Kl. 22 til Lørdag Kl.14, i Esbjerg fra Fredag Kl.18 til Lørdag Kl.20. I disse Perioder var der næsten godt som fuldstændig lukket for Trafikken sydpå. De øvrige Enkeltheder vil være bekendt. I de fleste Byer overtog de lokale Frihedsråd eller lign. Organisationer Ledelsen af Strejken og bragte den til Afslutning. I Løbet af Lørdag og Søndag bredte Strejken sig til alle Dele af Landet, og Udviklingen var her ligesaadan. Efter Opløsningen af Politiet Tirsdag kom det , trods de lige afsluttede Præstøstrejker, til nye Strejker med en sjælden Enstemmighed, saa at de Onsdag omfattede alle Byer paa nær ganske enkelte. Ogsaa her greb Frihedsraadet ind og gav Aktionen Retning og Afgrænsning.

Folkets Hærne Landet over er saa stor som ingensinde før.Ikke Del Byer har Frihedsraadet maattet optræde med al sin Autoritet for at Strejkerne ikke skulde fortsætte ud i det uvisse og hele Protesten udviskes. Ophidsælsen var saa stor, at man sine Steder mødte Afblæsningsparolerne med Mistro, undertiden under Henvisning til tyske Vendemærker i Lebesedlerne. Det lykkedes dog at overvinde Mistroen, bl.a. ved at Fa informeredes og i Snakken Mand og Mand imellem forklarede Sedlernes Ægthed. Iøvrigt henvises til vedlagte.

Om Tyskernes Planer efter Opløsningen af Politiet foreligger endnu intet, og det kan betvivles, om de selv er klar over det. Sandsynligvis maa de ty til at lade Gestapo-og Schalburgfolk forsøgsvis overtage Polititjenesten . Fra dansk Side maa der sættes alt ind paa at forhindre eftergivende Elementer indenfor Politiet i at indgaa nogen Form for Kompromis. Endvidere maa det erindres, at Modstandsbevægelsen ogsaa har andre Kampformer end Strejken, og enhver Form for tysk Administration maa generes og forhindres i at udøve de Opgaver, som den har stillet sig.

2. KRIGENS GANG. Vestfronten. Efter en kortvarig Standsning i Fremrykningerne er Bevægelseskrigen nu atter kommet i Gang med Stedet op i Holland. Fremrykningen er sket overordentlig hurtigt som Følge af Samvirket mellem et stort anlagt Luftlandeoperationer og de indtrængende Hære. Begge Rhinarmene, Floderne Leek og Waal, er overskredet og Forbindelser med samtlige 3 Luftlandegrupper er oprettet. Det umiddelbare Mål synes at være et Fremstød til Zuiderzeen, hvorved dele en ny stor tysk Hærgruppe vil være afskaaret i det sydhollandske Kystområde, del e en stærkt forøget Trusel mod Ruhr. Forudsætningen for den hurtige Fremrykning er som sædvanlig Tyskernes Mangel paa bevægelige Reserver, hvilket selv Goebbels har indset i sidste "Das Reich". Stedet oppe i Holland har som videre Perspektiv en Afskæring

af hele Nordvesttyskland, og dermed af Jylland, saa der er en Mulighed for, at Befrielsen kommer nydfra. Omvendt kan det ogsaa tænkes, at Stedet fra Holland skal suppleres med et Sted nordfra til en Knibtangsbevægelse bag om Hamburg, hvorved altsaa en Invasion i Danmark eller Slesvig skulde komme paa Dagsordenen. - Det direkte Sted mod Midttyskland møder stærk tysk Modstand, men skrider stadig frem. I den nuværende Situation har det især Betydning ved at binde større tyske Styrker. - En Række af de vigtigste Kanalhavne bag Fronten er blevet ryddet. - Det forlyder, at Hitler personlig har overtaget Kommandoen paa Vestfronten, hvilket Montgommery i en Tale har hilst med stor Glæde. - Der er taget over 450.000 Fanger i Vest.

Østfronten. Den nye russiske Opmarch er afsluttet, og Generalangrebet allerede sat ind mod Tyskernes uholdbare Stilling i Baltikum. Over Halvdelen af Vejen fra Narva til Tallinn er allerede tilbagelagt. Peipussøen, som var et Led i den tyske Front, ligger bag de russiske Linjer. Den røde Hær staar umiddelbart foran Riga, og Tyskerne holder kun en Strimmel Land af ikke over 100 km Bredde.

Paa Balkan er der opnaaet Forbindelse med Titos Styrker, Bulgarien er besat, hvorved Tyskerne i Grækenland er afskaaret. De har rømmet det sydligste Grækenland og vil forsøge at vende Front mod Nord. Samtidig er der sket en Opmarch til en omfattende Knibtangsbevægelse mod Ungarn. I Nord staar den røde Hær ved den slovakisk-polske Grænse, i Syd med Temesszvar, og der er stærkt Fredsrøre i Ungarn.

Ved Warszawa er Bydelene paa Østsiden af Weichsel besat. Der er optaget Forbindelser mellem Marskal Rokossofski og de polske Styrker under General Bor. Det var disse, der efter Ordre fra den polske Landsregering for over 50 Dage siden blev jaget ud i en for tidlig Opstand af Hensyn til Emigrantregeringens Prestige og uden at man havde sagt Oplysning om de russiske Krigsplaner. Det meddeles at de polske Indenrigstyrker i denne Periode har mistet 80% af sit Mandskab. Den hovedansvarlige for dette, den reaktionære polske Øverstkommanderende Sosnkovski, har i en Erklæring sagt at lægge Ansvaret paa de Allierede, hvorefter de Allierede i Forening tvang den polske Emigrantregering til at afsætte ham. Paa dette samme Tidspunkt søgte Polakkerne endelig Forbindelse med den røde Hær, hvilket har givet sig Udtryk i store Leverancer af russiske Vaaben og Fødevarer.

Sydfronten. Fremrykningen sker i det sædvanlige Tempo. Den gotiske Linje er brudt i Øst og Vest.

3. DET SVENSKE VALG. Valgets Begivenhed var Kommunisternes stærke Fremgang. Socdem. gik , til dels paa Grund af Valgalliancen med de borgerlige Partier, 19 Mandater tilbage og har nu præcis Halvdelen af Rigsdagsmedlemmerne. Kommunisterne gik frem fra 3 til 15 Mandater og fik efter de foreløbige Opgørelser 314.000 Stemmer. Berl.Tid. har udregnet, at hvis Mandaterne var retfærdigt fordelt,(der er ikke Forholdstalsvalg i Sverrig), skulde Komm. have haft 24 Mandater, hvilket i det danske Folketing vilde svare til 16 Mandater. Det er et overordentlig godt Resultat for vore svenske Kammerater, og det forpligter ogsaa os.

4. TYSK INVASIONSANGST. Blandt de sidste Udtryk for Tyskernes Invasionsangst herhjemme kan nævnes, at de er begyndt at fjerne Skiltene paa Hovedvejene ved Vordingborg, at de flereSteder rømmer de danske Garnisonsbyer og flytter Tropperne ud i Terrænet, dog ikke paa Fyn, hvor større Styrker er ankommet til Odense. I de fleste danske Byer koncentreres alle tyske Institutioner indenfor

addbegrænset Omraade. - Der er ankommet Torpederytterafdelinger til Skagen (Selvmordskandidater til Bemandstorpedoer). - Der er udpraget Kødmangel i København, dels fordi Tyskerne benytter alle Godsvogne, dels fordi Afsenderne frygter, at Kødet skal strande undervejs.

5. BRÆNDSELSSITUATIONEN. Vi fik i Juli 190.000 t Kul, 23.000 t Koks og 60.000 t Briketter, og i August knap 200.000 t Kul, 30.000 t Koks og 39.000 t Briketter. Man gemmer hen til Beredskabslagre. Skal blot eet Kokskurve gøres gyldigt, skal man have 450.000 t Koks paa Lager, og man har højst 240.000, danske Koks iberegnet! Der kan ikke fabrikeres grovere Stremper, før vi faar 200t Celluld, som er stillet i Udsigt. Af Raaolie gør vi ikke faaet hele det mikroskopiske Parti, som var lovet. Det er derfor, Benzinmærkernes Gyldighed er forlænget. Af Petroleum er der 600 t til August, og man venter paa endnu 600 t. Det skulde redde Tørskningen og give lidt til Belysning, men langt fra nok. 100.000 har kun Petroleumslamper, og 50.000 koger ved Petroleum.

6. REGERINGSSPØRGSMAALET. "Inf." meddeler "kun til Orientering": Trafikminister Elgaard har paa et fortroligt Møde gaaet ind for Folketingsvalg hurtigt efter Befrielsen. Samarbejdspartierne ønsker en hurtig Afklaring af det politiske Styrkeforhold, ikke mindst af det kommunistiske Partis talmæssige Styrke i Vælgerbefolkningen. Desuden ønsker man Rigsdagens Medvirken i Landets Styre retableret saa hurtig som muligt. Man kan anstændigvis ikke have at gøre med en Rigsdag, i hvilken Nazisterne har 3 Mandater, mens 3 lovligt valgte Kommunister er tvunget ud. Elgaard ansaa det for usandsynligt, at Kommunisterne vil stille Krav om Deltagelse i den kommende Regering, og mente heller ikke at Frihedsbevægelsen bliver direkte repræsenteret.

"Inf." føjer hertil nogle Betragtninger, der gaar ud paa, at man man regne med en Overgangsregering, der sidder nogen Tid, inden Valg kan udskrives. I denne Regering vil sikkert baade Kommunisterne og Dansk Samling faa en Repræsentant. Man vil ligeledes temmelig sikkert tilbyde Frihedsraadet en Repræsentant. Ved det følgende Valg skulde Frihedsbevægelsen gøre sin Indflydelse gældende indenfor de forskellige Partier ved Kandidatopstillingen, og "Inf." kan tænke sig, at Folk fra den frie Presse vil faa Indflydelse paa Dagspressen efter Krigen.

Vor Opfattelse fremgaar tildels af sidste LF ("Ingen Regering udenom Frihedsbevægelsen"). Denne Artikel bør gennemgaaes, og der kan dertil føjes, at det er Partiets Opfattelse, at det paa Baggrund af den almindelige Udvikling i de befriede Lande vil være et Folkekrav, at der kommer Kommunister i Overgangsregeringen, og at Partiet derfor egsaa er villig til at lade sig repræsentere i en Regering med Frihedsraadets Efterkrigstidsprogram. (jfr. den nævnte Artikel.

7. FORSIKTIGT. Inden Deportaringen havde Tyskerne dræbt en Fange i Frøslev under Paaskud af, at han trods gentagne Advarsler gik for tæt hen til Afdelingen for Kvinder. Den virkelige Aarsag var, at der var kommet overnærvøne SS-Vagter fra Østfronten til Lejren.

Aksel Møyer havde kaldt sit sidste Foredrag "Hvem ringer Klokkerne for?" Dette fandt Tyskerne for morsomt og kasserede først Titlen, dernæst Foredraget. Samme Møyer er forøvrigt flygtet til Tyskland, men vil maaske velvilligst lade sin Røst lyde fra Aabenraa-Studiet, hvorefter han paany vil ile hjem til Riget.

Afsluttet den 22. September .

K

Fortroligt!

S I T U A T I O N E N

Nr. 2.

1. DANMARK EFTER POLITIAKTIONEN. Det er ikke lykkedes Tyskerne at faa nogen danske Politifolk til at arbejde under deres Kommando, og selv Departementcheferne har nægtet at medvirke til Dannelsen af et nyt "dansk" Politi, hvortil Tyskerne havde foreslaaet at udnævne Nazisten Popp Madsen som Chef. (Popp Madsen anses for at være den Nazist, som udpeger Ofrene for Schalburgmordene). Men det tyske Indgreb er saa dybtgaaende, at man kunde havr forventet og haabet paa endnu kraftigere Modforanstaltninger fra Departemantchefernes Side. Sagen er, at Tyskern ehar berøvet Administrationen enhver Mulighed for at udøve selvstændig dansk Retsmyndighed. Det eneste naturlige Svar havde derfor været, om Departementcheferne var gaaet og derved havde lagt hele Byrden og Ansvaret for de Forholdene her i Landet over paa Tyskerne, hvilket de kunde have haft meget vanskeligt ved at bære. Prihedsraadet udtalte i sit Opraab af 22/9 : "Grundlaget for Departementchefstyrets hidtige Forhold til Besættelsesmagten er faldet bort, og det havde været værdigt og naturligt, om Departementcheferne havde markeret dette ved at nægte at fungere videre. Det danske Folk vil føle sig skuffet over at dette ikke er sket."

En Overgang saa det ud til, at Departementcheferne vilde indtage denne Holdning, men i Stedet bøjede men sig saa vidt, at hver enkelt Departementchef forblev paa sin Post og fortsat ledede hver sit Ministerium, men man opløste Departamentchefraadet, saaledes at Tyskerne ikke længere har nogen samlet dansk Myndighed at henvende sig til. Man valgte dette Kompromis efter Henvendelse fra Erhvervene, Fagforeningerne, Universitetet, Kirken, Ministerialforeningen og, efter Tøven og Udtalelser i modsat Retning, ogsaa fra Politikerne. Selv Justitsministeriets Departementchef forblev.

Kompromiset er saa meget mere beklageligt, som det kan forudses, at Forholdene i den kommende Tid vil skærpes yderligere. Pancke har truet med, under Paaskud af at ville hindre en Opstand, især i København, dels at indfange hele Grupper af unge Mennesker og deportere dem, dels provokere de væbnede Modstandsgrupper frem ved Nedskydning af Borgere og Anstiftelse af Brande. I Tilfælde af Uroligheder vil man i København trække sig ind i det centrale Byområde, hvor alle vigtigere tyske Institutioner er blevet anbragt, og derefter bombe hele Kvarterer af Byen med Maskiner fra Kastrup, samtidig med, at Forternes Kanoner aabner Ild. Andre Trusler gaar ud paa i Tilfælde af Jernbanesabotage at tvangsudskrive Borgere, der skal passe paa Jernebanelinjerne og med deres Liv indestaa for, at der intet sker. I Tilfælde af Strejker truer man med at deportere hele Arbejdsstyrker uden Persons Anseelse. - Et Resultat af disse Trusler har været, at Studenterraadene ikke har ment at kunne tage Ansvaret for, at anbefale fortsat normal Undervisning paa de højere Læreanstaltarxger under Henvisning til, at Studenterne i alle andre besatte Lande er blevet deporteret. Nazziaerne paa Kaffebarerne i København kan ogsaa ses i Forbindelse med disse Trusler.

Natuligvis er der "Nervekrig" i disse Trusler, men man er i velunderrettede Kredse tilbøjelig til at tage dem mere alvorligt under Henvisning til Tyskernes heledesparate Situation. Givet er det, at Tyskerne i Fremtiden vil huserre værre end de fleste nogensinde har drømt om. Derfor understreges Betydningen af, at slutte tæt op om Frihedsraadet, saaledes at hvert Slag, der skal slaas, falder med den Kraft og Enighed, som alene borger for dets Resultat, og uden hvilken tyske Modforholdsregler vil hav Chancer for at skabe Panik.

Der hersker utvivlsomt Mandvildhed og Splid blandt Tyskerne som Følge af den

Hængde nye Problemer, der vælter sig ind over dem. Der synes saaledes at være skarpe Uoverensstemmelser mellem Best og Pancke, idet man dog ikke kan se bort fra, at der kan være Tale om en vis "Arbejdsdeling" fra tysk Side: Man klapper med den ene Haand og slaar med den anden. Alt tyder dog paa, at Best har været uvidende om Politiaktionens Han var i Jylland for at grave det første Spadestik til "Nordvolden" og kom hjem og vidste ikke Besked om noget som helst. Han skal have udtalt, at det var det mest taabelige Skridt, man fra tysk Side kunde gøre. Han rejste umiddelbart efter til Berlin, efter Sigende bl.a. for at hindre en Iværksættelse af Panckes Trusler, men i hvert Fald for at søge at styrke sin personlige Position overfor Medbejleren Pancke. Dette sidste skal han have haft Held med. - Et helt uomtvisteligt Stridsspørgsmaal mellem de tyske Myndigheder er i hvert Fald fremkaldt ved Opløsningen af CB-Organisationerne og den deraf følgende Lammelse af Meldetjenesten (Se 3).

2. VAGT- OG PRETIVZKORPSENE. Lige efter Opløsningen af Politiet benyttede en Del forbryderiske Elementer sig ganske aabenlyst af Situationen. Denne Udvikling henimod kaotiske Forhold var saa absolut i Tyskernes Favør. Den standsedes ved Frihedsrandets Opraab af 22/9 (Se LAF) og ved Befolkningens egget Initiativ. Dette var en absolut positiv demokratisk Udvikling, ligesom Dannelsen af lokale Vagtkorps og Borgervern. Typisk var det, at Axel Heyer i Radioen fordømte disse Korps som Sabotagegrupper. Utvivlsomt er det, at Vagtkorpsene saavel under Besættelsen som i Tiden umiddelbart efter denne vil kunne have overordentlig Betydning for Befolkningens Selvforsvar og Retshaandhævelse. Derfor maa det ogsaa være vor Opgave at fremme denne Udvikling og give Korpsene det stærkest mulige demokratiske Indhold.

Politikorpsets Arbejdsmedlaggelse er fuldstændig. Bortset fra de faa Forræders, der er gaaet i tysk Tjeneste arbejder kun de knap 100 Kriminalbetjente, der sidder som Fanger paa Politigaarden i København under direkte tysk Tvang. De sidder her og modtager Anmeldelser om Tyverier og lign., skriver Anmeldelserne ned og foretager sig ikke yderligere. Det erklæres at Politiorganisationerne og Administrationen absolut ikke vil tolerere, at danske Politimænd gaar ind i et nyt Politi med Tyskere og Schalburgfolk. Enhver, som gør det, vil blive udstødt af sin Organisation og afskediget efter Krigen- ganske bortset fra, at Frihedsbevægelsen allerede nu vil betragte dem som Stikkere behandle dem derefter.

Det befrygtes stærkt i Politikredse, at det omdøbte Politi, som oprettes paa Falck-Stationerne rundt om i Landet vil blive tvunget til Samarbejde med Tyskerne. - Det bør kontrolleres lokalt, at Falck-Organisationerne ikke paatager sig for vidtgaaende Opgaver.

3. CB-ERNES STILLING. Indenfor Luftwaffe har Opløsningen af CB skabt stor Opstandelse, da Tyskerne ikke selv er i Stand til at sørge for Meldetjenesten og Luftværnsopgaverne. Det tyske Luftværns Repræsentant forlanger Statens civile Luftværn i Gang igen uden at være klar over dets nøje Sammenhæng med Politiet. Luftwaffe-Generaler har erklæret, at det var en Fejl fra tysk Side at opløse CB.

CBernes Stilling er vanskelig. Paa den ene Side føler de deres Ansvar overfor den danske Civilbefolkning, samtidig med, at man anser det som en Fordel at være i Besiddelse af det Forbindelsesapparat, som udgøres af Luftværnets Radiomeldetjeneste, paa den anden Side, er man "opløst" og dertil kommer, at det jo aabenbart indebærer en alvorlig Risiko overhovedet at have et organiseret Korps af unge Mennesker, idet man naarsomhelst kan befrygte Deportation

eller Tvangsudskrivning. Stemningen indenfor CBerne er saadan, at man vil have Garanti for kun at komme til at udføre dansk Arbejde og for at CB ikke vil kunne anklages for Illoyalitet overfor Politiet. Under saadanne Forhold har man en Del Steder baseret Reldestationerne i Civil, uden at give noget bindende Tilsagn, men kun fra Dag til Dag. Denne Holdning man betragtes som korrekt, idet man foreløbig maa anbefale CBerne i Forsigtighed at afvente Situationen indtil Tyskern er blevet enige med sig selv paa et Grundlag, som kan anerkendes af St.o.L.

4. ARBEJDSGIVERFORENINGENS UNATIONALE HOLDNING. Arbejdsgiverforeningen har udsendt et Cirkulære, hvori man feret citerer de D.S.F.s Cirkulære om Strejkeprovokationer. I dette hedder det, at man fra ansvarlig tysk Side har tilkendegivet, at der ved Strejker eller ved andre Brud paa Arbejdsroen vil ske noget voldsom Indgriben, f.eks. ved Deportation af en hel Arbejdsplads Medarbejdere uden Persons Ansaalse, ved Pengeselstraf, Skydning o.lgn. D.S.F. indskærper for at undgaa Provokationer, hvert enkelt Organisationsled i den givne Situation øjeblikkelig at rette Henvendelse til Organisationerne, idet de ansvarlige Organisationer straks maa være parate til at vejlede Medlemmerne. Arbejdsgiverne føjer hertil en Opfordring til at "gøre, hvad der overhovedet er muligt for at afværge, at provokerede Strejker kommer til Udbrud". Men til syvende og sidst drejer det sig som sædvanlig for T.K.Thomsen om Pengepungen, idet han slutter sit Cirkulære med at meddele, "at det er ubetinget Pligt for Arbejdsgiverne ikke at betale Løn for Strejkedage og at fradrage i Arbejdernes Løn for de Arbejdstimer, der maatte være tabt som Følge af Strejkerne, og henviser iøvrigt til de alvorlige Konsekvenser, en Afvigelse herfra kan medføre".

Naar Arbejdsgiverforeningen paa denne Maade vil vælte alle Byrderne og hele Ansvaret for de storslaaede Folkestrej er over paa Arbejderne kan det kun betragtes som en Haan mod enhver national Solidaritet - uanset hvor meget man end vil skyde det ind under tysk Fres. Arbejderne skal vide at huske, at man overlod det til dem at føre den nationale Kamp, og til sin Tid krave sin Godtgørelse derfor.

5. RADIOEN. Magister Werner har viet stor Omsighed for at forhindre, at det her - ligesom f.eks. i Norge - kommer til en Kunstnerstrejke i Radioen. Han har udsendt et Brev til alle de Kunstnere, der sædvanligt plejer at optræde i Radioen og opfordret til at fortsætte, idet han mener, en Arbejdsnedlæggelse kan medføre 1. at de fremmede overtager Radioen, i St. f. at nøjes med kunstnerisk Censur, 2. en almindelig Konfiskation af Lyttera,parater, 3. at Kunstnerne betragtes som Strejkende og behandles derefter.

Endnu en Gang prøves Statsradiofoniens Holdning af national Klaghed.

6. KRIGENS GANG. Den allierede Luftlande-Operation i Holland lykkedes ikke til loo%, idet den nordligste af de tre landsatte Grupperinger, ved Arnhem, ikkehurtigt nok fik Undsætning af Landtropperne. Derved hindredes et Lyngennembrud af Tyskernes Rhinstilling, men de engelske Faldskærmsjægeres heltemodige Kamp fik alligevel Betydning ved at sikre Undsætningen til de sydligere Luftlandegrupper, samt Gennemførelsen af Fremstødet over Maal til Lecke sydlige Bred (Arnhem ligger paa Nordbredden). Derved forbliver den engelske Kile en uhyre alvorlig Trusel mod Tyskerne. Kilen har modtaget enorme Forstærkninger og er blevet sikret i Bredden , som nye Udviklinger forestaar utvivlsomt her. Langs den øvrige Vestfront fortsætter Opmarchen. Ifølg. tyske Meldinger er der ved at dannes et nyt Tyngdepunkt paa Sydflojen mer den svejtsiske Grænse, hvor ingen Bjergkæder sikrer tysk Jord ("den burgundiske Port"). Meget heftige Luft-

angreb foretages mod det nærmeste tyske Bagland - den sædvanlige Forberedelse til Storangreb.

Med forbløffende Hurtighed har den Røde Hær renset Estland for Tyskere og trængt Fjenden sammen om Riga. Efter 3 Dages Operationer i Baltikum har Russerne tilintetgjort 50.000 Tyskere og taget 30.000 til Fange. Russerne banerøker nu helt Udmejlingen gennem den finske Havbugt, mens Tyskerne stadig sidder fast paa Øerne Dagø og Ösel. Der kan derfor ventes større Landoperationer i Østersøen i den kommende Tid. Likvideringen af den tyske Hærgruppe Nord maa ses som et sidste Led i Opmarchen til fornyede Storangreb mod Tyskalands Hjerte. Mod Syd har Russerne naaet den tjekkoslovakiske Grænse i 250 km Længde, samtidig med at de er trængt ind over den ungarske Sydgrænse og , efter Overenskomst med Tito, er gaaet ind i Jugoslavien. Herved aftegner sig stadig tydeligere et Dobbeltslag over den ungarske Pusta mod Budapest, og Ungarerne er da ogsaa allerede begyndt at frontforkorte. Mindre allierede Styrker er gaaet i Land i Albanien og paa den dalmatiske Kyst, hvorved Tyskernes Tilbagetogsmuligheder fra Grækenland yderligere svækkes.

Paa den italienske Adriaterhavskyst er Englænderne endelig kommet over Apenninerne - de Bjerge, som har voldt dem saa mange Bekymringer, men som ikke er værre end Karpaterne.

Det er saaledes fejlagtigt at tro, at 1944's store Kamphandlinger er overstaaet, tværtimod tyder alt paa, at vi staa umiddelbart overfor de Slag, som vil afgøre, hvorvidt Krigen skal ende endnu i Aar. I denne Situation har Churchill fundet det for godt at udtale, at han vilde være den, der blev mindst forbavset, hvis Krigen i Europa varede flere Maaneder ind i 1945, idet han dog understregede, at den allierede Sagkundskab, hvorved bl.a. mentes Eisenhower, var mere optimistisk paa det. Det rigtigste vil sikkert være at afvente Offensivernes Genoptagelse, før man dømmer.

7. "DE FREMTIDIGE OPGAVER". I en Leder i Vestjyden (Soc.) 23/9 skriver Dalgaard-Petersen i en Omtale af Udtalelser af Eiler Jensen om, at vi efter Krigen bør søge frem til en bedre Organisation i det økonomiske Liv, sige os løs fra tidligere Fordomme om den bestaaende Ejendomsfordeling og Samfundsorganisation og opnaa en Udligning af Klasseforskellene og en Afskaffelse af Særrettigheder og Privilegier, at disse Udtalelser sikkert falder en Del Mennesker for Brystet, idet de vil mene, at man her i Landet er naaet vidt mod Hensyn til Gennemførelse af Ligelighed af Godernes Fordeling. Dgd. fortsætter : "Arbejderbevægelsen kan vist ikke sige sig helt fri fra Skylden,i, at denne Misforstaaelse er forholdsvis udbredt. Man har ofte i Glæde over de vundne store Resultater overdrevet Rækkevidden af det faktisk opnaaede." I det følgende fremhæver han, at en Tyndedel af Skatteyderne havde en Fjerdedel af den samlede Indkomst, mens over Halvdelen maatte nøjes med en anden Fjerdedel o.s.v.

- At saadant Øgger med tidligere Tiders misforstaaede Selvtilfredshed er fremmende for Enheden i Arbejderbevægelsen.

Afsluttet den 30/9 .

SITUATIONEN

Nr. 3

1. KAMPEN MOD DEN SKÆRPEDE UNDERTRYKKELSE. I en Erklæring af 29/9 udtaler Danmarks Frihedsraad:

"Alt tyder paa, at Tyskerne for Øjeblikket under Politigeneral Panckes Ledelse er interesseret i at skabe nye Konfliktsituationer i Danmark. Deres Formaal er dels at lokke Modstandsbevægelsen for tidligt frem i Lyset, dels at søge Folkets Moral knækket ved voldsomme Repressalier. Tyskerne vil ikke vige tilbage for selv at fremkalde Uroligheder ved Hjælp af Provokationer. Dette blev bla. forsøgt ved Afslutningen af den sidste Strejke.

Men vi maa ikke lade os provokere. Frihedsraadet opfordrer indtrængende Befolkningen og Modstandsbevægelsen til i enhver Situation at tage Fornuften fangen og undgaa ubesindige Handlinger. Vi skal gøre alt for at svække Fjenden, men ikke unødigt skade os selv.

Frihedsraadet paalægger sine Lokalkomiteer og andre organiserede Grupper at søge Bekræftelse paa Strejkeparoler, som udspredes indenfor deres Omraade og finde Udveje til paa betryggende Maade at oplyse Befolkningen om, hvorvidt de er falske eller ægte."

I en Bekendtgørelse af 6/10 redegøres for, hvordan forskellige Befolkningsgrupper skal forholde sig. Ang dette henvises til den illegale Presse.

- Herudfra ses, hvorledes Modstandsbevægelsens Strategi stadig er at bevare Hovedkræfterne til det afgørende Øjeblik. Vi skal intet Warzawa have i Danmark. Dette betyder paa ingen Maade en Indstilling af Modstanden, hvilket bl. a. Jernbanesabotagen, der har naaet et nyt Højdepunkt, viser. (Trafikken paa de jyske Længdebaner har været næsten lammet for tyske Formaal. Skinnesprængninger paa Fyn, Bombe ved Kovsted Station ml. Hobro og Randers, Skinnesprængninger ml. Hjørring og Hørstrup og ved Vindal, Ødelæggelser af Sporskifter i Aalborg, Sprængning af Vandstationen ved Bramminge, Sprængningen ml. Esbjerg og Varde og ved Vidding, Afsporing og Sprængning af nordgaaende Militærekspresstog ved Røde Kro. Ved dette sidste knustes det tyske Lokomotiv og de tre første Vogne, 7 Tyskere dræbtes og 42 saaredes, deraf mange haardt.) Den illegale Presse og det øvrige Arbejde med at holde Kampmodet og Samfølelsen oppe har naturligvis større Betydning end nogensinde p.Gr.a. de tyske Repressaliers Vildskab.

Blandt det tyske Politis nye Metoder kan nævnes Bombesprængning af eftersøgtes Ejendom (Ingeniør Torvins Villa i Aabyhøj, Lystagers Madrasfabrik i Aarhus). Sprængningen af Vedsted Landbohjem, hvor en Sabotør blev taget til Fange under en Kongefest og mishandlet paa det forfærdeligste for Øjnene af 100 Mennesker. (Den tyske Meddelelse om, at der blev skudt paa Værnemagten er falsk. Det var Tyskerne, der skød paa hinanden.) - Efter Likvideringen af Stikkeren fra Giese i København blev hele Beboelseskomplekset omringet, og alle Beboere, Mænd, Kvinder og Børn med største Brutalitet drevet ned i Gaarden og stillet i Flokke med oprakte Arme. Alle Mænd blev beordret ud og anbragt i store Biler, ialt 40 til 50 Fanger.

Især i København er omfattende Razziaer paa helt tilfældige Steder blevet foretaget, bl.a. er mange Arbejdere blevet indfanget paa Vej til Arbejde. Alle "mistænkelige" undersøges nærmere og paa ringeste Foranledning kan man blive erklæret for "Vaneforbryder". Disse Razziaer har dog hidtil ikke været særlig virkningsfulde, naar det gjaldt om at komme Frihedsbevægelsen til Livs.

Fra en Række Byer meldes om, at Nazisterne forsøger sig med at sende falske Truselsbreve til Folk med Advarsler om, at Gestapo var paa Sporet af dem for paa den Maade at faa dem til at røbe deres "daarlige" Samvittighed. Endvidere fortsætter Schalburgtagen, der har naaet et nyt Højdepunkt af Modbydelighed ved Eksplosionen i et Ekspresstog ved Hobro, hvilket vel sagtens skal opfattes som "Svar" paa Jernsabotagen.

2. VAGTKORPSENE. Paa et Borgmestermøde i Fredericia er Oprettelsen af kommunale Vagtkorps blevet diskuteret. Resultatet kendes endnu ikke nøjagtigt, men nogle Steder er man gaaet i Gang med at danne saadanne Korps. Forsaavidt

disse Korps begrænser deres Opgaver til Ordenshaandhævdelse og ikke deltager i Efterforskningsarbejde (hvilket altid vil medføre Samarbejde med Tyskerne), kan man ikke fra Frihedsbevægelsens Side vende sig mod dem. Dog maa det bestandig overvaages, om der kommer Tilbagefald til tidligere Tiders dansk-tyske Samarbejde. Det maa anbefales tidligere Politifolk ikke at indtræde i de kommunale Korps, da dette vil blive betragtet som Skruebrækkeri, ogsaa fra Politiorganisationernes Side. Fra dansk Side maaman være interesseret i enhver Form for demokratisk Organisering af Folket.

Tyskerne har erklæret, at de ikke billiger Oprettelsen af private Vagtkorps. Alligevel fortsætter Dannelsen af Korps, som blokvis eller distriktvis skal varetage Ordenens Opretholdelse. I nogle Byer er de kommunale Myndigheder indstillet paa at støtte sig paa disse Vagtkorps, fremfor at oprette nye kommunale. Dette Standpunkt kan man ikke indvende noget imod. I de forskellige Byer maa man tage Stilling ud fra den der foreliggende Situation, saa længe Spørgsmaalet er saa uafklaret. Retningsgivende maa dog alle Vegne være: Intet Samarbejde med Tyskerne, Bekæmpelse af Retsløsheden og Fremmelse af den demokratiske Organisering af Folket.

Fællestillidsmændene paa 4o af Københavns større Virksomheder med B&W i Spidsen har rettet en Henvendelse til Fællesorganisationen om at søge oprettet et Forbrugerværn under Fællesorganisationenes Kontrol, idet det i første Omgang var de Handlende, der fik beskyttet deres Interesser ved Oprettelsen af de private Vagtkorps, mens der endnu ikke paa samme Maade er oprettet et Værn for Forbrugernes Interesser m.H.t. Overpriser og deslige. Fællesorganisationen har taget Forslaget op til Overvejelse og har foreløbig rettet Henvendelse til Priskontrollen for at faa Oplysninger om det Arbejde, der for Øjeblikket udføres for at holde Kontrol med Priserne. - Det er en særdeles sund Udvikling, at Arbejderorganisationerne paa denne Maade øger deres Betydning og Indflydelse og sætter deres organisatoriske Magt ind for hele det arbejdende Folks Interesser. En saadan Udvikling bør tilstræbes, hvor Lejlighed gives.

3. KRIGENS GANG. Østfronten. De vigtigste Kamphandlinger i den forgangne Uge er foregaaet paa Østfronten. Likvideringen af den tyske Hærgruppe Nord, der begyndte med Rensningen af Estland, er nu blevet videre udviklet ved meget kraftige Stød fra Siauliai i Litauen ud mod Østersøhavnene Memel og Libau. Samtidig er Øerne Dagø og Øsel i det væsentlige renset, saaledes at Resterne af den tyske Hærgruppe, der anslaas til 15o.ooo Mand, nu trues fra alle Sider og snart kan vente at se de sidste Forbindelsesveje afskaaret. - I Syd er Opmarchen mod Ungarn afsluttet, og den Røde Hær fejer nu henover Stepperne og har allerede indtaget mange store Byer. Offensiven har Retning mod Budapest og Wien. Der er Regeringskrise i Ungarn. En Del Fagforeningsførere o.a., der blev arresteret i Sommer, er løsladt. Moskva Radio har, ligesom London, udsendt Opraab til Østrigs Befolkning om at være klar til Opstand. Det hed bl.a. i Opraabet: "Det vil ogsaa afhænge af jeres Indsats, om det skal lykkes at afslutte Krigen endnu i Aar." - Fremmarchen i Jugoslavien fortsættes i Samarbejde med Titos Befrielsesarmé, og Beograd staar for Fald. I Balkanbjergene ved Zajecar omringedes og tilintetgjordes store tyske Grupper. Samtidig har Englænderne landsat Tropper i Albanien og det sydligste Grækenland, men det drjer sig tilsyneladende om mindre Styrker. De har saa godt som renset Peloponnes (Sydgrækenland).

Vestfronten. Der foregaar stadig livlige Kampe, men af begrænset Omfang. I Holland er det paany lykkedes at sætte over Lek og oprette et Brohoved nær Arnhem. De delvis isolerede tyske Styrker i Vestholland trænges stadig sammen. Tyskerne forbereder store Ødelæggelser i Amsterdam og de andre Havnebyer. De største Fremgange er opnaaet af de amerikanske Armeer nær Aachen, der meldes omtrentlig omringet. Her er opnaaet et vigtigt Indbrud i Siegfriedlinjen, men hele Operationen maa opfattes som en storstilet Forpostfægtning til Skabelse af gunstige Udgangspunkter for Generalangrebet. - Et vigtigt Træk har været Luftkrigens Intensivering. De vigtigste vesttyske Landeveje er blokeret som Følge af Digesprængninger ved Luftbomber. Det tyske Luftforsvars Betingelser er stærkt forværret ved at man nu først kan

melde de fjendtlige Flyvere, naar de er inde over Rigsomraadet. De Allierede har derfor optaget en ny Taktik i Luftkrigen. I Stedet for de faa, men store koncentrerede Luftangreb bruger man nu mindre Bomberstyrker, hvorved man opnaar at ~~saaledes at tyske By~~ man hver eneste Time paa Døgnet kan bombardere en eller anden tysk By. Tyngdepunktet for Angrebene ligger stadig umiddelbart bag Fronten som Varsel om kommende Storoperationer.

4. EFTER LØNKENDELSEN. Det staar stadig tydeligere, at Arbejdsgiverne med Indrømmelserne i August Maaned har villet købe sig Aflad for Nej-Politikken og har tilstræbt at skabe en saadan vi er alle i samme Baad - Stemning, at de paa det Grundlag kunde afvise Kravet om Reallønnens Genoprettelse efter Krigen. Denne "sociale" Maske demonstrerede T.K.Thomsen til Overmaal paa et Møde, som D.s.U. noget malplaceret havde arrangeret for ham i København. Men ser man bort fra den "sociale" Indsukring, var Indholdet af hans Tale: Et Forsvar for Nej-Politikken ("for Samfundets Skyld"), Krav om Sænkning af Lønniveauet efter Krigen, Nevarelse af Formandsskabet efter Krigen, Modstand mod Arbejdstidsnedsættelse og Bedriftsraad.

D.s.F. og Soc.Dem., som i Begyndelsen priste Lønkendelsen i høje Toner, har maattet stemme Tonen betydeligt ned. DsF har i et Cirkulære, hvor man indrømmer Rigtigheden af det Brev fra Departementschef Jespersen, som LØF offentliggjorde, i et meget mat Forsvar erklæret, at man desuagtet vedblivende kæmper for Prisfald. Brevet var "uheldigt affattet" siger man. Soc. Dem. erklærer i en Leder at naar Befolkningen har kunnet bære de første Krigsaars mægtige Prisstigninger, kommer vi da ogsaa nok over den ganske ringe Prisstigning, som Augustkendelsen evt. maatte foraarsage!

Derimod karakteriserer Smedenes nye Formand, Hans Rasmussen Situationen paa en ganske anden Maade, som vi fuldt ud kan tilslutte os. I en Tale den 8/10 udtalte han: "Nu tror jeg ikke, at man med de givne Løntillæg har købt sig social og økonomisk Fred, thi for det første maa vi erindre os, at Arbejdernes Indtægter endnu er under Lavmaalet, og dernæst er der Lønninger, som ikke har opnaaet noget Tillæg, og der er Arbejdere, som kun har modtaget et ganske lille Tillæg, en 3-4 øre pr. Time, og hvor kan man tro, at et saadant Tillæg kan medvirke til social Ro. Nej, Arbejdsgiverne maa paa en helt anden Maade vise deres gode Vilje, hvis de skal gøre sig Forhaabninger om at stille Arbejderne tilfreds. Bagom det hele kan vi godt se, at Arbejdsgiverne giver af deres Rigdom udelukkende i den Hensigt at kunne bevare det kapitalistiske Samfund efter Krigens Afslutning, og her rører vi faktisk ved det mest fundamentale iden Politik, som Arbejderbevægelsen skal føre. Vort Krav er nemlig Produktionsmidlernes Overgang til Samfundsejendom. Derfor maa vi bevare Organisationernes Indflydelse, Men vi maa samtidig bevare Sandrægtilhed og Enighed." H.R. udtalte videre, at man ikke efter Krigen vilde arbejde paa en Stabilisering af Kapitalismen. - Fra vores Side kan vi tilføje, at om Gennemførelsen af en saadan Politik kan hele Arbejderklassen samles.

Det er en given Ting, at Oktobergeneralforsamlingerne vil give Udtryk for Arbejdernes Utilfredshed med Augustkendelsen og Kravet om dens snarlige Revision.

5. DAF'S KONGRES var et stærkt Udtryk for de Opfattelser, der behersker hele den danske Arbejderklasse. Resolutionerne vil være kendt fra Pressen. Derudover kan nævnes, at det vedtoges, at Forbundet skulde arbejde for politisk og faglig Enhed i Arbejderbevægelsen. Det vedtoges endvidere at afholde ny Kongres umiddelbart efter Krigens Ophør. Nærmere Enkeltheder savnes.

6. KRIGSFORMUERNES KONFISKATION. Om dette Emne afholdtes en Diskussion ml. Nationaløkonomer og andre paa et Møde i København, hvorved reaktionære Kreses Syn paa dette Folkekrav kom aabent frem. Professor Jørgen Pedersen var Modstander af Formuekonfiskation overhovedet, mente ikke, at man behøvede at nedbringe Statsgælden (dette vilde betyde, at Staten hvert Aar skulde betale de danske Kapitalister 200Mill. Kr. i Rentepenge), og han syntes, det kunde være ligegyldigt, hvordan Formuerne var skabt, selvom det var ved Værnemagerí. Han foreslog, at Regeringen efter Krigen skulde trække Tiden

ud med Snak og Kommisionsbetænkninger, indtil Indignationen har lagt sig".
Ftm Korsgaard (K) mente ikke, at man kunde konfiskere de Formuer, man vilde og mente iøvrigt, at man havde været for haard mod de store Indtægter under Krigen. Dir. Sander, Carlsberg, tyskorienteret, vendte sig skarpt mod de moralske Synspunkter, hvorefter man vil konfiskere de Formuer, der er opstaaet under Krigen og bad Nationaløkonomerne bidrage til at udrydde disse Synspunkter hos Befolkningen.

- Frihedsraadet kræver som bekendt Konfiskation af Krigsformuerne, og det danske Folk skal vide at føre dette Krav igennem til Sejr, uanset alle reaktionære Fiksfaserier.

T I L L Æ G

Warzawas Tragedie.

Med den dybeste Medfølelse og Sorg har hele den frihedselskende Verden fulgt de sidste Maaneders tragiske Begivenheder i Warzawa. En ½ Mill. Polakker meldes dræbt. Byen er jævnet med Jorden og fuldstændig ubeboelig. Sjældent har en saadan Katastrofe ramt en Verdensby.

Endnu bitrere bliver disse Begivenheder ved, at det paa dette Tidspunkt, hvor Frihedens Dag er i Syne, ikke skulde være nødvendigt, at et saadant Blodoffer skulde ydes af det haardt prøvede polske Folk. Ansvaret ligger naturligvis i første Række hos de tyske Bødler, der hermed har føjet en ny Skamplet til mange tidligere. Men sund Fornuft siger samtidig, at Warzawas Befolkning maa have haft daarlige Ledere, thi dette Offer var ikke nødvendigt!

Oprøret blev praklameret af den polske Emigrantregering i London. Det blev proklameret paa et Tidspunkt, hvor den Røde Hær var ved at standse op for at samle Kræfter efter sin enorme Sommeroffensiv. At dette var en militær Nødvendighed bevistes bl. a. af, at det paa dette Tidspunkt lykkedes for Tyskerne at genoprette en omend skrøbelig Forbindelse med de afskaarne Tropper i Estland og Letland. Alligevel valgte Emigrantregeringen dette Tidspunkt, der var saa ufordelagtigt som muligt, til at paabegynde Oprøret.

Hvem er da denne Emigrantregering? Det er de tidligere Tilhængere af Pilsudskis facsistiske Diktatur i Polen. Det er dem, som samarbejdede med Tyskland, da Tjekkoslovakiet blev delt i 1938, og hvis politiske Planer gaar ud paa at indlemme store Landstrækninger med russisk og litauisk Befolkning i Polen. Det er kort sagt imperialistiske og reaktionære polske Kreser. Derfor ligger de ogsaa i aaben Krig med den polske Nationalkomite, som repræsenterer det demokratiske Polen, og som har Myndigheden i de befriede Dele af Landet.

Emigrantregeringen brugte hele Warzawas Befolkning som Indsats i et forbryderisk Hasardspil for at gavne sin politiske Særinteresser. Af Frygt for det demokratiske Polen ønskede de at have Magten i Warzawa, inden Russerne og den polske Befrielseshær kom dertil. Hundredtusinder af polske Liv betød saa uendelig lidt for dem, blot de kunde bevare den politiske Magt. Derfor fremprovokerede de Opstanden, men trods omfattende militær Hjælp, baade fra Russerne og Vestmagterne, led de Nederlag. Den jævne polske Befolknings Heltemod kunde intet udrette paa et Tidspunkt, hvor Undertrykkerne sad med alle Kort paa Haanden.

Tragedien i Warzawa og Emigrantregeringens Spil med Opstanden indeholder en uendelig dyrekøbt Lære for alle frihedselskende Folk. Hovedkræfterne skal gemmes til det afgørende Øjeblik, hvor der er Mulighed for at vinde Sejren. Det er da ogsaa denne Linje, som er retningsgivende for DANMARKS FRIHEDSRAAD, thi Frihedsraadet har ingen politiske eller imperialistiske Interesser at skøtte.

Afsluttet den 9/10.

Fortroligt

SITUATIONEN

Nr. 4.

1. KRIGENS GANG. Østfronten. De vigtigste Krigsbegivenheder i denne Uge er foregaaet i Ungarn. Det mægtige russiske Fremstød indover Pustaen med Retning mod Budapest betyder strategisk en meget alvorlig Trusel mod de tysk-ungarske Styrker i Nord-Siebenbürgen (de ungarsk okkuperede Dele af Rumænien). De vigtigste Jernbaner, som Tyskerne kunde bruge til et Tilbagetog, er allerede afskaaret i stor Bredde, og den Aabning, der er tilbage, er ogsaa truet fra Nord, hvor russikse og tjekkiske Tropper allerede er trængt over den slovakiske Grænse ved Dukla-Passet. Samtidig lammer det russiske Fremstød den ungarske Krigsførsel, idet en Række af de største ungarske Byer allerede er indtaget. Overfor disse dybt alvorlige Trusler har den tyske Hærledelse maattet kaste store Reserver ind i Slaget foran Budapest, og der har gennem flere Dage foregaaet et af Krigens vældigste Tankslag paa de ungarske Stepper. Tyskernes Formaal er dels at sikre Tilbagetrækningen fra Nord-Siebenbürgen, dels at bevare Ungarn som allieret. Hvorvidt det første Formaal bliver naaet staar endnu hen, men i hvert Fald foregaar Tilbagetoget med saadan en Hast, at Planmæssighed er udelukket; det andet Formaal er derimod ikke naaet. Efter de svære mili tære Nederlag, og efter at Desertering var blevet en Masseforeteelse i den ungarske Hær, ansøgte den ungarske Rigsforstander Horthy d.15/10 om Vaabenstilstand, idet han samtidig gav Ordre til Indstilling af Modstanden fra de ungarske Troppers Side. Tyskernes Svar var Iværksættelsen af et Kup, som skulde give den nazistiske Pilekorsse Magten. Det lykkedes den i hvert Fald at besætte Radiostationen i Budapest,men ellers savnes nærmere Enkeltheder. Det er dog udenfor enhver Sandsynlighed,at det skal lykkes Pilekorsfolkene at bevare Ungarn som effektiv krigsførende paa tysk Side - Bevægelsen har aldrig haft Massetilslutning. Det kan derfor forudses,at Russerne her,ligesom i de andre Balkanlande,gennem en dygtig Samvirken mellem politisk og militær Krigsførelse snart vil hav drevet Tyskerne ud af Ungarn,og derved opstaar en meget uheldsvanger strategisk Situation for Tyskerne,baade sydefter og nordefter. Mod Syd søger Resterne af den tyske Balkanhær efter Evakueringen af Grækenland at bane sig Vej hjem til Riget,men Hovedjernbanelinjen i Jugoslavien er allerede sikkert bag den russiske Front,fra Beograd til Nisj. Ungarns Frafald vil betyde,at Tilbagetogsvejen vil føre gennem mange Hundredekm besværligt Bjerland med faa og daarlige Veje og for Størstedelen behersket af den jugoslavisk Folkearmé .Nordsfter aabnes der dels en Trusel mod Wien,men endnu alvorligere er Flanketruslern mod de tyske Tropper i Polen og Tjekkoslovakiet hvorved hele den tyske Frontopstilling i Øst bryder sammen. - I en Leder i "Times" gøres der rede for,at der ingen Interessemodsætninger er mellem Rusland og England i Balkanspørgsmaalet,hvilket unægteligt er et nyt Synspunkt fra engelsk Side. Det hedder,at England kun er interesseret i et venligtsindet Grækenland og Tyrki som Sikring af Søvejen gennem Middelhavet,mens man anser det for fuldt naturligt,at der tilsikres Rusland et Tillidsforhold til de øvrige Balkanlande til Sikring mod nye Indfald i Ukraine. Disse Synspunkter har sikkert Sammenhæng med de fornyede Krav til Bulgarien om Evakuering af besat græsk Omraade og den engelske Landgang i Grækenland.

I Baltikum er Afskæringen af Resterne af Hærgruppe Nord fuldbyrdet,idet Østersøen er naaet,Nord og Syd om Memel. Riga er erobret,og Tyskerne,der nu befinder sig i det vestlige Letland,raader kun over Evakueringshavnene Libau og Windau,der bombarderes stærkt.

I det høje Nord trækker Tyskerne sig tilbage til Norge under et vist Tryk fra finsk Side. De har ingen Muligheder for Evakuering af Søvejen efter den russiske Erobring af Petsamo.

Vestfronten. De vigtigste Ændringer er sket ved Scheldemundingen,hvor der efter allierede Landsætninger fra Søen og Luften nu meldes om Sammenbrud af den tyske Modstand. Rensningen af dette Omraade vil have stor Betydning for de allierede Forsyninger,idet det er Betingelsen for Udnyttelsen af Antwerpens Havn. I allierede Beretninger meldes om store Besværligheder for

Forsyningstjenesten gennem Frankrig. De heftigste Kampe er foregaaet omkring Aachen,hvor de Allierede staar inde i Byen,men der er heller ikke her Tale om en Generaloffensiv endnu.Kampene tiltrækker store tyske Styrker,der var tænkt anvendt andetsteds. Luftkrigen har i den forløbne Uge naaet sit Højdepunkt for denne Krig.

Et Kapitel for sig er den hollandske Civilmodstand. Samtidig med Luftinvasionen i Holland etableredes Generalstrejke paa Jernbanerne. Denne vedvarer stadig,men samtidig med de Vanskeligheder, den bereder Tyskerne,betyder den Indstilling af Forsyningerne til de hollandske Storbyer,hvor der nu hersker sand Hungersnød. Den hollandske Civilbefølkning lader sig dog ikke knække. Ved Udskrivningen af Arbejdskraft til Fæstningsværker melder der sig praktisk talt ingen.(Et Sted var der udskrevet fire Tusind - der meldte sig 8.)

Stormen er saaledes endnu ikke brudt løs paa Vestfronten,og Invasionsmulighederne i Nord er derfor stadig til Stede. Engelske Sø-og Luftstridskræfter angriber kraftigt den tyske Sejlads paa Norge og langsmed den norske Kyst. Oslofjorden er blevet stærkt mineret.

2. DEN TYSKE TERROR I DANMARK. Tyskerne har opstillet 21 cm's Haubitzere paa Middelgrunden,der er ogsaa svært Skyts paa Trekroner og Flakfortet. Alle Mundinger peger mod København. Fra den danske Tid findes paa Forterne Beregninger over,hvorledes Kanonerne skal rettes ind for at bestemte Bygninger i København rammes. Pancke har gentaget sine Trusler om Fladebrande i København. Han har stillet Krav til Berlin om 4o.ooo Politisoldater,men man kan kun love ham 1ooo. Det er jo ogsaa nok.

Razziaer og Karreundersøgelser fortsætter,især i København. Tyskerne inddeler de arresterede i 4 Grupper: 1.Folk med "god Samvittighed",fast Bopæl og fast Stilling. Løsladt. 2. Folk,som er "arbejdssky", d.v.s. arbejdsløse. Tvangsudskrivelse til tyske Befæstningsarbejder. 3. Personer med Tilhold fra dansk Politi iflg de Protokoller,Tyskerne har taget.Interneres. 4. Personer,som er efterlyst af Gestapo, som har falske Papirer eller som ikke kan opgive fast Bopæl. Overleveres til Gestapo til videre Undersøgelse. Ved Karreundersøgelserne medtages Beboerne i de Lejligheder,hvor noget mistænkeligt findes. Der er derfor Grund til at vise Agtpaagivenhed. Partiarbejdet skal naturligvis gaa sin Gang,men man maa ikke ligge inde med noget-somhelst overflødigt,især er Navnelister bandlyst!!. De Ting,man nødvendigvis maa ligge inde med,skal gemmes saa godt,at de ikke findes ved en overfladisk Undersøgelse. Illegale maa have Legitimationskortet i Orden og altid have en naturlig Forklaring paa deres Opholdssted rede. Kan man ordne sig,saaledes at man kan opgive en bestemt Arbejdsplads,er det paa sin Plads

De tyske Voldtægtsforbrydelser har taget et fantastisk Omfang. Hver Dag indbringes der 3o-4o voldtagne Kvinder paa de københavnske Hospitaler! Det menes,at det er meddelt de tyske Soldater,at de ligesom i Rusland i sin Tid uden Strafansvar kan tage de Kvinder,de ønsker. Kriminalrat Hermannsen "undskylder" Tyskerne med at en Del af Folkene er Frontsoldater, der arbejder efter Mottoet: Død,Plyndring og Voldtægt".

Gidseltransporterne med de tyske Jernbanetog er nu begyndt. Gidslerne smides ind i Fragtvogne,hvor der er lidt Halm i Bunden. De lænkes sammen,faar kun et tyndt Tæppe og et tørt Sigtebrød,som de selv maa holde Hus med.Gidslerne tages fra Frøslevlejren. - Ved Schalburgtagen i Ekspressen ved Hobro er en af de dræbte myrdet før Eksplosionen med en Revolverkugle,da han forsøgte at slaa Alarm.

3. RETSORDENEN I DANMARK. Der er givet Tilladelse til Vagtværn i Byer over 2ooo Indbyggere. I Tilfælde af alvorlige Forbrydelser skal Forbryderne afleveres direkte til Arresterne. Vagtværnene har samme Anholdelsesret som alle andre Borgere,men ikke mere. Paa Landet skal oprettes Korps i Tilknytning til Brankorpsene - disse Korps,der kun har til Opgave at varetage danske Borgeres Interesser,har vi ikke noget imod,hvadenten de er dannet kommunalt eller paa privat Grundlag,dog i saa Fald under en vis Kontrol. Der findes Eksempler paa,at Stikkere eller Cykelskrællere søger ind i de nye Korps:dette maa absolut forhindres,f.Eks. ved,at Fællesorganisationerne faar Indseende med Vagtmændene. Kommandanten i Silkeborg har krævet Navne

og Adresser paa Medlemmer af det kommunale Vagtværn. Nægtet udleveret.

Borgmestrene har afvist at paatage sig Politikontorernes Arbejde,men Amterne vil aabne Lokaler i hver By. Sognefogederne er ophørt at fungere. For Domstolene har Rigsadvokaten fastsat Retningslinjer,der gaar ud paa,at der kun behandles Sager,som kan fremmes uden politimæssig Behandling (især Ankesager),gamle Sager,der er færdigbehandlede af Politiet,Sager mod Personer der gribes af Vagtværnene o.l. Forbrydere,hvis Sager ikke kan afsluttes uden politimæssig Behandling,vil blive sat i langvarig Varetægtsarrest. Rigsadvokaten anerkender intet Bevismateriale fra det tyske "Politi".

Politiorganisationerne indskærper Medlemmer af Rigspolitiet,at de ikke under ~~nogen Omstændigheder maa forrette nogen~~ Form for Polititjeneste. Politifolkene skal forblive under Jorden for Resten af Krigen,holde sig i Kontakt med Kolleger og en ny Politiledelse,som vil lade høre fra sig.

4. CB-ERNE. Tyskerne har lidt fuldstændig Nederlag ved Opløsningen af CB. I en ministeriel Skrivelse til de kommunale Myndigheder hedder det:"Der er fra tysk Side intet til Hinder for,at det hidtige Cb-Mandskab,hvis Forpligtelser overfor Luftværnsmyndighederne i Henhold til dansk Lov fortsat bestaar,indkaldes til Tjeneste - herunder ogsaa i et af St.c.L. nærmere fastsat Omfang til fast Tjeneste under de enkelte Tjenestegrene,hvor de er uddannet. Under Tjenesten vil de hidtige Uniformer kunne anvendes efter Fjernelse af de til Uniformerne hørende CB-Tegn." De CBpligtig skal hedde LB-pligtige,hvorved alle tyske Krav om revolutionær Ændring af CBvæsenet er sket Fyldest! Lønningerne forhøjes med 75 Kr. mdl. Der vil blive udbetalt fuld Løn for den Tid,Arbejdet har ligget stille,dog med Fradrag af evt. ekstra Fortjeneste i denne Tid.

5. REGERINGSSPØRGSMAALET. I det sidste Nummer af "De frie Danske" hedder det om Overgangsregeringen:"Vi ved,at det bliver en Samlingsregering,men en Ting til ved vi ogsaa: at det danske Folk venter en stærk,national Regering,hvis Medlemmer er gaaet uplettet gennem Besættelsens 4 lange Aar. Dette vil nemlig uden Tvivl være Hovedbetingelsen for igen at opnaa ordnede Forhold efter den egentlige Frihedskamps Afslutning." Blandt Politikere som Bladet anser for kompromitterede nævnes Scavenius,Gunnar Larsen,Laurids Hansen,Alsing Andersen,Thune Jacobsen,Kjærbøl og Elgaard.(E. har paa Møder talt haanende om Frihedsbevægelsen og Sabotørerne). Artiklen slutter:"Det er altsaa vor Overbevisning,at baade Danmarks kommunistiske Parti,Dansk Samling og en Repræsentant for Frihedsraadet vil faa Sæde i den første frie Regering,og det vilde være en Lykke for vort Land om alle gode Kræfter,baade de politisk skolede fra Christiansborg og de fra den underjordiske Slagmark, mødtes i fælles Enighed om Dannelsen af den stærke,nationale Regering som Folket venter - og kræver..."

I samme Blad bringes Udtalelser om Efterkrigstiden af en Kommunist,en Socialdemokrat og en Konservativ. Fra vores Side giver Folketingsmand Alfred Jensen en glimrende og klar Sammenfatning af vores Synspunkter,som vi vil faa Lejlighed ~~til at~~ vende tilbage til. I den anonyme konservative Udtalelse hedder det:"Den Samlingsregering,som klare Perioden mellem Befrielsen og et Nyvalg,maa rumme baade legale og illegale. Bygget alene paa de samarbejdende Partier vil den i Rigsdagen være sikker paa sin Styrke,men i Verdens Øjne være stedt som en sovende Tornerose bag en højst velvoksen Hæk. For en gammeldags Konservativs Øren lyder det maaske som Kætteri,men - set fra en moderne midtsamlende Konservativs Synspunkt - maa man ønske en Overgangsregering saa bred,at den ogsaa giver Plads for at kommunistiske Synspunkter paa Overgangstidens Problemer kan faa Ørenlyd. Hvordan skulde man ellers give Udtryk for et nationalt Fællesskab,til hvis Befrielse Kommunisterne havde ydet store Ofre?" Andetsteds i Udtalelsen siges,at de Konservative har anlagt "en hel ny Vurdering af den danske Arbejder og hans faglige Bevægelse." I den socialdemokratiske Udtalelse gaaes der ind for en Udrensning,der af mange Grunde bør ske under en alsidig Samlingsregerings Ledelse,snarligt Valg,Genoprettelse af Reallønnen,Planøkonomi,Bolig-og Landbrugsreformer og Ændringer i Sociallovgivningen.

- Vor Stilling til Regeringsspørgsmaalet er der tidligere gjort Rede for, baade i L&F og her. Ogsaa vi ønsker en Regering baade af lagale og illegale,

og [illegible] er [illegible] inden for Frihedsraadet. Det er derfor uforstaaeligt,at den engelske Radio Søndag Middag opløste en Leder fra "Danske Tidende",som nærmest syntes at antyde,at Frihedsraadet nægtede at samarbejde med Folk fra Samlingspartierne,tilmed da hele Tonen i Kritikken var ganske utilbørlig.

6. KRIGSFORBRYDERE I SVERIGE. For at forhindre flere Quislinge i at følge i Henning Dalsgaards Spor og flygte til Sverige meddeler "Fædrelandet",at man paa Politigaarden i Forbindelse med et Brev fra det svenske Politi har fundet Lister over Krigsforbrydere: 1.Nazister,2.Folk i tysk Tjeneste,3. Folk,der har arbejdet for Tyskerne,4.Folk,der har tjent Formuer paa Værnemagten.Disse Lister findes ogsaa i Sverige. Allerede nu sidder 97 danske Krigsforbrydere i Lejren ved Helsingmo.

7. VÆRNEMAGERMANØVRER. Der er fra Entreprenør Pauli Bloch i Silkeborg,en gemen Værnemager,røvet 24.000 Kr. i Kontanter,især i Tikronesedler. Affæren røber for Offentligheden,at Værnemagerne samler Kontanter,især i smaa Sedler,for at redde noget af det,de tjener paa Tyskerne. Hos Værnemageren,Barakbygger Nikolaysen,Sydhavnen,har man fundet 720.000 Kr. i 500Kr.-Sedler. Bundtet var 30 cm tykt. - I Fremtidens frie Danmark vil disse Manøvrer ikke nytte Værnemager e! De skal komme til at tilbagebetale deres unationale Indtægt til sidste Øvid.

8. FRANKRIG EFTER BEFRIELSEN. I den nye franske Regering er der to Kommunister,nemlig Billoux og Tillons,der er Minister for Luftfarten. L'Humanité skriver dog,at Regeringen ikke fuldtid afspejler Modstandsbevægelsen, saalænge den kun har to Kommunister siddende. Bladet tilføjer imidlertid, at Kommunisterne i første Række hefter sig ved Gennemførelsen af det Program,der foreskriver en Totalisering af Befolkningen for den fortsatte Krig mod det nazistiske Tyskland. Endvidere fremhæver Bladet Kommunisternes Krav om,at Forræderne skal straffes ubarmhjertigt og at et sandt Demokrati skal oprettes. Et af de mest presserende Spørgsmaal er Lønspørgsmaalet. De socialistiske og kommunistiske Aviser saavel som CGT (Fagforeningerne) har stillet Krav om,at Arbejdernes Lønninger omgaaende forhøjes med mindst 40%. De Gaulle gaar givet Tilsagn om at efterkomme dette Krav og i den Udstrækning,det i Øjeblikket er muligt,at gennemføre Modstandsbevægelsens Krav.

9. DEN FØRSTE BELGISKE REGERING fik ikke nogen lang Levetid, Den bestod udelukkende af Politikere,som under Krigen havde opholdt sig i London,og dens Tilsynekomst blev ikke just hilst med Jubel af Befolkningen. Pierlot saa sig derfor nødsaget til snarest at foretage en Rekonstruktion og Udvidelse for at faa en omfattende Repræsentation for Modstandsbevægelsen i Landet. To Kommunister sidder i Regeringen. Den ene,Marteaux,som Sundhedsminister.

I Kampen mod den sorte Børs og Værnemagerformuerne har Regeringen besluttet at erklære Sedler til en Værdi af 100 frcs og derover værdiløse. De kan veksles med nye Penge som udstedes. Derved opnaar man Kontrol med alle store Formuer. Til at begynde med vil ingen kunne faa mere end 2000 frcs af de nye Penge,Resten krediteres dem. Den norske Regering i London omgaas med 1gn.Planer.

10. SABOTAGEN I NORGE er øget stærkt i de sidste Uger. Først og fremmest angribes tyske Olie- og Benzinlagre. Vellykkede Aktioner er foretaget i Oslo,flere Byer ved Oslofjorden,Drammen,Holmstrand,Skien,Porsgrunn,Drangedal,Langesund,Geilo og Fagernes. Tyskernes Tilførsler udefra af Benzin og Olie er helt standset. Der foretages ogsaa Aktioner mog Gengas-Træ-Fabrikker og mod tyske Transporter,Værksteder til Reparation af Biler og Flyvemaskiner o.s.v. I Norge regner man med,at de tyske Divisioner fra Finland snart vil befinde sig i Landet,og at det kritiske Tidspunkt for militær Aktion da er inde.

11. FORSKELLIGT. Speakerne fra den danske Radioavis taler i svensk Radio Mandag,Onsdag og Fredag Kl.22.15. - De tyske Adelsfamilier Witzleben, Stauffenberg og Hesten er udryddet fra Børn til Oldinge som Hævn for Hitler attentatet.

Afsluttet den 16/10.

Fortroligt

T A T I O N

Nr. 5. (Afsl. den 23/10)

1. KRIGENS GANG. Østfronten. De vigtigste Krigsbegivenheder i den forløbne Uge er paany foregaaet i Ungarn. Det store Tank-og Infanterislag paa de ungarske Stepper, nær Debrecen er endt med fuldstændig Sejr for den Røde Hær, paa Trods af at Tyskerne havde kastet alle deres forhaandenværende Reserver ind i Slaget. Russerne rykker nu frem mod Norf i Ilmarcher paa 25 km om Dagen og staar nær den slovakiske Sydgrænse. Samtidig har en nyopstillet Hærgruppe, den 4. ukrainske Armégruppe, begyndt en Offensiv og har overskredet Karpaterne ved 7 forskellige Pas, hvorved den er trængt ind i Tjekkoslovakiet nordfra paa en Frontbredde af omtr. 300 km. Disse samordnede Fremstød fra Nord og fra Syd har gjort den tidligere omtalte Trusel mod de tyske Hære i Nordsiebenbürgen yderst akut, "Knibtængerne", der er ved at lukke sig bag dem, er nu kun 100 km fra hinanden. Samtidig er Stødet fra Debrecen over Nyiregyhaza nordefter Led i en anden Operation: Udflankeringen af Budapest. Sammen med Angrebet i Sydungarn, fra Szeged vestover, har Operationerne ført til Dannelsen af en Front, der omtrentlig udgør en Halvcirkel omkring den ungarske Hovedstad, fra Syd til Nordøst. – De indre Forhold i Ungarn er stadig ikke afklaret, men ved Fronterne foregaar der Massedesertering af ungarske Soldater, deribl. ogsaa Armechefer. Rigsforstanderen Horthy er ført i Fangenskab til Tyskland. Der er eller hari hvert Fald været Jernbanestrejke og omfattende Uroligheder i Landet. Iøvrigt forhindrer den strenge Censur Fremkomsten af nærmere Oplysninger, og de tyske Meldinger er præget af naiv nazistisk "Mytedannelse".

I Jugoslavien er Fremmarchen mod Vest fortsat over bred Front og i forøget Tempo. Hovedstaden Beograd er befriet. Tyskerne havde sendt store Forstærkninger for at holde Byen, men de naaede aldrig frem; de blev spærret inde i en Kedel sydøst for Byen og tilintetgjort. Sydligere er det vigtige Industricentrum Kragujevac befriet. Tito melder om Erobringen af Adriaterhavshavnen Dubrovnik og erklærer herved at beherske alle Tilbagetogsveje fra Balkan. Tyskerne forsøger at føre enkelte Tog igennem det partisanbesatte Territorium ved at konvojere dem med større Troppeafdelinger, men lider meget svære Tab. Typisk er det ogsaa, at Russerne ved Erobringen af Kragujevac som Bytte tog over 1000 Hestevogne med Forspand.

I Grækenland har Tyskerne rømmet Larissa og ødelagt Saloniki's Havn.

I Nordfinland redder de sidste Rester af Narvik-Hæren sig op i de norske Fjelde. Finnerne er trængt hurtigt frem sydfra efter Rovaniemi's Fald, og Russerne har besat hele Petsamo-Omraadet og har naaet den norsk-russiske Grænse.

I Baltikum melder Russerne ikke om nogen Begivenheder, men Tyskerne beretter, at en Storoffensiv mod Østpreøjsen er i Gang. De russiske Panserspidser skulde herefter være naaet indtil 40 km ind paa tysk Omraade. Russiske Meldinger om Situationen kan ventes hver Dag.

Vestfronten. Operationerne til Sikring af Indsejlingen til Antwerpen fortsætter. Schelde-Mundingens sydlige Bred er praktisk talt renset, og paa Nordbredden er Øerne Walcheren og Beveland afskaaret. Angreb er begyndt fra hele Vestsiden af Kilen ind i Holland med Retning mod Havet, øjensynlig tilsigtende at likvidere de tyske Stillinger i Vestholland. – Efter haarde Kampe er Aachen erobret. I det hele har Operationerne stadig Forberedelsernes Karakter, de store Luftangreb fortsætter. Hovedproblemet for de Allierede synes at være Forsyningsvanskeligheder. Derfor er Kampen om Indsejlingen til Antwerpen saa betydningsfuld og saa haardnakket. – Ødelæggelsen af Aachen har gjort et dybt Indtryk paa de tyske Soldater her i Landet. Blandt rhinlandske Soldater er hørt Udtalelser om, at hvis Køln skulde have en lignende Omgang, saa vilde de ikke være med mere.

Det fjerne Østen. Vigtige Udviklinger er i Gang med den amerikanske Landgang paa Phillipinerne og de forudgaaende voldsomme Luftangreb paa den japanske Ø Formosa. Lykkes de amerikanske Operationer betyder de en Afskæring af de japanske Erobringer i Ostindien, men vigteigere er utvivlsomt, at Vej-

en aabnes for en Landgang paa det kinesiske Fastland. Chunking-Kina's Stilling er nemlig ret kritisk,dels p.Gr.a. manglende Forsyninger paa Krigsmateriel,men ogsaa delvis p.Gr.a. at Chiang Kai-Shek i en Række Tilfælde stadig lader sit Fjendskab mod Kommunisterne gaa forud for Bekæmpelsen af Fjenden. - Store engelske Flaadeafdelinger er blevet kommanderet til det fjerne Østen.

2. NOTER FRA UDLANDET. Polen. Fra Forhandlingerne i Moskva,hvor det polske Spørgsmaal stod i første Række,meddeles at det vigtigste Stridsspørgsmaal mellem Emigrantregeringen i London og den polske Befrielseskomite,er Forfatningsspørgsmaalet,hvor Befrielseskomiteen kræver Genindførelse af den demokratiske Forfatning af 1920,mens Emigrantregeringen gaar ind for den fascistiske Pilsudski-Forfatning af 1935. - Paa store Massemøder i Lublin har Befolkningen,uanset Partitilhørighed,givet Udtryk for sin store Harme over Emigrantregeringen. Særlig Ophidselse har det vakt,at fascistiske Terrorgrupper,der hævder at staa i Forbindelse med London,har udført en Række Mord paa ledende Folk indenfor den frie polske Bevægelse. Man kræver,at det skal være en Betingelse for fortsatte Forhandlinger,at Mikolayczyk i en offentlig Erklæring skal tage Afstand fra Mordene. Møderne sluttede under stærke Raab:"Ned med Emigrantregeringen!". - I de generobrede Omraader har Befrielseskomiteen paabegyndt Gennemførelsen af dybtgaaende Landbrugsreformer,der betegnes som Betingelsen for Løsningen af andre sociale Spørgsmaal. Befrielseskomiteens første Landbrugsminister,der ikke tog energisk nok fat paa Reformerne,er traadt tilbage og erstattet med Komiteens Præsident.

Finland. I Helsingfors har der været afholdt store Fester for de frigivne politiske Fanger. Mannerheim har pludselig ment det formaalstjenligt at ophæve en grundlovsstridig Bestemmelse iflg. hvilken ingen,der har været dømt for politiske Forseelser,de første 6 Aar efter sin Løsladelse kan overtage Hverv i Stat eller Kommune. Der er skabt en stor Organisation,"Finland-SU",til Udvikling af Fred og Venskab med SU. Paasikivi er Æresspræsident. Paa det stiftende Møde sendtes bl.a. en Hilsen til Stalin;Paasikivi var Medunderskriver. Socialdemokratiet er ved at revne;en stor Fløj bl.a. omfattende Halvdelen af de soc.dem. Rigsdagsmænd,Socialminister Fagerholm og Fagforeningsføreren Vuori kræver Krigsforbryderen Tanner's Udtræden af Socialdemokratiet og det politiske Liv. Det kommunistiske Parti er blevet legaliseret og har paabegyndt Udsendelsen af et Dagblad. Den tyske Afbrændingspolitik under Tilbagetoget i Nordfinland har vakt voldsom Harme,især den formaalsløse Ødelæggelse af Laplands Hovedstad,Rovaniemi.

Frankrig. Der er offentliggjort et Dekret om Beslaglæggelse af Formuer, skabt ved Samarbejde med Fjenden. I hvert Departement (Amt) er der nedsat Undersøgelseskomiteer. - Betydningsfuldt politisk Stridsspørgsmaal er opstaaet ved at Regeringen nægter FKP's Generalsekretær Maurice Thorez Indrejsetilladelse fra Moskva. Paaskudet er,at han i 1939 deserterede fra den franske Hær. Men man glemmer,at han ellers var blevet sat i Fængsel af Daladier,og at han indtil 1943 opholdt sig i Frankrig og deltog i Frihedskampen.

Spanien. Det synes som om vigtig politiske Begivenheder er forestaaende. Engelske Blade melder om,at Franco-Myndighederne er traadt i nært Samarbejde med Gestapo-Repræsentanter,der faktisk regerer det politiske Politis vigtigere Kontorer. - Andre Meldinger gaar ud paa,at der er udbrudt Partisankampe mod Franco i forsk. Egne af Landet.

Den engelske Fagforeningskongres beskæftigede sig bl.a. med Tysklands Stilling efter Krigen. I en Udtalelse,der vedtoges med stort Flertal,hedder det,at det tyske Folk ikke kan frikendes for Medansvar for Nazismens Ugerninger,og at de forenede Nationer derfor maa kræve tysk Industri og Arbejdskraft stillet til Disposition ved Genopbygningsarbejde i de besatte Omraader. Engelsk Radio meddeler,at Sovjetdelegationen støttede denne Udtalelse. Iøvrigt gik Sovjetrepræsentanterne ind for Dannelsen af en ny faglig Internationale.

3. DANMARKS ØKONOMISKE POLITIK EFTER KRIGEN er Genstand for stadig livligere Diskussioner,bl.a. har Nationalbanksdirektør Bramsnæs udtalt sig.

Hans Tale indeholdt,som det hedder i en soc.dem. Kommentar,"noget for enhver Smag". Overfladisk set giver han Indtryk af at staa paa Linje med en Række af Arbejdernes Krav,idet han gaar ind for fuld Beskæftigelse,Prisfald, Rationering af Valutaen til den nødvendigste Import,Kontrol med Monopolpriser og Investeringskontrol. Men ved en nærmere Undersøgelse viser det sig, at der er en dyb Kløft mellem Bramsnæs's Program og den Politik,som fx Sommerens faglige Kongresser gik ind for. B.mener,at Reallønnen skal genopretes ved at Lønnenæs Pengestørrelse holdes fast,indtil P riserne er sunket tilstrækkeligt. Derefter skal Lønnen følge Prissvingningerne. Lønningerne i Danmark maa efter hans Opfattelse være afhængig af Lønniveauet i andre Lande,ellers mener han,at det vil gaa ud over Produktion og Beskæftigelse. Dette Standpunkt kan paa ingen Maade anerkendes af Arbejderbevægelsen. For os er Spørgsmaalet,at Fordelingen af de Goder,Landet raader over,skal komme den brede Befolkning og ikke et priviligeret Mindretal til Gode. Hvis man fra privatkapitalistisk Side gennem en Indstilling af Produktionen vil modsætte sig den fuldstændige Omfordeling,som er Folkets Krav efter Krigen, bliver det Statsmagtens Opgave,støttet paa en ubøjelig Folkevilje,at sætte Produktionen i Gang uden Hensyn til de hidtidige Ejendomsforhold. Dette er Meningen med de "revolutionerende Reformer",som Smedekongressen gik ind for, men som Nationalbankdirektøren iflg. sin Tilknytning til dansk Højfinans modsætter sig. Dette præger ogsaa B's Indstilling til de andre ovenfor nævnte Problemer. Importkontrollen skal hurtigst muligt ophæves igen,Investeringskontrollen skal udøves af Kapitalisterne selv og bliver saaledes Priskontrolskandalen om igen. B slutter med en Lovsang til det private Initiativ: "Statens Indsats maa ske i det nøjeste Samarbejde med det private Erhvervslivs Folk. Det er Betingelsen for,at gode Resultater kan naaes."- Nej,Betingelsen er,at man radikalt vil skære til Bunds,og uden Skelen til gamle Privilegier vil skride til en Omfordeling af Goderne.

Bemærkelsesværdigt er det ogsaa,at B intet siger om saa vigtige Spørgsmaal som en Rationering af Nødvendighedsartikler (fx Tøj og Skotøj),saa at de kommer de trængende til Gode,og heller ikke om Statens Overtagelse af Udenrigshandelen. Den soc.dem. Presse har reageret mod B's Tale,bl.a. m.H.t. Udtalelserne om Arbejdslønnen,"Vejle Soc.Dem. siger,at de "ikke findes tiltalende." Om Arbejderklassens økonomiske Kamp siges:"Dette behøver for saavidt ikke at have nogen Sammenhæng med Forholdene i Udlandet,men kan dreje sig om,hvordan vi vil dele med hinanden herhjemme."

B's Linje kan blive farlig,fordi den tilsyneladende gaar ind for Arbejdernes Krav,men i Virkeligheden indeholder en skammelig Forfuskning af den økonomiske Politik,som Arbejderbevægelsen i saa stor Enighed er sluttet op om,især paa de faglige Kongresser.

4. BANKERNE BRYDER PRISLOVEN. I en Artikel i Soc.Dem. 17/10 efterviser Poul Gersmann,at Bankerne har holdt sig skadesløse for det Indtægtstab,som følger med den aftagende Omsætning ved,i Strid med Prisloven,at forhøje Avancerne med ca. 30% siden 1938. I Kraft af Pengerigeligheden har man nedsat Indlaansrenten (Bankernes Udgiftskonto),mens man ved Monopolaftaler har holdt Udlaansrenten (Bankernes Indtægtskonto) oppe. Aarsagen til at dette har kunnet gennemføres ligger bl.a. i,at den Mand,der har Ansvaret for Priskontrollen med Bankerne,er Bankinspektøren,hvis Opgave det samtidig er at sikre Bankernes Solvens og Likviditet. "Alt i alt maa man sige, at Kontrollen daarligt kan være mere i Overensstemmelse med Storbankernes Synspunkt",hedder det.

T I L L Æ G

F O L K E T S V I L J E S K A L V Æ R E L A N D E T S L O V

Demokratiet maa sikres og grundigt forankres

af Folketingsmand Alfred Jensen

Efterkrigstiden stiller vort Land overfor store Opgaver. Krigen og Besættelsen har vist,at Landets hidtidige Politik ikke svarer til Folkets Interesser og Ønsker,og at folkefjendtlige Kræfter indenfor Administrationen og det offentlige Liv i Nationens mest alvorlige Situation og for at fremme

[illegible] b. ik [illegible] Landsforræderi. De forløbne Aar har [illegible]liges vist, at da det saa allerværst ud, var det Folkets Vilje til [illegible]onal Selvhævdelse og Folkets Kampkraft, der paa afgørende Maade sikrede [illegible]ns Renomme og forskaffede os en hæderlig Plads i de frihedselskendes Folks Rækker.

Under Hensyn til disse Erfaringer maa der ske en Ændring af vores Politik og vore Forhold i det hele taget, saa Folket og Folkets Interesser virkelig bliver afgørende. For dette Formaal gælder det at genrejse Demokratiet, rense ud efter Tyskerne og afregne med Landsforræderne. Kort og godt: Gennemførelse til 100% af DANMARKS FRIHEDSRAAD's Program, saaledes som det er udformet i "Naar Danmark atter er frit" -.

Men dette er ikke tilstrækkeligt. Demokratiet maa sikres og grundigt forankres. Alle Folkefjender og Antidemokrater maa ud af Administration og offentligt Liv. Vi skal ikke have nogen 5. Kolonne. Forfatningen maa tages op til Revision og ændres. Først og fremmest maa Valgretsalderen sænkes. Vi kan ikke byde de unge Frigedskæmpere, der har været med til at tilbageerobre Demokratiet og Landets Selvstændighed, politisk Retsløshed, naar vort Land atter er frit. Bestemmelserne om Tab af Valgret som Følge af Arbejdsløshed og Fattigdom maa ogsaa forsvinde.

Endvidere maa Folket sikres økonomisk. Naar der har kunnet skaffes Penge til Produktion for Krigen, maa og skal der ogsaa kunne skaffes Penge til Produktion for fredelige Formaal. Det kan kun ske ved drastiske Indgreb. Samfundet maa have Kontrol med og Herredømme over Produktionslivet. Produktionen maa dirigeres efter Samfundets Interesser, og Priser og Avancer fastsættes herefter. Monopolagtige Virksomheder skal nationaliseres. Som Eksempler kan nævnes: Forsikringsvæsenet, Spritfabrikkerne, Sukkerfabrikkerne og Bankvæsenet.

Der maa sikres Landbruget taalelige Prioritets- og Produktionsforhold. Priserne skal ikke fastsættes efter Storbrugets, men efter det arbejdende Landbrugs Interesser. Evt. bør der gennemføres en Puljeordning, saa Husmændene faar en ekstra Stykpris. Der maa sikres Jord til Husmandsbrug og fornøden Lovhjemmel til Ekspropriation gennemføres. Udenrigshandelen bør af Hensyn til Helheden foregaa gennem Statscentraler og med Lande, der kan aftage vore Eksportvarer. Bl. Importvarer bør Raastoffer og Halvfabrikata komme i første Række. Hvor Køb af Færdigvarer er nødvendig, maa Folkets Livsfornødenheder foretrækkes for Luksusvarer til Velhaverne.

Beskatningen maa omlægges. De stærkeste Skuldre skal bære de største Byrder. Indirekte Skatter paa elementære Livsfornødenheder maa afskaffes til Fordel for direkte Skat paa Velhavere og indirekte Skat paa Luksusvarer. Konfiskation af Krigsgevinster er som bekendt optaget bl. Frihedsraadets Program. Rederiernes Gevinster i England og Amerika, der i Dag opgøres til ca 500 Mill Kr, hører selvsagt herindunder.

Gennemførelsen af alle disse foranstaltninger maa ledsages af en Udenrigspolitik, der sikrer Folkets politiske og økonomiske Rettigheder mod ydre Fjender og samtidig er med til at opbygge et internationalt Værn mod Fredsforstyrrere. Landets Repræsentanter maa ikke som forhen henfalde til Passivitet, men skal stedse paa det kraftigste understøtte alle progressive Kræfter. Et nordisk Samarbejde kan kun realiseres, for saavidt det ikke er vendt imod Sovjetunionen. Begivenhederne før som under Krigen har vist, at Sovjetunionen ikke har nogen Interesser, der afviger fra de nordiske Folks Interesser. Derfor skal vi have den mest intime Forbindelse og det bedst tænkelige Samarbejde med SU.

Men det er ikke tilstrækkeligt at føre en rigtig Udenrigspolitik. Vort Forsvar maa ogsaa bringes i Orden. Den ny Militærordning maa bygges paa Folkets Deltagelse. Soldaterne maa have demokratiske Rettigheder under Tjenesten. Der maa aabnes Adgang til, at ogsaa Personer uden Eksamen kan avancere til de højeste Poster indenfor Officerskorpset. Udrustningen maa modernisères. Hele Folket maa drages ind i Landets Forsvar.

Dette er i store Træk den Politik, vi Kommunister gaar ind for. Den indeholder ikke noget principielt nyt. Den svarer til vor Indsats under Krigen og Besættelsen. Den er et Led i hele vor Politik for at naa frem til Socialismen. Vi arbejder paa at samle Folk om denne Politik, og vi henvender os til alle fremadstræbende Kræfter herfra Landet og maner til Enighed om denne Sagsprogram, thi det er ikke alene Demokratiets, men ogsaa Nationens Redning. Frihedskampen har bekræftet, at Arbejderklassen bedst kan samle og føre Folket i Kampen for Fremskridtet. --- For og er der ingen Tvivl om, at Folkets afgørende Flertal gaar ind for en saadan Politik. Det har Folketingsvalgene bevist. Derfor maa den kommende Regering ogsaa skabes paa Frihedsbevægelsens politiske Grundlag. Det vil betyde, at Ministerium, der aktivt gaar ind for at løse Efterkrigstidens Problemer i Folkets Interesse. ---- Hvis Mindretallet bøjer sig for Flertallet, vil Udviklingen forløbe roligt. Men hvorken Truslerne eller Vanskeligheder skal afholde os fra at gennemføre den Politik, Flertallet ønsker, og skulde reaktionære og folkefjendtlige Elementer, som vor Nazismen, forsøge med Magt at hindre Folkets Vilje i at blive Landets Lov, da vil de finde Folket rede til Kamp.

Fortroligt

Afsluttet d. 30/10

SITUATIONEN

Nr. 6

1. KRIGENS GANG. Østfronten. Tængerne i den store Knibtangsbevægelse, der bre ind i Ungarn sydfra og i Tjekkoslovakiet (Karpato-Ukraine el Ruthenien) nord fra, har nu naaet hinanden i det gamle ungarsk-tjekkoslovakiske Grænseomraade. Aksetropperne er halt fordrevet fra rumænsk Jord, de karpato-ukrainske Dele af Tjekkoslovakiet er næsten befriet, mens Knibtangen iøvrigt har lukke sig bag tyske Grupper i det østlige Ungarn. Det saaledes Fangeantal er endnu ikke opgivet.

I det nordøstlige Hjørne af Østpreussen har den Røde Hær paabegyndt en kraftig Offensiv med store Styrker. Omraadet er yderst kraftigt befæstet og hat stor prestigemæssig Betydning for Tyskerne. Kampene er derfor overordenlig forbitrede, men alligevel er det lykkedes den Røde Hær at erobre ca. 500 tyske Landsbyer. Selvom det russiske Stød utvivlsomt er ført med en meget stor Indsats, er der ingen Grund til at gaa udaf, at der er det eneste og afgørende Stød mod Østpreussen. Tværtimod tyder alt paa, at Kampene om Østpreussen først vil have naaet deres Højdepunkt, naar Angrebet ogsaa sættes ind fra Provinsens sydlige og nordlige Grænser, og dette har ingen Sammenhæng med den Skæbne, der er tiltænkt de afskaarne Styrker i Letland (Kurland). Hovedformaalet med de nuværende Kampe kan saaledes meget let være at foraarsage en saadan Omgruppering af det tyske Forsvar, at Fronten bloottes paa de tilstødende Afsnit. Overfor den hitlerske Strategi, der Gang paa Gang sætter Presgen over alt andet, har en saadan Krigsførelse fra russisk Side som bekendt Gang paa Gang været kronet med Held. De tyske Meldinger om, at Offensiven i Kurland er begyndt, tyder ogsaa i samme Retning.

I det høje Nord har Russerne overskredet den norske Grænse, erobret Kirkenes og er trængt videre frem. Denne Erobring er af stor Betydning, idet den nærmeste større Udskibningshavn for Tyskerne nu ligger 100 km borte, og i den norske "Kalot" er der kun een eller to anvendelige Tilbagetrækningsveje. Samtidig siger de tyske Tropper i Finland at trække sig tilbage mod Narvik gennem Skibottendalen, der løber langs med den svensk-finske Grænse. Norges Befrielse kan meget hurtigt komme paa Krigens Dagsorden. I denne Retning tyder ogsaa den tidligere omtalte allierede Flaadeaktion langs Norges Kyst, et nyt stort Bombeangreb paa Slagskibet "Tirpitz", der ligger i en nordnorsk Fjord samt det store Angreb paa Bergen. Under alle Omstændigheder betyder Kampene i det høje Nord en stærk Forøgelse af Danmarks, spec. Jyllands, strategiske Betydning som Forbindelsesled til Norge og Tyskland. – I de befriede Omraader af Norge overtages den civile Administration iflg tidligere Overenskomst af Kong Haakons Regering. Kongen har i en klar og utvetydig Tale budt den Røde Hær velkommen som Befrier.

Vestfronten. Kampene om Schelde-Mundingen har udvidet sig til at blive et Slag om Vestholland, hvori de Allierede har gjort gode Fremskridt. Efter alt at dømme skulde Tyskernes Stilling være uholdbar. De forsøger Aflastningsangreb paa den østlige Side af den engelske Kile, i Omraadet ved den tysk-hollandske Grænse.

Paa de øvrige Afsnit af Vestfronten har der ikke været større Kamphandlinger, men de store Luftangreb fortsætter. Paa Moskva-Konferencen er det utvivlsomt blevet diskuteret, hvorlænge denne Pause skal vare...

I Italien er det lykkedes at erobre Mussolinos Fødeby, men nu skal Vejret være blevet daarligt igen i dette besynderligt regnfulde Land.

Det fjerne Østen. Japanerne har lidt to svære Nederlag. Dels er det lykkedes de amerikanske Styrker at sætte sig fast paa Øen Leyte, midt i Philippinergruppen (2/3 af Øen er allerede besat), dels er Sammenstødet mellem de to Flaader øjensynlig endt med japansk Nederlag.

2. MOSKVAKONFERENCEN. Konferencens officielle har været korrekt gengivet i Pressen. Vi gengiver Uddrag af en Leder i "Prawda" 31/10, hvor der gives yderligere Antydninger om de behandlede Spørgsmaal:

"Hvad angaar Krigens Forløb i Europa, saa har de Allierede tilbagelagt en stor Del af Vejen til den fælles Sejr efter de i Teheran lagt Planer...Kon-

ferencen vil uden Tvivl have Indflydelse paa den kommende Udvikling af de Allieredes Operationer paa alle Fronter,hvor Kampen føres mod de fascistiske tyske Banditter...Der blev truffet de nødvendige Forholdsregler til endeligt at uskadeliggøre det fascistiske Bestir og forhindre det i paany at leve op...Enigheden i disse Spørgsmaal er naturligvis den bedste Garanti for den kommende varige Fred i Europa...Hvad de politiske Spørgsmaal angaar, giver alene de i Kommunikeet opregnede Problemer en Forestilling om,at Konferencen har beskæftiget sig med mange europæiske Nationers Skæbne. Frem for alt er det ingen Hemmelighed,at det polske Spørgsmaal har været et af Konferencens politiske Hovedproblemer. Det er ikke nødvendigt at minde om,hvilken Rolle det polske Spørgsmaal har spillet i en lang Periode af Europas Historie...Den Kendsgerning,at der af det czaristiske Rusland er opstaaet den socialistiske Sovjetunion,har skabt de nødvendige Forudsætninger for den gunstige Løsning af det polske Spørgsmaal,men Hovedhindringen har været den Eventyrpolitik,som førtes af polske Reaktionære,der indtog ledende Stillinger indenfor den polske Stat og bestemte dens politiske Linje. Sovjet-Offentligheden vil med Tilfredshed erfare,at Konferencen opnaaede betydelige Resultater henimod Løsningen af det polske Spørgsmaal. SU's Folk har endnu i tydelig Erindring,at Polen to Gange i en Menneskealder har været benyttet som Springbrædt for Banditters Overfald paa Sovjetstaten. Det er klart,at SU's Folk er stærkt interesseret i,at det kommende Polen ophører med at være et Gennemgangsland for Aggressions fra Vest. Vor Nabo maa være et frit, fredeligt og demokratisk Polen,som for altid giver Afkald paa Erobringsplaner overfor de hviderussiske og ukrainske Folk...Kun et Polen,der oprettes paa Grundlag af demokratiske Principper,vil yde Garanti for,at der ikke opstaar et Arnested for Uro og Krigsfare ved vort Lands Vestgrænse og vil saaledes medvirke til at garantere Freden i Europa. Til Skabelsen af et saadant Polen kan man ikke undlade at hefte Opmærksomheden ved det Forhold som et Lublin-Blad fremhæver,nemlig at Mikolajczyks Ankomst til Moskva første Gang faldt sammen med Opstanden i Warzawa og anden Gang med Organiseringen af en Række Terrorhandlinger i det befriede Polen. Den polske Emigratregering vil ikke kunne forvente at faa sine Krav gennemført med saadanne Metoder, og den har kun sig selv at takke for det saalænge den ikke afstaar fra disse Metoder...

Sydøsteuropa er nu forvandlet til et overordentlig vigtigt Opmarchomraade for Offensiven mod Hitler-Tyskland. Det er en kendt Sag,at Balkan gik under Navnet "Europas Krudttønde". Denne sørgelige Kendsgerning var fremfor alt en Følge af tyske Røveres og deres Agenturers Erobringsforsøg igennem Aartier. Det vil derfor blive hilst med Tilfredshed,at Kommunikeet meddeler, at der under Moskvakonferencen opnaaedes Overensstemmelse i Spørgsmaalet om Vaabenstilstanden i Bulgarien. Endvidere enedes man om at føre en Fællespolitik overfor Jugoslavien...Den Røde Hær har sammen med den jugoslaviske Befrielseshær vundet en ny stor Sejr med Befrielsen af Jugoslaviens Hovedstad Belgrad. Denne Sejr bidrager til den endelige Tilintetgørelse af det tyske Forsvar i Sydøsteuropa. De Allieredes Fællespolitik overfor Jugoslavien vil bidrage til en endnu mere omfattende Opmarsh af alle antifascistiske Kræfter i Jugoslavien og har bekræftet de jugoslaviske Folks Ret til selv at bestemme deres Statsform...

Det vil være meningsløst at bagatellisere de Vanskeligheder og Komplikationer,der er forbundet med de behandlede Problemer,men Erfaringerne fra saavel den første Moskvakonference i Oktober 1941 som Teheran-Konferencen og den nu afsluttede Konference har med Kendsgerningernes nøgterne Sprog vist,at der ikke er nogen Vanskelighed,som ikke vil kunne overvindes med god Vilje og Respekt fir de gensidige Interesser...Konferencen er et værdifuldt Bidrag til Enheden og Samarbejdet mellem de Allierede efter Krigen.Denne Enhed er den vigtigste Garanti for Skabelsen af en varig Fred."

3. NOTER FRA UDLANDET. Finland. Stalin har sendt et venskabeligt Svar paa Telegrammet fra Foreningen "Finland-SU". - Der er paabegyndt en Undersøgelse af Krigsfangers Klager over umenneskelig Behandling.- Indenfor Socialdemokratiet lykkedes det Tanner at faa Flertal i Partiraadet,en Forsamling paa21 Mand,der er valgt under fascistiske Forhold og hvis Flertal altid har været Tanners Kreaturer. Oppositionen krævede demokratiske Nyvalg til en

Partikongres,mens Tannerkliken blot vilde indkalde de tidligere Delegerede, der var valgt under fascistiske Forhold,og derfor var Tanner følgagtige.- Det svenske "Morgonbladet" (soc dem) regner Splittelsen af SocDem for uundgaaelig.-,Vuori og Fagerholm har truet med at udtræde af Regeringen.- De6 soc dem Rigsdagsmænd,som i 1941 gik imod Krigspolitikken og fængsledes,er genindsat i deres Rettigheder som Rigsdagsmænd.- Fagerholm har i en Udtalelse hyldet de danske Sabotorer.

Tjekkoslovakiet. Udr.minister Jan Masaryk har udtalt:"Efter Krigen maa 2 Mill Sudetertyskern flytte hjem til Riget. De Sudetertyskere,der har lidt og kæmpet sammen mdd os,skal naturligvis ikke medtages,men der vil ikke komme til at eksistere et Mindretalsproblem paa samme Maade som før Krigen."- Disse Udtalelser har sammen med Meddelelserne om Folkeflytninger ved den polsk-littauiske Grænse givet ny Luft til Diskussionen i Sønderjylland om det tyske Mindretals Stilling efter Krigen. Man spørger ofte om Frihedsraadets Stilling i denne Sag. Men Spørgsmaalet ligger udenfor Frihedsraadets Arbejdsomraade;det maa afgøres efter Krigen af den nyvalgte Rigsdag. En anden Sager ,at der indenfor det tyske Mindretal findes overordentlig mange, der er hjemfaldet til Straf iflg Frihedsraadets Erklæring. Den fuldstændige og strenge Afstraffelse af alle illoyale Statsborgere kan derfor paaregnes at ville stille Mindretalsproblemet paa en ny Maade.

Belgien. Mangelen paa Levnedsmidler er katastrofal.- Kommunisterne har udsendt en Erklæring,hvori Pierlot gøres medansvarlig for Situationen,idet hans Regering hidtil ikke har gennemført det Enhedsprogram,der var Forudsætningen for Kommunisternes Indtræden i Regeringen. Pierlot har nægtet at udtale sig offentligt om Komm.'s Krav.

Frankrig. Regeringen har beordret Opløsning af alle Modstandsgrupper udenfor selve Indenrigshæren(FFI).Modstandsbevægelsens Centralraad har protesteret.

Spanien. Den politiske Uro fortsætter,og der meldes stadig om omfattende Partisankampe.Nøjagtige Oplysninger foreligger ikke.- I Anledning af Falangens 10-AArs Jubileum skriver Madridbladene store Artikler om,at Falangen ikke er fascistisk og ikke Tilhænger af Diktatur!Kolde Fødder!- SU har nægtet at deltage i en international Luftfartskonference,fordi Spanien,Portugal og Schweiz var indbudt. Disse Lande havde i aarevis ført en sovjetfjendtlig Politik.

Sverige. I Armechefens Forslag til Forsvarsordningen hedder det bl a,at enhver FabriksArbejder maa kunne gribe til Vaaben og forsvare ~~xxxxxxxx~~ deres Arbejdsplads. Dette viser den sælige Styrkeaf Aksel Larsens aargamle Forslag om,at de nordiske Landes Forsvarsordning maa være en Folkevæbning. Stockholms Tidn. skynder sig at advare imod,at Vaabnene bliver tilgængelige for Arbejderne.

4. KAMPEN MOD DEN TYSKE UNDERTRYKKELSE fortsætter med uformindsket KRaft, især har Jernbanesabotagen paa den østjyske Længdebane været effektiv,samtidig med at store tyske Transporter ankom fra Norge. Ogsaa Indskibningshavnen Aarhus har været angrebet. Godsophobningen paa de jyske Stationer er katastrofal. I Esbjerg er den berygtede Stikker CaiPjat (Olsen) blevet likvideret.

Alsing Andersen har paany været uheldig. Han har ladet foretage en saakaldt "Undersøgelse" af om der var indlagt Kvinder paa Hospitalerne som Følge af tyske Voldtægtsforsøg. Undersøgelsen var meget mangelfuld og gav til Resultat,at der havde været 2 ikke fuldbyrdede Forsøg.- Der har været meget stærkt Ubehag i soc dem Kreise over at se,at A A's letfærdige "Undersøgelse" offentligt benyttes af Tyskerne til at"bevise" deres Uskyld. At de tyske Soldater er blevet mere agressive vides fra alle Byer. A A. burde kunne forstaa at det er vigtigere at bremse denne fatruende Udvikling end at dementere evt. overdrevne Rygter. Hans "Undersøgelse" er et nyt Bevis paa politisk Uforstand.

5. DE DER INTET HAR LÆRT. I Diskussionen om Efterkrigstidens Danmark har Folketingsmand Grosserer Frieme (K) ladet sin Røst høre. Han var Modstander af Statsindgreb "ud fra et nationalt,økonomisk og beskæftigelsesmæssigt Synspunkt." Han var af den Opfattelse, "at Privatkapitalismen og det private Initiativ her i Landet før Krigen løste sine Opgaver paa en saadan Maade,at vi godt kan være dem bekendt."- Det mente de 200.000 Arbejdsløse ikke.- Grossereren mente,at Restriktionerne m.H.t Handelen med Beklædning og Fodtøj hurtigt kunde ophæves efter Krigen.- Vor Opfattelse er,at der maa indføres Restriktioner,der sørger for,at Tøj og Sko af bedre Kvalitet i første Omgang fordeles til de mindrebemidlede,som ikke havde Raad til at hamstre,dengang Halfdan Henriksen ikke vilde gennemføre Tøj-og Skorationering.

Bl. meget andet angreb P ogsaa Københavns Kartoffelcentral. Dagen efter imødegik hans Partifælle Bindslev ham kraftigt. Dette viser,hvorden der her ligesom i Sverige (se Mat. fra den svenske Kongres) gaar en Skillelinje gennem alle Partier,mellem de reaktionære og de mere fremskridtsvenlige Krese. Indenfor de Konservative vil denne Skillelinje utvivlsomt træde tydeligere frem,naar Christmas Møller komme hjem.

6. VAGTVÆRNENE. I en Række Byer sniger der sig uønskede Elementer ind i Vagtværnene. Det kan baade dreje sig om tyskvenlige og om Sortebørs-Forbrydere.- Det maa endnu engang indskærpes,at man maa gøre,hvad man kan for at bremse en saadan Udvikling,især gennem Kravet om,at Arbejderorganisationerne faar Indseende med Vagtmændene.

7. FORSKELLIGT. Paa Borgmestermødet i Fredericia vedtages det,at man ikke som sædvanlig vil afholde Folketælling den 5.November.
Lørdag den 14. ds arresteredes Professor Mogens Fog sammen med 3-4 Personer i en Lejlighed paa Gl.Kongevej i København. Under Arrestationen forekom en Del Skyderi,men efter de foreliggende Oplysninger blev ingen dræbt eller saaret.

Der befinder sig i Øjeblikket i Frøslev 1250 Mænd og Kvinder. De "asociale Elementer",dvs tidligere straffede Forbrydere,som ogsaa er ført dertil, er maskinklippede og anbragt i en særlig Afdeling. Ligeledes befinder sig i en anden særlig Afdeling en Del danske Nazister,der har søgt Beskyttelse. De er endnu ikke maskinklippede.

Iflg "Hjemmefronten" forsyner det danske Landbrug 29 Mill. Tyskere med deres Smørration og 10 Mill. Tyskere med deres Kødration.

Det meddeles,at Tyskerne opklarer mindre end 1% af al Sabotage,mens det danske Politi,dengang det befattede sig med sligt,opklarede over 30%. Det var yderst passende,at det danske Politi kom paa bedre Tanker.

Fortroligt Afsluttet d. 6/11.

S I T U A T I O N E N

Nr. 7.

1. KRIGENS GANG. Østfronten. Ungarn er stadig den vigtigste Krigsskueplads. Som tidligere nævnt var der blevet dannet en Front, der udgjorde en Halvcirkel omkring Budapest. Fra dennes sydlige Ende, i Omraadet mellem Floderne Donau og Theiss, satte Russerne i med et mægtigt Stød nordover paa Stepperne, der fører til den ungarske Hovedstad. Dette indeholdt aabenbart en Overraskelse for Tyskerne, der havde ventet Stødet vestfra og derfor havde koncentreret deres Styrker i Omraadet mellem Byerne Debrecen og Nyiregyhaza. Den Røde Hær kunde derfor fuldstændig gennembryde den tyske Front, naaede frem til de sydlige Udkanter af Budapest og udplacerede fuldstændig de tyske Hovedstyrker. Der meldes om storstilet Sabotage og indre Uroligheder i Budapest.- Ved denne Udvikling af Krigsbegivenhederne er Sydøsteuropa blevet et af de allerfarligste Opmarchomraader mod "Festningen Tyskland".

I Østprøjsen fortsætter de haarde Kampe, dog uden større Frontforandringer.

Om Kampene i Nordnorge meldes fra norsk Side, at Marskal Meretskofs Hærgruppe er overordentlig veludrustet og specielt udstyret for Vinteren. Man tager dette som Udtryk for, at der søges en hurtig Afgørelse paa det nordnorske Felttog. Tyskerne bygger Fæstningslinjer i Egnene Nord for Narvik, hvor Norge er smallest. De tvangsevakuerer Befolkningen i de direkte truede Egne, men Nordmændene skjuler sig oppe i Bjergene og kommer først frem igen, naar de kan hilse den Røde Befrielseshær.- Norske Politifolk, der er uddannet i Sverige, sættes ind i de befriede Omraader. Der er intet der tyder paa direkte svensk Indgriben, skønt Folkestemningen stadig stærkere kræver effektiv Hjælp til Broderlandene. Kommunisterne kræver, at man i det mindste hjælper de norske og danske Patrioter med Vaaben.

Vestfronten. Kampen om Indsejlingen til Antwerpen synes endelig bragt til Afslutning. Samtidig er Vestholland syd for Maas renset, idet Tyskerne dog har kunnet gennemføre et ordnet Tilbagetog. Paa de øvrige Frontafsnit spores voksende Aktivitet. Oktober var Rekord-Bombe-Maaned: der nedkastedes over 100.000 t.

Konferencerne i Quebec og Moskva synes iflg Churchills Udtalelser at have lagt en Tidstabel for Hitlertysklands Tilintetgørelse, som strækker sig langt ind i 1945. Paa den anden Side har Roosevelt i en Valgtale indvarslet et stort Vinterfelttog paa Vestfronten, hvilket maa udlægges som at de Allierede har paataget sig Forpligtelser i denne Retning.

2. NOTER FRA UDLANDET. Frankrig. Der har udviklet sig en betydningsfuld politisk Strid om Regeringens Dekret om Opløsningen af den patriotiske Milits, med Undtagelse af de Grupper, der er organiseret i den franske Indenrigshær under General Koenigs Kommando. Det nationale Modstandsraad (nogenlunde svarende til vores Frihedsraad) udsendte straks en skarp Protest og beklagede, at Regeringen ikke havde raadført sig med Modstandsraadet i saa vigtigt et Anliggende. Regeringen foretog heroverfor et delvist Tilbagetog, idet den lovede fremtidigt at raadspørge Modstandsraadet, men Opløsningsdekretet blev ikke trukket tilbage. Modstandsraadet takkede for Anerkendelsen og erklærede senere at ville overrække Regeringen sine Planer m.H.t. de væbnede Styrker.- Det kommunistiske Parti udsendte en meget skarp Protest mod Opløsningen, der er en udemokratisk Foranstaltning, som tager Sigte paa at genindføre et Mindretalsdiktatur. Partiet erklærede at ville modsætte sig alle Opløsningsforanstaltninger. Ginot, kommunistisk Medlem af Modstandsraadet, holdt en Radiotale, hvori det hed: Den femte Kolonne er endnu ikke slaaet i Frankrig. Overalt prøver den at hindre Krigsanstrengelserne og saa Splid mellem de demokratiske Kræfter, hvis Sammenhold havde været Forbetingelsen for Kampem mod den tyske Undertrykker. Derfor gjaldt det om at slutte tæt sammen om Modstandsraadet. Duclos og Marty, Sekretærer i FKP, har paa et Massemøde holdt Taler, hvori det hed: Kommunisterne er de bedste Forkæmpere for den franske Nations Enhed, derfor kan de ikke tillade en lille Gruppe Folk med Indflydelse indenfor Regeringen og for Størsteparten Personer, som paa

ingen Maade har deltaget i det franske Folks Frihedskamp,at gennemtvinge Foranstaltninger,som truer med at spalte det franske Folk og vanskeliggøre en hurtig Sejr over Hitlertyskland,samtidig med at de spotter de demokratiske Idealer,der har været Ledemotivet i Frihedskampen. Disse Personer i og udenfor Regeringen blev angrebet meget skarpt,og der stilledes Krav om en Regering med mindst 5 komm. Repræsentanter. Samtidig erklærede man sig vedvarende villig til at støtte de Gaulle.- FKP fortsætter altsaa sin nationale Enhedspolitik,og det er netop støttet paa Enheden i det franske Folk,at man med saa stor Styrke kan vende sig mod alle,der vil stille sig i Vejen for Indførelsen af et sandt Demokrati.

Spanien. Den politiske Uro fortsætter,men sikre Oplysninger foreligger ikke. Den i Pressen gengivne Meddelelse om den republikanske Kongres,som opfordrede Franco til at træde tilbage,er korrekt. Franco selv forsøger paa latterligste Maade at anlægge Maske som Demokrat! I en Samtale med et USA-Blad krævver han endog Spanien repræsenteret ved Fredskonferencen! Store Dele af den engelske Presse vender sig i meget skarpe Ord mod Francos Maskekomedie og spaar hans Regimes snarlige Ende.

Rumænien. Baade fra Folket og fra den allierede Kontrolkommission har der været øvet skarp Kritik mod Regeringen,fordi den ikke kraftigt nok griber ind mod de fascistiske Krigsforbrydere. Store Folkedemonstrationer i Bukarest har gennemtvunget en Regeringsomdannelse,der betyder et Skridt til venstre.

Finland. Den soc dem Finansminister Hillilä udtalte i en Radiotale: Alt hvad der foregaar i Finland grunder sig paa Vaabenstilstandsaftalen. Der er ikke stillet Krav herudover. Demokrati betyder,at alle har med Stemmesedlen i Haand Ret til at kæmpe for sin Opfattelse. Alle - deribl. ogsaa det yderste Venstre - har forsikret mig om sin Loyalitet overfor Demokratiet.

3. TYSK KRAV OM ARBEJDSKRAFT. Tyskerne har overfor Udenrigsministeriet krævet 9.000 Arbejdere til Befæstningsarbejder i Jylland. Kravet er blevet indgaaende drøftet mellem Departementcheferne,Buhl og Nimandsudvalget. Der er Enighed om at stille sig afvisende. Baade DsF og Udrministeriet vil klart give Udtryk for,at ingen dansk Myndighed eller Organisation vil medvirke til Kravets Gennemførelse. Situationen skal være meget spændt,og der hersker en Del Nervøsitet i København. Tyskerne har dog endnu ikke reageret paa Afslaget.

4. REGERINGSSPØRGSMAALET. "Studieringen" skriver i sin Inf.tjeneste:"Ved Besættelsens Ophør maa der stta en Regering rede,som kan forhandle med de andre allierede Nationer. I denne Regering maa Modstandsbevægelsen være repræsenteret paa passende Vis;i det hele maa Regeringen bestaa af Mænd,som har forstaaet,at Danmark skal indtræde eller rettere er indtraadt i de Allieredes Rækker med alle dertil hørende Forpligtelser og Rettigheder. Hvis dette ikke klart fremgaar af Regeringens Sammensætning,maa det i Sandhed vække Forbavselse hos de Nationer,der har anerkendt Danmark som allieret... Hvis vort (dvs Frihedsraadet - Red.) Efterkrigsprogram skal sejre,maa Modstandsbevægelsens Organisationer vedblive at bestaa og samarbejde,til der ved et frit Valg er skabt en ny Rigsdag og Regering,som er et gyldigt Udtryk for Folkets Overbevisning. De politiske Partier,der som saadanne fra Begyndelsen har deltaget i Frihedsbevægelsen,maa være rede til at føre deres fælles nationale Politik videre i samme loyale Samarbejde som under Krigen. Alle de,der har tilhørt de andre Partier og stadig ønsker at tilhøre dem,men i denne Tid har sluttet op om Modstandsbevægelsens upolitiske Organisationer,maa fortsætte dermed i Overgangsperioden. Ved at bevare Organisationerne og bygge dem stærkere kan vi støtte de Kræfter indenfor vore politiske Partier,der vil medvirke til at gennemføre Modstandsbevægelsens nationale Program."

- Som ovenfor nævnt har man i Frankrig valgt at opretholde Modstandsraadet i Tiden efter Befrielsen,og det synes jo der i højeste Grad at have været en nødvendig og gavnlig Foranstaltning.

5. KAMPEN FOR LØNFORHØJELSER. Iflg Soc.Dem. 5/11 har Eiler Jensen paa et Formandsmøde i Københavns Fællesorganisation "med vægtige Argumenter imødegaaet Kritiken af August-Ordningen" og erklæret "at ethvert Forsøg paa Prisforhøjelse paa Basis af August-Ordningens Løntillæg er i Strid med Forudsætningerne for Aftalen,medmindre de paagældende Erhvervsdrivende tydeligt kan dokumentere,at en Prisforhøjelse er absolut nødvendig." Denne Erklæring er et Resultat af den heftige Protestbevægelse,der opstod som Følge af,at L&F bragte Handelsministeriets Brev til Priskontrollen til Offentlighedens Kundskab. Men samtidig er Erklæringen stadig for vag og tvetydig;thi hvor meget og hvor lidt er "absolut nødvendig"?

DSMF's Formand Jens Rasmussen har til B.T. udtalt nogle djærve Ord om Løn og Priser i Forbindelse med Bramsnæs' berygtede Tale. Han siger:"En Nedsættelse af Arbejderlønningerne vil der ikke blive Tale om. Der vil tværtimod blive stillet Krav om,at Lønningerne hæves... Paa vore Forsamlinger er der vedtaget Beslutninger om at sætte et Arbejde i Gang for en Forhøjelse af Arbejderlønningerne,og disse Beslutninger kan vi ikke sidde overhørige. Til Foraaret vil Lønkravene blive rejst,bl a for dem,der ikke kom i Betragtning denne Gang,gode kvalificerede Folk,og det er man ogsaa klar over indenfor Arbejdsgiverforeningen. Jeg synes der blæser en mildere Vind mod Arbejdernes Lønkrav,og det hænger maaske sammen med,at man ikke mere tror paa, at Inflationsfaren er saa overhængende,som man maaske tidligere var tilbøjelig til at mene."- - Mon dog ikke den mildere Vind først og fremmest skyldes Arbejdernes enige og faste Optræden?

Paa en Række af Oktobergeneralforsamlingerne har man vedtaget Protestresolutioner mod Augustordningen. Eksempelvis kan nævnes Slagteriarbejderne i Sønderborg,der "udtaler sin Beklagelse over,at de ved Augustoverenskomsten opnaaede Løntillæg,der langtfra dækker de stedfundne Prisstigninger, ikke som tidligere praktiseret er kædet sammen med Forbud mod Prisforhøjelse. Løntillægget er herved gjort ganske illusorisk. De Byrder der er væltet over paa den danske Arbejderklasse under Krigen,er nu saa tyngende,at man maa kræve af DsF,at de med alle Midler vil søge at forhindre yderligere Varefordyrelse paa dette Grundlag. Den samlede Arbejdeklasse maa forlange,at Arbejdsgivernes Udnyttelse af Situationen bliver bragt til Ophør. Og de forøgede Udgifter ved Lønstigningen alene maa dækkes af de af Arbejdsgiverne i Forvejen opnaaede Krigsgevinster."

- Det er nødvendigt,at Kampen for Lønforhøjelser videreføres for fuld Kraft. Der maa ikke vise sig noget Tegn paa Afslappelse. Reaktionære Nationaløkonomer og Skribenter diskuterer allerede ivrigt,hvordan man skal lokke Arbejderne til efter Krigen at lade deres Lønninger skære ned. Kampen for Lønforhøjelser er saaledes ogsaa første Afsnit af den Kamp om en ændret Fordeling af Goderne,som Efterkrigstiden for Alvor vil stille paa Dagsordenen, og hvis Hovedlinjer er fastlagt paa de faglige Kongresser. Det er derfor af største Betydning,at der ikke falder Ro om Lønspørgsmaalet,heller ikke i de Egne,der i lønmæssig Henseende er præget af Krigskonjunkturer.

6. HUSMENDENES KRAV OM UDSTYKNING. Paa et Møde for Husmandsforeningerne i Vejle Amt udtalte Konsulent Martin Nielsen bl a:
"Som efter sidste Krig,daa vi fik Jordlovene i 1919,staar vi nu med et stort Overskud af unge Landmænd,som ikke kan faa eget Hjem,dels fordi de bestaaende Brug er altfor dyre,og dels fordi der er for faa af dem. Et stort Flertal forstaar Nødvendigheden af en stor Udstykning efter Krigen,og at den ikke kan ske ad privat Vej,men maa tilrettelægges af Staten. Der vil formentlig efter Krigen være Brug for omtrent en halv Snes Tusind nye Brug, og derefter en Aarrække frem i Tiden 12-1400 nye Brug aarlig og godt halvt saa mange Tillægsparceller til allerede bestaaende, men for smaa Brug. Da vi i Danmark kun har faa endnu uudnyttede Arealer,der kan tages ind til Dyrkning,maa Jord til nye Brug samt Tillægsjord udskiftes fra bestaaende Brug... Ret store Arealer ligger hen i Danmark i offentligt Eje eller hørende til Stiftelser. Det vil være naturligt,at disse Arealer tages ind til Udstykning straks efter Krigen. Endelig kan store Arealer fremskaffes Landet over,ved at Statens Jordlovsudvalg faar Forkøbsret til alle større Brug,som ellers skal sælges til private,og ved en Lovbestemmelse om,at der fra alle store Gaarde,naar Ejerskiftet finder Sted,og det er til et Familie-

medlem,skal afgives en Procentdel af Arealet til Udstykning,stigende med Ejendomsstørrelsen."

Fra vores Side støtter vi Husmændene Udstykningskrav. Det hedder som bekendt i "Vi kæmper for et sandt Demokrati":"Der maa sikres Jord til det arbejdende Landbrug. Først og fremmest maa der skaffes Tillægsjord til de 10.000 indeklemte Husmænd og dernæst til nye Brug, Jorder maa tages fra Godserne,offentlig Eje og store Gaarde. Hjemmel til Ekspropriation maa tilvejebringes." Enhed mellem Arbejdere og Husmænd er en af de vigtigste Forbetingelser for det danske Folks sejrrige Kamp for et sandt Demokrati.

7. FRØSLEV-FANGERNE. Til Statsbanefunktionærerne i Jylland er udsendt en Redegørelse for Behandlingen af danske Fanger i Værnemagtstog. Det hedder heri:"Ved Ekspedition af Værnemagtstog,der medfører danske Fanger,er det ved flere Lejligheder kommet til Sammenstimling - saavel af Jernbanepersonale som af ganske uvedkommende Civilpersoner. En dansk Fange har den 13.ds haft Lejlighed til at meddele,at Statsbanernes Personale kunde gøre de paagældende en stor Tjeneste ved at medvirke til,at saadan Sammenstimling undgaas,idet det ellers man befrygtes,at der maatte indtræde en Skærpelse af Fangernes Behandling,der i Almindelighed nu var uanklagelig. Der er fra Distriktets Side gennem tysk Rigsbanes Befuldmægtigede udvirket visse Lempelser mHt det Materiel de paagældende skal benytte. Der vil saaledes overalt,hvor dette er muligt,blive stillet dertil egnet Personvognsmateriel eller veludrustede Mandskabsvogne til Raadighed."

Om Forholdene meddeles iøvrigt: Den 15/10 flygtede 2 Fanger fra Lejren. Derefter indførtes Spærretid fra 20/10 til 4/11,dvs sige,at Besøg og alle Pakkeforsendelser er forbudt. Lejren er stadig ikke færdig. Forholdene er væsentlig daarligere end i Horserød. Der er ingen Kakkelovne. I Lejren befinder sig nu 1200 Mænd og 50 Kvinder. Den tidligere Kommandant er vendt tilbage. Han er kendt som streng og haard. I forskellige Former af tysk Fangenskab befinder sig nu ca. 6000 danske Borgere.

Den 20/10 førtes yderligere 200 Fanger til Tyskland,heribl. følgende fra Sydjylland: Andersen,Eli Emanuel,Arbmd,Østergade 33 Esbjerg 27/4 05.Jakobsen,Erik,Sergeant,Vedelsgade 101,Vejle,21/1 21.Jensen,Jens Jakob,Prinsensgade 46,Fredericia,3/12 20.Laursen,Frank Theodor,Nørregade 9 Ribe,2/11 20. Mathiasen,Hans,Bankass,Vejlevej 6,Kolding,23/6 12.Nielsen,Carl Otto Rosenlund,Maskinarb,Drosselvej 2i Kolding,24/6 06.Petersen,Anders Peter,Pakmester Viddingherredsgade 4 Tønder,3/9 96.Rambusch.Hartvig Heinrich,Lrs.Kongensgade 19 Esbjerg,18/7 94.Rasmussen,Kaj Snedker,Lærer,Gefionsvej 15 Fredericia 9/5 08.Skræppenborg-Nielsen,Karl Ivan,Maskinarb,Hans Ludvigsvej 20 Kolding, 8/2 06.Sørensen,Jens Martin,Glasslibar,Drejersvej 23 Kolding,20/8 98.Wind, Emil Barthelsen,Konterist,Østergade 33 Esbj,4/9 14.

8. ADVARSEL. Overbetjent i Kriminalpolitiet fra Kolding Iversen optræder som Stikker. Han henvender sig til fraværende Politifolks Koner under Foregivende af,at han skal samle Politimænd til aktiv Kamp med Tyskerne. Naar han af Konerne har faaet opgivet Adressen,melder han disse Politifolk til Gestapo.

9. FORSKELLIGT. Udrministeriets Pressebureau oplyser,at der i Øjeblikket er beskæftiget 10.000 danske Arbejdere i Tyskland og 2.000 i Norge. Her i Landet er der beskæftiget 30-50.000 Arbejdere ved direkte tysk Arbejde.

Tyskerne har gennemført en i al sin Dårskhed typisk Aktion. Statsadvoaten for særlige Anliggender,Troels Hoff,der undslap under Aktionen mod Politigaarden,havde for et Par Dage siden via sine gamle Forbindelser i det tyske Politi aftalt et Møde,hvorunder han vilde fremsætte visse Forslag til Lettelse af de internerede Politimænds Kaar. Betingelsen for at han mødte, var at der blev givet ham frit Lejde,hvilket Tyskerne lovede. Næppe var Statsadvokaten ankommet til Mødet,før Tyskerne gav Pokker i alle Lejdeforsikringer og Æresord og arresterede ham paa Stedet. Hvilket igen bekræfter,at de tror,at man kan bekæmpe Tyskerne med blanke Vaaben og fine Midler,desværre er ganske ude af Kontakt med Øjeblikket. Det kan ikke nytte,at Spillets Regler kun overholdes fra den ene Side - hensynsløse Metoder kræver hensynsløst Svar -

Fortroligt Afsluttet d.13/11

SITUATIONEN

Nr. 8

1. KRIGENS GANG. Vestfronten. I sin Tale sagde Churchill bl a,at den allierede Overkommandos Hovedbeskæftigelse gennem de sidste Maaneder havde bestaaet i at skaffe Forsyninger frem og udbedre Havneanlæg og Forbindelsesveje. Han antydede,at Opmarchpausen stod tæt foran sin Afslutning og henviste især til,at Antwerpens Havn nu var fri. Siden da har de Allierede paabegyndt et Angreb,som i sit Anlæg er væsentlig større end hvad vi har været vant til i de sidste Maaneder. Nord og syd for Metz er man stødt frem med store Panserstyrker og tilsigter en Omringning af denne vigtige tyske Bastion. "Tængerne" er nu kun en Snes km fra hinanden. Ifl tyske Meldinger har Amerikanerne langtfra sat alle deres herkoncentrerede Styrker ind,og det er endnu for tidligt at udtale sig om,hvorvidt det drejer sig om en Aabning af Generalangrebet eller blot om Erobring af gunstige Udgangspositioner. Fra tysk Side erklærer man,at de Allierede har koncentreret meget stærke Styrker i 4 Afsnit af Vestfronten,nemlig i Syd ved den svejtsiske Grænse (den burgundiske Port),i Metz-Nancy-Omraadet,i Aachen-Omraadet og i den engelske Vile ind i Holland. Der kan ikke være nogen Tvivl om,at vi staar umiddelbart overfor afgørende Begivenheder.

Østfronten. Der har kun været betydeligere Kamphandlinger i Ungarn,og ogsaa disse har været af reduceret Omfang. Der trækkes aabenbart Styrker sammen til det afgørende Slag mod Budapest og derudover. Ligesom i sin Tid ved Warszawa har man skudt Fronten helt frem til Byens Forstæder,hvorefter man er standset og trækker Tropper frem.Samtidig støder man frem Øst og nordøst for Byen under Udnyttelse af den Forvirring i de tyske Linjer,som fremkaldtes ved at Hovedstødet forlagdes til Omraadet Syd for Byen. Ungarerne deserterer stadig i stor Stil,selv de højeststaaende Officerer,bl a Generalstabschefen Vörös,der siden i Radiotaler har opfordret til Nedlæggelse af Vabnene.- Stillingen er saadan,at Stalin i sin Novembertale kunde forudsige, at Ungarn meget snart vilde være befriet.

Flaadeaktiviteten i Østersøen er øget betydeligt. Tyskerne meddeler,at Hovedstøttepunktet er forlagt fra Kronstadt til Tallinn,og de frygter russiske Landgangsforsøg.

2. DE STORE POLITISKE FORHANDLINGER. Der har i den sidste Tid foregaaet en Del vigtige storpolitiske Forhandlinger,hvorom de forsk Statsmænd har givet enkelte Oplysninger i deres Taler i den sidste Uge.

Stalins store Novembertale (som kan ventes udsendt snarest) antyder bl a, at man havde af sluttet eller var ved at afslutte vigtige bindende Overenskomster ang selve Krigsførelsen som en Fortsættelse af Teheran-Overenskomsterne,der har været Grundlaget for dette Aars fælles Krigsførelse. Stalin undetstregede meget stærkt,at disse Overenskomster var blevet opfyldt saa fuldstændigt og saa præcist som ingensinde før i Historien. Idet han ikke lægde Skjul paa,at der naturligvis var Meningsforskelligheder,fremhævede han,at det store og betydningsfulde var den meget vidtgaaende Enighed mellem de Allierede. Eftersom Stalin samtidig kunde sige,at der var begrundet Formodning om,at Sejrsfanen vilde blive hejst over Berlin i en ikke fjern Fremtid,kan man gaa ud fra,at de nye Overenskomster omfatter den stærkeste Indsats af Kræfter baade fra Øst og Vest endnu i denne Vinter. Naar denne Indsats tager sin Begyndelse kan man vente en meget pludselig Ændring af hele Krigssituationen.

Der er ogsaa opnaaet vidtgaaende Enighed mHt Efterkrigspolitikken. Man man her bemærke Stalins Udtalelse om,at Tyskland aldrig mere skulde blive i Stand til at paabegynde en Krig i Europa,og at tyske Kredse allerede paa nuværende Tidspunkt forberedte den næste Krig. Han gik ind for en international Sikkerhedsorganisation,som selvom den ikke for evigt kunde forhindre Krige dog kunde garantere Freden i mange Aar. Endelig maa man bemærke,at han for første Gang - udtrykkelig nævnte Japan som en Angribernation.

Ogsaa Frankrigs internationale Stilling har været paa Dagsordenen.

Man er kommet overens om at anerkende Frankrig som en Stormagt. Den franske Udenrigsminister Bidault,har udtalt,at Frankrig i sin Udenrigspolitik vil virke som et Bindeled mellem Øst og Vest i Europa. Man maa endvidere bemærke Stalins Udtalelse om,at det maa blive SU,der kommer til at afløse Tyskland som politisk Centrum paa det europæiske Kontinent.

3. NOTER FRA UDLANDET. U.S.A. Præsidentvalget blev en afgørende Sejr for Roosevelt og dermed ogsaa for Enhedspolitikken mellem de forenede Nationer. De isolationistiske,sovjetfjendtlige og reaktionære Kredse led meget svære personlige Nederlag. Den fascistisk indstillede Hearst-Presse mister aabenbart i stedse stigende Grad sit Tag i det amerikanske Folk. Roosevelts Genvalg sandsynliggør ogsaa et snarligt Møde mellem de tre Stormagter.

Frankrig. Om den sidste Gang omtalte Tale af Marty foreligger yderligere: Han erklærede,at Kommunisterne har spillet en afgørende Rolle i Kampen mod Tyskerne og bl a har tilført Modstandshæren mere end 100.000 militært uddannede Kæmpere fra sine Partisanafdelinger. Denne Armé raader i Dag over 250.000 Mand,og det er ikke alene Komm,men ogsaa Armeenn øvrige Medlemmer, som forlanger,at de,der paatog sig den største Risiko og spillede den afgørende Rolle i Kampen for Befrielsen,ogsaa skal danne Stammen saavel i Regeringen som i Frankrigs nye Hær. Det skal ikke være Folk,som under Okkupationen ikke aabnede deres Mund eller løftede deres Haand,ja,som for de flestes Vedkommende end ikke har sat deres Ben paa fransk Jord under Okkupationen.

Indenfor de politiske Partier foregaar der store Udrensninger. Saaledes har det franske Soc.Dem. maattet ekskludere 115 af sine 169 Parlamentsmedlemmer,deribl Partisekretæren Paul Faure,der allerede før Krigen var en indædt Kommunistfjende og saboterede Folkefronten. Der foreligger et STB-Telegram om at Komm og Soc.Dem. har dannet et Enhedsparti. Nærmere Enkeltheder foreligger ikke,men det maa sikkert bl a ses i Forbindelse med den nævnte Udrensning.

Folketdomstolen arbejder paa fuld Kraft. I Paris sidder mere end 10.000 arresterede og venter paa Dom. Over hele Landet opgaar Tallet til langt over 100.000. I Paris fungere fire kendte Borgere,deribl en Kvinde,som Dommere. Retspræsident er en 70-aarig Dommer.

Belgien. Efter et Møde ml Regeringschefen Pierlot og Medlemmer af komm. Partis CK har Komm. besluttet at fortsætte Samarbejdet,da Pierlot har givet Tilsagn om en skærpet Kurs overfor Forræderne og Udfoldelse af større Bestræbelser for at fremskaffe Levnedsmidler.

Der er truffet Beslutning om,at Grubearbejderne skal have de Pengebøder tilbagebetalt,som er blevet paalagt dem under den tyske Besættelse pGra Strejker,Sabotage m,v.

Spanien. I Sovjettidsskriftet "Krigen og Arbejderklassen" siges det,at Spanien optræder i Hitlers Planer som et Drivhus for Fascisme,og Bladet fortsætter:"Europas fremtidige Sikkerhed kræver bl a at denne fascistiske Smittekilde fuldstændig fjernes". I samme Forbindelse karakteriseres Paven som"Francos Gudfar".

4. DEN TYSKE UDPLYNDRING AF DANMARK. Tyskland skylder nu Danmark 6,5 Milliarder Kr.! De 4 Milliarder hidrører fra Værnemagtens Forbrug i Landet, de 2,5 Milliarder fra det tyske Underskud paa Clearingkontoen. Paa Clearingkontoen findes bl a følg Poster: Understøttelse af paarørende af Waffen SS mm 200 Mill Kr. Beløb til særlige Formaal,Gesandtskab,Skoler osv 150 Mill Kr,hjemsendt Løn fra danske Arbejdere i Tyskland 250Mill Kr,Leje og Reparation af Automobiler,Bjergning osv 100 Mill Kr.Alene Gesandtskabet har brugt 35 Mill Kr om Aaret. Til Sammeligning kan oplyses,at det danske Udenrigsministeriums samlede Budget dor Aaret 1943-44 var paa 5,5 Mill Kr.

Ser man paa selve Varebyttet viser det sig,at Danmark har maattet levere Landbrugsprodukter for 3,2 Milliarder Kr,Industriprodukter for 1,3 Milliarder,Fisk for 500 Mill Kr,forsk Udgifter til Skibsfarten 500 Mill Kr. Tyskerne har ialt leveret Varerkøb for 4 Milliarder Kr.

5 DEN DANSKE FRIHEDSKAMP. Jernbanesabotagen i Jylland har naaet sit hidtidige Højdepunkt. Trafikken har været fuldstændig brudt sammen i den forløbne Uge. Persontogene har været forsinkede i 2,3 eller flere Timer,hvis de da ikke helt er blevet aflyst. Godset hober sig op paa alle Banegaarde, og DSB har maattet lukke for Modtagelsen. Den storstilede Sabotage ved Esbjerg lammede den vestjyske Trafik fuldkommen i flere Dage,og det automatiske Sporskifte paa Esbjerg Station er lammet for hele Krigen. De københavnske Sabotører er ogsaa med i Kampen mod de tyske Transporter. En enorm Ildebrand,der kunde ses helt til Hillerød,Roskilde og Køge,blev antændt i Statsbanernes Centralværksted. Svelleskæreriet og Malerværkstedet nedbrændte totalt,og 12 Godsvogne,belæsset med nye Sveller,der skulde sendes til Reparationsarbejde i Jylland,brændte ogsaa.

Samtidig har Sabotører gennemført et meget vellykket Angreb paa den store Flyveplads i Lindholm ved Aalborg samt paa Kastrup Flyveplads.

Tyskerne er rasende,deres store Transporter staar og venter paa Banerne over hele Jylland. Der er stærkt forøget tysk Vagt langs selve Linjerne, men alligevel knalder Bomberne baade Dag og Nat;det er især "Hjertestykkerne",det gaar ud over,og der er vanskeligst at reparere og nyanskaffe. I deres afmægtige Harme søger Tyskerne og deres Lejesvende paa typisk nazistisk Vis Hævn ved at ødelægge Hovedgaderne i en Række danske Provinsbyer. Indtil nu foreligger Meddelelse om saadan meningsløs "Modterror" fra Aalborg,Aarhus,Vejle,Odense og Svendborg. Naar Beboerne i de danske Provinsbyer vandrer med gennem deres molesterede Hovedgader tænker de smukke Tanker om de Udtalelser,Best kom med til den danske Presse den 6/11:"Fra tysk Side tilstræbes kun Oprettelsen af Sikkerhed og Orden,imod Mord og Ødelæggelse,ikke Hævn for Ting,der hører Fortiden til...Jeg gentager,hvad jeg allerede oftere har sagt:Ingen tysk Foranstaltning,som gennemføres i Danmark, har til Formaal at saare den danske Befolkning eller skade den"...Man spørger sig selv,om man har at gøre med en Ulv i Faareklæder eller et Faar i Ulveklæder -

Frygten for Fremtiden bliver stadig mere fremherskende blandt Tyskerne og deres Haandlangere. Baade i København og i en Række Provinsbyer styrter Schalburgfolkene om for at faa fat i Politiets Kartotekser og dokumenterede Beviser for deres Voldshandlinger. Det er en vigtig Opgave for Frihedsbevægelsen at sørge for korrekte og fuldstændige Lister over alle Krigsforbrydere og for at opbevare dem sikkert. Ogsaa Tyskernes latterlige Artikel om "Soldater eller Franctireurs" maa ses paa samme Baggrund. Mens de i Trompetfanfarernes og "Wirr fahren gegen Engelland"s glade Dage ikke kymrede sig det bitterste om Folkeret og den Slags,er de nu,hvor Krigen foregaar paa tysk Jord,blevet anderledes omtaalelige i disse SPørgsmaal. De forsøger nu at løse den vanskelige Opgave at kræve krigsførende Rettigheder for deres egen "Folkestorm",mens de vil have Lov til at optræde som Dyr overfor de danske Frihedskæmpere. Dette begrundes med at Sabotørerne bærer deres Vaaben skjult og ikke har Armbind! Man kan levende forestille sig Nazisterne i Aachen vandre rundt med Revolvere i Bæltet og Folkestormsemblemer paa Armen... Men det vigtigste i Artiklen er,at Tyskerne erklærer at ville opretholde deres Standpunkt "selvom det fx skulde komme til formel Krigstilstand mellem Tyskland og Danmark". Det viser hvor Skoen trykker. Det er Frygten for det danske Folks Rejsning paa Befrielsens store Dag,der nager.

6. LANDBRUGETS FORRENTNING. De officielle Tal om Landbrugets Forrentning er blevet offentliggjort og viser et højere Udbytte end i de sidste 25 Aar. Paa Grundlag af den investerede Kapital er Forrentningsprocenten 8,7 mod 6,5% i 1942-43. Dette Rekordudbytte kommer som sædvanlig først og fremmest det store Landbrug til Gode. Gaarde paa 5o ha og derover har en Forrentningsprocent paa 11,2 i Aar mod 9,1 Aaret forud. Gaarde med 1o-5o ha 9,3 mod 6,7 og Husmandsbrugene 5,5 mod 4,3.

Statistikken viser dels det fuldstændig ubegrundede i Storlandbrugets graadige Krav paa yderligere Forhøjelse af Landbrugspriserne,som man Traditionen tro allerede var begyndt at lufte i Aar. Den viser endvidere de fatale Følger af Samlingsregeringens Politik med de høje Kornpriser,idet det ikke mindst er dette,der er Grænden til husmandsbrugenes dårlige Aar til

Gavn for Godsejerne.

7. FÆLLESORGANISATIONERNE SOM VARETAGER AF BEFOLKNINGENS INTERESSER. Under de raadende Forhold maa Fællesorganisationerne i en Række Tilfælde varetage hele den arbejdende og forbrugende Befolknings Interesser. Ethvert fornuftigt Skridt i denne Retning er af det gode, idet det bidrager til at udbygge Forbundet mellem Arbejdernes Organisationer og hele den arbejdende Befolkning. Saaledes meddeler Soc.Dem. at Københavns Fællesorganisation er gaaet i Brechen for forsk Forbrugerinteresser, nu sidst har man foretaget en Henvendelse til Landbrugsministeriet for at faa opklaret om ikke København forforddeles mHt Kød. I Kolding og andre Provinsbyer har Fællesorganisationen krævet Indseende med hvem der udvælges til Vagtværnene.

8. MURERRESOLUTION MOD LØNKENDELSEN. Murerne i Haderslev har vedtaget flg Resolution: Til DsF, Murernes Hovedledelse og samtlige Afd. i Landet. - MUrere forsamlet til ordinær Generalforsamling udtaler sin Misfornøjelse med den nys opnaaede Lønforhøjelse, da den for det første ikke dækker det, som vi Arbejdere iflg Pristallet har Krav paa og som saadan kun er en Narresut for at berolige Arbejderne, da den ikke kommer ret mange af os til Gode. Da vi samtidig ved, at Prisdirektoratet har givet Arbejdsgiverne Ret til at overføre Lønforhøjelserne paa Priserne, kan vi ikke skarpt nok pointere, at vi ikke har i Sinde at nøjes med dette, men maa forlange at Lederne af vore faglige Organisationer stiller Organisationen bag sig for at skaffe os vor Ret, og samtidig kvæler de begyndende Prisstigninger.

9. FORSKELLIGT. Danske Avislæsere vil sikkert have lagt Mærke til, at vi er blevet velsignet med et nyt "Telegrambureau" med Initialerne KE. "Bureauets" Telegrammer tvangsindlægges i de danske Blade via Ritzaus Fjernskrivere. KE dækker over SS Standarte Kurt Eggert. Det er et Foretagende, der har til Huse i Schalburgejendommen i Jernbanegade i København. Det har specialiseret sig i antikommunistiske Løgnehistorier af hidtil ukendt Omfang. Kurt Eggert evner at frembringe langt mere end 5 Høns og behøver slet ingen Fjer til dertil.

- Der er nu yderligere flygtet nogle Arrestanter fra Frøslev. For at forhindre dette i Fremtiden er der nu paa Fangernes Ryg blevet anbragt Bogstaverne CF (Civilfange). De internerede I Frøslavlejren har faaet for 2000 Kr Instrumenter, saa de internerede Læger selv kan foretage Operationer i Lejren. Før blev Patienterne ført til det tyske Lazaret i Vojens.

- Departementscheferne har afslaaet et tysk Krav om at rette Henvendelse til Sverige om at faa udleveret den flygtede Storebæltsfærge. Man gav ingen Motivering.

- De Sommerfolk, der optræder som Hipo (Hilfspolizei) faar 650 Kr om Maaneden i Løn foruden Dusører.

[redacted]

SITUATIONEN

Nr. 9 (Afsl. 20/11 44)

1. KRIGENS GANG. Vestfronten. Den Pause, hvorunder der blev ført Forsyninger og Forstærkninger frem, er nu afsluttet, og heftige Kampe er begyndt paa en Række Frontafsnit. Dette maa opfattes som Optakten til den store Vinteroffensiv, som de forenede Nationer har forpligtet sig til. Nogle engelske Blade betegner den som "Sejrsoffensiven".

De voldsomste Kampe er foreløbig foregaaet i det nordlige Lorraine (Lothringen) omkring Byen Metz, der er omringet, og hvis snarlige Fald man ventes, eftersom Tyskerne ikke mere kalder den en Fæstning, men kun en "Vaabenplads". Samtidig er General Pattons frygtede Pansererme (det var bl.a. den, der gennemtvang det afgørende Gennembrud ved Avranches i Juli) stødt langt videre frem og staar kun en Snes km fra Saarbrücken. Nordligere, øst og nord for Aachen, kæmper amerikanske og britiske Styrker med enorm Støtte fra Luften sig igennem det Afsnit af Siegfried-Linjen, der dækker Ruhr-Omraadet. De har haft god Fremgang og bla erobret Siegfried-Pastionen Geilenkirchen. Endnu nordligere søger Englænderne at rense det sidste af S.-Holland. Denne Operation virker foreløbig kun som en Flankesikring for Stormløbet paa Siegfried-Linjen. Helt i Syd ved den schweiziske Grænse er franske Tropper gaaet til Angreb paa Belfort-Aabningen og har gjort meget hurtige Fremskridt.

Man bør holde sig klart at de hidtidige Operationer kun er Optakten til Storoffensiven. Det er derfor ikke givet at de nuværende Tyngdepunkter er de afgørende Hovedstød, især maa det regnes for usandsynligt at de nuværende Forsøg paa at rykke ind paa Ruhr-Omraadet er Begyndelsen til et Frontalangreb paa denne uhyre tætbebyggede Egn. Langt rimeligere vil det være, at man paa et mere fremskredent Tidspunkt vil omgaa dette Omraade fra Nord og Syd, dvs. med henholdsvis Montgommerys og Pattons Hærgrupper. Herpaa tyder ogsaa tyske Meldinger om engelske Koncentrationer i Nijmegen-Omraadet. En saadan Udvikling er den, der vil have mest direkte Betydning for Danmark.

Østfronten. Sovjetrapporterne har i denne Uge kun meldt om en langsom, men støt Fremrykning i Ungarn. Som venteligt er man stødt nordpaa, forbi Budapest over en bred Front, idet Meningen hermed aabenbart er at sikre sig kortere Forbindelser, naar Tiden for Storoffensiven mod Budapest og Wien er inde. (Det maa endnu engang understreges, hvorledes en Sammenligning med Warszawa viser, hvordan Opstanden der maa være kommet helt paa tværs af de russiske Krigsplaner.) Fra tysk Side meddeles, at Storangrebet allerede er begyndt med en Indsats paa 35-40 Divisioner.

I Jugoslavien er Kampene mod Resterne af den tyske Balkanarme i fuld Gang. I det uvejsomme Bjergland staar de retirerende Tropper nu i Kamp med baade Jugoslaverne, Bulgarere, Albanere samt Russere og Englændere. Eftersom Kampene driver nordover lider Tyskerne enorme Tab.

Baade fra Polen og Østprøjsen melder Tyskerne om store russiske Koncentrationer. Ogsaa mod Øst kan Vinteroffensiven ventes hvert Øjeblik. Dette er ogsaa en yderligere Aarsag til at Vestfrontoffensiven endnu ikke har aftegnet sig klart.

Der er ingen nye Meldinger fra Operationerne i Nordnorge. Den norske Justitsminister er ankommet til det befriede Omraade, og norske Styrker samvirker med den Røde Hær. Den vestlige Flaade- og Luftaktivitet langs Norskekysten fortsattes, og et stort Resultat naaedes ved Sænkningen af Tirpitz.

Italien. Selv her meldes om nogen Fremgang ind paa Poslletten. General Alexander har beklaget sig over, at han ingen materielforsyninger faar. Tyskerne venter dog ogsaa her en større Offensiv.

2. NOTE FRA UDLANDET. Belgien. En alvorlig politisk Krise er opstaaet paa Regeringens Krav om Opløsning og Afvæbning af Modstandsbevægelsen. Det egentlige Indhold i denne Strid er ikke Spørgsmaalet om selve Vaabnene, men drejer sig om Demokratiseringen af den belgiske Hær. Modstandsbevægelsen kræver, at Frihedshæren skal indtræde i den regulære Hær i egne Formationer og med deres egne Officerer. De reaktionære Kredse vil genoprette Hæren under de gamle Officerer. Men hele denne Strid er udbrudt paa et lovlig tidligt og meget ubelejligt Tidspunkt, hvor Belgien endnu er umiddelbart Bagland for meget omfattende allierede Operationer. Det lykkedes derfor for Pierlot i første Omgang at faa den allierede Overkommandos Støtte til Kravet om Afvæbning. Den engelske Kommandant viste dog noget mere Forstaaelse af Situationen end den reaktionære Premierminister. Han søgte ogsaa en Konference med de demissionerede Ministre fra Modstandsbevægelsen og fra KP. Man enedes om et Kompromis, hvorefter Modstandsstyrkerne skulde aflevere deres Vaaben til deres egne Ledere, der saa skulde deponere dem under alliieret Kontrol. Men denne militære Løsning kunde naturligvis ikke løse det politiske Spørgsmaal, og 10.000-tallige Demonstrationer kræver Pierlots Afgang. Pierlot forsøgte først at spille stærk Mand og vilde forbyde disse Demonstrationer. Hertil kunde han dog ikke faa Støtte fra de Allierede, og Politikommandanten i Brüssel gik som Protest mod ham. Blandt Demonstrationernes Krav var ogsaa en mere energisk Kamp mod 5. Kolonne. - I Kulminidestriktet Charleroi har Arbejderne arresteret en Fabriksleder, anklaget for Samarbejde med Fjenden og under væbnet Eskorte ført ham til Fængslet.- Flere engelske Blade angriber Pierlot stærkt deribl Manchester Guardian.

Frankrig. Magten i de franske Byer og Landsbyer ligger helt i Modstandsbevægelsens Hænder, hvorved Demokratiet har opnaaet stor Styrke. Reaktionen er naturligvis forbitret over dette og stritter imod den demokratiske Udvikling. Vendt herimod skriver Marcel Cachin i l'Humanité: "Dette betyder, at Regeringen alene skulde bestemme, hvem der skal styre Frankrigs Byer og Kommuner, men det vilde sige det samme som en Tilbagevenden til de politiske Forhold, som herskede paa Napoleons Tid og som Petain-Laval genopfriskede. I Dag er det Frihedsbevægelsens Lokalkomiteer der optræder som kommunale Myndigheder. Lad os bevare denne Nyskabelse. Disse Kommunalraad vælger selv deres Borgmester. Metoden fra i Dag skal bevares ud i Fremtiden." - Typisk for det politiske Styrkeforhold er Sammensætningen af Marseilles Byraad, hvor der sidder 5 Kommunister, 5 Socialister, 5 fra Fagbevægelsen, 5 fra Modstandsbevægelsen og 3 fra de borgerlige Partier.

Frankrigs socialistiske Parti har holdt Kongres. I Manifestet kræves bl a Afskaffelse af Truster, Nationalisering af Banker, en kraftig national Hær og politisk Enhed omkring General de Gaulle. Der afsendtes et Tilbud til det komm Parti om Optagelse af Forhandlinger om Dannelse af et Enhedsparti. (Det er dette som STB har gjort til, at Enhedspartiet er dannet.)

Finansministeren har udtalt, at Regeringen vil overtage den økonmiske Ledelse af Landet. Han bebudede bl a snarlig Nationalisering af Kulminerne og Ændringer i Nationalbankens Ledelse.- Man har fundet de Arkiver Tyskerne brugte i deres økonomiske Kontrol af Landet, og har derved dokumentariske Beviser for hvilke franske Kapitalister, der er gaaet Fjendens Ærinde.

Spanien. Spanske Partisanstyrker har optaget Kampen mod Falangisterne i Asturien, Katalonien, Estremadura og ved Biscaiabugten. Bondebefolkningen i disse Provinser understøtter overalt Partisanerne med Fødevarer og ved at vildlede Franco-Tropperne. Franco-Regimet har foretaget Terroraktioner mod disse Bønder og har udfærdiget Forbud med Trusel om de strengeste Straffe mod at udlevere Levnedsmidler til Partisanerne. I Leridabjergene kæmper nu over 20.000 spanske Partisaner, som er kommet over Grænsen fra Frankrig, mod Francos regulære Tropper. I de spanske Byer har Partisanerne indledet en regulær og systematisk Sabotagevirksomhed. I Sevilla har man sprængt en stor Fabrik, der arbejdede for Tyskerne, og i Granada er Politichefen blevet skudt som Repressalie for hans Terror mod Arbejderbefolkningen.

Polen. Der er kastet nyt Lys over Begivenhederne i Warszawa, efter at det saakaldte "Sikkerhedskorps" har tilsluttet sig Nationalkomiteen i Lublin. Det dannedes i 1940 paa Bafaling af General Sikorski af Resterne af de oprevne polske Tropper, talte bl a ca. 2500 Officerer og har hidtil været tilsluttet de Styrker, der stod under London-Regeringens Kommando. Dets Chef

[illegible] Tanawa [illegible] den polske Emigrantregering da den [illegible] [illegible] i Warszawa havde rent politiske Formaal og herved regnede med at det skulde lykkes at ødelægge den polske Hovedstad for paa denne Maade at styrke Mikolajczyks Position under hans Forhandlinger i Moskva. Tanawa havde forladt Warszawa, fordi han var Modstander af Oprørsplanen. Befolkningen i Warszawa fordømte paa det kraftigste Emigrantregeringens Politik, idet den havde provokeret til Blodbad for at fremme sine egne egoistiske Interesser.

Island. Den nye Regerings vigtigste Programpunkter garanterer Demokratiet og den nationale Selvstændighed i Island, Samarbejde med de forenede Nationer, hurtig Industrialisering og Beskæftigelse til alle, Regeringskontrol med Kapitalinvesteringer samt social Sikkerhed. 32 af Parlamentets 52 Medlemmer støtter Regeringen. Oppositionen bestaar af det reaktionære Bondeparti Framsokn samt 5 Medlemmer af Højreretningen indenfor Selvstændighedspartiet.

Sverige. Formanden for KP, Linderot har i Rigsdagen rejst Kravet om Vaabenhjælp til Norge og Danmark. Hvis dette nægtedes vilde man med Henblik paa Regeringens Handlinger under den finske Vinterkrig ikke kunne forstaa Regeringens nuværende Handlinger.

3. ESBJERG. Naar dette skrives foreligger endnu ikke udførlige Oplysninger om Tyskernes vilde Terror mod Esbjergs Befolkning. Der er meddelt følgende: Først i sidste Uge var Gestapos "Spængkommando" kommet til Esbjerg og raserede Hovedgaden. Tillige foregik nogle bestialske Mord paa sagesløse Personer, den meget afholdte Læge, soc dem Byraadsmedlem Poul Carstensen og den konservative Redaktør L.V. Jensen. C blev om Natten kaldt ud til Sygebesøg, Banditterne havde taget Opstilling ved hans Garage, myrdede ham og mishandlede Liget paa det frygteligste. Frihedsraadets Lokalkomite opfordrede til 24 Timers Strejke for at bevidne Fru C og Børnene om Befolkningens Medfølelse. Strejken var total Onsdag. Arbejdet genoptoges Torsdag, men om Formiddagen skred Tyskerne til Lukning af Vand, Lys, Gas, Slagterier, Bagerier, Post, Telefon m.m. Byraadet og de mere fremtrædende Fagforeningsformænd blev arresteret, og Byen totalt afspærret fra Omverdenen indtil Søndag. – Danmarks Frihedsraads Opfordring til at benytte Strejkevaabnet med yderste Omtanke er stadigvæk i Kraft. Det maa derfor have været yderst tvingende Grunde, der har foranlediget Lokalkomiteen i Esbjerg til dens Skridt. Ophidselsen i Befolkningnen har aabenbart været meget voldsom. Som et Resultat af Strejken maa det sandsynligvis betragtes, naar "Sprængkommandoen" ikke har været i Aktivitet siden. Men hvordan Tyskernes Repressalier har paavirket Kampstemningen i Befolkningen og Organisationernes Arbejde, kan som ovenfor nævnt endnu ikke siges. Lokalkomiteen har naturligvis ikke kunnet forvente, at Begivenhederne i Esbjerg i den nuværende Situation vilde udløse Sympatiaktioner Landet over.

4. REGERINGSSPØRGSMAALET efter Krigen er stadig Genstand for Interesse i den illegale Presse. I en Artikel i det kristelige Blad "Folk og Frihed" gaar man paa den ene Side imod en fuldstændig Udrensning af tidligere ledende Politikere. "Man maa aherkende som gode Regeringsmedlemmer de Politikere, der ud fra Samlingspolitikkens Grundlag har vist Dygtighed og Holdning." Hermed menes især Buhl. Men man forlanger, at de gamle Politikere "viser den Forstaaelse – og Velanstændighed – at man ikke møder op med de værste "Kollaborationister" de Folk, der har villet give efter paa alle Punkter overfor Tyskerne, og som har vist, at Landets Ære for dem højst er en Floskel. Her er Tolerance ikke paa sin Plads, og hvis dette ikke forstaas, bliver der Ufred her til Lands." Videre hedder det: "At der i den første danske Regering skal være en rimelig Repræsentation for Kommunisterne og for dansk Samling, bør være indlysende for alle danske. Man kan med stor Sikkerhed forudsige, at Komm ved det første Rigsdagsvalg vil faa et meget betydeligt Stemmetal, og det er da kun en fornuftig og rimelig Foranstaltning at tage dette Forhold i Betragtning allerede nu. Hertil kommer, at Landet paa at sige skylder Komm Oprejsning for den forsmædelige Opløsning af Partiet og at Komm faktisk bærer en ikke ringe Del, (men ogsaa kun en Del!) af Æren for den Kamp, der er bleven ført herhjemme mod Tyskerne."

[illegible] for Samlingspartierne. Det er umuligt at dømme [illegible] den der har kompromitteret sig grovest. Men vigtigere er det af faestaaa, at Overgangsregeringens Program maa være Frihedsbevægelsens politiske Grundlag, som er godkendt af den danske Befolknings overvældende Flertal. Naar de "gamle Politikere" nu i sidste Øjeblik søger "at maa Dussen", vil Frihedsbevægelsen naturligvis samarbejde med dem som med alle andre mod Tyskerne, men hvis de tror, at der paa deres forne Storhed straks staar en Førerstilling klar til dem, maa de besinde sig lidt. Dette gælder ogsaa for visse Politikeres Bestræbelser for at skabe Forvirring om de lokale Frihedsraad. Frihedsbevægelsens Ledelse maa naturligvis ligge hos Frihedsbevægelsens enge Folk.

5. SOCIALISERING EFTER KRIGEN. DS&MF's Formand Hans Rasmussen fortsætter med at holde Taler, der gaar ind for en meget radikal Politik. De gengives i en stor Del af den soc dem Presse. Ved en Fest hos Rørlæggerne i København gik han kraftigt mod de borgerlige Partier, der "forbereder sig paa at der efter Krigen skal være frit Slag paa det økonomiske Omraade". "Vi maa efter Krigens Afslutning fastholde de planøkonomiske Indgreb, herunder bl a kræve en indgaaende Kontrol med Import og Eksport, ja, med hele det økonomiske Liv. . Det er for stort et Usikkerhedsmoment for Arbejderen at vide at han aldrig er sikker paa Beskæftigelse. Det ved vi nemlig, at hvis det private Initiativ ikke kan producere med stor Fordel, er man ikke bange for, indtil der igen indtræffer Tider, hvor Produktionen er lønnende, da at stoppe den, og saa gaar det uvilkaarligt ud over dem, som har tjent deres Brød og været beskæftiget indenfor en saadan Produktion. Virksomheder, der beskæftiger Hundreder, ja, Tusinder af Arbejdere, kan derfor ikke være private Foretagender. De er et vigtigt Led i Samfundet, og det kan derfor ikke overlades til enkelte at disponere efter Forgodtbefindende, da vi har for mange Erfaringer for, at Ledelserne ikke altid har været lige dygtige og forudseende, og dette har i høj Grad berørt Arbejdernes økonomiske Interesser."
- H R gaar her altsaa ind for en Socialisering af hele den danske Storindustri, et Standpunkt der væsentlig afviger fra den Opfattelse af Socialiseringsspørgsmaalet, som hidtil er blevet gjort gældende i den soc dem Presse. Vi kan naturligvis fuldtud støtte H R's Udtalelser, og det vil være formaalstjenligt om der gives Udtryk for saadanne Opfattelser i hele Fagbevægelsen. Kun naar en enig Arbejderbevægelse slutter op om saadanne Krav bliver disse Udtalelser til mere end Ord.

6. FORSKELLIGT. Naar Tyskerne arresterer Folk og vil undersøge deres Legitimationskorts Ægthed, spørger de om, hvem der ellers bor i samme Opgang og hvad de bestiller, hvilket de saa afkontrollerer med Vejviseren.
- Om Aftenen den 7' November leverede Tyskerne en forfærdende Illustation til Best's sidste Gang omtalte "milde Ord". Flere Steder paa Istedgade i København stillede Sommerfolk og tyske Politisoldater sig op og plaffede planløst løs ned ad de mørke Gader. Deres Bytte var 5 døde og 4 haardt saarede, allesammen ganske sagesløse Personer. Det menes der er Tale om Repressalier for 2 nedskudte tyske Politisoldater.
- Under den norske Udenrigsminister Lies Ophold i Moskva udtalte Molotof bl a: "Vore to Lande har nu igen en fælles Grænse. Denne Kendsgerning vil knytte vore Lande og vore Regeringer endnu nærmere sammen. SU forstaar den umaadelige Betydning af den Kamp de norske Patrioter har ført uden Ophør i deres Land i disse svære Besættelsesaar." Lie svarede bl a: "Begivenhederne i denne Krig har for os Fremtid retfærdiggjort Oktoberrevolutionen. . Fra Tidernes Morgen har der herskat Fred og gensidig Forstaaelse mellem Norge og dets store Nabo i Øst, og saadan vil det ogsaa være i Fremtiden. Vi er ikke kommet til Moskva for at udrydde Misforstaaelser, men for at hylde vor allierede, den store SU."
- Meddelelsen i Nr. om Branden paa DSB's Centralværksteder i København var stærkt overdrevet. Det var ingen Sabotagebrand, og Skaden var yderst ringe.

Fortroligt.

SITUATIONEN

Nr. 9 (Afsl.20/11 44)

1. KRIGENS GANG. Vestfronten. Den Pause, hvorunder der blev ført Forsyninger og Forstærkninger frem, er nu afsluttet, og heftige Kampe er begynd' paa en Række Frontafsnit. Dette maa opfattes som Optakten til den store Vinteroffensiv, som de forenede Nationer har forpligtet sig til. Nogle engelske Blade betegner den som "Nejrsoffensiven".

De voldsomste Kampe er foreløbig forgaaet i det nordlige Lorraine (Lothringen) omkring Byen Metz, der er erklæret, og hvis snarlige Fald maa ventes, efterhaand som Tyskerne ikke mere holder den en Fæstning, men kun en "Flaabenplads". I Øjeblikket er General Pattons frygtede Panserarme (det var bl.a. den, der gennemtvang det afgørende Gennembrud ved Avranches i Juli) stødt langt videre frem og staar kun en Snes km fra Saarbrücken. Nordligere, øst og nord for Aachen, kæmper amerikanske og britiske Styrker med endnu Støtte fra Luften sig igennem det Afsnit af Siegfried-Linjen, der dækker Ruhr-Omraadet. De har haft god Fremgang og bla erobret Siegfried-Fæstningen Heilenkirchen. Endnu nordligere søger Englænderne at rense det sidste af Ø.-Holland. Denne Operation virker foreløbig kun som en Flankesikring for Stormløbet paa Siegfried-Linjen. Helt i Syd ved den schweiziske Grænse er franske Tropper gaaet til Angreb paa Belfort-Aabningen og har gjort meget hurtige Fremskridt.

Man bør holde sig klart at de hidtidige Operationer kun er Optakten til Storoffensiven. Det er derfor ikke givet at de nuværende Tyngdepunkter er de afgørende Hovedstød, især naar det regnes for usandsynligt at de nuværende Forsøg paa at rykke ind paa Ruhr-Omraadet er Begyndelsen til et Frontalangreb paa denne uhyre tætbebyggede Egn. Langt rimeligere vil det være at man paa et mere fremskredent Tidspunkt vil omgaa dette Omraade fra Nord og Syd, dvs med henholdsvis Montgomerys og Pattons Hærgrupper. Herpaa tyder ogsaa tyske Meldinger om engelske Koncentrationer i Nijmegen-Omraadet. En saadan Udvikling er den, der vil have mest direkte Betydning for Danmark.

Østfronten. Sovjetrapporterne har i denne Uge kun meldt om en langsom, men stor Fremrykning i Ungarn. Som venteligt er man stødt nordpaa, forbi Budapest over en bred Front, idet Meningen hermed aabenbart er at sikre sig kortere Forbindelser, naar Tiden for Storoffensiven mod Budapest og Wien er inde. (Det maa endnu engang understreges, hvorledes en Sammenligning med Warszawa viser, hvordan Opstanden der maa være kommet helt paa tværs af de russiske Krigsplaner.) Fra tysk Side meddeles, at Storangrebet allerede er begyndt med en Indsats paa 35-40 Divisioner.

I Jugoslavien er Kampene mod Resterne af den tyske Balkanarme i fuld Gang. I det uvejsomme Bjergland staar de retirerende Tropper nu i Kamp med baade Jugoslaver, Bulgarere, Albanere samt Russere og Englændere. Efterhaand som Kampene driver nordover lider tyskerne enorme Tab.

Fra Polen og Østprejsen melder Tyskerne om store russiske Koncentrationer. Ogsaa mod Øst kan Vinteroffensiven ventes hvert Øjeblik. Dette er ogsaa en yderligere Aarsag til at Vestfrontoffensiven endnu ikke har afteegnet sig klart.

Der er ingen nye Meldinger fra Operationerne i Nordnorge. Den norske Justitsminister er ankommet til det befriede Omraade, og norske Styrker samlinker mod den Røde Hær. Den vestlige Flaade- og Luftaktivitet langs Norskekysten fortsættes, og et stort Resultat naaedes ved Sænkningen af Tirpitz.

Italien. Der er meldes om nogen Fremgang ind paa Roslietten. General Alexander har beklaget sig over, at han ingen Materielforsyninger faar. Tyskerne venter nog ogsaa her en større Offensiv.

2. NOTER FRA UDLANDET. Belgien. En alvorlig politisk Krise er opstaaet pGra Regeringens Krav om Opløsning og Afvæbning af Modstandsbevægelsen. Det egentlige Indhold i denne Strid er ikke Spørgsmaalet om selve Vaabnene,men drejer sig om Demokratiseringen af den belgiske Hær. Modstandsbevægelsen kræver,at Frihedshæren skal indtræde i den regulære Hær i egne Formationer og med deres egne Officerer. De reaktionære Kredse vil genoprette Hæren under de gamle Officerer. Men hele denne Strid er udbrudt paa et lovlig tidligt og meget ubelejligt Tidspunkt,hvor Belgien endnu er umiddelbart Bagland for meget omfattende allierede Operationer. Det lykkedes derfor for Pierlot i første Omgang at faa den allierede Overkommandos Støtte til Kravet om Afvæbning. Den engelske Kommandant viste dog noget mere Forstaaelse af Situationen end den reaktionære Premierminister. Han søgte ogsaa en Konference med de demissionerede Ministre fra Modstandsbevægelsen og fra KP. Man enedes om et Kompromis,hvorefter Modstandsstyrkerne skulde aflevere deres Vaaben til deres egne Ledere,der saa skulde deponere dem under allieret Kontrol. Men denne militære Løsning kunde naturligvis ikke løse det politiske Spørgsmaal,og 10.000-tallige Demonstrationer kræver Pierlots Afgang. Pierlot forsøgte først at spille stærk Mand og vilde forbyde disse Demonstrationer. Hertil kunde han dog ikke faa Støtte fra de Allierede,og Politikommandanten i Brüssel gik som Protest mod ham. Blandt Demonstrationernes Krav var ogsaa en mere energisk Kamp mod 5' Kolonne. - I Kulminidestriktet Charleroi har Arbejderne arresteret en Fabriksleder,anklaget for Samarbejde med Fjenden og under væbnet Eskorte ført ham til Fængslet.- Flere engelske Blade angriber Pierlot stærkt deribl Manchester Guardian.

Frankrig. Magten i de franske Byer og Landsbyer ligger helt i Modstandsbevægelsens Hænder,hvorved Demokratiet har opnaaet stor Styrke. Reaktionen er naturligvis forbitret over dette og stritter imod den demokratiske Udvikling. Vendt herimod skriver Marcel Cachin i l'Humanité:"Dette betyder , at Regeringen alene skulde bestemme,hvem der skal styre Frankrigs Byer og Kommuner,men det vilde sige det samme som en Tilbagevenden til de politiske Forhold,som herskede paa Napoleons Tid,og som Petain-Laval genopfriskede. I Dag er det Frihedsbevægelsens Lokalkomiteer der optræder som kommunale Myndigheder. Lad os bevare denne Nyskabelse. Disse Kommunalraad vælger selv deres Borgmester. Metoden fra i Dag skal bevares ud i Fremtiden. '- Typisk for det politiske Styrkeforhold er Sammensætningen af Marseilles Byraad, hvor der sidder 5 Kommunister,5Socialister,5 fra Fagbevægelsen,5 fra Modstandsbevægelsen og 3 fra de borgerlige Partier.

Frankrigs socialistiske Parti har holdt Kongres. I Manifestet kræves bl a Afskaffelse af Truster,Nationalisering af Banker,en kraftig national Hær og politisk Enhed omkring General de Gaulle. Der afsendtes et Tilbud til det komm Parti om Optagelse af Forhandlinger om Dannelse af et Enhedsparti. (Det er dette som STB har gjort til,at Enhedspartiet er dannet.)

Finansministeren har udtalt,at Regeringen vil overtage den økonmiske Ledelse af Landet. Han bebudede bl a snarlig Nationalisering af Kulminerne og Ændringer i Nationalbankens Ledelse.- Man har fundet de Arkiver Tyskerne brugte i deres økonomiske Kontrol af Landet,og har derved dokumentariske Beviser for hvilke franske Kapitalister,der er gaaet Fjendens Ærinde.

Spanien. Spanske Partisanstyrker har optaget Kampen mod Falangisterne i Asturien,Katalonien,Estremadura og ved Biscaiabugten. Bondebefolkningen i disse Provinser understøtter overalt Partisanerne med Fødevarer og ved at vildlede Franco-Tropperne. Franco-Regimet har foretaget Terroraktioner mod disse Bønder og har udfærdiget Forbud med Trusel om de strengeste Straffe mod at udlevere Levnedsmidler til Partisanerne. I Leridabjergene kæmper nu over 20.000 spanske Partisaner,som er kommet over Grænsen fra Frankrig, mod Francos regulære Tropper. I de spanske Byer har Partisanerne indledet en regulær og systematisk Sabotagevirksomhed. I Sevilla har man sprængt en stor Fabrik,der arbejdede for Tyskerne,og i Granada er Politichefen blevet skudt som Repressalie for hans Terror mod Arbejderbefolkningen.

Polen. Der er kastet nyt Lys over Begivenhederne i Warszawa,efter at det saakaldte "Sikkerhedskorps" har tilsluttet sig Nationalkomiteen i Lublin. Det dannedes i 1940 paa Befaling af General Sikorski af Resterne af de oprevne polske Tropper,talte bl a ca. 2500 Officerer og har hidtil været tilsluttet de Styrker,der stod under London-Regeringens Kommando. Dets Chef

Oberst Tarnawa udtaler,at den polske Emigrantregering,da den indlod sig paa Foretagendet i Warszawa,havde rent politiske Formaal og herved regnede med, at det skulde lykkes at erobre den polske Hovedstad for paa denne Maade at styrke Mikolajczyks Position under hans Forhandlinger i Moskva. Tarnawa havde forladt Warszawa,fordi han var Modstander af Oprørsplanen. Befolkningen i Warszawa fordømte paa det kraftigste Emigrantregeringens Politik,idet den havde provokeret til Blodbad for at fremme sine egne egoistiske Interesser.

Island. Den nye Regerings vigtigste Programpunkter garanterer Demokratiet og den nationale Selvstændighed i Island,Samarbejde med de forenede Nationer,hurtig Industrialisering og Beskæftigelse til alle,Regeringskontrol med Kapitalinvesteringer samt social Sikkerhed. 32 af Parlamentets 52 Medlemmer støtter Regeringen. Oppositionen bestaar af det reaktionære Bondeparti Framsokn samt 5 Medlemmer af Højreretningen indenfor Selvstændighedspartiet.

Sverige. Formanden for KP,Linderot har i Rigsdagen rejst Kravet om Vaabenhjælp til Norge og Danmark. Hvis dette nægtedes vilde man med Henblik paa Regeringens Handlinger under den finske Vinterkrig ikke kunne forstaa Regeringens nuværende Handlinger.

3. ESBJERG. Naar dette skrives foreligger endnu ikke udførlige Oplysninger om Tyskernes vilde Terror mod Esbjergs Befolkning. Der er meddelt følgende: Først i sidste Uge var Gestapos "Sprængkommando" kommet til Esbjerg og rasarede Hovedgaden. Tillige foregik nogle bestialske Mord paa sagesløse Personer,den meget afholdte Læge,soc dem Byraadsmedlem Poul Carstensen og den konservative Redaktør L.V.Jensen. C blev om Natten kaldt ud til Sygebesøg,Banditterne havde taget Opstilling ved hans Garage,myrdede ham og mishandlede Liget paa det frygteligste. Frihedsraadets Lokalkomite opfordrede til 24 Timers Strejke for at bevidne Fru C og Børnene om Befolkningens Medfølelse. Strejken var total Onsdag. Arbejdet genoptoges Torsdag, men om Formiddagen skred Tyskerne til Lukning af Vand,Lys,Gas,Slagterier, Bagerier,Post,Telefon m.m. Byraadet og de mere fremtrædende Fagforeningsformænd blev arresteret,og Byen totalt afspærret fra Omverdenen indtil Søndag. - Danmarks Frihedsraads Opfordring til at benytte Strejkevaabnet med yderste Omtanke er stadigvæk i Kraft. Det maa derfor have været yderst tvingende Grunde,der har foranlediget Lokalkomiteen i Esbjerg til dens Skridt. Ophidselsen i Befolkningnen har aabenbart været meget voldsom. Som et Resultat af Strejken maa det sandsynligvis betragtes,naar"Sprængkommandoen" ikke har været i Aktivitet siden. Men hvordan Tyskernes Repressalier har paavirket Kampstemningen i Befolkningen og Organisationernes Arbejde,kan som ovenfor nævnt endnu ikke siges. Lokalkomiteen har naturligvis ikke kunnet forvente, at Begivenhederne i Esbjerg i den nuværende Situation vilde udløse Sympatiaktioner Landet over.

4. REGERINGSSPØRGSMAALET efter Krigen er stadig Genstand for Interesse i den illegale Presse. I en Artikel i det kristelige Blad "Folk og Frihed" gaar man paa den ene Side imod en fuldstændig Udrensning af tidligere ledende Politikere. "Man maa anerkende som gode Regeringsmedlemmer de Politikere,der ud fra Samlingspolitikkens Grundlag har vist Dygtighed og Holdning." Hermed menes især Buhl. Men man forlanger,at de gamle Politikere "viser den Forstaaelse - og Velanstændighed - at man ikke møder op med de værste "Kollaborationister" de Folk,der har villet give efter paa alle Punkter overfor Tyskerne,og som har vist,at Landets Ære for dem højst er en Floskel. Her er Tolerance ikke paa sin Plads,og hvis dette ikke forstaas, bliver der Ufred her til Lands." Videre hedder det:"At der i den første danske Regering skal være en rimelig Repræsentation for Kommunisterne og for dansk Samling,bør være indlysende for alle danske. Man kan med stor Sikkerhed forudsige,at Komm ved det første Rigsdagsvalg vil faa et meget betydeligt Stemmetal,og det er da kun en fornuftig og rimelig Foranstaltning at tage dette Forhold i Betragtning allerede nu. Hertil kommer,at Landet saa at sige skylder Komm Oprejsning for den forsmædelige Opløsning af Partiet, og at Komm faktisk bærer en ikke ringe Del,(men ogsaa kun en Del!) af Æren for den Kamp,der er bleven ført herhjemme mod Tyskerne."

- Ogsaa vi mener,at der i Overgangsregeringen maa findes Repræsentanter for Samlingspartierne. Det er en Selvfølge at disse ikke kan være nogen af dem der har kompromitteret sig grovest. Men vigtigere er det af fastslaa, at Overgangsregeringens Program maa være Frihedsbevægelsens politiske Grundlag,som er godkendt af den danske Befolknings overvældende Flertal. Naar de "gamle Politikere" nu i sidste Øjeblik søger "at maa Bussen",vil Frihedsbevægelsen naturligvis samarbejde med dem som med alle andre mod Tyskerne,men hvis de troe,at der pgra deres forne Storhed straks staar en Førerstilling klar til dem,maa de besinde sig lidt. Dette gælder ogsaa for visse Politikeres Bestræbelser for at skabe Forvirring om de lokale Frihedsraad. Frihedsbevægelsens Ledelse maa naturligvis ligge hos Frihedsbevægelsens enge Folk.

5.SOCIALISERING EFTER KRIGEN. DS&MF's Formand Hans Rasmussen fortsætter med at holde taler,der gaar ind for en meget radikal Politik. De gengives i en stor Del af den soc dem Presse. Ved en Fest hos Rørlæggerne i København gik han kraftigt mod de borgerlige Partier,der "forbereder sig paa at der efter Krigen skal være frit Slag paa det økonomiske Omraade". "Vi maa efter Krigens Afslutning fastholde de planøkonomiske Indgreb,herunder bl a kræve en indgaaende Kontrol med Import og Eksport,ja,med hele det økonomiske Liv...Det er for stort et Usikkerhedsmoment for Arbejderen at vide at han aldrig er sikker paa Beskæftigelse. Det ved vi nemlig,at hvis det private Initiativ ikke kan producere med stor Fordel,er man ikke bange for, indtil den igen indtræffer Tider,hvor Produktionen er lønnende,da at stoppe den,og saa gaar det uvilkaarligt ud over dem,som har tjent deres Brød og været beskæftiget indenfor en saadan Produktion. Virksomheder,der beskæftiger Hundreder,ja,Tusinder af Arbejdere,kan derfor ikke være private Foretagender. De er et vigtigt Led i Samfundet,og det kan derfor ikke overlades til enkelte at disponere efter Forgoddtbefindende,da vi har for mange Erfaringer for,at Leddlserne ikke altid har været lige dygtige og forudseende,og dette har i høj Grad berørt Arbejdernes økonomiske Interesser."
- H R gaar her altsaa ind for en Socialisering af hele den danske Storindustri,et Standpunkt der væsentlig afviger fra den Opfattelse af Socialiseringsspørgsmaalet,som hidtil er blevet gjort gældende i den soc dem Presse. Vi kan naturligvis fuldtud støtte H R's Udtalelser ,og det vil være formaalstjenligt om der gives Udtryk for saadanne Opfattelser i hele Fagbevægelsen. Kun naar en enig Arbejderbevægelse slutter op om saadanne Krav bliver disse Udtalelser til mere end Ord.

6. FORSKELLIGT Naar Tyskerne arresterer Folk og vil undersøge deres Legitimationskorts Ægthed,spørger de om,hvem der ellers bor i samme Opgang og hvad de bestiller,hvilket de saa afkontrollerer med Vejviseren.
- Om Aftenen den 7' November leverede Tyskerne en forfærdende Illustation til Best's sidste Gang omtalte "milde Ord". Flere Steder paa Istedgade i København stillede Sommerfolk og tyske Politisoldater sig op og plaffede planløst løs mod de morke Gader. Deres Bytte var 5 døde og 4 haardt saarede,alle sammen ganske sagesløse Personer. Det menes der er Tale om Repressalier for 2 nedskudte tyske Politisoldater.
- Under den norske Udenrigsminister Lies Ophold i Moskva udtalte Molotof bl a:"Vore to Lande har nu igen en fælles Grænse. Denne Kendsgerning vil knytte vore Lande og vore Regeringer endnu nærmere sammen. SU forstaar den umaadelige Betydning af den Kamp de norske Patrioter har ført uden Ophør i deres Land i disse svære Besættelsesaar." Lie svarede bl a:"Begivenhederne i denne Krig har for os Fremtid retfærdiggjort Oktoberrevolutionen... Fra Tidernes Morgen har der herskat Fred og gensidig Forstaaelse mellem Norge og dets store Nabo i Øst,og saadan vil det ogsaa være i Fremtiden. Vi er ikke kommet til Moskva for at udrydde Misforstaaelser,men for at hylde vor allierede,den store SU."
- Meddelelsen i Nr. om Branden paa DSB's Centralværksteder i København var stærkt overdrevet. Det var ingen Sabotagebrand,og Skaden var yderst ringe.

Fortroligt.

S I T U A T I O N E N

(Arsl.27-11.44)

Nr.10

1.KRIGENS GANG. Vestfronten. Fra Sydholland til den schweiziske Grænse er Tyskerne nu udsat for det haardeste Pres. Hovedafsnittet er Forterrænet til Ruhrområdet,Nord og Vest for Aachen. Her er fra begge Sider indsat enorme Styrker af Mennesker og især af Materiel. Terrænet er overordentlig stærkt befæstet som en Videreudbygning af Siegfriedlinjen. Det opgives at Tyskerne har 400.000 Mand i dette Omraade,for en væsentlig Del Elitetropper. De meget haarde Kampe sammenlignes med Kampene ved Caen i Sommer; det vil erindres,at det var disse Kampe,der i sig selv ikke bragte noget Gennembrud, som ved at slide paa Tyskernes Styrker og tvinge dem til en skæv Opstilling af deres Tropper muliggjorde det afgørende Gennembrud ved Avranches. Paa samme Maade maa Storslaget foran Köln betragtes som et enormt Opslidelses-og Tilintetgørelsesslag. Fordelen ligger paa de Allieredes Side i Kraft af deres materielle Overlegenhed,som synes sikret trods Tilførselsvanskelighederne, som naturligvis er større end Tyskernes. Fod for Fod vinder de Allierede frem,men afgørende er ikke Terrænvindingerne,derimod Fjendens Udmattelse,der ligesom ved Caen muliggør et afgørende Gennembrud andetsteds.

En Forsmag paa dette Forhold giver Udviklingen paa Sydafsnittet. Ved et Par overraskende Gennembrud af franske Sturker,dels gennem Aabningen mellem Vogeserbjergene og den schweiziske Grænse ("den burgundiske Port") over Belfort og Mulhouse,dels Nord for Vogeserne frem til Rhinen ved Straabourg,er det lykkedes at gøre Tyskernes Stilling i Alsace og Lorraine fuldstændig uholdbar,og større Styrker (der opgives 50.000 Mand) trues af Tilintetgørelse. Disse Gennembrud er foretaget med svagere Styrker,og de store Resultater maa væsentlig tilskrives Tyskernes Blottelse af dette Frontafsnit i Forbindelse med deres Undervurdering af de franske Styrkers Kampkraft. Disse Gennembrud er ikke af afgørende Karakter,idet der foran de Allierede endnu ligger Forhindringerne Rhinen,Siegfriedlinjen og Bjergkæden Schwarzwald.

Med Henblik paa det afgørende Gennembrud er det interessantere at følge to andre store allierede Hærgrupper,som for Øjeblikket nærmest føler sig frem og langtfra har sat deres fulde Styrke ind. Det drejer sig dels om General Pattons Styrker,der efter Erobringen af Metz langsomt klemmer ind paa Saaromraadet,dels om Montgommerys Hærgruppe i Holland,som i langsomt Tempo har renset Vestbredden af Maas. Begge disse Hærgrupper afventer Resultatet af Storslaget ved Aachen,og utvivlsomt ogsaa Vinteroffensivens Begyndelse i Øst. Eisenhower har udtalt at Afgørelsen vil falde Vest for Rhinen,dvs i det nuværende Storslag. Dette maa betyde at Tyskerne har koncentreret alle deres Styrker i Grænseomraaderne,saa at Tyskland i militær Henseende kan sammenlignes med et Bløddyr med haard Skal. Dette giver Mulighederne for en meget hurtig Udvikling,naar Skallen er gennembrudt. Man maa derfor stadig indstille sig paa pludselige Forandringer i Situationen. Den hidsige tyske Propaganda om tysk "Folkekrig",som har gjort et vist Indtryk paa svagere Sjæle,er en blot og bar Paastand. Intet tyder paa at det vil lykkes Nazisterne at drive Folket ud i en langvarig Partisankrig. Kun Krigsforbrydere og hjælpeløst kompromitterede kan tænkes at ville følge en saadan Parole.

Østfronten. Situationen kan nærmest karakteriseres som Opmarchbevægelser i største Format,nogle Steder under Kampe. De Frontudretninger der foregaar gaar i den modsatte Retning af Tyskernes noksom bekendte. De største Terrænvindinger er foregaaet i det østlige Slovakiet. Endvidere er den estniske Ø Øsel helt renset.

Finnerne har renset hele Lapland,og kun den tynde Tunge,der strækker sig ind mellem Norge og Sverige er endnu paa tysk Haand. Rensningen af Lapland maa betyde at det tyske Tilbagetog i Nordnorge er i fuld Gang. Iflg norske Opgivelser drejer det sig om [illegible] Divisioner. Under Tilbagetoget hærges Landet paa det grusomste.

2. DISKUSSIONEN OM EN VESTBLOK. Engelske Blade med "Times" i Spidsen har luftet Tanken om Dannelsen af en Vestblok indenfor Rammen af det Sikkerhedssystem,der er planlagt efter Krigen. Blokken skulde omfatte Frankrig,Belgien,Holland,de skandinaviske Kongeriger og England. Fra SU's Side har man dementeret at man har godkendt et saadant Forslag. Fra SU's Side har man aldrig ønsket Europa opdelt i et Øst og Vest,dax dette ganske naturligt kan øge Faren for en kommende Krig. Den franske Udenrigsministers Udtalelser om at Frankrig ikke udelukkende var en Vestmagt maa ses som en Afstandtagen fra den engelske Plan,hvilket yderligere understreges ved at man forventer Afslutning af en ny fransk-russisk Pagt i Forbindelse med de Gaulles Moskvabesøg. - Ogsaa det danske Folk er interesseret i et Samarbejde med alle Folk og vore historiske Interesser kræver et nøje Samarbejde ikke blot med England,men ogsaa med SU. Danmark maa afvise Blokdannelser,det være sig af "nordisk" eller "vestlig" Art,hvis de forhindrer et nøje Samarbejde med SU, der saa mange Gange i Historien,og sidst i denne Krig,har været Garanten for vor nationale Frihed.

3. NOTER FRA UDLANDET. Belgien. Pierlot fortsætter halsstarrigt sin kortsynede og nedværdigende Politik,hvorved han en stakket Stund endnu kan nyde Magtens Sødme,men til Gengæld for hver Dag mister Sympati i Folket. Ved Hjælp af den Rigsdag der valgtes før Krigen har han gennemtrumfet ekstraordinære Fuldmagter til Regeringen,idet dog baade Socialister og Liberale stemte imod. Harmen over Regeringens udemokratiske Politik giver sig undertiden uorganiserede Udtryk. Saaledes skete der efter en Demonstration,arrangeret af en af de største Modstandsorganisationer,Uafhængighedsfronten, Uroligheder og Skyderier i Regeringskvarteret. Pierlots Magt baserer sig udelukkende paa de allierede Hære,en saare uværdig Stilling for et frit Land. Det komm Blad skriver:"Vi rejser Indsigelse,naar Regeringen for sig selv kræver Ret til at vanære Belgien ved at bringe det ned paa en afrikansk Kolonis Stade". De Liberale siger:"Ved at anmode de britiske Myndigheder om Hjælp har vor Regering paa ingen Maade forøget sin Anseelse".-Ogsaa i England er der Uro over Støtten til Pierlot. Dels angribes Pierlot stærkt i mange af de store Blade,dels kritiseres den engelske Indgriben,især fra Arbejderpartiets Side. - Den afgaaede komm Minister Marteaux har i et Interview udtalt:Komm fører ingen Eventyrpolitik. Vi har en for lys Fremtid for os til at lade os forlede til taabelige Voldshandlinger. Vi ønsker at skabe en stærk belgisk Hær. - I Belgien drejer det sig altsaa stadig om en Samling af de demokratiske Kræfter,saa Kampen for Demokratiet kan tages op for fuld Kraft, naar Belgien kan ordne sine Forhold uden militær Indgriben.

Spanien. Om Francos fantastiske Krav om at blive repræsenteret paa Fredskonferencen skriver det konservative engelske Blad Daily Mail:"Vi tilraader General Franco at han for sin egen Skyld i Fremtiden ikke siger en Stavelse". Arbejderbladet Daily Herald:"Den eneste Maade,hvorpaa han kunde faa Adgang, var,dersom han viste sig med sit eget Hoved paa et Fad." Det liberale News Chronicle:"Tolererer Storbritannien Fascismen i Spanien er dets Principper Nonsense og Europas Stormagtsgrupper vil møde os med Mistro og Haan. Det bedste i det nye Frankrig vilde gaa tabt,og den russisk-britiske Pagt vilde være meningsløs".

De spanske Maquistropper,der opererer i Pyrenæerne,har til Hensigt at tvinge Franco til at trække de flest mulige Styrker bort fra de spanske Byer. De gennemfører ingen Offensiv,men operer som Kommandos. 14.000 Partisaner binder 7-10 Franco-Divisioner,deribl nogle mauriske. Mens Francos væbnede Styrker saaledes bindes ved Grænserne forestiller republikanske Kredse sig paa et givet Tidspunkt at kunne styrte Franco ved en Generalstrejke o. lign.

4. KARTOFFELSKANDALEN. Prismyndighederne videreføre Samlingsregeringens Politik med at vælte de økonomiske Byrder over paa de fattige. I Anledning af at Kartoffelpriserne stiger til vanvittige Højder med rivende Hast,overvejede man at indføre Maksimalpris,men opgav af Frygt for at Kartoflerne saa ikke skulde komme frem! Man bøjede sig altsaa endnu en Gang for Storbønderne Afpresningspolitik,uanset at det drejer sig om et af dem brede Befolknings mest nadvendige Levnedsmidler. Man overvejer nu en Tilskudsordning, hvorved Samfundet skal betale noget af Prisen til det Landbrug,der lige har

et Aar med Rekordfortjeneste! Naar Prismyndighederne saaledes vaser og bøjer sig for stærkt Pres udefra er det nødvendigt at ogsaa Arbejdernes Organisationer, paa hvem Varetagelsen af Forbrugernes Interesse hviler, ogsaa drager sin Lære heraf.

Ogsaa i borgerlige Kredse har dette nye Knæfald for Storbønderne vakt Ophidselse. Amtslæge Riiskjær, Skanderborg, skriver i "Politiken": "Hvor er det ved festlige Lejligheder saa meget omtalte og saa højt pralede Samfundssind henne, naar det skal staa sin Prøve i Praksis? Borre har taget det. Men hvor naar skulde det i det hele taget kunne vise sig om ikke i en Situation som den nuværende, hvor det gælder vor Fremtid, og hvor de mange, es Bæreevne er paa Kristepunktet eller allerede styrtet i Grus... Kartoffelpriserne er alleredeu jobbet optil 35-40 Kr. Tønden, en Pris, der er 6-7 Gange højere end for hen og ligger 3-4 Gange over, hvad Kartoflerne kan udbringes til ved Opfodring. Under disse Forhold maa man gruble for, hvordan det til Vinter skal gaa de mange Hjem, der saa sandt har Vanskeligheder nok at kæmpe med i Forvejen. Det kniber med Tøj, med Brændsel, Kød, Flæsk, Fisk, Mælk og Æg mm, ikke alene pga Varekniaphed, men ogsaa- og ikke mindst- pGra Prisforholdene. I de" øvrige Hjem bliver Brød og Kartofler derfor mere end nogensinde Hovednæringsmidler, men med de nuværende Priser er Kartoflerne næsten ved at blive en ubetalelig Luksus, og Kaffe og Wienerbrød vinder atter Terræn- til ubodelig Skade for hele Ernæringssituationen og vor fremtidige Udvikling. Men nytter det ikke at appellere til Samfundssind og Medfølelse, og dette synes desværre at være Tilfældet, maa der tages fat med haard Haand, hvis uoprettelige Ulykker og Skader ikke skal finde Sted. Og hvorfor saa ikke gaa samme Vej som med Brødkornet: Maksimalpris og Opfodringsforbud. Der bliver nok til Kreaturerne endda... Der er sikkert heller ingen Fare for, at Kartoflerne skal forsvinde fra Markedet, hvis Prisen ansættes til 20 Kr Tønden, en gor Forretning for Producenterne, der næppe kan faa den halve Pris fremved at anvende dem til Gris og Kreaturer. Og skulde noget saadant ske, bør man ikke vige tilbage for Ekspropriation. Thi i en Nødssituation som den nærværende kan Samfundet ikke tolerere, at Profitbegær og Egennytte virker nedbrydende og ødelæggende for store Dele af Befolkningen. De Myndigheder, der ikke af al Magt modsætter sig noget saadant, og de Landmænd og andre, der benytter sig heraf, vil faa et stort Ansvar at bære og meget at staa til Regnskab for, naar Fredens Dage er inde, og Opgør skal finde Sted."

5. DE LEDIGE PENGE. Den saakaldte Pengerigelighed stammer som bekendt fra Nationalbankens kæmpemæssige Tilgodehavender hos Tyskerne. Disse beløber sig nu til næsten 7 Milliarder Kr.. Dette Beløb har Nationalbanken altsaa maattet sætte i Cirkulation, ganske vist ikke blandt den arbejdende Befolkning. For at forhindre Inflationen med dens enorme Prisstigninger maa man binde disse "ledige Penge". Dette gøres gennem de saakaldte Nedkulingsbestemmelser (Tvangsopsparing mm). Der er nu nedkulet ca 4 Milliarder Kr., dvs 1 3/4 Milliard mere end for et Aar siden, men samtidig er den tyske Udplyndring vokset saa stærkt i det sidste Aar, at Nationalbankens Tilgodehavender er vokset med hele 3 Milliarder, altsaa fra 4 til de nævnte 7 Milliarder! Pengerigeligheden er saaledes vokset i det sidste Aar, og dermed ogsaa de besiddende Klassers Købekraft, hvilket betyder et stadigt Pres paa Priserne i opadgaaende Retning. Det er paa denne Baggrund at Staten har udbudt store nye Laan, men dette er en udemokratisk Fremgangsmaade, da det betyder, at Samfundet betaler en klækkelig "Arbejdsløhedsunderstøttelse" til Velhavernes ledige Penge.

6. RØVERIERNE. Mange af de Røverier der har været saa hyppige i den senere Tid foretages af Tyskerne eller Stikkerne, som saaledes udnytter den af Pengeskabte Retsløshed. Vi nævner et Par Eksempler: For nogen Tid siden skete der et Tyveri af Klæde paa "Krügers Klædefabrik". Affæren blev skaaet stort op i Bladene i en Meddelelse fra den højere Pancke. Men en Udredning af Sagen udeblev. Dette skyldtes at Tyskernes Undersøgelse af Sagen afslørede et Tyvekompleks i - Shellhuset. Man fandt noget af det stjaalne Klæde i et Skab i Shellhuset og 5 Schalburg- og Sommerfolk anholdtes. I deres Skabe fandtes

.lliehaande Tyvekoster: Pelse,Damestrømper,Klædevarer og Gulvtæpper. Endn
an Snes af Tyskernes Haandlangere blev arresteret. Deres Forbrydelser va
mangeartede:Bankrøverier,Indbrud,Hold-op,Postkassetyverier mm . Bl. Fo
derne var mange af de Sommerfolk,der sidder paa Politigaarden. Hele det
Korps var i Fare,men saa greb den højere Pancke ind og standsede Under
gelserne.

Da der forledes røvedes 15-555 Kr fra Hobro Bank anholdt Vagtværnet pa
nnegaarden to tyske Soldater,der havde hele det røvede Beløb paa sig. De
lev udleveret til Værnemagten.

7. ARBEJDERPROTESTER. Esbjerg Fællesorganisation vedtog flg Udtalelse til
D.s.F.:"...protesterer paa det kraftigste mod det aftrappede Augustforlig,
hvor det viste sig,at kun en Brøkdel af Landets Arbejdere opnaaede et
ringeligt Løntillæg. Vi maa kræve,at der sættes kraftigt ind for en fuld Løn
udligning og et effektivt Prisstop,og at de Retningslinjer,der paa de fremde
de Sommerens afholdte Kongresser - ogsaa hvad angaar Beskæftigelsesmulighe
ne efter Krigen- er afstukne,nøje bliver fulgte til Forbedring af Arbejde
res sociale Kaar og Levestandard".

I "Jern-og Metalarbejderen" skriver Smedeformanden Hans Rasmussen:"Vi
tvil,saasnart Forholdene tillader det,igen vise vort revolutionære Sindelag.
Vi ønsker paa ingen Maade at slaa os til taals med de Forhold,som et kapi
talistisk Samfund kan finde paa at byde Arbejderne. Man kan derfor fra borgerlig Side regne med,at vi efter Krigens Ophør igen vil stille vore Krav
saglige som politiske overfor Arbejdsgiverne som overfor det øvrige Sam
fund. Arbejderbevægelsen indeholder tilstrækkelige Livskraft til at sætte
Arbejdernes berettigede Krav gennemført ,saa ingen,der vil og kan arbejde,
i Fremtidens Danmark kommer til at lide Nød. Derfor kan det godt være,at
man i borgerlige Kredse i Landet paany kan finde paa at kalde Arbejderbe
vægelsen revolutionær."

8. REAKTIONÆRE RØSTER. Der er nogle Stykker som tilsyneladende ikke har lært nogetsomhelst af Folkenes store Kamp for Frihed og social Retfærdighed. Dertil hører aabenbart det jyske Venstres Formand Johs.Jensen,Toustrup, der udtaler:"Vi har under Krigen betalt en stor Ekstraskat ved at skulle aflevere Kornet til Halvdelen af,hvad Kornet koster i fri Handel"! Dette bruges til Begrundelse for Krav om Hensyntagen til Landbruget.

Bladet "Skattebørgeren" er draget i Læding for at forsvare de krigsskabte Formuer,da "en væsentlig Del af de krigsskabte større eller mindre Formuer udelukkende skyldes prisværdig Forretningsdygtighed"!

Kommentarer er overflødige,men det er godt at vide,hvor Folket har sine Fjender. Naar Danmark atter er frit skal Folket snakke et alvorligt Ord med om Forretningsdygtighed og Ekstraskat.

9. REGERINGSSPØRGSMAALET. Om dette henvises til den udsendte Artikel fra "Frit Danmark",der ogsaa fuldt ud dækker vort Standpunkt.

10.ET DRISTIGT VAABENRØVERI. Klokken 11 om Formiddagen kørte 2 Lastbiler belæsset med Murer-og Entreprenørværktøj op foran Hærens Geværfabrik i Kø
benhavn,der er spækket med Tyskere. De skulde foretage en Reparation og anlægge et Par Bunkers,erklærede de. Porten blev aabnet og Bilerne kørte hen til et Magasin. Nogle af Murerne gav sig til at læsse af,mens 6 Mand gik ind i Magasinet. Skovlene viste sig at være Maskinpistoler,og de Arbejdere der var beskæftiget inde i Magasinet,blev beordret til at tage fat i nogle Kasser med Maskinpistoler som var ankommet Dagen før,og som næste Dag skulde have været videre til Vestfronten. Hele Styrken var snart i fuld Gang med at stable Vaaben-og Ammunitionskasser op paa Bilerne. Der var imidlertid meget mere end der kunde være paa de to Biler. Derfor be
slaglagde man 5 Biler,som stod paa Terrænet rundt om og læssede ogsaa den fulde. Efter en Times Forløb kørte de 7 Biler ud af Afspærringen. Under hele Kuppet gik der Vagt paa Gaden udenfor. Da de 7 Biler havde passeret nært beliggende Langebro,svang et Par revolverbevæbnede Mænd Brovagten til at lade Broen gaa op,men Tyskerne havde nu intet opdaget. Udbyttet var 1
Suomimaskinpistoler med tilhørende Ammunition.

Fortroligt Afsl. 1/12

SITUATIONEN

Nr.11

1. KRIGENS GANG: Østfronten. Optakten til Vinteroffensiven er nu sket gennem et vældigt russisk Gennembrud i det sydlige Ungarn. Den Røde Hær satte over Donau paa en 70 km bred Front, førte i Rekordtempo enorme Panserstyrker over paa den vestlige Bred og drønede med forbløffende Slagkraft ind over de sydungarske Sletter. Det tysk-ungarske Forsvar brød fuldstændig sammen og under uophørlig Forfølgelse befriedes en Række store ungarske Byer. Især er det slaaende at den Røde Hær formaar at opretholde sit kraftige Pres samtidig i tre forsk Retninger: mod Nord, langs Donau, med Retning mod Budapest, som nu kun ligger 60 km borte; mod Nordvest i Retning af den store Balatonsø, den eneste naturlige Hindring i Retning af Wien; mod Vest, i Retning mod det sydlige Østrig og det nordlige Kroatien, hvor Tyskerne har deres sidste Forbindelseslinjer til den retirerende Balkan-Hærgruppe. Bemærkelsesværdigt er det, at dette Gennembrud er foretaget af Marskal Tolbukhins Styrker, der hidtil har opereret længere sydpaa i Bulgarien og de serbiske Dele af Jugoslavien. Dette betyder, at den Røde Hær har benyttet Kampepausen til en omfattende Omgruppering. Det direkte Angreb paa de flygtende tyske Balkanhære er aabenbart væsentlig blevet overladt til Titos Hær og de bulgarske Styrker, mens den Røde Hær har paataget sig Opgaven at gaa direkte løs paa "Fæstningen Tysklands" sydøstlige Hjørne. Det bør ogsaa bemærkes at det var Tolbukhins Styrker, der paa de nogaiske Stepper Nord for Krim jog Tyskerne paa Flugt i et hastigere Tempo end nogensinde i denne Krig. Det nuværende Kampafsnit laa tidligere under Malinofskis Kommando. Omgrupperingen betyder saaledes tillige en tilsvarende Forøgelse af Kraftkoncentrationer paa hans Frontafsnit, Omraadet Øst for Budapest op til den slovakiske Grænse. Paa denne Front er der da ogsaa allerede opnaaet vigtige Erobringer. Det bliver dog stadig tydeligere, at Formaalet i første Omgang kun er at sikre sig Kontrol over det østungarske Bane- og Vejnet, som Forbetingelsen for et senere Fremstød med alle Kræfter. Efter de sidste Erobringer kan denne Forbetingelse i det væsentligste anses som opfyldt, og en hurtigere Udvikling kan forudses under Udnyttelse af Tolbukhins Gennembrud. Samtidig har Fremrykningen af General Petrofs Styrker i det østlige Slovakiet sikret Forbindelserne mellem de sydlige Hære og de store opmarcherede Styrker i Polen, som man sikkert inden længe vil høre Nyt fra.

Stalins første Løfte i Novembertalen, den hurtige og fuldstændige Rensning af Ungarn, staar umiddelbart foran sin Opfyldelse. Stalins andet Løfte, Sejrsfanerne over Berlin, vil opfyldes, naar Stormen snart bryder løs fra alle Sider mod et Tyskland, der har mistet sin sidste Forbundsfælle.

Vestfronten. Opslidningsslaget foran Kölln fortsætter med uformindsket Heftighed og er præget af den samme støtte amerikanske Indtrængen i Siegfriedlinjens Fæstningsværker. Roerfloden er naaet over en bred Front. Paa Opslidningsslagets sydlige Flanke er General Pattons Styrker begyndt at røre paa sig. De staar nu langs Saarfloden paa en lang Strækning inde i Tyskland. Syd derfor, i Elsass, har de udvidet deres Indbrud til Rhinen ved Straasbourg, gjort Front mod Nord og staar stort set langs Moderfloden. Derimod er der ikke væsentlig Nyt fra Montgommerys Styrker paa Nordflanken i Holland. De afventer tilsyneladende at Frosten skal binde det uvejsomme Kløre. Helt mod Syd, i Vogeserafsnittet, trues Tyskerne nu af fuldstændig Omringning. Deres Forbindelseskorridor ud til Rhinen, bagved Colmar, er kun 15 km bred. - Luftoffensiven i November har trods daarligt Vejr været oppe paa Rekordhøjde.

2. NOTER FRA UDLANDET. Belgien. Regeringen Pierlot opnaaede i Kammret Tilslutning til de forlangte diktatoriske Fuldmagter med 116 Stemmer mod 12. Disse Tal bør dog ikke forbavse nogen, da Kammeret er valgt før Krigen og saaledes paa ingen Maade er repræsentativt for det belgiske Folk. Regerin-

gens provokerende Holdning har udløst tidsbegrænsede Strejker, især inden for Transportvæsenet. - Der er nu dannet et "Modstandsraad", som et samlet Udtryk for Modstandsbevægelsen. Det staar i Kontakt med det tilsvarende Modstandsraad i Frankrig. - Pierlot har bebudet en Regeringsudvidelse med Repræsentation fra Modstandsbevægelsen, men foreløbig er det kun blevet til, at Soc Dem har overtaget de ledige komm Ministerposter. I det hele taget synes Soc Dem's Ledere at være mere loyale overfor Pierlot end overfor det belgiske Folk og adskiller sig herved en Del fra Frankrigs socialistiske Parti.

Grækenland. Ogsaa her er opstaaet en Ministerkrise paa Spørgsmaalet om Afvæbningen af Modstandsgrupperne. Spørgsmaalet kompliceres herved, at under hele Krigen har været 2 uafhængige Modstandsorganisationer, den ene reaktionær Karakter, svarende til Mikhailovitsjgrupperne i Jugoslavien, den anden med fremskridtsvenligt demokratisk Indhold (EAM). Regeringen synes væsentlig at lægge Vægt paa Afvæbningen af EAM, hvilket er Aarsagen til Krisen. Englænderne har foretaget det vidtgaaende Skridt at sætte deres Autoritet bag den nuværende Regeringskoalition, indtil frie Valg kan gennemføres. Eden har forøvrigt erklæret, at England ikke interesserede sig for den politiske Farve af Regeringerne i de befriede Lande, men kun for at de var et gyldigt Udtryk for Folkeviljen. En Politik i Overensstemmelse med disse Ord vil være tilfredsstillende for Europas Folk, og Ordene forpligter jo!

Italien. Den politiske Krise er endnu ikke afklaret. Vanskelighederne er yderligere forøget ved at Englænderne har nægtet at anerkende den liberale Politiker Grev Sforza, der spiller en fremtrædende Rolle indenfor de demokratiske Partiers Samarbejdsudvalg, som Udenrigsminister. Motiverne staar ikke helt klart. Amerikanerne synes ikke at have samme Opfattelse.

Polen. Ændringen i Emigrantregeringen efter Mikolajczyks Tilbagetrædelse er et Skridt i reaktionær Retning, og det har yderligere svækket Emigrantternes Autoritet. Man skal ikke lade sig forvirre af, at den nye Regeringschef kalder sig Socialist. Der er her Tale om Pilsudski-Socialisme, som indenrigspolitisk har støttet Fasciseringen af Førkrigstidens Polen, og som udenrigspolitisk stadig drømmer om et Polen "fra Hav til Hav", dvs fra Østersøen til Sortehavet, paa russisk og tjekkoslovakisk Bekostning. Den nye Regeringe Mænd er kendt dels fra deres hitlervenlige Optræden i Katynaffæren. (Forsvarsministeren gaar under Øgenavnet "Katyn-Kukiel"). Endvidere er de kendt for deres antijødiske Foranstaltninger indenfor de polske Hærstyrker, der kæmper i Middelhavsomraadet. Den engelske Presse har givet den nye Regering en meget daarlig Modtagelse, og i den russiske Presse skydes der med skarpt! Emigrantregeringens Bankerot har sat Fart i Bestræbelserne for at faa Nationalkomiteene i Lublin anerkendt som provisorisk Regering.

3. NY TYSK UDPLYNDRING. I den sidste Tid er der især til de sydjyske Byer ankommet Tusindvis af Tyskere, især OT-Folk, som aabenbart skal græsse sig fede paa Danmarks Bekostning. I de sidste Dage er saaledes næsten alle Skoler i Haderslev, Kolding og Fredericia blevet beslaglagt til Indkvartering. Til Haderslevegnen mentes alene ca 5000 Mand. Ogsaa de tyske Soldater har tilsyneladende faaet et Praj om at købe los i de danske Butikker. Deres "Juleindkøb" er i hvert Fald enorme. Muligvis skal det ogsaa ses i samme Sammenhæng, at der fornylig er ankommet 1200 Folkestormsmænd til København.

Schalburgtagen har sat nye Blomster. Særlig følelig er Ødelæggelsen af begge de danske Tændstiksfabrikker.

4. SPLITTELSESAKTION MOD DEN NATIONALE ENHED. Efter Strejken i Esbjerg, hvor 9 Fagforeningsførere blev fængslet i 3 Dage, har Fællesorganisationens Formand, Robert Larsen (HK) sammen med Arbejdsmændenes Formand, Jørgen Christensen, været ivrige for at sikre deres egne Personer mod Tidens Storme. Deres Selvopholdelsesdrift har imidlertid givet sig beklagelige Udslag. I Samraad med Eiler Jensen DbF har man udarbejdet en Udtalelse, der forbyder Strejker under Krigen! Alle ved, at d'Herrer ikke har nogensomhelst Indflydelse paa hvornaar og hvordan det danske Folk vil føre sin Kamp for Frihed og den. Dertil har deres Holdning under hele Besættelsen været for svag og

for Trykken. Praktisk betyder deres Resolution saaledes kun, at de vasker deres Hænder i Tyskernes Paasyn. Men derudover betyder en saadan Resolution, naar den trumfes igennem paa et Fællesorganisationsmøde, hvor Oppositionens Talsmænd af letforstaaelige Grunde er bundet, en bekvem Haandsrækning til Høvers og ligesindede tyske Propaganda. Strejkernes Styrke har altid været den ubrydelige Enighed Folket viste. Overfor denne Enhed stod Tyskerne magtesløse. Med Begærlighed vil de gribe dette tilsyneladende Tegn paa en Splittelse indenfor den nationale Front. Iøvrigt kunde Resolutionen kun vedtages, fordi det lykkedes at skabe Uklarhed om Afstemningen. Saa godt som alle Talerne gav Udtryk for, at FO som legal Organisation skal kunne tage Stilling til Spørgsmaal vedrørende Folkets Modstand mod Tyskerne, og at FO kun svækkede sin Prestige ved Vedtagelsen af tomme Opraab, som de over vissste at Befolkningen ikke vilde tage det mindste Hensyn til.

Da det sandsynligvis er Meningen at dette Opraab skal vedtages i Fællesorganisationerne Landet over, advares der allerede paa nuværende Tidspunkt mod det. Arbejdsgiverne har paa lumpen Maade vasket deres Hænder mht. den nationale Modstandsbevægelse, dengang de udsendte deres Cirkulære om Fortsat med Lønudbetaling paa Strejkedage. Der er ingen Grund til at Arbejderbevægelsens Organisationer skal lade sig kujonere til ogsaa at give sig selv et politisk og nationalt Umyndighedsbevis, fordi nogle Spidser er rædde for deres Skind.

5. FORERUGERNES FORSYNING MED TØJ. Da der fornylig var Schalburgtage mod Thygesens Manufakturhandel i Tønder kom det til Offentlighedens Kendskab, at Forretningen laa inde med betydelige Lagre af gamle Stoffer. Fællesorganisationen tog da det fornuftige Initiativ at henvende sig til Myndighederne og Manufakturhandlerforeningen for at faa en Ordning, saa disse Tørreserver kom den mindrebemidlede Befolkning til Gode. Det lykkedes at faa en Ordning med den schalburgterede Forretning, hvorefter Menighedsplejerne skulde have Opsigt med, at Tøjet kom de virkelig trængende til Gode. De andre Manufakturhandlere er ogsaa begyndt at sælge ud af deres Lager, men ikke til de mindrebemidlede. - Der er her et Spørgsmaal, som det vil være af største Betydning at de forsk FO tager op.

6. DEN FAGLIGE UNGDOMSBEVÆGELSE. For nogle Aar siden lykkedes det DsF at gennemføre en Umyndiggørelse af den faglige Ungdomsbevægelse, som var blevet ubekvem, fordi den med ufortrøden Kraft og Friskhed gik ind for Arbejderungdommens Kaar, især drejede det sig dengang om en Forhøjelse af Lærlingenes Dyrtidstillæg. Da man paa dette Tidspunkt ikke længere kunde finde en Formand blandt de unge, som var DsF tilstrækkelig følgagtig og underdanig, "nyordnede" man "Faglig Ungdom" saaledes at Formanden og Halvdelen af Repræsentanterne skulde være Svende. Paa det fornylig afholdte Aarsmøde viste det sig, hvor uholdbar denne Ordning er. Ved den skriftlige Afstemning til Formandsvalget fik den nuværende Svenderepræsentant Henry Gran 23 Stemmer, mens en Typograflærling fik 22 Stemmer! Naturligvis skal der være Samarbejde mellem de ældres Organisationer og Arbejderungdommen, men det har altid været en god Tradition og en absolut Forudsætning for et frugtbart Ungdomsarbejde, at Ungdommen fik Myndighed over sine egne Sager. Ikke mindst viser Lønudviklingen under Krigen, baade for Lærlingers og Ungarbejderes Vedkommende, at DsF ikke paa rette Maade har varetaget Ungdommens Interesser.

7. ALSING ANDERSEN. I det danske Emigrantblad "Friheden", der udkommer i Stockholm, hedder det i en Leder med Titlen "Ogsaa en Sabotør -" om Alsing Andersens berygtede Erklæring om at Tyskerne ikke øver Voldtægt, at hans Dokument "er en Himmerigsmundfuld for Tyskerne". Artiklen slutter: "Dommen over Alsing Andersen, der af lutter Nævenyttighed og misforstaaet Loyalitet mod Fjenden gaar hans Ærinde, er - for at anvende hans egne Ord: [illegible] fuldbyrdet. Men den bliver det en Dag. Og han giver sig tilstrækkelige Blottelser til at den ikke kan blive blid. Det vilde være en sørgelig Udgang, om en saa begavet Mand som A.A. skulde blive dømt efter Taabepaa-

traffen. Det sidste Udslag af hans Iver henviser dog dertil. "

5. VEJARBEJDERNE. I en Artikel i Vejle Soc Dem gaar man stærkt i Retten for Bramsnæs' Fordømmelse af Vejarbejder som Nødhjælpsarbejde, idet man gennem berettiget henviser til, at det er "helt hen i Vejret" at sige at Udbedringen af Vejnettet ikke ogsaa har Betydning for Produktionen. Tillige fremhæver man, at Vejarbejde er bedre end Arbejdsløshed, da det betyder forøget Købekraft for Arbejderbefolkningen.

- Ogsaa i vort Efterkrigsprogram er Vejarbejdet nævnt.

TILLÆG

NAAR FRIHEDENS TIME SLAAR -

Krigens Afslutning nærmer sig. De fleste af Europas Lande er allerede befriet og er i Gang med at udforme Grundlaget for deres frie Fremtid. Der er derfor intet Under at man ogsaa herhjemme i stadig stigende Grad diskuterer Retningslinjerne for Efterkrigstidens Politik.

I alle de befriede Lande er det kommet til mere eller mindre alvorlige politiske Brydninger. Fra Land til Land er det forskellige politiske Spørgsmaal, der staar i Forgrunden, men ganske særlig er det Spørgsmaalet om den fuldstændige Tilintetgørelse af Forrædernes "5. Kolonne" og det deraf følgende Spørgsmaal om Folkets væbnede Magt, der staar paa Dagsordenen.

Ingen kan undre sig over, at Saadanne Brydninger opstaar. I de godt 5 aar Krigen har hærget Europa er der sket dybtgaaende Ændringer indenfor alle Folk, men mange Steder er de politiske Institutioner og Personer, men prøver at skubbe i Forgrunden de samme som i 1939. Særlig tydeligt ses dette i Belgien, hvor Pierlot er kommet hjem fra London og prøver at regere som om intet var hændt. Hanmodtager Fuldmagter af det gamle Parlament, der kan synes at stamme fra en helt anden Tidsalder. Han taler og handler uden Føling med det belgiske Folk, som med saa megen Opofrelse og Udholdenhed førte Kampen hjemme for Friheden, for et sandt Demokrati. Det forunderlige er ikke, at der opstaar Brydninger, men at der findes Folk med saadan Uforstand og Hovmod, at de tror, at de kan stille sig i Vejen for den uudslukkelige Vilje til sandt Demokrati, der er vakt i alle Europas Folk.

Dette og intet andet er Grundlaget for Brydningerne. I visse Kredse har man Interesse i at fremstille det som om det er Kommunisterne, der med Magt vil paatvinge andre deres Anskuelse. Dette har intet paa sig. I Belgien som alle andre Steder udgøres Oppositionen af hele den brede Samling, som har ført og ledet Folkets Kamp. Det var denne nationale Enhed, der bragte Sejren over Fjenden, og som ogsaa vil sejre over alle uforstandige politiske Intrigenter.

I de Lande hvor de gamle politiske Personer og Institutioner har bøjet sig for Folkets Vilje, er Udviklingen inde i et ganske anderledes fast Spor. Dette gælder fx Jugoslavien, et Land der pGra sin nationale Uensartethed maaske har vanskeligere politiske Problemer at kæmpe med end noget andet, og i nogen Grad Frankrig, hvor i hvert Fald det lokale Styre ligger helt i Folkets Hænder. Læren er derfor, at Vejen til en rolig og ordnet Udvikling gaar gennem fuld Anerkendelse af Folkets Vilje.

Hvordan er da de danske Kommunisters Holdning? Vi kræver fuld Gennemførelse af de Udrensningsforholdsregler, som Frihedsraadet har fastslaaet. Vi arbejder for et politisk og økonomisk Demokrati. Vi kræver en Folkeregering, som giver Udtryk for den Samling af de fremadbærende Kræfter fra alle Lag, som har kendetegnet Danmarks Frihedskamp. Og dette er ogsaa Folkets Vilje.

Vi tilstræber ikke at naa vort Maal ved forfatningsstridige Midler, ved Voldsanvendelse, ved Mindretalskup e lgn. Vi kæmper for at Folkets Vilje skal være Lov, men vi kan selvsagt ikke se uvirksomme til, hvis der ogsaa nu findes de vide sig Kredse, der mener at kunne sætte sig ud over Folkeviljen. Saa vilde vi jo være daarlige Demokrater.

Men forstaar de politiske Personer, som stod udenfor Kampen, Tidens Tegn og indretter de sig efter Folkets Vilje, saa skulde der ikke være nogen Grund til at Danmarks frentidige Udvikling ikke skulde foregaa i Ro og Orden.

Fortroligt Afsl. 11/12

SITUATIONEN

Nr. 12.

1. KRIGENS GANG. Østfronten. Mens Tolbukhins 3. ukrainske Arme stadig støder frem og har renset hele den store Trekantmellem Balatonsøen og Donau, er Malinofskis 2. ukrainske Arme, der som nævnt havde koncentreret sig i Egnene Øst for Budapest, traadt an til et nyt Storangreb. Med vældig Slagkraft er den brudt igennem de tyske Stillinger og paa faa Dage rykket ca. 80 km frem. Angrebet tager i første Omgang ikke direkte Sigte paa den ungarske Hovedstad, men sætter ind paa en Omringelse. Først stødte man frem til Donauknæet Nord for Budapest, hvorefter nogle Styrker pressede Sydover mod Byen, mens andre Styrker i forbløffende hurtigt Tempo drejede Nordefter og naaede frem til den tjekkoslovakiske Grænse, hvorved de direkte Forbindelsesveje til de betydelige tyske Styrker længere Østpaa, i Egnene bag Miskolc og Eger blev afskaaret og ny stor Forvirring skabt i hele den tyske Front. Samtidig gik andre Styrker over Donau umiddelbart Syd for Budapest, hvorved Stillingen for de tyske Styrker, der søgte at spærre Vejen for den Del af Tolbukhins Tropper der trænger mod Nord blev uholdbar. I Nord, Øst og Sydvest staar den Røde Hær mindre end 10 km fra Hovedstaden, der af Tyskerne betegnes som deres vigtigste Bastion i Sydøst. Kun Forbindelsesvejene til Wien er endnu farbare for Tyskerne.

Hele Udviklingen præges af den Røde Hærs Overlegenhes baade mHt. Styrke og Manøvredygtighed. Russerne har opnaaet samtidig at kunne true Tyskerne med tre forsk alvorlige Slag: Tabet af Balkanhærens Forbindelsesveje i Nordkroatien, af Budapest og af de vigtigste Dele af Slovakiet og Østungarn. Tyskerne evner aabenbart ikke at forsvare sig samtidig mod alle tre Trusler, hvilket muliggør en hurtig Udvikling, som næppe bliver langsommere af at det nu er lykkedes at afskære den indbyrdes Forbindelse mellem de tre Kampomraader. I første Omgang har de tilsyneladende sat mest ind paa at sikre Balkanhærens Tilbagetog. Meget tyder paa, at man ogsaa forøvrigt vil holde Budapest som en "Pindsvinestilling", men ved Russernes Omgaaelse er "Bastionens" militære Betydning allrede væsentlig forringet. Den ungarske Quisliggregering har flyttet sin "Hovedstad" helt over til den østrigske Grænse, og der meldes om nye Uroligheder i de tyskbesatte Egne.

Vestfronten. De heftige Kampe fortsættes uden større Frontforskydninger. Efter en forbigaaende Pause er Opslidningsslaget foran Köln paany blusset op. De største Terrængevinster er foregaaet i General Pattons Afsnit i og omkring Saaromraadet, hvor man nu omtrent overalt staar langs med Siegfriedlinjen. Luftoffensiven vedvarer med stor Heftighed.

Sydfronten. Der kan noteres mindre allierede Fremskridt i Poslettens sydøstlige Udløbere. Til denne Uges militære Operationer fra engelsk Side maa beklageligvis ogsaa medregnes Angrebet fra Land og fra Luften paa de græsle Frihedskæmpere.

2. GRÆKENLAND. (Ikke til Offentliggørelse!) De Modsætninger mellem Folkebevægelse og gamle politiske Institutioner, som er traadt frem i alle befriede Lande har taget et særlig volsomt Forløb i Grækenland. Dette hænger sammen med hele Modstandsbevægelsens Udvikling i dette Land. Ligesom i Jugoslavien var der en folkelig-demokratisk Frihedsbevægelse - svarende til Titos - paa den ene Side og paa den anden Side en faatallig reaktionær Militærbevægelse - svarende til Mikhailovitsj' - som frygtede Folket ligesaa meget eller mere end den nazistiske Fjende, men som til Gengæld nød godt af større Vaabenforsyninger. Den demokratiske Frihedsbevægelse hedder EAM, dens Troppestyrker betegnes med ELAS. Den reaktionære Organisation hedder EDES. Under Besættelsens første Aar bekrigede ELAS og EDES-Styrkerne ofte hinanden, indtil der ved britisk Mellemkomst blev afsluttet en Overenskomst om Samarbejde i Kampen mod Tyskerne. Endvidere naaede de forsk. politiske Kræfter til Enighed om Dannelsen af en Samlingsregering for Tiden umiddelbart efter Befrielsen, hvis Program i første Række

gik ud paa en grundig Udrensning af alle forræderiske Elementer. Denne Regering,under Papandreou,tog da ogsaa Magten efter Befrielsen. I Tillid til at den vilde opfylde sit Program gav EAM Tilsagn om at ville medvirke til Afvæbningen af alle militære Styrker der havde bekæmpet Tyskerne. Men efterhaanden viste det sig,at Papandreou ikke opfyldte sine Løfter, hvorfor man nægtede at lade sig afvæbne. P gav sig til at spille "stærk Mand" og tilkaldte britisk Hjælp. Saa satte man haardt mod haardt.

EAM er som nævnt en bred demokratisk Folkebevægelse,omfattende Frihedskæmpere af alle politiske Anskuelser,,og altsaa noget andet end Komm Parti. Iflg en Opgivelse i det engelske Underhus skulde det have Tilslutning fra op til 9o % af den græske Befolkning. I en Erklæring,hvor man gør Rede for Aarsagen til de nuværende Stridigheder,hedder det,at P nægtede at straffe Forrædere og Samarbejdsfolk,at han endog gav vigtige Pladser i Administrationen til Quislinger,og at han vilde bevare militære Styrker,som Tyskerne havde organiseret under Besættelsestiden,under Vaaben. Samtidig appellerede EAM til den britiske Kommandant Scobie om at holde sig neutral og ikke bryde Atlanterhavs- og Teheranoverenskomsten.

Churchills Grækenlandspolitik har vakt Forfærdelse og Harme Verden over. Efter EAM's Udtræden af Regeringen erklærede England,at man under alle Omstændigheder vilde støtte Papandreou,og man gik endda saavidt,at da det var lykkedes en liberal Politiker at samle ny Tilslutning til en Samlingsregering uden P,saa befalede man P at nægte at dimissionere! Man forhindrede altsaa en Mægling og vilde uden Hensyn til det græske Folks Opfattelse sætte sin Vilje igennem. EAM's Generalstrejke og store Demonstrationer besvaredes med engelsk militær Indsats.. Kampenes Langvarighed og Tilslutningen til Strejkerne er et haandgribeligt Bevis paa EAM's store Indflydelse.

Ogsaa i den britiske Offentlighed var der stor Modvilje mod Churchills Politik ,selv i det konservative "Times". I en bevæget Underhusdebat forsvarede Churchill sig med,at EAM var en Samling Strateurøvere,Banditter og Gangstere,der væltede ned fra Bjergene for at oprette et Rædselsherredømme. Dette utiltalende og smagløse Forsøg paa med grove Ord at tilsvine de græske Frihedskæmpere,som man indtil fornylig havde berømmet som Helte blev modtaget meget køligt,selv i den konservative britiske Presse,men kunde til Gengæld glæde sig ved Bevaagenhed fra Wilhelmstrasses Side,hvor man dog udtrykte Frygt for,at det ikke vilde lykkes Churchill at sætte denne Linje igennem. I Underhuset maatte Eden holde en Tale,der i nogen Grad skulde glatte ud paa Churchills Grovheder. Ved at true med at gøa trumfede Regeringen et "Tillidsvotum" igennem,hvilket dog ikke kan tages som Tilslutning til den græske Politik.

USA har tilkendegivet,at man mener at de befriede Folk selv bør bestemme deres politiske Forhold. SU's Stilling er bekendt,selvom der ikke ved denne Lejlighed foreligger nogen Tilkendegivelse. Karakteristisk er det, at den britiske Presse,indbefattet Times,kræver at Spørgsmaalet skal diskuteres mellem de allierede Stormagter. De amerikanske Radioudsendelser til Europa indeholder flere Korrespondancer fra Grækenland,hvori EAM-Folkene beskrives med stor Sympati,og som beviser at Snakken om "Gangstere" bygges paa et falsk Grundlag.

Vigtigt i Bedømmelsen af de græske Begivenheder er det at fremhæve,at EAM ikke er identisk med det Komm Parti,men er en bred folkelig-demokratisk Bevægelse,og at det ikke er Spørgsmaalet om Vaabnene der er det afgørende,men Spørgsmaalet om den Politik der skal føres, - men Vaabnene kan naturligvis ikke afleveres til en Regering,der vil trumfe en Politik der strider mod Folkeviljen,igennem.

3. NOTER FRA UDLANDET. Italien. Der er nu dannet en ny Regering under Bonomi,men uden Tilslutning fra Socialisterne og Aktionspartiet. Kommunisternes Leder Togliatti (Ercoli) er Vicepremierminister. Komm nægtede længe at deltage i Regeringen under Henvisning til Socialisternes Afslag. Situationen kompliceres yderligere ved,at Bonomi er Socialist! Englænderne har ogsaa

i høj Grad blandet sig i Regeringsdannelsen,idet man har nægtet at anerkende Grev Sforza som Udenrigsminister. I sin famøse Tale begrundede Churchill det med,at man ikke havde Tillid til Manden,fordi han havde intrigeret mod den reaktionære Badoglio. Ogsaa fra denne Indblanding har USA taget Afstand.

Frankrig. KP's Generalsekretær Maurice Thorez har nu endelig faaet Indrejsetilladelse til Frankrig,som han forlod i 1943 (man nægtede ham den som bekendt som Følge af at han under Kommunistforfølgelserne i 1939 var gaaet under Jorden,mens han laa inde som Soldat,hvilket man betegnede som Desertering). Paa et stort Møde med over 30.000 Deltagere udtalte han bl a: Vor eneste Tanke er nu Krigen og Kampen indtil den er ført til en sejrrig Afslutning,dvs til Berlin. Det komm Parti vilde aldrig billige at Frankrig alene bandt sig til SU,man maatte ogsaa knytte faste Forbindelser til England og USA. Han udtrykte sin Beklagelse over,at Hæren ikke allerede var rekonstrueret,og sin Forbavselse over,at de unge Aargange ikke allerede var blevet indkaldt. KP's Program gik ud paa at alle Krigsforbrydere skulde straffes,og man vilde forene alle Arbejdere i et Enhedsparti. Efter denne Krig skulde Frankrig opstaa som et virkeligt frit demokratisk Land. - Kulminerne i Nordfrankrig,som omfatter 2/3 af Frankrigs samlede Kulproduktion, er blevet nationaliseret. Der indføres Bedriftsraad,hvor Arbejderne,Forbrugerne,Staten og andre er repræsenteret,dog saaledes at Arbejderne kommer til at udgøre Majoriteten. Lønningerne vil blive fastlagt efter almindelige Fagforeningstariffer,og Arbejderne vil ikke blive regnet som Statsfunktionærer . Om den Erstatnings Størrelse,der vil blive ydet de tidligere Ejere,vil man senere træffe Bestemmelse.

Holland. Chefen for den hollandske Londonregering Gerbrandy har besøgt de befriede Egne af Holland. Han udtalte,at naar Holland var befriet vilde han træde tilbage,og han haabede,at hans Efterfølger vilde blive en af dem, der havde ledet Modstandsbevægelsen hjemme. Ved anden Lejlighed udtalte han at det gamle Parlament,som var valgt før Krigen,ikke kunde vedblive at fungere,da det ikke var Udtryk for Stemningen i det hollandske Folk. I Stedet burde der straks efter Befrielsen træde et nyt Parlament sammen,som bestod af Repræsentanter for de forsk Modstandsorganisationer. Dette sidste Forslag har vakt Uvilje indenfor de gamle Partiers professionelle Politikeres Kredse. - Det ser altsaa ud til,at den hollandske Londonregering har dragt den eneste fornuftige Lære af Begivenhederne i Belgien: man maa danne en Regering i Overensstemmelse med Folkeviljen.

Belgien. Den afgaaede Modstandsminister (ikke Komm) Demany skriver i en Artikkel "Belgien ønsker intet Diktatur" :"De ledende har ikke forstaaet den enorme Forandring,der er sket i det belgiske Folks Indstilling under Krigens 4 lange og haarde Aar. Belgien ønsker ikke at begynde forfra igen,det ønsker et virkeligt Demokrati. Det der foregaar nu,er den afgørende Kamp mod dem,der kapitulerede overfor Tyskerne,de der spekulerede i Folkets Nød, de uduelige Generaler,og Blomsten af Landets Befolkning".

Spanien. Fra Madrid dementeres et Rygte om at Franco har ansøgt Falangen om Afsked fra Posten som Statschef. Samtidig meddeler den højrerepublikanske Fører Maura,der befinder sig i Paris,at Rygtet er rigtigt,og at han allerede fører Forhandlinger med spanske republikanske Politikere i Frankrig og Mexico om Dannelsen af en republikansk Regering.

Sverige. I forsk svenske Kredse er der vaagnende Interesse for at sende et Korps af frivillige til Norge. Regeringen har ikke taget Stilling til Tanken. Man regner med at den militære Ledelse stiller sig velvilligt. De svenske Komm agiterer kraftigt for svensk Hjælp,bestaaende af Vaaben og frivillige til Norge. - Nogle mener,at en frivillig Bevægelse ikke kan faa større Omfang før Tyskerne har trukket sig tilbage Syd for Narvik,saaledes at der er direkte Forbindelse mellem Sverige og det befriede Norge.

4. TYSKERNES DANSKE FANGER. Det er uhyggelige Nyheder,der kommer om de danske Politifolks Ophold i Koncentrationslejrene i Tyskland. Der er allerede meldt om 13 danske Politibetjentes Død i Buchenwalde. Kaptajnløjtnant Nielsen-Lemose menes skudt under Flugtforsøg. De Afdøde brændes,og Asken kan foreløbig ikke hjemsendes. Den danske Administration anser disse Forhold for meget foruroligernde. Der er dels klaget til Dr. Best og dels af Minister Pohr fremført en Række Klagepunkter overfor von Ribbentrop. Efter hvad danske Iagttagere hævder,skal de ydre Forhold i Buchenwaldelejren være taalelige,men der er megen Sygdom. Det er en tjekkisk Læge,der skal tilse Danskerne. I Neuen Gamme befinder der sig 828 mandlige og 3 kvindelige danske Fanger. Ca 12o danske Politibetjente er ført tilbage til Danmark fra Koncentrationslejre i Tyskland. Ved denne Lejlighed blev den danske Undersøgelsesstation i Padborg taget i Brug for første Gang. Efter Undersøgelsen paa Stationen blev Politimændene foreløbig anbragt i Frøslevlejren,og derefter skal de enkeltes Sager gennemgaas,og dem man ikke har nogen Anklage imod vil derefter blive frigivet. Det vil hovedsagelig komme til at dreje sig om Politimænd,hvis Helbred ikke er godt,og Medlemmer af det danske Civilpoliti. Til Gengæld er 119 af de internerede i Frøslevlejren vistnok den 29/11 ført Sydpaa. Navnene er endnu ikke kendt. - De tyske Myndigheder i Danmark har nu forbudt de danske Blade at nævne,hvilke danske Statsborgere der dør i tyske Fængsler og Koncentretiojslejre.

5. KARTOFFELSKANDALEN. Man er nu begyndt at skændes heftigt om hvem der har Ansvaret for Kartoffelskandalen,hvilket jo desværre ikke gavner Forbrugerne i synderlig Grad. Landbrugsorganisationerne mener at have klaret sig fri af Ansvaret ved den i Pressen offentliggjorte Erklæring om at man fra den Side var villig til at indføre Maksimalpriser."Soc Dem" fremhæver,at de Maksimalpriser Landbruget vilde gaa med til var fantastisk høje. Der nævnes ingen Tal. Politikern anklager Arbejdernes Erhvervsraad for at have Medansvar for Ordningen,idet dettes Repræsentant i Vareforsyningsraadet var med til at vedtage den ultimative Henstillling til Prisnævnet,der fraraadede Maksimalpris. Soc Dem kan ikke tilbagevise denne Paastand. Fra ingen af Siderne rejses det mest naturlige Krav: Maksimalpris i Forbindelse med Afleveringspligt,evt Ekspropriation. - I København udnytter Spekulanter Situationen til at optræde som Opkøbere. Derved kommer en Mængde ubrugelige Kartofler (Industrikartofler) til Hovedstaden til høje Priser. Det er Kartofler,der naar de koges flyder ud til en Grød. Velhaverne klarer sig ved at købe de dyre Kongelundskartofler,en meget fin Sort,der koster 5o Kr Tønden.

6. ESBJERGRESOLUTIONEN. Ordlyden af den i Nr 11 omtalte gennemtrumfede Resolution i Esbjerg Fællesorganisation er:

"I ANledning af de fornylig i Esbjerg stedfundne Begivenheder,finder Arbejdernes Fællesorganisations Repræsentantskab sig foranlediget til overfor Offentligheden at fastslaa,at ingen ansvarlige Organisationskredse staar bag ved denne udstedts Opfordring til Arbejdsnedlæggelse.

Vi opfordrer alle- (Arbejdere)og Arbejdsgivere - til i videst mulige Udstrækning at advare imod,at evt fremtidige af os ukendte Personer udstedte Opfordringer til Arbejdsnedlæggelse bliver fulgt - og vi henstiller til Landets erhvervsøkonomiske Hovedorganisationer,Dansk Arbejdsgiverforening og De samvirkende Fagforbund,at tilslutte sig en saadan Opfordring til Udsendelse til alle deres Underafdelinger".

7. RETSTILSTANDEN I DANMARK. En lille lærerig Historie fra Dagliglivet:

En Taxachauffør blev i Hellerup holdt op af to Revolvermænd,der slog ham ned og frarøvede ham 14o Kr. Da han endnu fortumlet kom til sig selv kom tilfældigvis en Vogn med Sommer-Folk forbi. De tog Chaufføren op i deres Vogn for at han ved et Strejftog i Kvarteret eventuelt kunde udpege Gerningsmænderne. Da dette ikke lykkedes efter nogen Tids Kørsel,udtalte en Sommermand til den forbløffede Chauffør: Udpeg nu en eller anden for Fanden... det er ligemeget om han er skyldig,vi skyder ham blot for at sætte Respekt." Om Sommermanden nu ogsaa havde skudt,hvis han havde faaet fat paa den skyldige,vides ikke. Han kunde højst sandsynligt herved have dræbt en Kollega.

Fortroligt Afsl. d. 18/12

SITUATIONEN

Nr. 13

1. KRIGENS GANG. Østfronten. Der er ingen Ændringer sket i den strategiske Situation. Tyskerne er,som sidste Gang omtalt,stadig truet i 4 eller flere Retninger,og Sovjetkommandoen har endnu ikke aabenbaret hvor Hovedslaget vil falde. I den forløbne Uge er de betydeligste Fremskridt sket i Omraadet ved Miskolc som Led i en stor Oprydningsaktion mod de Styrker i Nordøstungarn,hvis direkte Forbindelsesveje er afskaaret. Ved et Fremstød fra Miskolc i Retning af den slovakiske By Kosice (Kaschau) er disse Styrker splittet i to,og Oprydningen foregaar saa stærkt,at der hver Dag tages mellem 1000 og 2000 Fanger. Den tjekkoslovakiske Sydgrænse er naaet saavel Nord for Budapest som Nordvest for Miskolc.

Imidlertid venter man stadig paa den store Vinteroffensivs Begyndelse. Betingerlserne herfor er utvivlsomt dels at Frosten har gjort Jordbunden haard,dels at de nødvendige Forbindelsesveje er udbygget. Som Led i dette sidste ~~Øgemeinsamme~~ maa Operationerne i Nordøstungarn betragtes,men samtidig udbygges Militærvejene til hele Fronten. 20.000 km Frontveje er i de sidste Maaneder gjort klar til at kunne tage den tunge Offensivs Trafik. Der er oprettet Snerydningsstationer for hver 200 km,forsynet med alle tænkelige Redskaber til at holde Vejene aabne for Trafik,selv i den værste Snestorm:traktordrevne Sneplove,"Isbrydere",store Mængder Grus og Sand mm. Nye Vejskilte er opsat og et kvindeligt Færdselspoliti oprettet. Langs alle Veje er oprettet Varmestationer og specielle Arbejdsbrigader er udstationeret. Sovjetledelsen har truffet de nødvendige Foranstaltninger for at det uhyre vanskelige Problem om Tilførsler ikke vil bringe kommende Operationer til at strande.

Nordfronten. Tyskerne meddeler at have fuldført deres Tilbagetrækningsbevægelser i Nordnorge,men angiver ikke præcise Stednavne. Helt tilbage til Narvik er de dog ikke kommet,og derfra begynder Vanskelighederne først for Alvor,da der ikke er gode Veje paa en Strækning af flere Hundrede km mod Syd. Tilbagetrækningen fra Narvik maa derfor ske ad Søvejen og pGRa de Allieredes Luftherredømme i mindre Skibe. Heri maa Aarsagen sikkert søges til Beslaglæggelsen af de danske Provinsbrutebaade. - Den norske Justitsminister Terje Vold har udtalt,at de Allierede maatte gøre noget for at redde Nordnorge. Dette maatte ske ved,at de Allierede afskar Tyskernes Forbindelseslinjer bagud og tilintetgjorde dem. 100.000'er af Nordmænd vil miste Livet, hvis det ikke snart lykkes for de Allierede.

Vestfronten. Billedet er stort set det samme med de heftigste Slag i Köln-Afsnittet. Anseelige Terrænvindinger er gjort i det nordlige Elsass, som er næsten fuldstændig renset. Heftige Kampe goregaar tæt Vest for Rhinen,ligeud for Karlsruhe,hvor Amerikanerne søger at trænge Nordpaa adHøjsletterne der ("den pfalziske Port"). Tyskerne har iværksat nogle større Modangreb. Det farligste synes at være i det "døde" Frontomraade langs den luxembourgske Grænse. Om dets videre Udvikling kan for Tiden intet siges, men Erfaringerne fra Krigen i Øst har vist,at ubesindige tyske Modoffensiver ofte har være Optakten til deres sværeste Nederlag.

Sydfronten. Den gennem de sensne Maaneder ofte omtalte By Faenza er erobret. - I Athen er Radiostationen blevet generobret og iøvrigt er RAF begyndt at kaste Bomber for at lære Grækerne at "bruge Stemmesedler i Stedet for Bomber",som Eden sagde i Underhuset...

2. GRÆKENLAND. Scobie erklærede overfor EAM: Iflg Caserta-Overenskomsten (mellem Modstandslederne,den græske Regering og den allierede Overkommando) staar ELAS-Styrkerne under hans Kommando. Derfor gav han følgende Ordre: ELAS skal rømme Attika (Halvøen hvor Athen og Piræus ligger) og aflevere sine Vaaben. Naar det er sket,vil Felrmarmarskal Alexander indføre den der

kratiske Orden. - EAM's Svar gik ud paa,at man indvilligede i at trække Tropperne ud af Attika,hvis "Bjergbrigaden" og "Den hellige Bataillon"(reaktionære græske Troppestyrker formeret under britisk Kontrol) blev trukket tilbage. Derefter kunde man gaa i Forhandling om samtidig Afvæbning af alle græske Styrker og om Dannelsen af en virkelig national Enhedsregering, som vilde opfylde FolketsKrav. - Scobie svarede straks med en brysk Erklæring,hvor han gentog Kravet om øjeblikkelig Afvæbning som Betingelse for videre Forhandlinger,men siden synes det som om andre britiske Kredse anser EAMs Svar som et positivt Bidrag til en Overenskomst.

Folkestemningen i England stiller sig i stadig skarpere Protest mod Regeringens Politik. Særlig gav Arbejderpartiets Kongres Udtryk for dette. Der vedtoges en Resolution,hvis Hovedpunkter var: Vaabenstilstand med ELAS ingen betingelsesløs Kapitulation,en repræsentativ græsk Regering,dvs med Repræsentation fra EAM. Ny Ministerpræsident. Afvæbning af Sikkerhedspolitiet og de to græske Formationer,der stod under britisk Kommando,og som for Tiden blev sat ind mod ELAS. - Disse Krav er stort set de samme,som EAM-Ministrene fremsatte,før de traadte tilbage. Under Debatten var den eneste, der forsvarede Regeringens Holdning,Arbejdsminister Bevin,der beskyldte EAM for Løftebrud,fordi man først lovede at aflevere Vaabnene og derpaa nægtede det alligevel.(Han omtalte ikke at Aarsagen var at Regeringen i Mellemtiden havde brudt sine Løfter om en demokratisk Udrensning). - Den radikale Fløj stemte for Resolutionen,skønt man godt kunde have ønsket den skarpere,og den blev vedtaget med 95% af Stemmerne.

"Times" skriver: Den britiske Grækenlandspolitik er mislykket. Hvad kan det nytte at støtte en Regering hvis Dekreter ikke har Virkning udenfor Athens Centrum. For Fremtiden bør vi bygge paa Samarbejde med den aktive, men maaske uregerlige Modstandsbevægelse,der holdt Nationalfølelsen vedlige i de lange Kampens Aar. - Overfor Snakken om,at det er"Kommunisterne der provokere Urolighederne",er det vigtigt at fremhæve at saavel det engelske Arbejderparti som "Times" angriber Churchill og støtter EAM.

3.NOTER FRA UDLANDET. Polen. Det polske Spørgsmaal er efter en Dabat i det engelske Underhus paany kommet i første Række. Man kan ikke afvise en Mistanke om,at Tidspunktet for denne Debat hænger sammen med engelske Bestræbelser for at udviske Indtrykket af Begivenhederne i Grækenland og henlede Opmærksomheden paa Vanskeligheder der formodes at opstaa i Territorium,der er eller vil blive besat af SU. Af konkrete Nyheder som kom frem kan nævnes: Da Mikolaiczyk sidst var i Moskva har han aabenbart anerkendt Curzonlinjen som polsk Østgrænse,hvorefter der skulde dannes en Samlingsregering paa befriet polsk Omraade. Samtidig meddeltes at USA endnu ikke har fastlagt sin Holdning.

Belgien. Pariskorrespondenten til det amerikanske Telegrambureau "Overseas News" skriver: Utilfredsheden med Pierlot har dybe Rødder. De Industriherrer der samarbejdede med Tyskerne og som nu med fuldt Overlæg saboterer og forringer Produktionen,beskyttes,mens de Patrioter,der bekæmpede Tyskerne,nu uden nogen Grund afvæbnes. Pierlots Stilling er haabløs,ikke Ingang med Støtte fra Krigsforbrydere og Samarbejdsfolk kan han vente at blive siddende. Fra nu af repræsenterer Pierlot alene Reaktionen.

Under Debatten om Grækenland henviste Churchill til,at det var Eisenhower der havde grebet ind i Belgien. Et Medlem af Huset greb her ind og spurgte,om det var Premierministeren bekendt,at Eisenhower ikke fik andre Informationer end den Opfordring han modtog fra Pierlot. Churchill svarede ikke.

Holland. Da Ødelæggelsen af Folkeregistrene bevirker,at et Valg ikke kan udskrives i en rum Tid efter Befrielsen,diskuterer den hollandske Undergrund forskellige Udveje. Nogle tager til Orde for at indkalde Rigsdagens Kamre,som er valgt i 1937. Hele Pressen er dog imod dette og tilsyneladende de ogsaa Londonregeringens Chef (se Nr.12). Det siges at Besættelsen har ført det politiske Liv nye Impulser og Genfødelsen maa krystallisere sig omkring nye Ledere og nye Institutioner: Modstandsorganisationerne og de illegale Blade. Kun de færrest Rigsdagsmedlemmer har taget Del i Befrielsekampen. Deres Gennemsnitsalder er over 60 Aar. Et Efterkrigsprogram udar

bejdet af soc dem og kristelig-dem Kredse gaar ind for en repræsentativ Forsamling,bestaaende dels af Medlemmer af de gamle Kamre,dels af Modstandsbevægelsens Ledere. Denne Forsamling skulde sidde indtil der kan udskrives Valg. Forrædere og Samarbejdsfolk skal straffes. Krigsfortjeneste konfiskeres. Demokratiet skal udvides til det økonomiske Omraade.

Bulgarien. Flere Ministre,deribl de komm har erklæret at ville trække sig tilbage,da Regeringen har lovet Amnesti til fængslede Militærpersoner,der vil melde sig til aktiv Krigstjeneste. KP's CK har udsendt en Erklæring,som udtrykker stor Utilfredshed med denne Beslutning oh kræver skaanselsløs Udrensning af alle Fascister. Regeringen traf sin Beslutning paa et Møde,hvor de komm Ministre var fraværende.

4. ANGAAENDE ØDELÆGGELSE OG FJERNELSE AF FOLKEREGISTRE O. LGN. (Kun til Orientering,ikke til Offentliggørelse!) DANMARKS FRIHEDSRAAD meddeler: Der er i den seneste Tid rundtomkring i Landet ødelagt eller fjernet en Del Folkeregistre. I en Række Tilfælde er Aktionen foretaget af Modstandsbevægelsens organiserede Styrker,i andre Tilfælde af ukendte Personer. Overalt er der utvivlsomt handlet ud fra de bedste og mest velmente Motiver,idet man mente at skade Tyskerne og gavne Modstandsbevægelsen,og i en Række Tilfælde - men dog næppe i alle - synes det,som om man har naaet Hensigten.

Da en saadan Ødelæggelse eller Fjernelse af Folkeregistre imidlertid ikke kan siges i Almindelighed at skade Tyskerne,hvorimod Savnene af Registrene daglig lægger de største Hindringer i Vejen for Fortsættelsen af dansk Administration paalægger DANMARKS FRIHEDSRAAD hermed alle ansvarlige Ledere af Modstandsgrupper saavel som Enkeltpersoner ogsaa i dette Forhold at bevare Hovedet koldt og ikke lade sig rive med til uoverlagte Handlinger.

I alle Tilfælde,hvor Spørgsmaal rejses om Ødelæggelse eller Fjernelse af et Folkeregister,er det de ansvarlige Lederes Pligt nøje at overveje,om de Fordele,man mener at opnaa ved Aktionen,opvejer de Vanskeligheder,der beredes dansk Administration og derigennem paa mange Omraader hele Folket.

6. December 1944.

5. DE DANSKE FANGER. Blandt de deporterede Politifolk bringer hver Dag Efterretninger om nye Dødsfald. Et uhyggeligt Massemord paa sagesløse Personer er i Gang. - Blandt de 118 Danskere,som den 28/11 førtes fra Frøslev til Tyskland er følgende fra Sydjylland: Arbejdsmand Kaj Ibsen,Clemensgade 3 Kolding. Læge Gregers Julius Jensen,Augustenborg. Tømrer Alfred Kristensen,Kolding. Præst Niels Jørgensen Madsen,Rosengade 16,Sønderborg. Handelsmedhj Knud Wolf, St.Raadhusgade 15,Sønderborg.

6. SKIBSVÆRFTERNE BESAT. Den 12/12 besattes samtidig alle større Værfter Landet over. Paa B&W nedlagde Arbejderne øjeblikkelig alt Arbejde i Protest. Efter Forhandlinger med Dagmarhus opnaaedes en Indrømmelse fra tysk Side,saaledes at Tyskerne opgav deres Plan om at lade samtlige Afdelinger bevogte med Militær. Til Gengæld gik man fra dansk Side ind paa at lade tyske Soldater og Marinevægtere bevogte tyske Nybygninger og Skibe,der for tysk Regning ligger til Reparation. Arbejdernes Tillidsmænd har foreløbig godkendt en saadan Aftale. De kunde dog ikke gaa med til,at Arbejderne ved Indgangene blev kropsvisiteret,og Tyskerne maatte lade dette Krav falde. Kontrollen ved Portene er derfor stadig underlagt Værftets egne Folk,mens Tyskerne skal have Lov til at undersøge Vogne,der kommer ind paa og forlader Arbejdspladsen.

7. OVERENSKOMSTSITUATIONEN. Murerne i København har paa en Generalforsamling 4/12 vedtaget en Resolution,hvor man "overfor DsF udtrykker sin Beklagelse af,at DsF rejser Kravet om Dyrtidstillæg uden først paa demokratisk Vis at have forespurgt os som Medlemmer om,hvilke Krav vi ønsker rejst. Vi maa dog forvente,at det Krav,der nu bliver stillet overfor vore Arbejdsgivere,bliver Kravet om fuld Dækning for Dyrtiden. Og vi vil her minde om,at det er dette Krav,der er blevet vedtaget paa en Række af Sommerens Koegresser og paa et Utal af faglige Generalforsamlinger,bl a af vor Organisation. Vi mener derfor,vi nu med god Grund af vor øverste faglige Ledelse kan forvente,at den i fuld Kontakt med alle Medlemmer gaar ind for dette Krav."

8. TØJFORSYNINGEN. Efter et Indbrud i en Manufakturforretning,hvorved store Lagre af Kvalitetsvarer afsløredes,rettede Fællesorganisationen i Frederikshavn en Henvendelse til den stedlige Tekstilhandlerforening og fremhævede, at Arbejderbefolkningen havde et meget stort Behov for Tekstilvarer,navnlig det drejede sig om Familier med mange Børn. Resultatet af Henvendelsen blev et Møde,hvor man enedes om at fremskaffe en Del Varer,der skal samles i en Pulje og stillies til Raadighed for FO,som vil foretage en retfærdig Fordeling af Indkøbskort til disse Varer. Der gives Tilladelse til Indkøb for et vist Beløb pr Barn,og Kortene uddeles til alle mindrebemidlede.

- Det er godt,at Arbejderorganisationerne sætter ind for at raade Bod paa den Uretfærdighed,som skyldes Samlingsregeringens Vægring ved at gennemføre en Tøjrationering dengang der endnu var gode Varer.

9. BOMHOLT. Paa et Møde i Esbjerg udtalte Ftm Bomholt i Anledning af,at der "fra visse Sider spørges ængsteligt om Arbejderne agter at følge en yderliggaaende Kurs",at Arbejderne bliver staaende paa Demokratiets Grund,men "meget store Grupper i Folket i Dag er tilbøjelige til at følge en radikalere Kurs end nogensinde tidligere. De borgerlige Begreber er ved at ændres. Tanken om Samfundskontrol er ikke saa fjern som før. DET er givet,at den brede Befolkning ikke denne Gang kan spises af med et Par isolerede Reformer". "Den folkelige Fællesfølelse,som vi alle har følt og føler som en Rigdom i Sindet,vilde svigte og reduceres til Mundsvejr,hvis vi vender tilbage til en Samfundsform der giver Plads for Arbejdsløshed og Fattigdom." Endelig gav B Udtryk for,at det var muligt SocDem blev et Oppositionsparti.

- Forsaavidt dette betyder et Brud med "Samlingspolitikken",derved at man ikke klynger sig til Taburetterne gennem raadne Forlig med Reaktionen,men vil føre en aktiv Folkepolitik,er det en god Optakt til Arbejderbevægelsens Enhed.

10. TORTUR. Det svenske Blad "Trots altt" skriver:

Paa en lille fattig Lap Papir,som repræsenterer den frie Presse i Norge i Dag,har en Kvinde skrevet en Artikel om Torturen. Den bærer den betegnende Overskrift: Hvordan kan man modstaa Torturen? Hun vil staalsætte sine Landsmænd til Udholdenhed under alle Prøvelser.

Torturen er ikke saa slem,som man ofte paastaar,siger hun. Det er bedst for alle at gøre sig klart,at de smerter,der forvoldes igennem Tortur,i Reglen er til at holde ud og ikke er værre end de Smerter,man kan komme til at lide under en Fødsel eller efter svære Operationer,Benbrud eller Brandsaar. Den aandelige Pine at have forraadt Kammerater burde være værre,og den varer i mange Aar. Forhaandspanik og Angst er ofter farligere end selve de fysiske Smerter. Det bedste Værn imod Torturen er at være"indvendig uden Frygt".

Gestapo vil uden Tvivl ikke blive mere menneskelig efterhaanden som Sammenbruddet nærmer sig. I den kommende Tid vil man sikkert blive helt desperat. De,der bliver grebet,maa være klar til at gennemgaa alt det Frontsoldaten maa gennemgaa. Selvmord burde ikke være nødvendigt,medmindre man ikke mener at kunne holde Stand. Der er flere der har ofret Livet af Angst for at røbe noget. Vi skal ikke glemme deres Offervilje,men ære dem saalænge vi lever. Men maaske kunde nogle af disse vore stolte Mænd og Sønner være forblevet i Live,dersom de havde kendt lidt Forsvarsteknik overfor Torturen. Vi trænger jo til dem i det Norge der skal komme.

Torturen er et alvorligt Problem for Modstandsbevægelsen. Det viser sig, at Bødlerne ofte faar selv meget viljestærke Personer til at sige for meget. Modstandsbevægelsen maa tage sine Modforholdsregler og udvikle en bedre Konspirativ Teknik. Den højre Haand maa aldrig vide,hvad den venstre Haand gør. Det er ikke let,for Nordmænd har aldrig været tilbøjelige til Hemmelighedskrømmeri. Det har været deres Stolthed siden Wergelands Dage,at "frit tør han tænke og frit tør han tale". Hverken Tortur eller Angiveri har kunnet knække Modstandsbevægelsen. Pladsen efter dem der blev taget,kommer aldrig til at staa tom. Og Tortur er en Boomerang. Netop i de Lande,hvor Tortur var mest bestialsk,blev Modstandsbevægelsen haardest. Nu ser vi Slutningen paa Nazismens Saga: Terror,Tortur,Gidselmord,den brændte Jords Politik,Død og Undergang. Maatte alle gode Kræfter forenes i at gøre denne Slutning kort.

Fortroligt. Afsl: d. 6/1 45

S I T U A T I O N E N

Nr. 14

1. KRIGENS GANG. Østfronten. I det gamle Aars sidste Dage lykkedes det de Røde Hær gennem mesterlige Manøvrer at omklamre den ungarske Hovedstad og afskære de derværende tyske Styrker ved et Bælte,der ikke var mindre end 55 km bredt. Operationerne udførtes af Malinofskis og Tolbukhins Hære,hvis Bevægelser koordineredes af Timosjenko som Repræsentant for Overkommandoen. Arm efter Arm slyngede sig omkring Tyskerne,som derpaa spaltedes i 2 Grupper,en i selve Byen og en i Donauknæet nordfor. Den første tilintetgjordes hurtigt,mens Kampe af utrolig Heftighed stadig foregaar i selve Byen. Tyskerne trak store Styrker sammen nordvest for Byen og forsøger nu et fortvivlet Angreb for at bringe de indeslyttede Styrker Undsætning.Efter visse Begyndelsesresultater synes Russerne nu at have faaet Krammen paa dette Mod stød,og da Tyskerne har lidt meget svære Tab kan deres Forehavende blive meget risikabelt for dem.I det sydlige Slovakiet,i Omraadet Nord for Budapest har Russerne gjort anseelige Fremskridt og sikret sig meget gunstige Udgangspositioner for kommende Angreb,muligvis i Samvirke med en Offensiv fra Wenchsel-Brohovedet ved Sandomierz,hvor Tyskerne rapporterer øget Aktivitet. Paa det øvrige Polen meldes stadig om Tøvejr og opblødte Veje.

Vestfronten. Interessen har her især samlet sig om det overrumplende tyske Fremstød ind i Ardenner-Omraadet i Sydbelgien.Det første Maal for dette Angreb har uden Tvivl været at naa frem til Meuseflodén over en bred Front og erobre Namur og Liege.Det fjernere Maal for Offensiven har sikkert været Bruxelles og Antwerpen og dermed et fuldstændigt Sammenbrud for den allierede Nordfront.Dette bekræftes af tyske Fanger.Amerikanerne,der blev mere overrumplet end undskyldeligt er,fik efterhaanden samlet sig til kraftige Modangreb paa Flankerne af det tyske Indbrud.Styrkerne hertil toges fra de vilstødende Frontafsnit,hvor Angrebsvirksomheden følgelig stilnede af.Paa denne Maade lykkedes det at forhindre de som sædvanlig overoptimistiske Tyskere i at naa blot deres første Angrebsmaal.Ved udmærket Indsats af amerikanske Styrker der forbigaaende var omringet,bla i Bastogne,lykkedes det at faa Fronten stabiliseret saa den nu udgør en bugtet Tunge som ved Roden ikke er særlig bred,paa det smalleste Sted kun knap 25 km.Samtidig har Amerikanernes Blottelser paa Fronten mellem Saar og Rhinen givet Tyskerne Mulighed for at sætte resultatrige Modangreb ind,som samtidig virker som en Aflastning paa det amerikanske Pres paa Indbrudstungens Sydside.Tyskerne har vundet en Del vigtigt Terræn,og selvom dette Angreb ikke mer kan have den samme skæbnesvangre Betydning som et Fremstød til Antwerpen kan det true vigtige allierede Positioner,bl a Strasbourg.

Sammenfattende kan man sige at Tyskernes højspændte Forventninger paa ingen Maade vil gaa i Opfyldelse.De Allierede har for saa vidt opnaaet en Fordel som at de nu har Mulighed for at bekæmpe og tilintetgøre meget store tyske Styrker (Tyskerne siger at Halvdelen af Styrkerne paa Vestfronten er indblandet i Ardennerslaget) som har vovet sig ud af Fæstningsværkerne og nu staar i aabent Terræn.Dog er denne Opgave ingenlunde ligetil og nye Tilbageslag er ikke udelukket.Tyskerne har første og fremmest opnaaet at bryde Uorden i den metodiske allierede Opmarch og har fremkaldt store Omplaceringer.Dette skyldes tilsyneladende at den allierede Overlegenhed er mindre end antaget,bl a i Kraft af at Tyskerne sender alle deres Styrker til Fronten ("den haarde Skal").I denne Sammenhæng maa det bemærkes at England ved en Rationalisering af Hæren i Løbet af kort Tid vil kunne stille 250.000 Mand mere i Fronttropper,og ved det frie Frankrigs Mobilisering vil der i Løbet af Februar,ifølg den franske Krigsminister,staa 650.000 Mand rede,i Løbet af Foraaret over 1 Mill..Dog maa Betydningen af de øjeblikkelige Tilbageslag ikke overvurderes,idet der jo ikke er Tale om at Tyskerne har formaaet at tilbagevise den forestaaende Generaloffensiv fra Øst og Vest,men kun at gøre forstyrrende indf i Vestmagternes Opmarch.

Fra allieret Side er der skeet en Omplacering i Kommandoposterne paa Vestfronten,idet Montgommery har opnaaet en væsentlig Forfremmelse ved at faa Kommandoen over hele Fronten fra Holland til Ardennerne,dvs at han har overtaget to amerikanske Hærgrupper fra den amerikanske General Bradley,som nu kun kommanderer Tropperne paa den sydlige Side af Ardennerfremspringet.Foruden at der heri ligger en Misbilligelse af at Amerikanerne lod sig overrumple,styrker det Indtrykket af at de Allierede stiller deres største Forhaabninger til Nordfronten,hvilket jo har stor Interesse for vort Lands militære Stilling. Samtidig har den kritiske Situation tilsyneladende haft en gavnlig Virkning paa de politiske Kredse i Vestmagterne,som var tilbøjelige til at skyde Krigsførelsens Problemer i Baggrunden til Fordel for politiske Intriger og Planer,idet baade de befriede Landes og Tysklands Stilling efter Krigen.

De Allieredes Vanskeligheder paa Vestfronten puster tillige nyt Liv i de militære Planer om et Omgaaelsesforsøg i største Stil,dvs en Landgang paa den jyske Halvø eller i Holsten.Ogsaa dette maa ses i Sammenhæng med den store Vægt man lægger paa de Allieredes Stillinger i Holland.

2.VERDENSPOLITISKE BEGIVENHEDER. Den fransk-sovjetiske Pagt. Under deGaulles og hans Udenrigsministers Besøg i Moskva af sluttedes den ventede fransk-sovjetiske Pagt.Hermes tog den franske Regering endelig Afstand fra de farlige engelske Planer om Dannelsen af en"Vestblok",som vilde bevirke en uheldsvanger Opdeling af Europa i forskellige politiske Grupper.Frankrig vil samtidig udbygge sine Forbindelser til England og USA,saadan som ogsaa Kommunisterne gaaet ind for.Udrminister Bidault har i en Tale sagt at"SU forberedes i øst en af os godkendt Grænsedragning,hvorigennem Østprøjsen,Pommern og det schlesiske Industriomraade skal afstaas til Polen som Erstatning for de Omraader,Polen maa afstaa ved sin Østgrænse,samt for at berøve Tyskland visse Territorier med særlig stort Krigspotential.Hvad os angaar,erklærede vi tydeligt,at vi har til Hensigt at fratage Tyskland Rhinlandet og det rhinsk-westfalske Bækken.Hvorledes vil disse Territoriers Stilling blive?Spørgsmaalet interesserer alle de Allierede.Hvad der er sikkert er,at Styrker af frie Nationer skal staa Vagt ved Rhinen og Fabrikkerne i Rhindalen og Ruhr skal arbejde ikke for den prøjsiske Krigsmaskine,men først og fremmest for at erstatte den Skade,Tyskland har forvoldt,og derefter for Folkenes Velfærd.Vi vil ikke over for Tyskland føre en Hævnpolitik i Stid med vore Traditioner.Men i Forstaaelse med vore Allierede vil vi ikke vige tilbage for nogen Foranstaltning,der kan give os en sikker Garanti for,at Svøben ikke atter kommer over os."

Polen. Efter den polske Emigrantregerings fuldstændige Fallit og Lublinkomiteens voksende Indflydelse er denne nu af SU blevet anerkendt som provisorisk polsk Regering.Vestmagterne har ikke gjort dette,men Frankrig har sendt en Repræsentant til Lublin.At SU nu endelig sætter et Punktum for den lange Strid,maa sikkert ses i Sammenhæng med nært forestaaende Operationer paa polsk Territorium,hvorved det vil være en absolut Nødvendighed for Russerne at have en polsk Regering at forhandle med,som virkelig har Autoritet overfor det polske Folk.

Ungarn. SU har paa de Allieredes Vegne optaget Vaabenstilstandsforhandlinger med en provisorisk ungarsk Regering,der er dannet i Debrecen,om Vaabenstilstand.Regeringen staar under Ledelse af den tidligere ungarske Generalstabschef og rummer Repræsentanter for alle demokratiske Partier.

3. NOTER FRA UDLANDET. Grækenland. Ved Churchills og Edens Besøg i Athen paa EAM Lejlighed til overfor Verden at gøre Rede for de forskrækkelige Krav,der har fremkaldt visse Kredsss heftige Reaktion.Som Betingelse for Afvæbning af ELAS-Styrkerne stillede man samtidig Afvæbning af de reaktionære Korps,en Regering,hvor EAM havde 4o-5o% af Medlemmerne bl a Posterne som Justitsminister,Indenrigsminister og Viceudrmin.,Folkeafstemning om Republik eller Monarkigedømme i Februar,almindelige Valg i April.Fra alle Sider enedes man om at Kongen skulde overlade sine Funktioner som Regent til Ærkebiskop Damaskinos. Ellers afviste de Reaktionære EAM's Krav,skønt de kun fordrer simpelt Demokrati.Den saakaldte "liberale" General Plastiras har dannet Regering.De tidligere Ministre har talrige Ministerposter,men da deres Autoritet ikke rækker længere end de engelske Bajonetter vil det næppe overbebyrde dem.Det engelske Arbejderparti fordømmer kraftigt den nye Regering og siger,at den betyder

givelsen af ethvert Forsøg paa at skabe Erighed. - Det mest positive, der kom ud af Churchills Rejse, var, at han lovede, at det græske Spørgsmaal skulde indankes paa et nært forestaaende Møde med Stalin og Roosevelt.

Frankrig. Det staar stadig klarere, hvorledes Frankrig har undgaaet græske og belgiske Tilstande ved at føre en langt mere demokratisk Politik, og rette sig efter Folkeviljen. Der er nu ogsaa fremsat Forslag om Nedsættelse af Valgretsalderen fra 21 til 18 Aar og den valgbare Alder fra 25 til 21 Aar. - De Bestræbelser visse Kredse udfoldede for pludselig og uden Afviklingstid at afvæbne den franske Modstandsbevægelse løb ud i Sandet, og Spørgsmaalet blev henvist til en Kommission, der har forelagt et Forslag, udarbejdet i Samraad med Modstandsbevægelsen, der gaar ud paa en langsom Afvikling, der indbefatter Indrullering af samlede Styrker af Indenrigshæren i den regulære Hær og fortsat Opretholdelse af Indenrigshærens Kontrol af Omraader, hvor det er nødvendigt, fx Sydfrankrig med de mange Quislinge og Militsfolk - Naturligvis foregaar denne Udvikling ikke uden Vanskeligheder og alvorlige Kampe med Samarbejdsfolkene og de Reaktionære. Samarbejdsfolkene søger at dække sig - som en fransk Forfatter siger: "De pæne Folk i Paris, der har deres mod det tørre, som under Krigen lovede Cocktailsparties for de tyske Officerer, og som nu paastaar at have tilbragt de 4 Aar i Maquisen eller at have haft en illegal Trykkerimaskine i deres velforsynede Vinkeldre. De mest aggressive gaar til direkte Aktion, lukker Fabrikkerne, saa Tusinder bliver arbejdsløse, forringer og ødelægger Produktionen, eller søger gennem lejede Bander af tidligere Militsfolk (dvs Schalburgfolk) at myrde Modstandsbevægelsens Ledere.

England. Paa Arbejderpartiets Kongres vedtoges foruden den tidligere omtalte Resolution om Grækenland en Resolution om Nationalisering af Bankes, Monopolindustrier, Vaabenfabrikker, Brændselsindustri, Elektricitets- og Transportvæsen samt Statsejet af al Agerjord. - En Resolution, der krævede Overensstemmelse med det tyske Folk, blev afvist, og en Taler erklærede: "Vi, Fagforeningerne, der repræsenterer 6-7 Mill Medlemmer, vil have et Ord at sige ved Forhandlingsbordet, og vi vil sørge for, at de der har begaaet saadanne Grusomheder i Polen og Rusland skal blive straffet.

4. HITLER. Svenske Blade bringer flg Forklaring paa Hitlers besynderligt beskedne Tilværelse. Den siges at stamme fra hans tidligere Adjudant SA-Overgruppefører Brückner. Grundet paa de mange Nederlag opstod der en stærk Opposition mod Føreren baade i Hær og Parti. I Hæren samledes Oppositionen omkring Rundstedt og i Partiet omkring Himmler og Goebbels. Efter Gennembruddet ved Avranches forlangte disse 3 en Samtale med Hitler, efter at en SS-Division havde omringet hans Bjergslot. Rundstedt erklærede, at det kun var muligt at fortsætte Krigen, hvis Hitler fremtidig afstod fra enhver Indblanding i militære Spørgsmaal. Da H. brusede op og truede med at lade Rundstedt halshugge tog Himmler til Orde. Han pegede paa, at det eneste vigtigt for Øjeblikket - med al Respekt for Føreren - var, at Krigen fortsattes, og at SS helt og fuldt støttede Krigsmagtens Krav. Med et Udtryk af utrolig Foragt vendte Hitler sig nu til Goebbels og spurgte: "Og De?" Goebbels udtalte, at hverken Krigsmagten, SS eller Partiet ønskede at høre Tale om Ændring af de Troskabens Baand, som bandt dem til Føreren. Udadtil skulde der ikke ske de ringeste Forandringer. Hitler skulde fortsat være Rigets Repræsentant, og Folkets Kærlighed skulde vedblivende tilhøre ham. Kun Indblandingen i Krigsførelsen, Tilsidesættelsen af sagkyndige Generalers gennemtænkte Raad maatte en Gang for alle høre op. Samtalen varede 6 Timer, og blev fra Hitlers Side, Gang paa Gang afbrudt af vilde Skrig og højlydt Graad. To Gange maatte han have en Indsprøjtning. Et Par Gange bed han i Tæpperne, hvortil Rundstedt bemærkede: "Hellere lo Maatter end et Nederlag til!" Først mod Slutningen af Samtalen, da Føreren var fuldkommen udmattet, kom det til saglige Forhandlinger. Hitler gik ind paa at opgive sin Stilling som Feltherre, mens Himmler og Goebbels til Gengæld lovede, at alt skulde blive gjort for at bevare Soldaternes og hele Folkets Kærlighed til ham. Samtidig henstilledes det til Hitler, at han i endnu højere Grad end hidtil tog sig af den diplomatiske Repræsentation, og at han beskæftigede sig med Genopbygningen af de tyske Byer efter Krigen.

5. CHURCHILLS NYTAARSHILSEN til den danske Modstandsbevægelse:

"Jeg kan ikke ved Begyndelsen af det nye Aar love Dem at Afslutningen er nær,men jeg kan sige,at det nazistiske Bestie er trængt op i en Krog,og det ts Udslettelse er uundgaaelig.De Slag,der er tilføjet det af de Allieredes væbnede Magt,er dødelige,og naar vi i Storbritannien taler om den stor Alliance,mener vi ikke alene de forende Nationers Hære,Flaader og Luftstyrker,vi mener ogsaa Modstandsbevægelserne i hele Europa,hvis Medlemmer har staaet saa tappert i den totale Krig mod en brutal og samvittighedsløs Fiende.Til jer i den danske Modstandsbevægelse under Frihedsraadets modige Ledelse siger jeg dette:Vi ved,hvilken Pris I har betalt og betaler,idet I nægter at lade jer friste af Nazisternes Lokketoner eller lade jer kue af Nazisternes Trusler.Vi kender en Del af det,I har opnaaet ved at ødelægge den tyske Krigsmaskine,som rullede ind over jeres forsvarsløse Grænser for mere end 5 Aar siden.Vi beundrer jeres Standhaftighed og jeres Dygtighed.Jeres Modstand er et værdifuldt Bidrag til baade de Allieredes Sag og til et frit Danmarks fremtidige Lykke.Nu da Fjenden er nær ved Nederlaget og bliver stadig mere rasende,maa vi alle staa fast.Vi maa styrker vort Greb for at fremskynde Afslutningen.Lad os med koldt Hoved og modigt Hjærte marchere fremad mod Sejren,som vil genskabe det danske Folks Frihed."

- Vi tager dette ikke blot som en Hilsen og Hyldest,men- da Adressen er trykkelig er Frihedsraadet- ogsaa som et Løfte om at græske Tilstande ikke vil kunne opstaa her.

6.SOVJETARTIKEL OM DANMARK. I det russiske Tidsskrift "Krigen og Arbejderklassen" bragtes fornylig en Artikel om Udviklingen i Danmark.Den indeholder nogle kritiske Bemærkninger til det danske Raad i London,der betegnes som "noget eensidigt og ikke i sin Sammensætning minder om Frihedsraadet,som fører Kampen i Danmark." Artiklen slutter:"Nogle danske socialdemokratiske Ledere,der er tilhængere af Scavenius' prohitlerske Politik,ynder at betegne Det Danske Frihedsraad som en "Chauvinisternes og Kommunisternes Koalition".Det er naturligvis Nonsens.Man kan ikke kalde Christmas Møller og hans Meningsfæller Chauvinister,de forsvarer Danmarks Interesser i Modsætning til visse af dem Ledere,der forraadte Folkets nationale Interesser.

Snarere kan maaske det Forhold begrunde en vis Tvivl,at C M og det af ham ledede Raad i Udlandet ikke i tilstrækkelig Graf har taget Afstand fra de politiske Fallenter,der førte Danmark ind paa den prohitlerske Politiks ødeleggende Vej.Ganske vist har det danske Raad kritiseret Scavenius' Udenrigspolitik,men man har ikke set tilstrækkelige Tegn paa,at Raadets Medlemmer har brudt Forbindelsen med de indflydelsesrige danske Kredse,som har understøttet Scavenius' Politik og stadig fortsætter deres raadne Maskeri med Okkupanterne.Er det muligt,at de gamle Forbindelser mellem Det Danske Raad og disse reaktionære Kliker er saa stærke?Forholder det sig saadan, kan man drage den Slutning,at Raadet i England ikke alene ved sin Sammensætning,men ogsaa efter hele sin politiske Karakter,væsentligt adskiller sig fra Frihedsraadet i Danmark.I saa Fald bliver Raadet i England ikke andet end en Slags Komite mellem 2 Lejre,der befinder sig i vidt forskellige og uforligelige Positioner- nemlig Frihedsraadet,der kæmper mod Tyskerne og de der samarbejder med dem.

Dette vilde være en principløs Navigeren,der ikke vilde føre til noget godt.

Det danske Folks Fremtid og dets nationale og politiske Livs Sanering kræver Fred,Frihed og Demokrati,saadan som Frihedsraadet har understreget det.En Fremskriftspolitik er den eneste rette Vej.Efter alt hvad vi ovenfor har udviklet,er Spørgsmaalet dette:Er Det Danske Raad i Stand til at slaa ind paa denne Vej?Fremtiden vil vise det.

7. DANMARKS INTERNATIONALE STILLING. Det danske Emigrantblad "Friheden" bringer et Interview med den tidligere Gesandt i Moskva,Minister P.Skow hvori det bl a hedder:"General de Gaulles Besøg i Moskva betragter jeg som en af de sidste Dages interessanteste Begivenheder.Ethvert Baand,der tjener til at knytte Vest-og Østeuropa sammen i Stedet for at skille dem,er for Danmark og for alle de smaa Stater og da særlig de skandinaviske et glædeligt Tegn.Heldigvis har jo Danmark under Besættelsen haft sin uafbrudte

præsentation i de angelsaksiske Lande,og for alle tænkende Mennesker i Danmark maa det da ogsaa være indlysende,at det var paatrængende nødvendigt at vi ogsaa fik en Repræsentation i SU,selvom den ikke kunde blive af officiel Karakter... For Danmarks Vedkommende er min største Bekymring,at de Modsætninger,som nu spiller saa stor en Rolle i visse befriede Lande som Belgien og Italien ogsaa skulde gøre sig gældende hjemme hos os- omend maaske i mindre vidtsomme Former.Dette vilde være skæbnesvangert,og der vil kræves betydelig Selvbeherskelse og Moderation fra begge Sider for at undgaa denne Fare.Paa den ene Side maa Udrensningen føres igennem til Bunds,ellers blir der ikke Ro i Landet,men paa den anden Side maa vi ogsaa forstaa,at man ikke kan skabe et helt nyt Regeringsapparat fra den ene Dag til den anden. Den Sagkundskab og det Sammenhold,som de gamle Partier repræsenterede,har vi ikke Raad til at undvære,naar vi atter skal drøfte vore Anliggender og træffe Beslutninger paa parlamentarisk Vis.Særlig maa vi huske paa,at der er begaaet stor Uret mod de komm Landsmænd,der har gjort en saa storartet Indsats i Frihedskampen.For denne Uret skylder vi Afbigt,og alle Forsøg paa at henvise Komm til en Særstilling vil uvægerligt skærpe de indre Modsætninger og vanskeliggøre en fredelig Ordning."

- Man skal være varsom med under Paaskud om Sagkundskab at forhindre en grundig Omdannelse af Danmarks Regeringsapparat!

Christmas Møller udtalte i sin Nytaarstale bla:"Den største udenrigspolitiske Begivenhed for Danmark var vel nok Sovjets Modtagelse af Minister Dalsing.Vor Stilling har været vanskeligst her.Andre Lande kendte os bedre og forstod os.Norges Statsmænd og Repræsentanter hjalp os i vor trangeste Tid, men det russiske Folk,som selv har ofret og ofret saa kolossalt for os alle vidste saa lidt om vore Vilkaar.Danske hjemme kan ikke sige det offentligt, men de ved,at vi har talt paa hele det danske Folks Vegne,naar vi har arbejdet for,at der blev optaget Forbindelse mellem Danmark,danske Modstand og Sovjet,og vi skylder Sovjet en stor Tak for den højsindede Stilling de har taget...Der vil ikke hos os være noget Ønske om at holde nogle af dem,som har gjort det bedste Arbejde i Krigens Dage,borte fra at være med til at lave Fredens Gerning...Sammenhold,Ligelighed og Retfærdighed,udadtil en Politik sammen med alle de forenede Nationer mod Aggression,indadtil en Samfundspolitik,som gør Danmark til Arbejdernes brede,almindelige Befolkningsland."

8. DEN TYSKE UDPLYNDRING I 1944. I 1944 naaede Tyskernes Udplyndring af Danmark sin hidtidige Kulmination med en samlet Stigning i vore Tilgodehavender paa Clearing-og Værnemagtskontoen paa ialt 27ooMill. Kr.,hvoraf 1900 Mill Kr. paa den sidstnævnte Konto.Til Sammenligning kan nævnes:I 1940 stod vores Tilgodehavender med 82o Mill Kr.,i 1941:88o Mill Kr.,i 1942:82o Mill Kr. og i 1943:193o Mill Kr. Vore samlede Tilgodehavender overstiger nu 7 Milliarder Kr. eller mere end et Aars Nationalindkomst.I 1944 er Beløbet i Gennemsnit vokset med 7-8 Mill Kr. om Dagen!I 1944 var de kontante Udbetalinger til Værnemagten ca 85o Mill Kr,til Entreprenørarbejde 75o Mill Kr. Det danske Forbrug af Levnedsmidler er stort set opretholdt i 1944,men hele Stigningen i Landbrugets Produktion,særlig af Kød og Flæsk,pGra den gode Høst,er gaaet til Tyskerne og ligeledes i de senere Maaneder vor tidligere Eksport til Finland og andre Lande,som vi er blevet afskaaret fra i Aarets Løb.

9.INDTÆGTSFORDELINGEN I DANMARK. Iflg Statistisk Departement er den uli e Fordeling af Indtægterne under Krigen blevet grellere end nogensinde.Den gennemsnitlige Indtægtsstigning er paa 4o%,og Arbejderne i Industri og Haandværk ligger netop paa dette Tal (gr. paa den mindskede Arbejdsløshed).Gartnere og Fiskere har derimod haft en Indtægtsstigning paa godt 125%,Hotelejere,Restauratører og Vognmænd 87%.Lavest ligger Tjenestemænd og Kontorpersonale med omkr. 10%.Husassistenternes Stigning har kun været 26,1%.Samtidig opgives det,at Landboernes Statsskat i det sidste Aar er steget med 28%.

Af Statsregnskabet fremgaar det,at Staten vedvarende yder Millionbidrag til de Erhverv,der er økonomisk stærkest,nemlig til Landbruget:15,2 Mill Kr. til Fiskeriet:2,8 Mill,til Tørveproducenterne:9,8 Mill Kr.

10. FRIHEDSKAMPEN. Fabrikssabotagen i København er i den sidste Tid blevet skærpet betydeligt. Nogle af Sabotagehandlingerne har været stort anlagte Operationer, dristigt planlagte og storartet gennemført, bl a paa Carltorp og især paa Radiofabrikken Torotor, hvor der fremstilles Reservedele til V 2. Torotor var omdannet til en reguler Fæstning med Bunkersstillinger, Højspændingshal og vidtforgrenet Mikrofonanlæg og var bevogtet af Værnemagten selv. Patrioterne kørte en 20 mm's Kanon op foran Indgangen og skød først den dertil staaende Bunker i Grue, hvorpaa de forcerede Indgangen og anbragte Bomberne. Paa Sjælland og Fyn er desuden forskellige tyske Pejle- og Forsøgsstationer samt Støjsendere tilintetgjort. Efter Juletrafikkens Afvikling har Jernbanesabotagen i Jylland naaet et nyt Højdepunkt, især ved store Eksplosioner i Padborg og ved Fredericia. Derved er meget store tyske Transporter fra Finland og Nordnorge blevet alvorligt forsinket, hvad der især i den nuværende Situation har overordentlig stor militær Betydning. Ved et dristigt Kup er de politiske Fanger der sad i Horsens Tugthus blevet befriet.

Fra Tyskernes og Forrædernes Side har man svaret med de sædvanlige meningsløse Terrorhandlinger, især Ødelæggelsen af ØK.s og Tuborgs Bygninger. I Horsens og Kolding har der været større Bombeeksplosioner. Talløse brutale Mord og vilde Skyderier er foregaaet.

11. PRESSECENSUREN SKÆRPES. De danske Dagblade modtager stadig flere Tvangstelegrammer, dvs Telegrammer, som Bladene er forpligtet til at optage med bestemt Overskrift og bestemt Placering. Den 19 Dec. var der saaledes 10 saadanne Telegrammer i Pressen. I andre Tilfælde faar Bladene selv Lov til at foreslaa Overskrifter, men hvis Forslagene ikke passer Censuren, saa laver den selv nogle nye. Da Bladenes Spalteplads samtidig p.Gr. af Papirrationeringen er blevet indskrænket, bliver Tvangsstoffet fuldstændig dominerende. Der er Grund til at gøre Folk klar over, i hvor høj Grad Tyskerne bestemmer deres Avisers Indhold og Udseende.

12. TYSKERNES DANSKE FANGER. Indtil Nytaar er der ialt 163 Danskere, der har sat Livet til under Opholdet i de tyske Koncentrationslejre. Desværre maa det befrygtes, at dette Tal yderligere vil vokse, thi da de fangne Politifolk fornylig skulde overføres fra Dødslejren Buchenwalde til Krigsfangelejren Mühldorf ved Dresden, maatte der efterlades mange, fordi de var for syge til at taale Transporten. I Buchenwalde er hidtil forekommet 45 Dødsfald, i Neuen Gamme 62 (30 politiske Fanger, 13 Grænsegendarmer og 19 saakaldte "Vaneforbrydere og asociale Elementer"), i Stutthof 5, i Sachsenhausen 2, i Ravensbrück 1, Auschwitz 1, Theresienstadt 45 og Dreibergen-Bützow 2.

I Ugen mellem Jul og Nytaar blev en Del Politifolk fra Buchenwalde ført tilbage til Frøsley. Henved 50 er blevet løsladt tilligemed ca. 30 civile Fanger. Nogle er ogsaa løsladt fra Vestre Fængsel. I alle Tilfælde drejer det sig om Folk, der er sat ind paa den løseste Mistanke.

Der er nu fremkommet enkelte Oplysninger om Lejren i Stutthof. I Lejren er der ialt mellem 40 og 50 000 Fanger fra forskellige Lande, deriblandt de af vore Kammerater, der ikke undslap fra Horserød den 29 Aug. Der kaldes op Kl. 3.30 om Morgenen og efter Morgenparade, Rengøring af Barakker m.v. begynder Dagens Arbejde ved godt 6-Tiden. Arbejdsdagen er lang, om Sommeren i hvert Fald 12 Timer. Arbejdet foregaar i Lejrens Omraade, og det bestaar i at grave, save Træer o.l., for enkeltes Vedkommende i Læsning og Losning af Lastvogne. Muligvis findes der ogsaa Værksteder o.l. Kosten er naturligvis elendig- Rødbedesuppe, Kaalsuppe etc. en sjælden Gang serveres Kød i ganske ringe Mængde. Fritiden er knap, men Kammeraterne er ogsaa dødtrætte af den lange Arbejdsdag. Der findes et mindre Bibliotek som tjener til Opmuntring. Et Lyspunkt for de danske Kammerater er Levnedsmiddelpakkerne hertil Landet, som i høj Grad tjener til at holde den værste Sult fra Døren. Der fortælles at de danske Kammerater deler deres Pakker med de jødiske Børn, der ogsaa skal være anbragt i Lejren, da de naturligvis ikke kan begynde at deling Pakkerne med de mange Tusinder, der ingenting faar fra deres Hjemland. Med hygiejniske Forhold skal der være sket en Ændring til det bedre; der skal saaledes være Mulighed for hyppigt at kunne tage varmt Bad, hvilket ogsaa er krævet, da den udleverede Fangeskjorte skiftes en Gang om Maaneden. Alle Fa

gerne er klippet skaldet.Pladsforholdene i Lejren er fortvivlende.I Sovesalene stuves Fangerne sammen paa ganske uforsvarlig Maade.PGra Pakkeforsendelserne fra Danmark har de danske Kammerater det relativt bedre end de fleste andre.Der fortælles,at Danskerne har hver et Par Hundred Mark paa Kontoen saa de kan købe lidt i Kantinen,hvor der naturligvis kun kan købes ganske faa Ting,saasom Gulerødder og Apollinaris,der bruges meget,fordi Drikkevandet anses for usundt.De danske Myndigheder,som den 29.August undlod at [illegible] op for de internerede Kommunister i Horserød bærer et tungt Ansvar,som de ogsaa til sin Tid vil blive stillet overfor.

13. MEDDELELSER FRA DANMARKS FRIHEDSRAAD.

"Tyskerne har i den seneste Tid ved at udsprede Rygter om,at det er Frihedsbevægelsens Styrker,som foretager de mange Overfald og Røverier,søgt drive en Kile ind i det danske Folks enige Modstandsvilje.

DANMARKS FRIHEDSRAAD ønsker i den Anledning at udtale,at Frihedskampen selvfølgelig ikke financieres ved Ran og Røverier,at der indenfor de væbnede Styrker haandhæves en meget streng Disciplin samt endelig at ethvert Forsøg paa at anvende de udleverede Vaaben til andre Formaal end Modstandskampen vil medføre øjeblikkelig Fratagelse af Vaabnene samt Udstødelse af Modstandsbevægelsens Rækker.

Det skal saaledes ikke lykkes Nazisterne at lægge Skylden for Sommer- og Schalburgfolkenes tøjlesløse Ugerninger over paa Modstandsbevægelsens Folk. DANMARKS FRIHEDSRAAD fordømmer paa det skarpeste den om sig gribende Opløsning af Retstilstandene i vort Land,som er et Led i den tyske Undertrykkelse og medvirker med alle de Midler der staar til Raadighed til Bekæmpelse her.

December 1944 DANMARKS FRIHEDSRAAD

Endvidere har Frihedsraadet udsendt en Afstandstagen fra en Rundskrivelse,der er udsendt i Frihedsraadets Navn,hvori Folk opfordres til ikke at interessere sig for andet illegalt Arbejde.Maaden hvorpaa Skrivelsen er affattet og hvorpaa den distribueres,er ikke i Overensstemmelse med Frihedsraadet.

Endvidere har Frihedsraadet udsendt en Nytaarshilsen til det danske Folk,som vil være kendt fra Pressen.

14.MØRKLÆGNINGEN. Juleaften skød Schalburgfolkene paa Grøndals Parkvej i København gennem Vinduer,hvor Mørklægningen ikke var effektiv.Da dette muligvis kan være Indledningen til en ny Terrorbølge,saaledes som det kendes bl.a. fra Norge opfordrer Danmarks Frihedsraad hele Befolkningen i By og paa Land til ikke paa nogen Maade at sløse med Mørklægningen,saa unødig Blodsudgydelse kan undgaas.

15. GUNNAR LARSEN. Danske Søfolk forsamlet til Møde i den danske Handelsflades Klub i Newcastle har vedtaget flg Resolution:"Danske Søfolk forsamlet til Møde har erfaret,at forhenværende Trafikminister Gunnar Larsen bl a i Sverige for Øjeblikket udfolder store Bestræbelser for at forklare sin Handlemaade og at reetablere sin Prestige med Henblik paa Efterkrigstiden.Vi er overbevist om,at ingen ansvarlig Autoritet i eller udenfor Danmark kan tænke sig at støtte disse Bestræbelser og derved underkende det danske Folks enige Bedømmelse af Gunnar Larsen og hans Handlemaade under Besættelsen.Ingen Dansker kan nogensinde glemme hans Støtte af Forslaget om Mønt- og Toldunionen med Nazityskland og hans Initiativ ved Nedsættelsen af Østrumudvalget.Vi maa derfor ogsaa kræve,at alle Forsøg paa at dække over Gunnar Larsen og hans Gerninger bliver tilbagevist,og at han bliver draget til Ansvar af de rette Myndigheder i et befriet Danmark."

Da G L for nogle Dage siden spadserede op til det danske Gesandtskab i Stockholm for at faa fornyet sit Diplomatpas,nægtede Gesandten at modtage ham.Paa 4 af Stockholms førende Hoteller har Direktionen bedt ham flytte fordi han var uønsket.

Samme Herre har ogsaa en Sag liggende herhjemme.Hans Datterselskab,Børstefabrikken Hans Olsen og Co,der arbejder for Tyskerne,har for at fremskaffe Materialer opkøbt Haar til Overpriser og er under Tiltale.Selskabets Direktør er Nazisten Niels Erik Wilhelmsen.Østrumudvalgets Kontorchef.

16. BESLAGLÆGGELSER AF SVIN. Rundt om i Landet har de tyske Tropper paa egen Haand foretaget Beslaglæggelser af Svin. Dette er imod alle Aftaler. Det er lykkedes Landbrugsministeriet at faa Tyskerne til at udsende en Skrivelse til alle Landmænd, hvori det bl a hedder: "Chefer for Afdelinger og militære Tjenestesteder, om hvem det konstateres, at de vedblivende foretager egenmægtige Opkøb, vil blive straffet for militær Ulydighed. Tilladelse til fremtidigt paatænkte Opkøb skal forinden Købet søges hos Værnemagtsintendanten i Danmark." Tyskerne har gjort det til en Betingelse for Udsendelsen af dette Dokument, at det ikke offentliggøres eller omtales i Pressen.

- Nu gælder det om, at Bønderne forstaar at benytte sig af Dokumentet.

17. REAKTIONEN RUSTER SIG. Da de kapitalstærke Handels-og Erhvervsorganisationer frygter at et befriet Danmark ikke længere vil tolerere den hensynsløse Udplyndring af det arbejdende Folk, men vil sørge for, at Staten faar Kontrol med det økonomiske Liv, forsøger de allerede nu at sætte deres Magt ind mod Folkets berettigede Krav. Der er dannet en Organisation "Frie Erhvervsvæsen" med Direktør Boeck-Hansen (K) som Formand. Den har henvendt sig til Pressen med Anmodning om Hjælp til en storstilet Propagandakampagne for "Erhvervsfrihed". Det hedder i denne Henvendelse: "Det drejer sig her ikke alene om de ledende ~~Artikler, hvor Problemerne skal~~ drøftes under højtidelige Former, men ogsaa om den Tendens, der præger Behandlingen af hele det erhvervsøkonomiske Stof og mange Gange ogsaa det lokale Stof. Lad ogsaa det Stof, der særligt henvender sig til de unge Læsere, blive præget af det Synspunkt, at det private Initiativ i Handel, Haandværk og Industri er at foretrække for Statsdrift, Statsformynderskab, Kooperation eller Monopoler."

Denne Skrivelse er sendt til saa godt som alle Blade undtagen de socialdem. Den er et typisk Eksempel paa, hvordan reaktionære kapitalistiske Kredse gør Demokratiet til en Karikatur ved at ville købe sig den offentlige Mening med deres "ledige Penge".

18. DSB's INDSKRÆNKNINGSPLANER. Statsbanerne har en Køreplan liggende klar til en voldsom Indskrænkning af Trafikken. Det forventes at den snart skal træde i Kraft. Grunden er, at Statsbanernes Forbrug af Kul er 12-1400 t om Dagen (mod 8000 t i 1938) og der kommer bogstaveligt ingen Tilførsler. Indskrænkningerne gaar ud paa, at der intetsteds i Landet vil køre Damptog om Søndagen. Mange Forbindelser indstilles. Paa Linjen København-Gedser, hvor der nu gaar 31 Tog daglig (naar alle personførende Tog, ogsaa de der udgaar fra Mellemstationerne, tages i Betragtning), skal der efter den nye Plan gaa 10 Tog. Paa Linjen København-Fredericia, hvor der nu gaar 37 Tog, skal der ialt gaa 17 Tog.

19. FALSKE PENGE. Flere store københavnske Industridrivende og Handlende har i de sidste Uger faaet tilbudt betydelige Summer i engelsk Valuta hovedsagelig i 5-Pundssedler. De Folk fra hvem Henvendelserne kommer, er tilsyneladende meget hemmelighedsfulde, men i Samtalens Løb lægger de ikke Skjul paa, at Sedlerne stammer fra Tyskerne, der er ~~kommet i Bekneb~~. Man faar ogsaa at vide, at 5-Pundsnoterne hidrører fra Konfiskation i tidligere besatte Lande. Der advares paa det bestemteste mod Køb af disse Sedler, der i Lighed med de danske 100-Kronesedler for nylig er falske. De er overordentlig godt eftergjorte.

20. VANEFORBRYDERE. Under de tyske Razziaer efter Vaneforbrydere har Tyskerne i de sidste Dage været ude for smaa Uheld, idet de drager rundt efter Politigaardens Kartoteker og saa kommer for Skade at tage ud til danske Nazister og Schalburgfolk, der jo ofte har indholdsrige Kartotekskort staaende. Men Nazisterne troede de fik Besøg af Patrioter, værgede for sig med Vaaben og første efter store Vanskeligheder og Ubehageligheder for Landsforræderne er Fejltagelsen opklaret. "Vaneforbryderne" fik selvfølgelig Lov til i Fred at fortsætte deres Vaner.

Fortroligt Afsl. d. 20/1

SITUATIONEN

Nr.15

1. KRIGENS GANG. Østfronten. Den længselsfyldt ventede Storoffensiv paa Østfronten er brudt ud med umaadelig Vælde og Kraft. Forventningerne til hvad den skulde betyde for Krigsudviklingen har været store, men i Løbet af dens første Uge er selv de mest højspændte Forhaabninger blevet overtruffet. Som Motto for hele Offensiven staar Stalins Ord den 7. November: "Snart vil vi plante Sejrens Fane over Berlin."

Begivenhederne følger saa rask ovenpaa hinanden, at det er umuligt at give en fuldstændig Oversigt over Situationen og dens Udviklingsmuligheder. Der foreligger ingen Oversigter over, hvor store Tyskernes Tab i Mandskab og Materiel har været, men at de er enorme ligger udenfor enhver Tvivl. Alle Polens største Byer, Warszawa, Krakow og Lodz, er faldet. Paa alle Fronter kan noteres Fremrykninger fra 100 til godt 200 km, og Forsyningstjenesten har været saa godt planlagt, at Offensiven ikke dermed har tabt sin Kraft. Naturligvis maa man vente, at Tropperne snart paa den ene Front, snart paa den anden for en Tid maa standse Fremmarchen for at rydde op blandt de store omringede Styrker og for at skaffe nye Forsyninger frem, men alt tyder paa, at dette kun vil blive til mindre Pauser i en stormende Fremmarch for at opnaa store, maaske afgørende Maal.

Fra Nord til Syd er Udviklingens groveste Træk følgende: I det nordøstlige Hjørne af Østprøjsen er Tschernjakofskis Tropper brudt 45 km ind i det store tyske Befæstningssystem. Hans Stødretning peger mod Königsberg, men samtidig udgør hans Angreb den ene Arm af en Knibtang, der søger at omklamre hele Østprøjsen. Den anden Arm udgøres af Rokossofskis Tropper, der fra Egnen Nord for Warszawa støder frem i Retning af Danzig og allerede er naaet Halvvejen. Syd herfor støder store Styrker under Kommando af Marskal Shukof, den berømteste af alle SU's unge Marskaller og maaske den mest fremtrædende Militærperson efter Stalin, frem i stik vestlig Retning mod Poznan, men Maalet ligger utvivlsomt videre fremme - Berlin! Samtidig med dette har Shukofs Styrker Haand i Haand med Konjefs længere Sydpaa omringet store tyske Grupper i Skovene nordvest for Kielce. Konjef, som lagde for i Offensiven, støder frem i Retning af Breslau, der kun ligger 100 km forude, samtidig med at han aabenbart lægger op til en Omklamring af det uhyre vigtige schlesiske Industriomraade. Paa et Punkt har han allerede naaet den gamle tyske Grænse og gennem Erobringen af Krakow er den sidste tyske Bastion foran dette Omraade faldet. Som Følge af den Røde Hærs Gennembrud er de tyske Styrker i Karpatherne og det østlige Slovaki kommet til at staa i en meget udsat Stilling. Tyskerne melder om Tilbagetrækninger i disse Omraader, men General Petrofs Styrker søger at forhindre deres Planmæssighed ved meget hurtige Fremstød, foreløbig væsentlig i de polsk-slovakiske Grænseegne. Alt imens er Kampen om Budapest gaaet videre. Hele den østlige og største Bydel, Pest, er renset og Tyskerne behersker kun en lille Del af Buda. Der er paa 3 Uger taget 60.000 Fanger. Da Storoffensiven satte ind blev Tyskerne nødt til at afbryde deres Undsætningsforsøg fra nordvest. I de sidste Dage har de iværksat Angreb sydvest for Budapest, ved Balatonsøens Nordspids, hvor de har vundet noget Terræn. Hensigten med disse Angreb kan dog umuligt være et Undsætningsforsøg, men maa snarere ses som et forstyrrende Angreb i Tolbukhins Opmarchbevægelse til et videre Fremstød i Retning af Wien, bortset fra den propagandamæssige Betydning.

Alt i alt maa man sige, at den Røde Hær i Løbet af en Uge har formaaet fuldstændig at ændre Krigsbilledet. Endnu er det som sagt for tidligt at drage for vidtgaaende Konsekvenser, men Situationen rummer de største Muligheder.

Vestfronten. Ardennerslaget er ved at ebbe ud. Paa Trods af de Begyndelsesresultater, som Rundstedts Offensiv kunde opvise, har hele Foretagendet aabenbaret sig som et halsløst Hasardspil. De Allierede formaaede at begrænse Indbrydningen og klemme sammen om Roden paa den, saa Tyskerne maatte foretage et meget besværligt og kostbart Tilbagetog. Iflg allierede Opgørelser mistede

Tyskerne i Arnhemmerslaget ialt 120.000 Mand,heraf 40.000 Fanger. De Allierede Tab var ialt 55.000 Mand,heraf 18.000 Fanger. Den Gevinst,som man imidlertid ikke kan fratage Tyskerne,er,at det er lykkedes for dem at bringe Uorden i de allierede Planer,hvilket kan have sin store Betydning,spec i den nuværende Situation.Churchill har imidlertid udtalt,at de allierede Omplaceringer ikke vil sinke Udførelsen af deres Planer.- Endvidere har Tyskerne i deres Diversionsoffensiv i Alsace opnaaet gunstige Positioner.Strasbourg ligger nu som en fremskudt Bastion,truet baade fra Nord og Syd af tyske Brohoveder,og man kan ikke afvise Muligheden af,at Tyskerne,især af prestigemæssige Grunde vil forsøge en Afskæring af Byen.- I det sydlige Holland langs Maas og Rhinen er der tiltagende Kampaktivitet fra begge Sider.

Det afgørende i den nuværende Situation er,at de Allierede umuliggør de tyske Planer om at overføre Elitedivisioner til Østfronten,eller at de,hvis Tyskerne alligevel skulde gøre det,sørger for at det faar militære Følger i Vest.Churchill har i sin sidste Tale lovet,at fra nu af skulde Fronterne baade i Øst,i Vest og i Italien staa i stadig Brand til den endelige Afgørelse var opnaaet.

Italien. Endnu er Branden ikke brudt løs i Italien.Man regner med Muligheden af en frivillig tysk Tilbagetrækning for at frigøre Tropper.I sin ovennævnte Tale lovede Churchill at Italien vilde være befriet om 2 Maaneder eller før,enten,gennem en allieret Offensiv eller gennem en tysk Tilbagetrækning.

Nordnorge. Fra norsk Side meddeles det,at Russerne har besluttet ikke at ville rykke yderligere frem.Norges Befrielse vil blive overladt til den norske Hær i Samarbejde med Vestmagterne,der ad Søvejen har langt lettere ved at forsyne de norske Styrker end Russerne har.Denne Meddelelse staar i temmelig skarp Modstrid til KE's Løgnehistorier om at Russerne vil besætte "den skandinaviske Kalot".

2. NOTER FRA UDLANDET. Grækenland. Der er afsluttet Vaabenstilstand mellem EAM og General Scobie.Den gaar ud paa,at EAMs og ELASs Styrker skal trække sig tilbage til en nærmere angivet Demarkationslinje og sende alle de Afdelinger,som i Løbet af Borgerkrigen har forladt deres Hjemegne,til disse.Der skal ske Udveksling af Fanger.Siden er der opstaaet et nyt Stridsspørgsmaal, nemlig om de saakaldte Gidsler,som EAM har taget.Det drejer sig her dels om, at EAMs civile Politi,som er noget andet end Hæren,har arresteret forsk Quislinge,dels om Repressalier mod de ofte ret vilkaarlige Arrestationer som er foretaget af Plastiras-Regeringen,delvis i Samarbejde med Englænderne. Der kan naturligvis hellerikke faas en retfærdig Løsning af dette Spørgsmaal ved at man ensidigt vender sig mod EAM,men dette synes,efter Churchills nye uligevægtige Tale i Underhuset,at være den engelske Politik.I denne Tale fordristede C sig til at sige,at EAM overhovedet ikke havde gjort noget mod Tyskerne! Han bragte endvidere nogle Rædselshistorier til Torvs af den Slags som man i en Borgerkrig altid vil kunne finde nogle af paa begge Sider.Man skulde synes,at han passende kunde overlade denne Trafik til den fjendtlige Propaganda.Under Debatten efter hans Tale fremhævede flere Medlemmer,hvorledes Breve fra de engelske Stryker vidner om,at de føler megen Modvilje mod det Opdrag Regeringen har givet dem.Det oplystes endvidere,at Plastiras i 1942,da han var Emigrant i Frankrig,havde haft Henvendelser fra Tyskerne,som tilbød ham en førende Rolle i græsk Politik.- Plastiras har holdt nogle meget uforsonlige Taler overfor EAM og bl a erklæret,at der ikke kan blive Tale om noget Amnesti.Churchill maatte undskylde visse af hans Ytringer med en Henvisning til hans ubændige Harme!- General Scobie har klaget over,at Verden ikke var tilstrækkelig oplyst mht Forholdene i Grækenland.Samtidig har han dog forhindret de amerikanske Korrespondenter i at drive fri Journalistik og ganske særlig forbudt dem at træde i Forbindelse med EAMs Folk. - Der foreligger ubekræftede Meddelelser om at nogle af de Partier,der var med i Samlingen indenfor EAM er trædt ud.Man kan ikke afvise Muligheden af at visse smaaborgerlige Grupper ikke har kunnet staa for det overmægtige Pres af baade politisk og militær Art.

Polen. Den polske provisoriske Regerings Leder Osubka Morawski har fremlagt Regeringens Programpunkter. Han udtalte bl. a: Nationalregeringen er dannet efter de demokratiske Forfatninger i 1936, som aldrig blev vedtaget pga. Pilsudskis fascistiske Statskup. Regeringens Lovlighed skal sikres ved, at dens Magt, saasnart Forholdene tillader det, gennem demokratiske Valg skal overdrages til en ny polsk Regering. Alt skal gøres for at genopbygge den polske Hær, Polens Stolthed, og for at styrke Partisanernes Kamp. Landboreformen skal gennemføres efter dens lovlige Ordlyd, Administrationen skal nyopbygges og de brede Lags Levevilkaar sikres ved Gennemførelse af Socialiseringer. Man vil virke for en Tilbagegivelse af de gamle polske Lande ved Oder, Pommern, Schlesien og Østersøen. M kritiserede skarpt den reaktionære polske Regering i London, som har hindret Polen i dets Kamp, men der var imidlertid mange gode Patrioter bl de polske Emigranter. Polen vilde arbejde for en Stærkelse af de venskabelige Forbindelser med England, USA og SU. Til Slut udtalte han, at den provosoriske Nationalregering støtter sig paa den fulde Enighed ml alle demokratiske Partier.

Efter den stormende russiske Fremrykning gennem Polen, og efter den provisoriske Regerings Overflytning til Warszawa holdt Eksilregeringens Chef Arciczefski en Tale, hvori han pludselig, men ikke umotiveret, opfordrede SU til Samarbejde.

Jugoslavien. Efter at det forlængst var kommet til en Ordning mellem Ti og Eksilregeringen under Subashitsj om Dannelse af en Regering paa Grundlag af den nationale Befrielseskomite har Kong Peter nu forsøgt at lægge si i Vejen for dens Gennemførelse. Han er blevet syg, sandsynligvis af Overanstrengelse, og kan derfor ikke snakke med sin Ministerpræsident. Det skeer naturligvis i Demokratiets Navn! Aktionen er dog dømt til at mislykkes, idet selv den engelske Regering maa sige fra.

Frankrig. Hele den franske Administration er blevet fornyet, idet Modstandsbevægelsen allerede inden Befrielsen havde forberedt sig dertil. Alle de nye Præfekter (en Slags Amtmænd) er unge Folk. De fleste af dem har tjent deres Sporer indenfor Fagbevægelsen, og de har alle deltaget i Modstandsbevægelsen. Præfekterne deler Magten med Befrielseskomiteer, indtil disse ophører med at eksistere efter Kommunal-og Amtsvalgene til Februar. Ved disse Valg vil mange komme til at stemme, som aldrig har stemt før. Det gælder Kvinderne og de unge Mænd i Alderen 18-21 Aar.- Indenrigeministren oplyser at over 32.000 Samarbejdsfolk er blevet interneret. 5. Kolonnes Virksomhed er blevet øget i den senere Tid, og en Del tyske Faldskærmsjægere er sluppet ned til Forstærkning. Juleaftensdag angreb en stærkt bevæbnet nazistisk Bande et Fængsel i Paris, dræbte Funktionærerne og bortførte 42 Højforrædere, der afventede deres Dom.- KP's Medlemstal angives til 600.000 mod 300.000 før Krigen. Det franske Højre er helt uden sine gamle Ledere, da de enten er fængslede eller emigrerede. Ogsaa det nye Højre gaar ind for Nationaliserings-Politikken.

Belgien. Der skal nu endelig til at dannes en raadgivende Modstandskomite, hvor samtlige Afskygninger af Modstandsbevægelsen skal være repræsenteret. Der herskede almindelig Tilfredshed over Resultaterne ved det forberedende Møde, hvor alle de udpegede Grupper deltog.- 4 konservative Parlamentsmedlemmer er blevet berøvet deres parlamentariske Immunitet som Følge af de Sigtelser der er blevet rejst imod dem ang deres Holdning overfor Tyskerne under Besættelsen.- Modstandsbevægelser, der straks efter Tyskernes nye Offensiv anmodede om at faa deres frivilligt afleverede Vaaben tilbage, fik ikke denne Anmodning opfyldt.

Finland. Paa et Møde af 6000 Metalarbejdere i Helsinki vedtoges en Resolution, der udtaler at man langtfra kan se en Ende paa den nazistiske Virksomhed i Finland, tværtimod. Dette skyldes, at der endnu sidder mange nazister og nazistvenlige Mænd indenfor Administrationen, spec det politiske Politi. Man krævede: Opløsning af det politiske Politi og Erstatning med et antinazistisk Organ. Udrensning af Administrationen, især af Retsvæsenet. Officerne maa ikke have Fortrinsret ved Nybesættelser. Arrestation og Domfældelse af alle nazistiske Ledere. Ophævelse af Undtagelseslovene, der indskrænker demokratiske Organisationers Virksomhed.- Pravda har skrevet at Forholdet

Finland bedres Dag for Dag. I Finland betragtes den allierede Vaabenstilstand kommissions Holdning ikke alene som korrekt, men som venskabelig.- Der lægges nu op til Valg i Marts Maaned, men de politiske Skillelinjer, især indenfor Arbejderpartierne er endnu ikke fuldt afklaret.

Norge. Statsminister Nygaardsvold understregede i sin Nytaarstale Regeringens Hensigt at træde tilbage, saasnart den militære Befrielse var til Ende. "Paa det første Konsejl, der bliver afholdt paa Oslo Slot efter Befrielsen, vil min Regerings første Handling være at træde tilbage." En ny Regering paa bred Basis med Repræsentanter for Modstandsbevægelsen vilde saa blive dannet.- Stortingspræsident Hambro sagde: "Det er dem, som derhjemme har delt Landets Lidelser og Nød, som først og fremmest maa tage Ledelsen. De kender bedst Landets Behov og Trang."- Om de Stridigheder indenfor den norske Modstandsbevægelse, som har medført politisk "Undtagelsestilstand" overfor Komm, henvises til "Tiden" Nr. 5.

3. DANMARK OG SOVJETUNIONEN. Den Artikel i "Krigen og Arbejderklassen", som vi sidste Gang gengav det vigtigste Afsnit af, har vakt livlig Diskussion i politiske Kredse hjemme og ude. Saaledes skriver Bladet "Fri Presse": "Nu ser vi en af Følgerne af den Politik (dvs Eftergivenhedspolitikken - Red): At der i Sovjet ikke findes nogen Tillid til de Politikere, der har et Ansvar for den. Det kan man daarligt fortænke Russerne i, men det skaber et vanskeligt Problem for os, fordi de Politikere, der har været med i Forhandlingspolitikkern, stadig leder de store, gamle Partier, og nogle af de mindst kompromitterede derfor maa med i Overgangsregeringen, indtil man ved det første Valg faar at se, om Befolkningen stadig har Tillid til dem. Det er bemærkelsesværdigt, i den russiske Artikel at se, at det ikke særlig er det komm Partis Indsats i Modstandsbevægelsen, der anerkendes. Den russiske Indstilling synes at være præget af Tillid og Sympati for hele Modstandsbevægelsen som saadan."

I Emigrantbladet "Friheden" fremkommer Christmas Møller med et Svar, hvori det mest overraskende er, at han ogsaa søger at opbygge et Forsvar for Regeringspolitikken indtil den 29. August, som han kalder "den lange Linje i den danske Politik mod Tyskerne"...

Emigrantbladet "Fremtiden" mener i en Udtalelse, der har et "officiøst" Præg, at der ikke bør tillægges Artiklen overdreven Betydning, da det drejer sig om en Korrespondance fra en forholdsvis uerfaren russisk Journalist. Og der tilføjes, utvivlsomt ganske korrekt: "Hvad Danmarks kommende Regering angaar, har Moskva ingen Ønsker om at paavirke Forholdene. Danmarks kommende Regering maa først og fremmest have det danske Folks Tillid. SU tror, at der i Danmark vil blive dannet en demokratisk national Folkeregering, hvis Sammensætning afspejler den Indstilling til Nazismen, som er fælles for Befolkningens overvældende Flertal. De forsk Partiers Repræsentation, mener man, vil kommen til svare til deres Stilling i Danmark selv."

- Det er naturligvis rigtigt, at Artiklen ikke har samme Betydning som en officiel Tilkendegivelse i "Pravda" eller "Isvestija". Ligeledes kan der paapeges Fejl i visse faktiske Enkeltheder. Men uanset alt dette skal man ikke forsøge helt at bagatellisere den. Det politiske Grundspørgsmaal den opstiller er, hvorvidt Kredsene omkring det danske Raad i London afgørende har brudt med Eftergivenhedspolitikerne - et Spørgsmaal der spec maa interessere SU, eftersom Eftergivenheden bl a medførte en saa uvenlig Handling mod SU som Undertegnelsen af Antikominternpagten. Artiklen har i høj Grad Karakter af en "Føler" for at skaffe sig Klarhed om C M's Holdning. Beklageligvis bekræfter C M gennem sit Forsvar for Eftergivenhedspolitikken, der fremstilles som Modstand paa langt Sigt, netop Artiklens bange Anelser. Dette Forsvar for Regeringspolitikken kan da hellerikke paa nogen Maade anerkendes af den danske Modstandsbevægelse.

4. DE DANSKE FANGER. Blandt de 122 Mennesker, som lige før Jul blev ført til Tyskland, var flg fra Sydjylland: H. C Faith-Jørgensen, Orla Lehmannsgade 1, Vejle. Haldor Chanl. Hald Christensen, Hjelmvej 39, Vejle. Martin Laurits Kjøngerskov, Svendsgade 127, Vejle. Willy Schwartz, Langelinie 39, Vejle. Efter Nytaar er bl a Dommerfuldmægtig Svane og Handelsmehjælper Chr. Vieregck, begge

Aabenraa og Bankassistent Erik Svendsen,Tønder,blevet deproteret.Blandt Dødsfaldene i tyske Koncentrationslejre er cand.mag.Kaj Snedker Rasmussen,Gefionsvej,Fredericia.- Den 11/1 løslodes 25 Grænsegendarmer fra Frøslev.Til Gengæld gaar der hardnakkede Rygter om,at 300 af Lejrens Internerede skal sendes sydpaa sammen med 100 Arrestanter fra Vestre Fængsel.

5.TYSKE TROPPEBEVÆGELSER. De tyske Tropper der har været stationeret i Danmark sendes for Tiden sydpaa til Fronterne.De erstattes med Folkestorm,ældre Aargange af Værnemagten og udenlandske SS-Frivillige,deribl mange Vichy-Franskmænd.Samtidig har Himmler rejst Krav om,at hele Staben af Embedsmænd, Officerer og Gestapofolk skal udskiftes,for at man ikke paa deres Tilknytning til Omgivelserne og lange Passivitet skal opleve et Sammenbrud som det der skete efter Invasionen i Frankrig.Dr.Best har under Forhandlinger i Berlin søgt at afværge dette og har i første Omgang opnaaet en Udsættelse.Tyskerne menes at ville holde Andenrangstropper i Danmark,suppleret med 2 kampdygtige og trænede Panserdivisioner,der hurtigt skal kunne flyttes omkring,og som bl a skal være en Garanti mod evt svensk Krigsdeltagelse.I samme Forbindelse kan nævnes,at der udføres Fæstningsarbejder langs Øresundskysten.

6.TELEFONKONTROL.Trafikministeriet har udsendt Meddelelse om,at Tyskerne,angiveligt for at hindre Aflytning af den tyske Telefontrafik,vil iværksætte Kontrol af de danske Telegraf-og Telefoncentraler ved Hjælp af tyske Fagfolk.Foreløbig vil der fra Tyskland ankomme 3 Teknikere,der fra Tid til anden uanmeldt vil aflægge Kontrolbesøg paa Centralerne.Kontrolpersonalet skal have Adgang til alle Anlæg og kan kræve Oplysninger,Planer mv.

Det meddeles,at Tyskerne har gjort en Opfindelse,hvorved de kan aflytte halvautomatiske Telefoncentraler.

7.STIKKERMETODER. Tyskerne er begyndt at udsende Stikkere paa de københavnske Restauranter.De skal søge Selskab med Gæsterne og aflytte Samtaler.Der er oprettet direkte Samarbejde mellem disse Stikkere og det saakaldte Hipo, dvs danske Landsforrædere,der optræder som Hjælpepoliti.

Togstikkerne har bl a anvendt flg Metode: De sætter sig ind i en Kupe og begynder at læse et illegalt Blad ganske aabenlyst,men naar nogen vil ind i Kupeen,lader de som om de bliver bange og vil gemme Bladet væk.Det er deres Haab paa denne Maade at faa Folk til at røbe et eller andet,eller blot tale over sig.- I Eksprestoget over Fyn er der blevet foretaget Randagning ved at Gestapofolk udpeder sig Personalia af tilfældige Folk i en Kupe.De noterer op og kort Tid efter vender de tilbage og kræver Legitimationskort,som de sammenholder med de givne Oplysninger.

8.LÆSØ. Bag Meddelelsen i Dagbladene om at der paa Læsø var indført Spiritusforbud for alle Tilrejsende skjuler sig flg:Der er i disse Dage ankommet ca 1000 danske Arbejdere til Øen for at gaa i Gang med at anlægge en stor tysk Flyvepladsen,hvorfra de tyske Troppetransporter fra Norge kan beskyttes. Flyvepladsen skal anlægges paa Højsanden,Øens sandede Nordøsthjørne.Og det haster! I Sæby venter store Forsyninger af Cement,Barakker,Byggematerialer osv,der hurtigst muligt skal overføres til Læsø.- Troppetransporterne fra Norge er blevet øget i den allersidste Tid.Næsten hver Nat kan man paa den jyske Østkyst og paa Læsø høre Kanontorden fra Havet,hvor engelske U-Baade, navnlig i den nordlige Del af Kattegat,har indrettet deres Operationsomraade.De tyske Transportskibe,der bl a anløber Frederikshavn,er meget ofte medtaget af Torpedoer og Skud.En Mængde Saarede bringes efter hver Transport til det tyske Lazaret paa Frydenstrand Sanatorium.For nylig indkom til Frederikshavn en tysk Tankdamper,der var synkeferdig efter en Fuldtræffer af en Torpedo.Olie strømmede ud og dræbte Havnens Forraad af Torsk i Hytterne.

9.VÆRNEMAGTENS KRAV FOR JANUAR KVARTAL. Tyskerne har stillet flg Krav om Levnedsmidler til Værnemagtsafdelingerne i Danmark i Januar Kvartal:

Kød 1950 t,Smør 650 t,Ost 325 t,Æg 7½ Mill Stk,Rugmel 9900 t,Hvedemel 400 t,Bryggerimalt 450 t,Melleriprodukter 363 t,Bælgfrugter 190 t,Kaffeerstatning 143,75 t,Fedt (Stegefedt)43,75 t,Teerstatning 18,75 t,Foderærter

6,75 t,Foderbyg 4,5 t,Foderhvede 3,75 t,Dejgvarer 214,5 t,Smøremulsion 1,5 t. Regner man med de danske Rationer,kan man med disse Leverancer bespise 250-300.000 Mand.

I December Maaned brugte den tyske Værnemagt: 1 Mill 718.000 kg groft Rugmel,198,300 kg Rugsigtemel/Sigtebrødsmel,250,500 kg Hvedemel,44.000 kg Hvedegryn,67.000 kg Byggrun og 28,000 kg Havregryn.

10. OVERENSKOMSTSITUATIONEN. Nogle Fagforbund har allerede afsluttet deres Forhandlinger om Ændring i Overenskomsterne.Som bekendt falder Spørgsmaalet om Dyrtidstillægget ikke ind herunder,da det vil blive afgjort ved direkte Forhandling ml BsF og Arbejdsgiverforeningen.Paa det lønmæssige Omraade har de Forbund,som praktisk talt ikke nød godt af Augustforliget opnaaet visse Resulteter.Saaledes har Provinsens Typografer faaet en Lønforhøjelse til Haandsætterne paa 7 Kr om Ugen,til Maskinsætterne og alle Trykkere 4 Kr,Stereotypører og mandlige Hjælpearbejdere 3 Kr,kvindelige Hjælpearbejdere 2 Kr og kvindelige Elever 1 Kr.Smedene har opnaaet en Lønforhøjelse paa 5 Øre for alle dem der intet fik i August,og de,der den Gang fik mindre end 5 Øre,faar Tillægget rundet op til 5 Øre.Skønt Smedenes Resultat ikke er overvældende stort,regner man alligevel med,at det bliver vedtaget under derherskende Forhold,bl.a ogsaa fordi det betyder et Brud paa Sammenkædningen ml Smede og Arbejdsmænd.

11. BOLIGSPØRGSMAAL. I Esbjerg,hvor Boligspørgsmaalene er usædvanlig fortvivlende,rejste den uafhængige Gruppe Spørgsmaalet om Fremskaffelse af Lovhjemmel til tvangsmæssig Indkvartering af Husvilde i store Lejligheder og Villaer.Man søgte Forhandling med den soc dem Gruppe,og efter nogle Vanskeligheder lykkedes det at naa til Enighed om et Forslag om gennem Købstadsforeningen at rette Henvendelse til Indenrigsministeriet for at faa Departementcheferne til at udstede den nødvendige Lovhjemmel.Denne Enhed ml Arbejdergrupperne vakte de borgerliges grænseløse Raseri,men desuagtet gennemførtes Forslaget.Under de herskende Forhold,hvor Byggeriet er meget besværliggjort, er det nødvendigt at søge Udveje paa de besiddendes Bekostning,og det vil være formaalstjenligt at Spørgsmaalet om Kommunens Ret til Ekspropriering bliver rejst overalt i Fællesorganisationer og Byraad.

12. FORSKELLIGT. Gennem Generaldireltoratet for Statsbanerne har Tyskerne ladet meddele samtlige Jernbanestationer,at Jernbanefolk,selvom de er i Uniform,ikke maa nærme sig Vandtaarne eller Pumpestationer uden at være ledsaget af en tysk Jernbanemand.

- Paa en Række Stationer,bl.a i Fredericia,volder Sneen en helt ny Slags Vanskeligheder for Toggangen,navnlig efter Mørkets Frembrud.Ikke engang det tyske Personale kan formaas til at feje Sporene rene,naar det er mørkt,da der kan ligge Bomber under Sneen.

- Den tidligere bragte Redegørelse for Forholdene i Stutthof maa ikke benyttes til Offentliggørelse.

- I en Kommune i Nærheden af en tysk Arbejdsplads i Jylland har en Kreds af Egnens Landmænd meddelt samtlige Landarbejdere,at hvis de undlader at tage Arbejde hos Værnemagten,vil de paagældende Landmænd garantere dem fast Arbejde i Fremtiden.

- Den 17/1 udsendte den tyske Censur til Dagbladene flg Ordre:"Der vil ikke i Aften kunne forventes godkendt noget Kort over Østfronten til de københavnske Morgenblade,som ej heller vil kunne bringe tidligere godkendte Kort fra Østfronten".Hvorfor mon?

- Rivaliseringen mellem Sommer-og Schalburgforrædere er resulteret i en Sejr for Sommerfolkene.Schalburgkorpset skal opløses,men de enkelte banditter kan vælge imellem at indtræde i Waffen SS eller i Hipo-Politiet.

- Den Mand der sidst fik Lussinger af Hobros Borgmester,en Murermester Jens Sørensen,var stor Værnemager.Under Sammenstødet skreg han: Lad mig faa Telefonen,jeg vil tilkalde Gestapo.Det ser ud til,at Borgmester Henry Jensen har ramt rigtigt denne Gang.

BESÆTTELSESTIDENS ILLEGALE BLADE OG BØGER

1940-1945

En bibliografi udarbejdet af
Leo Buschardt - Albert Fabritius
Helge Tønnesen

Situationen.

a. Maskinskrevet navn. *b.* Folio. *c.* Dupl. *d.* 4 sider. *e.* Esbjerg og Vejle. *f.* Udsendt til D. K. P.-gruppeledelser væsentligt i Sydjylland. *g.* Dansk og udenlandsk nyhedsstof. *h.* Udkom ugentligt efteråret 44. *j.* 1944: 1. årg. nr. (1–6), 7, 8, (9), 10. *k.* Ikke oplyst. *m.* Informationstjeneste udsendt af D. K. P. til intern oplysning.

Rettelse: Der foreligger 15 numre ialt

DET KONGELIGE BIBLIOTEK
KØBENHAVN 1954

TAGE REVSGÅRD ANDERSEN
Bogholder alle 77, st. tv.
2720 Vanløse.

Lørdag den 13. marts 1971

Inge Nielsen,
Honoresvej 4,
7000 Fredericia.

Kære Inge,

Vedlagt fremsender jeg et referat, af en samtale jeg for nogen tid siden havde med Stefan Eriksen. Jeg vil gerne om du vil bekræfte, supplere eller komme med andre bemærkninger om den virksomhed, meget gerne også personernes videre skæbne, hvem var vores kvindelige kammerat fra Marketenderiet på kasernen i Fredericia. Lever personerne endnu, selvom de muligvis har forladt partiet, i så fald hvilken adresse har de?

I forbindelse med eftersporingen af de tyske emigranter omtales en Meta Müller, som vistnok skulle bo i Kolding eller Vejle, men antagelig jo nok dansk gift. Hvad hedder hun nu, hvis hun lever, adresse? Hun er omtalt i en bog, udkommet i Hamburg "Streifflichter aus dem Hamburger Widerstand 1933-45.

"Røde Anna", tidligere Kolding. Hun skulle have spillet en fremtrædende rolle ved transporter af diverse illegalt materialem fra den tyske gruppe her i landet til Modstandsbevægelsen i Tyskland. Hun boede i Kolding sammen med Paul Werther (nu død i Schwerin i DDR), men senere flyttet til København umiddelbart før krigen hvor hun senere var gift og ialt fik 4 sønner og en datter. Hun er identisk med Anna Jørgensen, Kirsebærhaven 55, 2500 Valby. Hun er stadig medlem af partiet og vi har forbindelse med hende, hun har erklæret sig indforstået at ville give oplysninger om hendes virksomhed. En søn er gift med Ingmars datter. Dette til orientering for jer i området.

Håber på snarligt svar, håber du har det helbredsmæssigt bedre

Med kammeratlig hilsen

Tage Tage

Referat af samtale med Stefan Eriksen, den 1. marts i Land og Folks Boghandel

Jeg spurgte ham om omstændighederne ved hans arrestation, da hans navn figurerer i Den Parlamentariske kommissions Rapport om Aksel Larsen-sagen. Han vidste godt at der var rejst en sådan beskylding, men han havde ikke noget med Aksel Larsen at gøre udover dette, at dahan selv sad arresteret i den tyske afdeling på Vestre så han Aksel Larsen fra sit cellevindue.

Iøvrigt var han arresteret under følgende omstændigheder. Han var formand for Fredericia partiafdeling, efter illegaliteten. Deres kontakter opad var Arne og Inge Nielsen. Af dem havde de fået ca. 1oo løbesedler, på tysk, som de skulle fordele til tyske soldater. Dvs. ca. 25 til hver af følgende personer Johan Kolling, Stefan Eriksen, Niels Ladegård og Chr. Olsen. Stefan havde forbindelse med en kvindelig partikammerat, der arbejdede i marketenderiet på Fredericia kaserne. Han opsøgte hende og de aftale, at hun godt ville sørge for fordelingen af de ca. 25 rundt i kantinens lokaler, hvor de menige tyske soldater havde deres gang. Dette blev gjort, det var:
Ladegård fik også fordelt sine. De to andrekammerater, Kolling og Chr.Olsen gik frem på følgende måde. De havde pakket løbesedlerne i små pakker i rødt papir. Chr.Olsen havde klippet hul i sin bukselomme og gennem denne lod han pakkerne glide ud på en promenale neden for Volden i Fredericia, hvor de tyske soldater spadserede. Kolling gik så en ca. 5o m bagefter, hvis pakkerne ikke var taget, tog han dem og puttede dem i lommen, hvorefter de skulle bruges igen. Dette foregik nogle gange, men de havde ikke set, at der oppe på Volden stod en tysk officer, der iagttog deres handling. Han blev aktiv, han løb ned ad Volden og arresterede Chr.Olsen. Denne blev ført til fængsel, mens det lykkedes Johan Kolling at undslippe. Chr.Olsen sad fængslet, efter ca. 3 måneders forløb blev pludselig de tre andre arresteret, de blev ført til Vestre Fængsels tyske afdeling, det var ca. midt i oktober 1942. Tyskeren hed Ziiber(?), de kom for en tys dommer (Dr. Dietrich, Åbenrå, dansktalende), Stefan og Ladegård blev frikendt, de erkendte at de var medlemmer af partiet indtil 22. juni 1941, kendte ikke noget til partiet derefter, havde ikke haft forbindelse. De blev frikendt. For Chr. Olsens og Kollings vedkommende blev de, så vidt Stefan husker idømt 1o-15 års tysk tugthus, ved tysk krigsret. Ladegård og Stefan tog tilbage til Vestre for at hente deres ejendele, der var blevet sagt at de kunne gå. De sagde at de ingen penge havde, de fik så besked på, at de kunne hente rejsepenge på hotel Cosmopolite (den tyske krigsret havde været på d'Angeletaire). Da de kom tilbage til Vestre, blev de tilbageholdt, de sagde de var fri, men måtte overhatte på Vestre. Først dagen efter blev de løsladt. De tog så efter aftale ind på Cosmopolite, hvor der ik udleveret rejsepenge og nogle få kroner til fortæring. De tog til familie og først efter 1.december 1942 tog de tilbage til Fredericia, først Stefan Eriksen, senere Ladefoged. Her blev de selvsagt isoleret fra de

Eriksen med familie til København, hvor han først boede hos familie, senere selvstændigt. Han fik først forbindelse med partiet igen i slutningen af besættelsen, men var ikke aktiv med mere.

Han kunne ikke nærmere huske, på stående fod, hvordan afsoningen af de 10-15 års tugthus for Johan Kolling og Chr. Olsen, blev afviklet, hvorvidt de blev ført til Tyskland eller afsonede deres "straf" i Danmark.

Endelig oplyste han, at
Peter Schou og hustru Ina blev arresteret den 22. juni, ligeledes Just Lorentzen (også omtalt i Aksel Larsen-sagen), Emil Thomsen og Nikolaj Jensen, mente at de blev løsladt en ca. 3 måneder senere ved afgivelse af erklæringer.

I Partiets kartotek hentet følgende oplysninger:

Estrine Kolling, Dronningens ade 27, Fredericia, født 27+1 1905, indmeldt 5. maj 1932.

Just Lorentzen, Nørrebrogade 48, Fredericia, f. 5/2 1904, indm. 31/10 59 (tidligere medlem, var medstifter af partiet, meldte sig ud, men senere optaget. Inge Nielsen har oplyst at han igen har meldt sig ud og at han nu er død) ?

Inge Nielsen, Honoresvej 4, Fredericia, f. 16/7 19, indm. 11/12 39
Arne Nielsen, - - f. 11/4 1915, indm. 11/9 1941

Gustav Schou, invalidepensionist, Armandsvej 7, Fredericia, f. 24/6 1899, indmeldt 1928
Hustru: Martha S. indm. 1934.

---

v/ Tage Revsgård Andersen

Stefan Eriksen, Klokkedybet 16, Herlev, telf. 94 12 00, fabrikant.

~~[illegible] med togtransport [illegible]~~
Arrestationerne d. 22 juni
indfattede, Peter Skov,
Ejst Hansen, Emil Thomsen
og Nicolai Jensen. Alle blev
løsladt ca. 3 måneder senere.

Vio Jensen blev igen arrestret
da man i anden omgang
hentede kommunister m.fl.
til Horserød.

Vio Jensen indsatte sammen
med de ca 90 andre da
tyskerne overtog lejren.

Han boede illegalt i sit hjem
i Frederiksværk hos Inger Lüskrø
Hansen under arrestationen juni/juli 1943
ved et uofficielt besøg hos
familien der var hos Gestapo
kendte.

Det "uofficielle" betød at den
i middagspausen kunne ståes
over muren med arrestbuset.
Vio Jensen blev herefter af
partiet sendt til Odense for at
deltage i det (især) farlige
illegale arbejde.

Inge!
Hvis du ønsker mere om arbejdet
her i byen, kunne vi jo mødes
over en tås kaffe e.l.

Venlig hilsen
Jørgen

kunne stamme fra Chr. Olsen.
Det var en dansk og en tysk kriminalbetjent der kom til Johan Rolling og de kunne fortælle hvem gemmestedet af løbesedlerne var, og dette kunne kun Chr. Olsen fortælle om.
Dommen står omtalt i „Frit Danmarks kvidbog".
Det var Johan Rolling der fik den hårde straf og det var for at gøre det danske folk en alvorlig advarsel.
Chr. Olsen skulle afsone sin straf i Horsens. Han var her så heldigt at han slap ud da modstandsbevægelsen med en aktion befriede nogle sabotører. Han kom herefter til Sverige.
Johan R. kom gennem flere tyske fængsler med samme transport som Axel Larsen til Neuengamme med de hvide buser

I referatet står der omtalt at Stefan E. fik en kvindelig partikammerat til at udlede flyveblade.
Var hun ikke identisk med cementstøberens kone.
Otto Nielsen tror jeg det var der boede på Trekantvej?
Det var ham der havnede i Odense og fik en ostfarretning.
Han blev anholdt og håndlangere for gestapo.
Iøvrigt tror jeg aldrig det blev bevist at løbesedlerne var udeladt.
Heller ikke under retssagen fremkom dette så vidt jeg erindrer fra Johan Rollings beretning.
Det må Niels Hedegård kunne fortælle:
Jeg fik ny lyslighed til at få oplysninger om sagen idet Johan Rolling og jeg traf hinanden i Neuengamme
At Niels Hedegaard, Stefan Erikson og Johan Rolling blev arresteret var utilsigtede oplysninger som

Tage Ruusgård Andersen.

Inge Nielsen, Arne Nielsen } arresteret 15/5.42. Sad i Vestre Fængsel fra Nytårsdag til arrestationen:

Fricia løsladt 4 uger efter indgrundet Dom 205 hi

Dømt i Kolding Hitlers store tale om Stalingrad Sad i Kolding.

Hvem andre:

Arnold Dræcker Jensen, Fricia bibliotekar: Odense Død - 38 år gammel

Løsladt efter folketingsvalget, marts 43

Inge og Arne Nielsen, Arnold Dræcker Jensen, alle Fredericia, blev arresteret 15. maj 1942, stillet for byretten i Fricia og løsladt (~~[illegible]~~, men efter 4 måneders forløb arresteret igen og internerede i Vestre Fængsel. Omkring Hitlers store tale om Stalingrads indtagelse, sad de i Kolding ½ års fængsel. I forbindelse med folketingsvalget, marts 1943, blev de løsladt, da myndighederne havde mulighed for benådning.

Dræcker Jensen var bibliotekets stifter og, faderen fjendemand Kan ikke fastslå, var dokadresse. Truede med repressalier mod forældrene, derefter opsøgte han Arne og Inge som kontaktfer. De blev så arresteret. Deres arbejde bestod i fordeling af illegale blade og litteratur. Bl.a. 7 kufferter til fordeling af "Danske toner" - til Odense og andre steder. Inge N. reparerede til Odense +)

+) Inge N. var på det tidspunkt, da nazisterne ad kunde nogen til dø, men efter at J.N. havde kaldt til, modtog han kufferten og J.N. overnattede og tog tilbage til Fricia dagen efter og tog på arbejde.

dighed, at anholdte krævedes udleveret til Tyskerne, og at Anholdelse krævedes foretaget til tysk Fængsel, gjorde det som nærmere omtalt i Afsnit II vanskeligt eller umuligt at gøre den større.

Set paa denne Baggrund kan Resultaterne af de nedenfor omtalte Forhandlinger ikke betegnes som ringe.

I de Tilfælde, i hvilke danske Varetægtsfanger var ført til tysk Undersøgelsesfængsel, blev der som omtalt i Redegørelse I, Side 171, og nærmere nedenfor i Afsnit II og III, protesteret i hvert enkelt Tilfælde over for Krigsretten af Statsadvokaten, og de enkelte Sager blev ligeledes af Justitsministeriet taget op over for Gesandtskabet, eventuelt over for Generalen. Den Udvikling, som fandt Sted i Løbet af Efteraaret 1942 og tenderede imod at gøre Overførslen til tysk Undersøgelsesfængsel eller Anholdelsen af danske Borgere til tysk Fængsel til en almindelig Foreteelse, gjorde det paakrævet, at hele Spørgsmaalet blev taget op over for det tyske Gesandtskab til en almindelig Behandling under Medvirken af Udenrigsministeriet. Imidlertid var i Oktober indtruffet den spændte politiske Situation, Telegramkrisen, der førte til Regeringsomdannelse i November[1]). I denne Periode kunde det ikke anses for hensigtsmæssigt, saalænge Danmarks fremtidige Status var ganske usikker og man i hvert Fald fra tysk Side var meget irritabel, at optage almindelige Forhandlinger om dette Spørgsmaal. Da Situationen ved Regeringsskiftet var blevet afspændt, maatte man yderligere afvente den nu tiltraadte Befuldmægtigede Dr. Best's Erhvervelse af det fornødne Kendskab til Forholdene i Danmark, inden man optog Spørgsmaalene overfor ham. Den ønskede almindelige Drøftelse af Forholdene fandt derfor først Sted i et Møde den 7. December 1942[2]) med Kanstein, hvori fra dansk Side Direktør Svenningsen og Departementschef Eivind Larsen deltog. I Mellemtiden var Tallet paa tyske Varetægtsarrestanter steget betydeligt, saaledes at der den 1. December 1942 sad 80 Varetægtsarrestanter i tysk Fængsel her i Landet[3]). Den 19. November 1942 var der afsagt en Krigsretsdom. 2 Personer, der i Fredericia havde uddelt pacifistisk Propaganda til tyske Soldater, blev idømt henholdsvis 5 og 10 Aars Tugthus og blev ført til Tyskland til Afsoning. Om Dommen og Afsoningsvilkaarene blev der givet officiel Meddelelse[4]). Meddelelsen havde gjort et betydeligt Indtryk saavel her i Landet som ogsaa i Sverige, hvor den i svenske Blade kommenteredes som et for dansk Retsliv ondt Varsel. Af Forhandlingen den 7. December har saavel Direktør Svenningsen som Departementschef Eivind Larsen givet et Referat. Afskrift af disse Referater vedlægges som Bilag 9[5]) og 10[6]). Til Støtte for Forhandlingerne havde man den nedenfor i Afsnit II omtalte Redegørelse fra Statadvokaten for særlige Anliggender, i hvilken alle de enkelte Tilfælde af Anholdelse eller Overførelse til tysk Fængsel var omtalt. Det var paatænkt at overgive Kanstein en Oversættelse af denne Redegørelse i noget modificeret Skikkelse, idet den kraftigt understregede de Vanskeligheder, Udviklingen gav Anledning til for Politiet. Da imidlertid dette Synspunkt allerede havde været fremført ad indirekte Vej over for Kanstein og havde fundet Forstaaelse hos ham, og da Fremstillingen i Redegørelsen hurtigt blev forældet, idet der meget snart blev givet Tilsagn om, at flere af de Personer, der sad i tysk Undersøgelsesfængsel, skulde udleveres til de danske Myndigheder og Sagen paadømmes ved dansk Domstol, blev det ikke til noget. Som det fremgaar af de 2 Modereferater, argumenterede de danske Forhandlere væsentligst ud fra Hensigtsmæssighedsgrunde, ikke saa meget ud fra principielle Betragtninger og navnlig ikke ud fra den Betragtning, at den af Tyskerne anvendte Fremgangsmaade var i

[1]) Ber. IV afsnit K. [2]) A. nr. 67 og 68. [3]) A. nr. 66. [4]) A. nr. 160. [5]) A. nr. 67. [6]) A. nr. 68.

Som et Eksempel paa, at en utilstrækkelig Energiudfoldelse fra Politiets Side kunde bruges som Paaskud til, at Krigsretten overtog Sagens videre Behandling fremhæves det følgende Tilfælde, der netop som Eksempel dokumenteres særlig fyldigt gennem Bilagene.

Den 16. August 1942 var en dansk Statsborger Christian Valdemar Olsen blevet anholdt paa Gaden i Fredericia af en tysk Underofficer, der havde set ham i Færd med til tyske Soldater at uddele Eksemplarer af et Skrift indeholdende »Ansprache des Deutschen Reichstagsabgeordneten Wilhelm Florin, Ruhrgebiet«, der opfordrede de tyske Arbejdere til at nedlægge Vaabnene. Han blev indbragt til den tyske Kaserne, hvorfra han kort efter blev overgivet det danske Politi. Efter endt Afhøring blev han fængslet.

Fra tysk Side lagde man, som det fremgaar af Krigsrettens Skrivelser af 22. August[1]) og 28. August 1942[2]), Bilag 39 og 40, meget stor Vægt paa Sagen, fordi Flyvebladene henvendte sig til tyske Wehrmachtsangehörige med Opfordring til Mytteri. De fra dansk Side foretagne Undersøgelser førte ikke til Opklaring af Flyvebladenes Oprindelse eller »geistigen Urheber«[3]) Statsadvokaten fik Justitsministeriets Resolution for, at der skulde rejses Tiltale i Medfør af Lov Nr. 14 af 18. Januar 1941 § 3, Nr. 3, og meddelte den 31. August 1942 Krigsretten, at man var sindet at rejse denne Tiltale. Man modtog derefter en Skrivelse af 7. September 1942[4]), Bilag 41, fra Der Bevollmächtigte des Deutschen Reiches, hvori Sagens Betydning ogsaa blev understreget. Statsadvokaten meddelte, at den anholdte havde forklaret, at de omhandlede Flyveblade var stukket ind i hans Brevkasse, og at han ikke vidste, hvem der havde uddelt dem. Den 21. September 1942 fremkom fra Krigsretten en ny Skrivelse[5]), Bilag 42, der under Henvisning til, at de omhandlede Flyveblade var udbredt hele Landet over, stillede Krav om foroget Indsats i Efterforskningen og truede med, at Undersøgelsen vilde blive overdraget til Krigsretten, hvis der ikke snart naaedes noget Resultat ved den danske Undersøgelse. I Anledning af denne Skrivelse bad Statsadvokaten om Eksemplarer af Flyvebladene til Brug ved Undersøgelse af de anvendte Skrivemaskinetyper og besværede sig over, at han ikke langt tidligere var blevet gjort bekendt med, at Flyvebladet var udbredt i København. Den iværksatte Skriftundersøgelse var resultatløs, hvilket meddeltes Krigsretten den 9. Oktober 1942.

Den 19. Oktober 1942 meddelte den tyske Krigsret derefter, at Befehlshaber havde bestemt Sagens videre Undersøgelse og Paadømmelse ved tysk Krigsret. Olsen blev den 26. Oktober 1942 under Protest overført til den tyske Afdeling i Vestre Fængsel.

Tre Dage efter assisterede efter forudgaaende Anmodning dansk Politi den tyske Krigsret ved Anholdelsen af 3 Personer i Fredericia, der sigtedes i samme Sag. Alle tre anholdte blev efter de tyske Myndigheders Forlangende overført til tysk Arrest.

Den 18. November 1942 modtoges fra den tyske Krigsret en telefonisk Meddelelse om, at Olsen var idømt 5 Aars Tugthus og Kolling 10 Aars Tugthus, medens de øvrige to anholdte var frifundet[6]).

Statsadvokaten anmodede om Udskrift af den afsagte Dom og bad, idet han gik ud fra, at Afsoningen af de idømte Straffe i Overensstemmelse med den hidtil

[1]) A. nr. 156. [2]) A. nr. 157. [3]) I Oversættelse: »Ophavsmanden, der først fik Ideen«. [4]) A. nr. 158. [5]) A. nr. 159. [6]) A. nr. 160.

fulgte Praksis skulde ske i dansk Fængsel, om Oplysning om, hvornaar de dømte kunde overgives til de danske Myndigheder til Strafafsoning. Den 23. November 1942 meddelte Krigsretten imidlertid, at Olsen og Kolling var dømt som nævnt »wegen gemeinschaftlicher Zersetzung der Wehrkraft«[1]), og at Afsoningen efter Befehlshabers Bestemmelse skulde ske i en tysk Straffeanstalt. Olsen blev senere fort tilbage til Danmark og kom til at afsone Reststraffen i Statsfængslet i Horsens efter Reglerne i kgl. Anordning af 31. Marts 1943.

Et andet Tilfælde af Anholdelse for »Zersetzung« fik et lykkeligere Forløb:

En Dansker, der den 26. Oktober 1942 i en Restaurant i Borgergade havde forevist Fotografier af nedskudte Bygninger til tyske Soldater, og havde fortalt, at de viste Resultaterne efter engelske Bombeangreb mod Nürnberg, blev af det tyske Feltgendarmeri anholdt sigtet for Forsog paa at nedbryde Soldaternes Moral. Det danske Politi blev underrettet, men Feltgendarmerne forhandlede med »Gericht des Befehlshabers«, der bestemte, at han skulde hensættes i den tyske Afdeling af Vestre Fængsel. Statsadvokaten protesterede herimod. Den paagældende blev løsladt den 7. November, da den mod ham bestaaende Mistanke ikke kunde opretholdes.

November 1942 var særlig præget af det Fremstød, der fra tysk Side blev gjort imod Kommunisterne her i Landet. Om det betydelige Antal Nyinterneringer, der efter tysk Krav fandt Sted i Maanedens Begyndelse, henvises til Afsnit IV. Her skal derimod gives en Fremstilling af de Anholdelser af Kommunister til tysk Undersøgelsesfængsel, der fandt Sted. Da der bestaar en vis Sammenhæng mellem alle disse Tilfælde behandles de i det følgende samlet, selv om Fremstillingen derved føres langt frem og derefter paany maa vende tilbage til sit Udgangspunkt i Begyndelsen af November.

Kriminalkommissar Span fra Berlin var kommet her til København i Maj 1942. Sammen med den tyske Politiattaché Dr. Fest meldte han sig den 13. Maj 1942 til Politiinspektor Krenchel og gav Meddelelse om de Tilstaaelser, som den estiske Undersaat Karl Säre havde afgivet over for Tyskerne om sin Andel i et Mord her i København 1936 paa en estisk Undersaat, Eltermann. Span, der havde behandlet Sagen i Tyskland, fulgte ogsaa dens Gang her i Landet. Han var en hensynsløst ærgerrig og energisk Mand og ivrig Kommunistbekæmper. Han ønskede, at Sagen skulde behandles gennemgribende ud fra et politisk Synspunkt, saaledes at de sigtede skulde afhøres indgaaende om deres Kendskab til kommunistiske Forhold i Almindelighed og vedrørende det danske kommunistiske Parti. Da Politikommissær Andst, der ledede Undersøgelsen, stillede sig afvisende i denne Henseende, blev der i den Anledning klaget til Justitsministeriet, og det endelige Resultat blev, at det blev overdraget Statsadvokatens Afdeling, efter at den egentlige Undersøgelse var afsluttet, at foretage Afhøring af de i Sagen implicerede angaaende deres politiske Forhold, herunder navnlig om, hvilken Rolle Ledelsen af Danmarks kommunistiske Parti havde spillet. Der blev i den Anledning foretaget indgaaende Afhøringer af alle implicerede i Sagen. Nogen Betydning synes denne Afhøring ikke at have faaet. Span opnaaede under sit Ophold her, at Referatet »Bekæmpelsen af Kommunismen« blev henlagt under ham, og dette medførte en foroget Virksomhed fra Gesandtskabets Side[2]). Det var saaledes under Spans Ledelse, at de nedenfor omtalte Anholdelser blev foretaget.

---

[1]) I Oversættelse: »for i Forening at forsøge paa at nedbryde Værnekraften«. [2]) A. nr. 271 og 272.

67.

(A. nr. 47, bilag 9.)

Direktør Svenningsens referat af møde den 7. december 1942 med Kanstein og Stalmann vedrørende bl. a. stigning i antallet af sager, som krigsretten overtog til behandling.

Mandag den 7. ds. havde Departementschef Eivind Larsen og Undertegnede paa Dagmarhus en Samtale med Præsident Kanstein og Dr. Stalmann angaaende Spørgsmaalet om Arrestationer, Politiundersøgelse, Domfældelse og Straffuldbyrdelse i Sager om Forbrydelser mod Værnemagten.

Vi rekapitulerede i store Træk de Forhandlinger, der kort efter den 9. April 1940 var blevet ført med de tyske Myndigheder angaaende disse Spørgsmaal, og fremhævede stærkt den meget store Vægt, man fra dansk Side lagde paa, at man snarest kom tilbage til den Hovedlinie, der i det store og hele — med nogle faa beklagelige Undtagelser — var blevet fulgt i Tiden fra Besættelsens Begyndelse indtil Sommeren 1942. I de senere Maaneder var der beklageligvis i mange Sager sket Brud paa denne Hovedlinie. Medens der medio Juli ikke sad en eneste dansk Statsborger i tysk Undersøgelsesfængsel, var Forholdet nu det, at der i tysk Varetægt sad omkring 80 Danskere. Baade af principielle Grunde og — ikke mindst — af Hensigtsmæssighedsgrunde maatte man fra dansk Side meget indtrængende henstille, at saavidt muligt alle Sager om Forbrydelser mod Værnemagten blev overgivet til danske Myndigheder og dansk Jurisdiktion. Den seneste Tids Praksis, hvorefter det danske Politi havde maattet arrestere Folk og foretage de indledende Undersøgelser, for at Sagerne derefter kunde blive overgivet Tyskerne til Paadømmelse ved tysk Krigsret, skabte Uro og Misstemning i store Kredse i Befolkningen og havde navnlig en daarlig Virkning inden for Politiet.

Hr. Kanstein viste megen Forstaaelse for de danske Synspunkter og lod os vide, at de her omtalte Problemer var Genstand for indgaaende Drøftelse mellem de civile og militære tyske Myndigheder. Man bestræbte sig for i videst muligt Omfang at retablere den gamle Ordning, hvorefter Sagerne i Princippet henhører under dansk Politi og dansk Jurisdiktion; dog var der nogle Undtagelsestilfælde, hvor dette af militære Grunde næppe var muligt. Hr. Kanstein fandt det mest praktisk at drøfte Tingene med os rent konkret. Man kunde inddele de paagældendes Sager, hvor der var eller havde været Tale om tysk Krigsretsbehandling, i 4 Grupper:

1. De saakaldte »Frie Danske«. Dette var den talrigeste Gruppe. Ialt havde der vistnok været anholdt ca. 40 Personer, hvoraf Størsteparten stadig var under Anholdelse. Der var nu truffet Bestemmelse om, at alle Sager i denne Gruppe skulde overgives til Paadømmelse ved danske Domstole.

2. Sager om Personer, der havde hjulpet Faldskærmsjægere. Det drejede sig her om ca. 11 Personer (Krebs, Ammundsen etc.). Nogen endelig Beslutning var endnu ikke truffet, men det var sandsynligt, at ogsaa denne Gruppe vilde blive overgivet til de danske Myndigheder. (Den 9. ds. har Hr. Kanstein bekræftet, at der nu definitivt er truffet Beslutning som nævnt).

3. De egentlige Faldskærmsjægere. Selvom det drejede sig om danske Statsborgere, maatte de paagældende dog betragtes som Medlemmer af den engelske Krigsmagt, og deres Handlinger bedømmes som egentlige Krigshandlinger. Hr. Kanstein ansaa det ikke for muligt, at man fra tysk Side vilde kunne overlade disse Sager til de danske Myndigheder. Man maatte regne med, at der her vilde blive Tale om Dødsstraf. Hr. Eivind Larsen henviste til en Aftale, som han i sin Tid havde

truffet med General Lüdke om, at Faldskærmsjægere af dansk Nationalitet ikke vilde blive ikendt Dødsstraf. Hr. Kanstein erindrede kun dunkelt at have hørt noget om en saadan Aftale og bad Hr. Eivind Larsen om at fremskaffe den paagældende Korrespondance. Uanset den nævnte Aftale var der dog efter Hr. Kansteins Mening betydelig Fare for, at Dødsstraf ikke kunde undgaas.

4. De egentlige Kommunistsager, hvori Aksel Larsen var Hovedmanden. Ialt var der vistnok 20 à 30 Personer i denne Gruppe, der hensad i tysk Fængsel. Sigtelsen mod de paagældende gik ud paa Opfordring til Sabotage, Zersetzung o. lign. Om Behandling af disse Sager var der ikke truffet nogen Beslutning, men Bestræbelserne fra Hr. Kansteins Side gik ud paa at faa truffet en Ordning, saaledes at ogsaa disse Sager kunde overgaa til dansk Jurisdiktion. Hr. Kanstein maatte forberede os paa, at der endnu samme Dag vilde komme Anmodning til det danske Politi om Arrestation af et yderligere Antal Personer, der kom ind under denne Gruppe. Det drejede sig formentlig om en halv Snes Stykker, deriblandt nogle prominente Navne, nemlig Professor Chievitz og Professor Mogens Fog. Forsaavidt angaar denne nye halve Snes Sager kunde Hr. Kanstein oplyse, at det var Meningen, at de Paagældende skulde dømmes ved dansk Domstol.

Under de interne tyske Drøftelser havde man, oplyste Hr. Kanstein, opholdt sig ved, at Straffuldbyrdelsen efter dansk Ret var for mild. Det var af overordentlig stor Vigtighed, at Reglerne om Straffuldbyrdelsen blev overholdt i hele deres Strenghed. Hvis der kunde indføres noget i Retning af Tugthusstraf, vilde dette være af en for Danmark gunstig Virkning ved Afgørelserne i de enkelte Tilfælde om Sagernes Behandling ved dansk eller tysk Domstol. Eksempelvis nævntes, at Dommen over de Hemmer Gudme forekom Tyskerne at være alt for mild.

Alt i alt fik vi det Indtryk, at man fra civil tysk Side vilde bestræbe sig energisk for at muliggøre en Tilbagevenden til de gamle Tilstande.

Den 10. December 1942.

Nils Svenningsen.

68.

(A. nr. 47, bilag 10.)

Departementschef Eivind Larsens referat af fornævnte møde den 7. december 1942.

Den 7. December 1942 havde Direktør Svenningsen og jeg en Forhandling med Kanstein og Stalmann.

Herunder blev drøftet Spørgsmaalet om den Udvikling, der er sket siden Sommeren vedrørende Spørgsmaalet om Paadømmelse af Sager, idet vi henviste til den Stigning, der var sket i Sager, som Krigsretten overtog til Behandling. Kanstein oplyste, at det Spørgsmaal ogsaa laa ham meget paa Sinde, og at det netop for Tiden var Genstand for interne tyske Drøftelser, der, saavidt vi kunde forstaa, havde til Hensigt at føre Forholdene tilbage, som de var tidligere. Han nævnede saaledes, at der nu forelaa en endelig Beslutning om, at Sagen mod De frie Danske, som omfatter 40 Personer, nu vil blive afgivet til dansk Paadømmelse, og at der er Mulighed for, at det fra tysk Side fremsatte Krav om, at Faldskærmsspringernes Medhjælpere (3. K. 42—2464) skulde overgaa til tysk Krigsret, vil blive frafaldet, men derom foreligger ikke nogen Bestemmelse endnu. Fra dansk Side fremhævede vi alle de Argumenter, som tidligere har været fremme, og de vandt tilsyneladende betydelig Forstaaelse hos Kanstein. Der blev dog henvist til Nødvendigheden af, at de danske Domstole i disse Tilfælde vilde være i Stand til at idømme Straffe, som maatte opfattes som nødvendige, og det blev anført, at der fra det tyske Militærs Side Gang paa Gang blev peget paa, at det danske System kun kendte Fængsels- og ikke Tugthusstraf. Det vilde, blev der videre sagt, vel være en stor Støtte for Bestræbelserne for at indføre tilfredsstillende Tilstande, om denne Strafafsoningsform kunde blive anvendelig. Der blev iøvrigt henvist til, at vel havde Krigsretten i nogle Tilfælde afsagt Domme, der var mildere, end det fra dansk Side var bragt til Anvendelse i lignende Tilfælde, men at en dansk Dom, f. Eks. som den over de Hemmer Gudme, som i tyske Øjne var aldeles utilstrækkelig, var meget velegnet til at vanskeliggøre Tilvejebringelsen af en tilfredsstillende Løsning.

Eivind Larsen.

155.

Justitsministeriets cirkulæreskrivelse af 31. juli 1940 om udbredelse af skrifter m. v.

.....

I den Anledning skal man anmode D'Herrer om at iagttage følgende:

1. *Periodiske Skrifter* (herunder Bladenes Løbesedler, Indholdsplakater o. desl., jfr. Presselovens § 8, Stk. 2).

Loven bygger paa den frivillige Ordning, der er tilvejebragt ved Aftale med Bladenes Hovedorganisationer, og hvorefter den væsentligste Del af Pressen har forpligtet sig til at overholde de i Statsministeriets Cirkulære til Pressen af 6. Maj 1940 fastsatte Retningslinier og i Overtrædelsestilfælde har underkastet sig Afgørelse ved et særligt Nævn. Det er Hensigten i videst muligt Omfang at opretholde denne frivillige Ordning, saaledes at Tiltale kun rejses dels overfor saadanne Blade, som ikke har tiltraadt den frivillige Ordning, dels naar der foreligger særlig grove Overtrædelser.

Idet man henviser til Statsministeriets Cirkulæreskrivelser af 27. Maj og 6. Juni 1940, skal man derfor anmode D'Herrer om vedblivende saa hurtigt, som Omstændighederne gør det muligt, til Stadighed at ville kontrollere de i Politikredsen udkommende Blade og Tidsskrifter og snarest i Tilfælde af øjensynlig alvorlig Overtrædelse af de i Statsministeriets Cirkulære til Pressen af 6. Maj 1940 fastsatte Retningslinier telefonisk eller telegrafisk afgive Indberetning til Udenrigsministeriets Pressebureau. I paatrængende Tilfælde, saaledes naar vedkommende Oplags Offentliggørelse maa søges undgaaet, bør saadan Indberetning afgives uanset Tidspunktet til Pressebureauet, med hvilket man vil kunne faa Forbindelse paa ethvert Tidspunkt af Døgnet, jfr. nærmere Statsministeriets Cirkulæreskrivelse af 6. Juni 1940, sidste Stk.

Man skal endvidere anmode om, at der straks maa blive afgivet Indberetning til Udenrigsministeriets Pressebureau, naar et nyt Blad begynder at udkomme i Politikredsen.

Strafferetlig Undersøgelse for Overtrædelse af Lovens § 1 vil med Hensyn til periodiske Skrifter kun være at indlede, naar der fra Justitsministeriet fremkommer Anmodning herom. Uopsættelige Skridt, jfr. Retsplejelovens § 722, Stk. 2, kan dog foretages efter Aftale med Udenrigsministeriets Pressebureau.

2. *Ikke periodiske Skrifter.*

Disse Skrifter omfattes ikke af den under 1 nævnte frivillige Ordning. Der vil derfor af Politiet være at føre Tilsyn med, om Lovens § 1 overtrædes gennem saadanne Skrifter, navnlig Pjecer, Flyveblade o. l., der udkommer i Politikredsen. Saafremt der i et saadant Skrift gives Meddelelser, der strider mod de i Statsministeriets Cirkulære af 6. Maj 1940 givne Retningslinier eller iøvrigt skønnes egnede til at skade Landets Interesser i Forhold til Udlandet, bør der derfor straks indledes Undersøgelse. Hvis Overtrædelsen er klar, bør Skriftet straks søges beslaglagt i Medfør af Retsplejelovens § 746. I Tvivlstilfælde bør der telefonisk eller pr. Fjernskriver indhentes Instruktion fra Justitsministeriet eller Rigsadvokaten.

Indberetning om foretagne Skridt maa straks afgives til Justitsministeriet gennem vedkommende Statsadvokat og Rigsadvokaten, hvorhos der straks telefonisk eller pr. Fjernskriver gives Justitsministeriet Meddelelse.

3. *Andre offentlige Meddelelser.*

Saafremt der ved offentlige Møder eller lignende gives Meddelelser, der er egnede til at skade Landets Interesser i Forhold til Udlandet, bør der optages Rapport herom, hvorefter Sagen straks maa indsendes til Justitsministeriet gennem vedkommende Statsadvokat og Rigsadvokaten.

156.

(A. nr. 47, bilag 39.)

Skrivelse af 22. august 1942 fra den tyske krigsret til statsadvokaten for særlige anliggender. (Vedrørende udbredelse af flyveblade i Fredericia).

GERICHT DES BEFEHLSHABERS
DER DEUTSCHEN TRUPPEN
IN DÄNEMARK

Kopenhagen, den 22. August 1942.

An den Herrn Statsadvokat for saerlige Anliggender,
Kopenhagen, Politigaarden.

Betr.: Verbreitung von feindlichen Flugblättern durch Dänen Olsen am 16. August 1942 in Fredericia.
Bezug: Fernmundliche Unterredung am 22. August 1942.

Seitens der in Fredericia gelegenen deutschen Truppeneinheit wurde folgender Vorgang gemeldet:

Am 16. August 1942 wurde ein dänischer Arbeiter von einem deutschen Unteroffizier festgenommen, weil er in Fredericia auf der Strasse Flugblätter auslegte, welche in schärfster Tonart sich an deutsche Wehrmachtsangehörige wandten mit der Aufforderung zur Meuterei.

Der Arbeiter befindet sich zur Zeit in Gewahrsam der dänischen Polizei. Das Ermittlungsverfahren wird einstweilen den dänischen Dienststellen überlassen. Das geschieht unter der Voraussetzung, dass dabei der ungewöhnlichen Bedeutung des Vorgangs hinreichend Rechnung getragen wird durch eine möglichst beschleunigte Weiterführung der Untersuchungen hauptsächlich auch mit dem Ziel, den Ursprung der Flugblätter zu ermitteln, wie auch den Kreis der dahinter stehenden geistigen Urheber. Sollte der verhaftete Arbeiter weiterhin die Auskunft in dieser Richtung verweigern, so wird um umgehende Mitteilung hierbei gebeten. Gebeten wird auch, das Gericht laufend über den Gang des Verfahrens zu unterrichten.

Johannsen,
Kriegsgerichtsrat.

156 a.

Oversættelse.

DOMSTOLEN NEDSAT AF DEN ØVERSTBEFALENDE
FOR DE TYSKE TROPPER I DANMARK

København, den 22. August 1942.

Til Hr. Statsadvokaten for særlige Anliggender,
København, Politigaarden.

Ang.: Udspredelse af fjendtlige Flyveblade ved Danskeren Olsen den 16. August 1942 i Fredericia.

Henvisning: Telefonsamtale den 22. August 1942.

Fra den i Fredericia liggende tyske Troppestyrke blev følgende Begivenhed indberettet:

Den 16. August 1942 blev en dansk Arbejdsmand anholdt af en tysk Underofficer, fordi han i Fredericia paa Gaden henlagde Flyveblade, der i den skarpeste Toneart henvendte sig til Medlemmer af den tyske Værnemagt med Opfordring til Mytteri.

Arbejderen befinder sig for Tiden i det danske Politis Varetægt. Efterforskningen overlades forelobig til de danske Myndigheder. Det sker under den Forudsætning, at der i saa Henseende tages tilstrækkeligt Hensyn til den usædvanlige Betydning af Begivenheden ved, at de videre Undersøgelser fremskyndes saa meget som muligt, væsentlig ogsaa med det Maal at udfinde Ophavsmanden til Flyvebladene samt ogsaa den Kreds af de bagved staaende Ophavsmænd, der først har faaet Ideen. Skulde den arresterede Arbejdsmand stadig nægte at give Oplysninger i den Retning, saa udbedes omgaaende Meddelelse hertil. Man anmoder ogsaa om at underrette Domstolen om Sagens Gang, efterhaanden som den skrider frem.

Johannsen,
Krigsretsdommer.

157.

(A. nr. 47, bilag 40.)

Skrivelse af 28. august 1942 fra den tyske krigsret til statsadvokaten for særlige anliggender. (Vedrørende udbredelse af flyveblade i Fredericia).

GERICHT DES BEFEHLSHABERS
DER DEUTSCHEN TRUPPEN
IN DÄNEMARK

Kopenhagen, den 28. August 1942.

An den Herrn Statsadvokat for saerlige Anliggender,
Kopenhagen, Politigaarden.

Betr.: Verbreitung von feindlichen Flugblättern durch Dänen Olsen am 16. August 1942 in Fredericia.

Bezug: Dortiges Schriben vom 24. August 1942 — U.K. 959 —

Inzwischen ist festgestellt worden, dass das fragliche Flugblatt auch anderswo im Lande verteilt und offenbar dazu benutzt wird, die Wehrkraft zu zersetzen. Damit gewinnt der Vorgang noch weitere Bedeutung für die Wehrmacht als bereits dargelegt. Ich bitte deshalb, mich über das Ergebnis der dort geführten Untersuchungen *laufend* zu unterrichten, also nicht erst abzuwarten, bis ein ausreichendes Ermittlungsergebnis vorliegt. Ob der Vorgang der dänischen Justiz zur Aburteilung überlassen werden kann, unterliegt der späteren Entscheidung des Herrn Befehlshabers der Deutschen Truppen.

Ich darf meine frühere Bitte wiederholen, angesichts der besonderen Bedeutung des Vorgangs, die Ermittlungen mit jeder nur möglichen Beschleunigung und Sorgfalt vorwärts zu treiben.

Johannsen,
Kriegsgerichtsrat.

157 a.

Oversættelse.

DOMSTOLEN NEDSAT AF DEN ØVERSTBEFALENDE
FOR DE TYSKE TROPPER I DANMARK

København, den 28. August 1942.

Til Hr. Statsadvokaten for særlige Anliggender,
København, Politigaarden.

Ang.: Udspredelse af fjendtlige Flyveblade ved Danskeren Olsen den 16. August 1942 i Fredericia.

Henvisning: Deres Skrivelse af 24. August 1942 — U.K. 959.

I Mellemtiden er det blevet konstateret, at det omspurgte Flyveblad ogsaa er blevet uddelt andre Steder i Landet og aabenbart bliver benyttet til at nedbryde Værnekraften. Dermed faar Begivenheden endnu større Betydning for Værnemagten end allerede paavist. Jeg anmoder derfor om at holde mig underrettet om Resultatet af de her førte Undersøgelser, efterhaanden som de skrider frem, altsaa ikke først afvente, til der foreligger et tilstrækkeligt Resultat af Efterforskningen. Om Begivenheden kan overlades den danske Justits til Paadømmelse, er afhængig af en senere Afgørelse af den Øverstbefalende for de tyske Tropper.

Jeg tillader mig at gentage min tidligere Anmodning om — under Henblik paa Begivenhedens særlige Betydning —, at Efterforskningen fremmes med al mulig Hurtighed og Omhu.

Johannsen,
Krigsretsdommer.

158.

(A. nr. 47, bilag 41.)

Skrivelse af 7. september 1942 fra den befuldmægtigede til statsadvokaten for særlige anliggender. (Vedrørende udbredelse af flyveblade i Fredericia).

DER BEVOLLMÄCHTIGTE
DES DEUTSCHEN REICHES

Kopenhagen, den 7. September 1942.

An den Staatsadvokaten für besondere Angelegenheiten, Herrn Oberstaatsanwalt Hoff, Kopenhagen.

Am 16. August 1942 hat in Fredericia ein deutscher Unteroffizier einen dänischen Arbeiter festgenommen, der auf den Strassen vervielfältigte Flugblätter verteilte, in welchen deutsche Wehrmachtsangehörige zur Meuterei aufgefordert wurden. Der Fall wird vom Befehlshaber der deutschen Truppen in Dänemark als besonders ernst angesehen. Der Täter befindet sich in dänischer Haft und soll, soweit bekannt, bischer Angaben über seine Auftraggeber verweigert haben.

Ich bitte, dem Fall, an dessen Aufklärung verständlicherweise besonders viel liegt, Ihre Aufmerksamkeit zuwenden zu wollen. Für eine Benachrichtigung über das Untersuchungsergebnis wäre ich dankbar.

Dr. Stalmann.

158 a.

Oversættelse.

DEN BEFULDMÆGTIGEDE
FOR DET TYSKE RIGE

København, den 7. September 1942.

Til Statsadvokaten for særlige Anliggender,
Hr. Overstatsadvokat Hoff, København.

Den 16. August 1942 har i Fredericia en tysk Underofficer anholdt en dansk Arbejdsmand, der paa Gaderne uddelte mangfoldiggjorte Flyveblade, i hvilke Medlemmer af den tyske Værnemagt blev opfordret til Mytteri. Affæren anses af den Øverstbefalende for de tyske Tropper i Danmark for særlig alvorlig. Gerningsmanden sidder i dansk Arrest og skal, saa vidt bekendt, hidtil have nægtet at fremkomme med Oplysninger om, hvem der har givet ham det Hverv.

Jeg anmoder om, at De vil have Opmærksomheden henvendt paa denne Affære, paa hvis Opklaring der selvfølgelig ligger særlig stor Vægt. Jeg vilde sætte Pris paa at faa Underretning om Resultatet af Undersøgelsen.

Dr. Stalmann.

159.

Skrivelse af 21. september 1942 fra den tyske krigsret til statsadvokaten for særlige anliggender. (Vedrørende udbredelse af flyveblade over hele landet).

GERICHT DES BEFEHLSHABERS
DER DEUTSCHEN TRUPPEN
IN DÄNEMARK

Kopenhagen, den 21. September 1942.

An den Herrn Statsadvokat for saerlige Anliggender,
Kopenhagen, Politigaarden.

Betr.: Versuchte Zersetzung der Wehrkraft durch Verbreitung von Flugblättern.
Bezug: Dortiges Schreiben vom 7. September 1942 — U.K. 959.
Anl.: 3 Blatt.

Der Vorgang hat inzwischen eine noch weitgehendere Bedeutung dadurch gefunden, dass die Verbreitung des Flugblattes bisher in nicht weniger als 24 Fällen festgestellt worden ist, und zwar im ganzen dänischen Staatsgebiet. Die Art der Herstellung des Flugblattes und seiner Verbreitung lässt keinen Zweifel derüber zu, dass diese in grösster Anzahl, unter Aufwand bedeutender Geldmittel und unter Leitung einer grösseren Organisation durchgeführt worden ist. Der Inhalt des Flugblattes ist, worauf wiederholt hingewiesen wird, von schwerwiegender Bedeutung und lässt den Schluss zu, dass seitens der fraglichen Organisation bewusst auf die Zersetzung der Wehrkraft hingearbeitet wird. Dementsprechend müsste der Einsatz zu ihrer Aufdeckung sein. Bisher war es gemäss Bezugschreiben der dänischen Polizei nicht möglich, wesentliche Ermittlungsergebnisse zu erzielen. Zu Erleichterung der weiteren Arbeit wird anliegend ein Verzeichnis der bisher festgestellten Verbreitungsfälle übersandt.

Es darf nunmehr erwartet werden, dass von dänischer Seite mit allen verfügbaren Mitteln versucht wird, den Schuldigen auf die Spur zu kommen. Sollte dies nicht innerhalb angemessener kürzerer Frist zu einem greifbaren Erfolge führen, so würde das Gericht den Hernn Befehlshaber zu bitten haben, ihm die weiteren Ermittlungsmassnahmen zu übertragen.

D. Klinghardt,
Kriegsgerichtsrat.

159 a.

Oversættelse.

DOMSTOLEN NEDSAT AF DEN ØVERSTBEFALENDE
FOR DE TYSKE TROPPER I DANMARK

København, den 21. September 1942.

Til Hr. Statsadvokaten for særlige Anliggender,
Kobenhavn, Politigaarden.

Ang.: Forsøg paa at nedbryde Værnekraften ved Udspredelse af Flyveblade.
Henvisning: Deres Skrivelse af 7. September 1942 — U.K. 959.
Bilag: 3 Blad (sic!).

Begivenheden har imidlertid faaet en endnu mere vidtgaaende Betydning ved, at Udspredelsen af Flyvebladet indtil nu er blevet konstateret i ikke mindre end 24 Tilfælde og det over hele det danske Statsomraade. Den Maade, Flyvebladet er fremstillet paa, og dets Udspredelse udelukker enhver Tvivl om, at det er blevet gennemført i det største Antal under Anvendelse af betydelige Pengemidler og under Ledelse af en større Organisation. Indholdet af Flyvebladet er — hvad der paa ny henvises til — af meget graverende Betydning, og man kan deraf slutte, at der fra den paagældende Organisations Side bevidst arbejdes paa at nedbryde Værnekraften. Indsatsen for at afsløre den burde derfor svare dertil. Hidtil har det i Henhold til Svarskrivelse fra det danske Politi ikke været muligt at opnaa væsentlige Resultater af Efterforskningen. For at lette det yderligere Arbejde sendes vedlagt en Liste over de hidtil konstaterede Tilfælde af Bladets Udspredelse.

Det maa nu ventes, at man fra dansk Side med alle til Raadighed staaende Midler søger at komme paa Sporet efter de Skyldige. Skulde dette ikke indenfor en rimelig kortere Tid føre til et positivt Resultat, saa vilde Retten være nødt til at anmode den Øverstbefalende om at overdrage til Retten at foretage de yderligere Efterforskningsskridt.

D. Klinghardt,
Krigsretsdommer.

160.

Meddelelse af 24. november 1942 angående tyske krigsretsdomme.

Fra ansvarlig dansk Side meddeles: To danske Statsborgere er den 18. November 1942 idømt henholdsvis 10 og 5 Aars Tugthus for at have uddelt kommunistiske Flyveblade, i hvilke den tyske Værnemagt paa Tysk opfordres til at rette Vaabnene mod Foresatte, til at gøre Mytteri og til at nægte Militærtjeneste.

Dommene er afsagt af den tyske Krigsret, og Afsoningen, der skal finde Sted i tysk Fængsel, er paabegyndt.

Strafbare Handlinger af denne Art, der er rettet mod den tyske Værnemagt, vil medføre meget strenge Straffe, eventuelt Dødsstraf, og den, der foretager Sabotage eller lignende Handlinger overfor den tyske Værnemagt, maa være forberedt paa de alvorligste Følger.

NYDYRE KARTTOGRIER

VALLY SAMSING GRUPPEN

UDGIVET AF
SALOMON HANSEN
MEDLEM AF SAMSING-GRUPPEN

SALOMON HANSEN

JYDSKE SABOTØRER

WILLY SAMSING-GRUPPEN

SALOMON HANSEN

JYDSKE SABOTØRER

WILLY SAMSING-GRUPPEN

Udgivet af
SALOMON HANSEN
Medlem af Samsing-Gruppen

Jydsk Centraltrykkeri
1946

97

FORORD

Der er skrevet meget om Besættelsestidens Ofre og deres Ophold i tysk Fangenskab, baade selvoplevet og refereret fra Retsprocesser o. l., med Rædselsscener o. m. a.; men er der skrevet noget, som hverken gør Krav paa at være Historie, Hvidbog, Retsreferater, Selvforherligelse eller noget andet? Denne Bog er kun en jævn Snakken om jævne Folk, der med smaa Midler praktisk talt i deres egen By lægger Værnemagten Hindringer i Vejen, som gør Krigen til noget fortrædeligt noget, der aldrig vil klappe, og som er med til at skaffe Danmark Adgang og Anerkendelse blandt Nationernes Forbund. Den svenske og engelske Radio var fuld af Lovord om den danske Sabotør, og i U. S. A. gælder Danmark stadig for „Landet med de store Sabotører"; men stort eller smaat: Samsing-Gruppen gjorde 100 pCt.s Indsats, meget mere, end man kunde vente af jævne Folk. Medens andre laa paa Sofaen, gik Gruppens Medlemmer fra Livsfare til Livsfare — og til Slut i Fængsel som saa mange andre Kammerater.

Kort efter, at Rusland havde skiftet Parti og var indtraadt i Krigen paa de Allieredes Side, gik kommunistiske Grupper rundt om i Verden til Aktion imod Tyskerne.

Her i Aarhus dannedes den første Sabotør-Gruppe af Gunner Gram sammen med Gustav Lindvald, Walther Mosegaard og Maskinsnedker Otto Pedersen. Som Objekt for Aktionen havde Gruppen valgt en Garage paa Hjørnet af Fredericiagade og Hallssti, hvori opbevaredes et stort Lager af fineste Klæde, som i Uniformsskrædder Skorup Jensens Skrædderværksted i samme Ejendom blev syet til tyske Marineuniformer for Marinens Officerer. Nogle Dage forud havde man observeret Stedet for Sabotagen, og paa aftalt Tid, Natten til den 15. September 1942 lidt før Midnat, mødtes Gruppens Medlemmer paa Hjørnet af Hallssti. Medlemmerne kendte ikke hinanden, i alt Fald var Otto Pedersen den ukendte Mand for enhver anden end Aktionens Leder, undtagen Gram. Døren fra Kældergangen til Garagen var laaset; men der blev trykket en Fylding ind, saa Døren kunde aabnes indefra. Da man lyste rundt i Garagen, saa man Reolerne med de kostelige Klæ-

deruller. Man kunde have fjernet dem uden Beskadigelse, hvis man havde haft bedre Transport-Muligheder; men Gruppen ønskede ikke, at dens Sabotage skulde udlægges som Tyveri. Der var derfor ingen anden Mulighed end Tilintetgørelse. Overhældning eller Oversprøjtning med tilstrækkelige Mængder ætsende Syrer havde maaske været nok saa virksomt et Tilintetgørelses-Middel, især da Syren havde faaet Ro til at arbejde i Fred Natten igennem; men Gruppen valgte altsaa at brænde Lageret af. Det viste sig at være uhyre vanskeligt. Christian Bartram, Grethe Bartrams ældste Broder, havde paataget sig at skaffe Brændselsstoffer fra det „Lager" af Benzin, der var tildelt hans Fader i dennes Egenskab af Indehaver af et mekanisk Værksted. Klæderuller blev hevet ned fra Reolerne og rullet ud, saa Benzinen, der hældtes ud over dem, kunde fordeles. Saa satte Gruppen Ild til Klæden og forsvandt. Der blev dog ikke store Resultater ud af Aktionen i sig selv. Klæden laa for tæt, og der var ikke Ilt nok i Garagen til at nære Baalet, saa Ilden kunde ret hurtigt bekæmpes uden den tilsigtede store Skadevirkning. Gruppen havde en Forbindelsesmand blandt Ejendommens Beboere, som vilde have sørget for, at der ikke skete Skade paa Personer.

Sabotagen var en af de første her i Aarhus og ruskede op blandt de mange ubeslutsomme til at tage Stilling for eller imod Sabotage og Tyskerne. Sagen blev overgivet til Himmelstrups Afdeling, specielt Olesen og Gronemann, og denne Afdeling var lurvet nok til at betale en dansk Stikkerske 1000 Kr. af den danske Stats Penge for at stikke 4 af den danske Frihedsbevægelses første Sabotører, deriblandt hendes egen Broder. Himmelstrup havde udsat 1000 Kr. som Dusør, og en Dag, da Grethe Bartram var i Pengetrang, ringede hun op anonymt for at forhøre, om Dusøren stadig stod ved Magt, og lovede at ringe senere. Nogle Dage senere ringede Stikkersken igen og opgav sit Navn. Hun meddelte Politiet, at hun mente at have Grund til at sigte Lindvald og Mosegaard for Sabotagen. De to blev anholdt, men maatte løslades igen af Mangel paa Beviser. Grethe Bartram blev nu igen spurgt og kunde nu oplyse, at der var forsvundet en Del Petroleum fra hendes Faders Reserve til Værkstedet netop den Aften, Sabotagen fandt Sted. Paa dette Grundlag anholdt Politiet igen Lindvald og Mosegaard og Stikkerskens ældste Broder, Christian Bartram — og saa rulledes Sagen op, bl. a. derved, at det lykkedes de ivrige danske Betjente at overrumple en af de anholdtes Kammerater, Former Andersen, og faa denne til at snakke. Det varede dog noget, før Panserne fandt Gunnar Gram og til Slut Otto Pedersen. Da det lykkedes Gunnar Gram at flygte og til Slut at komme til Sverrig, samlede Landets Interesse sig om denne Sabotage. Dommen faldt 2. December 1943 ved en tysk Krigsret paa Østergades Hotel i Aarhus. Gustav Lindvald, Walther Mosegaard og Otto Pedersen fik hver 10 Aars og Christian Bartram 1 Aars Tugthus, som de afsonede i tyske Tugthuse.

Ved et vedholdende Arbejde, bl. a. fra den danske Regering, lykkedes det at faa oprettet en særlig Afdeling for danske Statsborgere, der var idømt tysk Tugthus, paa Horsens Tugthus. Hertil blev de resterende 3 fra denne Sabotage overført og sad, indtil de blev stjaalet ud af

100

Tugthuset af Frihedskæmperne i Julen 1944. De slap alle levende fra den første Sabotage her i Aarhus efter den frygtelige Tur i de tyske Tugthuse.

Foruden Gram-Gruppen arbejdede der her i Aarhus en Gruppe af unge Kommunister, nemlig Maskinmester Willy Schmidts Gruppe, der foruden af Willy Schmidt selv bestod af Erik Andersen, Lauritz Jacobsen, Mogens Jensen og Erik Pedersen. Emilie Hansen („Milma") var nært knyttet til denne Gruppe. Willy Schmidts Gruppe var en meget aktiv Spræng-Gruppe. Den 11. April 1943 tog denne Gruppe det tyske Skib „Dorpath", der var paa Vej ud af Aarhus Havn efter at være repareret hos „Derby". „Dorpath" var ved at synke og maatte sejles paa Grund paa Sandet Nord for Havnen. „Dorpath" sluttede i Skibskirkegaarden i Benzinhavnen sammen med et Par andre Vrag.

En Maaneds Tid efter, den 12. Maj 1943, sænkede Schmidt-Gruppen den tyske „Späbräcker S/S 1922" i Aarhus Havn. Ved en anden Lejlighed tog denne Gruppe en stor tysk Værktøjspram inde i Havnen. Bomben var anbragt inde i Prammen, der stak den ene Ende i Vejret og lagde sig til Ro i Mudderet paa Bunden af Havnen med meget godt Værktøj. Schmidt-Gruppen var en udpræget Havne-Gruppe. Det var 12. Maj 1943, Værktøjsprammen blev sænket, og det var i det hele Svejseriet Derbys Arbejder for Tyskerne, der beskæftigede denne Gruppe. Hen i Maj 1943 havde Værnemagten anbragt bl. a. et større Lager Træ til Hurtigbaade under nogle Halvtage paa det gamle Glasværk i Ole Rømersgade for at tørres i fri Luft. Mod Slutningen af Maaneden satte Værnemagten en Marinevægter-Post ud paa Glasværket, og en af de allerførste Dage kom Sabotørerne. Det var Willy Schmidts Gruppe, som Natten mellem 27.—28. Maj 1943 kort efter Midnat trængte ind paa Glasværket. Her kom det for første Gang til Ildkamp. Willy Schmidt blev saaret og døde, og Lauritz Jacobsen (Dæknavn „Laus") blev saaret i Armen, men slap bort og kom til Sverrig.

Samtidig havde der været Blodsudgydelser i Holbæk, og fra nu af var der Blod paa Kniven mellem Tyskerne og deres Haandlangere og Frihedskæmperne. Der blev ogsaa dræbt en Marinevægter ved denne Aktion, nemlig Johannes Christensen, kaldet „Pinsemanden" (tidligere straffet for Sædelighedsforbrydelse).

Foruden disse fast organiserede Grupper gik en Del paa „løst Arbejde" som Sabotører, indtil Sabotagearbejdet fra kommunistisk Side næsten helt samledes i Samsing-Gruppen, efter at Willy Schmidts Gruppe var opløst efter Ildkampen paa det gamle Glasværk.

Samsing-Gruppen havde saa lidt som nogen anden dengang noget Overblik over Konstruktionen af Organerne i den Frihedskamp, de gik ind i. Med Major Jørgen Muus som Landschef og Ole Geisler (kaldet Axel Nielsen) som Chef for Jylland og Grosserer Anton I. Jensen („Toldstrup") som Nedkastningschef havde de kommunistiske Grupper ingen anden Kontakt end gennem Ole Geisler (Dæknavn: Axel Nielsen) og de kommunistiske Gruppers egne Kontaktmænd. Vi skal ikke foretage nogen Placering, men blot nævne Navne som Fritz Nielsen (kaldet Aage), der sprang ud af et Vindue og brækkede Benet i Horsens paa Flugt for Gestapo, da han havde søgt

101

Dækning hos Edith Hansen („Didde"), og som blev den første Kontaktmand. Senere kom den nuværende russiske Speaker, Magister Hans Chr. Sørensen og Magister Niels Aage Nielsen (Dæknavn: Gregersen og Bang). H. C. Sørensen kendte Gruppen kun som „Ib" og Niels Aage Nielsen ved Dæknavne som nævnt ovenfor eller som „den Gamle" mere populært. Gruppens Rejseinstruktør var Harry Thomsen, der kaldtes „Svend Steffensen" og var fra Køge ligesom Fritz Nielsen. Harry Thomsen deltog personligt i mange af Gruppens Aktioner og var derfor personligt kendt af Gruppen, men kun under Dæknavnet. Leder af Partiarbejdet og Bladvirksomheden dengang var Heigaard (kaldet „Carl", „Lasse", „Rasmus" o. l.). Alle disse udgjorde „Toppen", som de almindelige Sabotører ikke kom i direkte Kontakt med; men Gruppen havde en Afdelingsleder, Aksel Pedersen, der fungerede som Kontaktmand mellem Samsing-Gruppen og de kommunistiske Sabotageledere i „Toppen". Aksel Pedersens Opgave var i første Omgang at overbringe Ledernes Ordrer til Gruppen og iøvrigt dække „Toppen"s Identitet. Harry Thomsen var en god Mand for Gruppen og deltog i Modsætning til Aksel Pedersen jævnligt i Gruppens Aktioner.

Samsing-Gruppen var ikke blevet til efter nogen Ordre oppe fra, heller ikke fra D. K. P.s Side, ligesom Historien om, at Aksel havde udpeget og samlet Gruppens Folk, hører hjemme i Fantasiens Verden. 3 af Brødrene Samsing og nogle af deres Arbejdskammerater havde gaaet og „set sig gal" paa Tyskerne og begyndte helt i det smaa med Sabotagehandlinger uden nogen militært fast opbygget Organisation eller nogen helt fast afskaaret Gruppe. Derfor kom der gennem Tiderne mange med i Samsing-Gruppen, hvis egentlige Kerne var Gruppens Leder Willy Samsing, en yderst dynamisk Mand, og dennes Brødre Harry Samsing og Alandy Samsing. Willy Samsing gik under Dæknavnet „Frandsen".

Endvidere hørte til Gruppens faste „direkte" aktive Medlemmer: Peter Pedersen (kaldet „Pap"), Salomon Hansen („Søren"), Richard (Skov) Jensen, Richard Jacobsen („Sømanden"), Alfred Berthelsen, Otto Christensen, Frode Sørensen, Preben Hansen, Poul Nielsen med flere. Blandt Gruppens mange andre Deltagere kan nævnes: Maskinarbejder Erik Sørensen fra „Aarhus Motorkompagni", Willy Andersen, Forvalter Schødt, I. C. Halvorsen, Stadsingeniør Rambøll o.s.v. Desuden havde Gruppen Forbindelse med de borgerlige Grupper, især Kaptajn Mikkelsen (bl. a. gennem Bogtrykker Axel I. Christensen) o. a. Men Gruppens Rammer med Hensyn til, hvem og hvor mange Sabotører, den rummede ved hver Aktion, var ret elastisk.

I. C. Halvorsen stillede sin Bil til Raadighed ved Afhentning af Ammunition fra Landingspladsen, hvor Halvorsen og Salomon Hansen hentede Ammunitionen, som Schødt og Rambøll havde givet Tilladelse til at opmagasinere i Bygningerne paa Pladsen paa Dollerupvej. Engang var nogle Containers, som man netop skulde køre op i Omegnen af Godset Rosenholm ved Hornslet efter, blevet opsnappet af Tyskerne. Selve Politikommissær Simonsen indfandt sig da personligt paa Pladsen ved Dollerupvej for at opsøge „Søren" og advare Gruppen imod at køre i

102

den Fælde. Paa mange Maader hjalp snart den ene og saa den anden Gruppen i dens Arbejde uofficielt.

Her skal ikke fremhæves hverken den ene eller den anden af Gruppens Medlemmer. Hver gjorde, hvad han blev sat til. Gruppelederen, Willy Samsing, havde været Formand for D. K. P.s Afdeling paa Trøjborg. Willy var den fødte Fører, en god Kammerat, der uden megen Stillen an og mange Dikkedarer førte sin Gruppe direkte til Aktion uden Hensyn til Risiko. Naar Willy kom farende, blev der ikke stillet Spørgsmaal. Saa var det blot om at komme af Sted til Aktion. Willy Samsing var den fødte Aktivist. Han havde Handlekraft, Mod og ustyrlig Lyst og Energi til at bekæmpe den tyske Værnemagts Besættelse af vort Land.

Egentlige militære Aktioner mod fjendtligt Personel eller fjendtlige militære Anlæg blev ikke Samsing-Gruppens Opgave. Gruppen kom aldrig i Ildkamp med tyske Soldater. Salomon Hansen var Gruppens Dækmand og dækkede til Stadighed Gruppeledere og Gruppens andre Medlemmer under Aktionerne — og „Søren" var blodtørstig, men kom aldrig i Aktivitet heller ikke mod Jernbanebevogtningen eller Sabotagevagten paa Fabrikkerne. Altid var alt godt tilrettelagt. Mange Gange maatte Gruppen bekæmpe Magt med List og Koldblodighed. En Dag kom Gruppen slæbende med en Budcykel med 45 Maskinpistoler med ca. 3000 Skud til hver, 2 Modtagere, ca. 300 Granater, Sprængblyanter, Sprængstof, Pistoler m. m. fra Dollerupvej til Willy Samsing Have i Kirkevangen ved Skovvangsvej op ad Langelandsgade, forbi Gestapos Hovedkvarter paa Kollegie IV, lige forbi Næsen paa Gestapo-Vagten. Det var den 24. Marts 1944, at Sabotørerne asede op med det tunge Læs. „Das ist ganz schwer!" sagde Gestapovagten. Det syntes Sabotørerne ogsaa — men tror De, Gestapovagten kunde skubbe paa op ad Bakken? Ikke tale om det! Saadan er Tyskerne heller ikke! „Die dummen Dänen" maatte selv klare deres Læs — og det var vel ogsaa det, de helst vilde. Tyskerne skulde snart høre Suset.

— — —

„Galgebakken" ved Artillerikasernen havde Tyskerne bebygget med Barakker, bl. a. laa der paa Hjørnet ud for Hovedvagten paa Artillerikasernen 2 Mandskabsbarakker, dækket fra Hovedvagten troede Tyskerne. Hidtil var der aldrig sket den tyske Værnemagts Personale noget her i Aarhus. Samsing-Gruppen havde haft Sprængninger paa Forretninger, Telefonanlæg o. l. tidligere, men Aktiviteten var aldrig før gaaet direkte mod Værnemagten. Ved 10-Tiden om Aftenen den 22. Marts 1943 kom et af Gruppens Medlemmer cyklende fra Christiansbjerg forbi Tyskernes Vagt ved Leddet til Galgebakken og Hovedvagten til Kasernen. Cyklisten, Poul Nielsen, kørte roligt forbi Mandskabsbarakkerne og kastede en hjemmelavet, saakaldt „Flagermus-Bombe". Da Bomben eksploderede, var Poul Nielsen over alle Bjerge, og Mandskabet fik et større Anfald af „teutonisk Raseri". Efter nogle Kilder var der 3 saarede, efter andre ogsaa en død. Der stod en Ildsøjle højt i Vejret, og Drønet hørtes over hele Byen. Dagen efter, den 23. Marts 1943, var det Valgdag til Rigsdagen, og Aarhusianerne fik den usædvanlige Oplevelse at maatte gaa til Valg under Undtagelsestilstand, den første her i

103

Aarhus. Dagbladene for 24. Marts 1943 indeholdt følgende tospaltede Annonce med fed Overskrift:

DUSØR

„Den 22. ds. Kl. ca. 22,30 forvoldte ukendte Personer en Eksplosion ved en Militærbarak ved Langelandsgades Kaserne. For Oplysninger, der fører til Paagribelse af Gerningsmændene, udloves herved en Dusør af indtil 20,000 Kr., der fordeles efter mit Skøn.

Politimesteren for Aarhus Købstad, den 23. Marts 1943.

HOECK.“

Saa stor Pris satte Politiet paa Sabotørerne dengang — da de mødtes i Lejrene, havde de faaet en anden Vurdering af disse Mennesker.

En Nat i April 1943 tændtes der pludselig ved 1-Tiden Lys over Sydhavnen. Det var to Læs Halm til den tyske Værnemagt, der var kommet inden for Gruppens Rækkevidde. De gik op i Luer. Vognene holdt tæt ved „Mammen & Dreschers“ Skur.

Sabotage-Ledelsen havde bestemt, at der Natten til den 27. Maj 1943 skulde ruskes op i de mange nationalt sovende. For at tvinge disse Sofa-Sabotører til at tage Stilling for eller imod Sabotagen og for og imod Tyskerne skulde der foretages en Sabotage-Aktion, der skulde forhindre Værnemagten i at udnytte „Aarhus Motorcompagni“s Kapacitet til Fordel for Værnemagtens Auto-Materiel. Det var Hovedledelsen i København, der havde ønsket denne Aktion. Den første Aktion mod „Aarhus Motorcompagni“ blev foretaget af Maskinarbejder Erik Sørensen oppe paa 1. Sal, hvor Justeringen foregik. Det andet Forsøg blev rettet mod Transformatoren i Bygningens nordlige Ende. I begge Tilfælde slog Eksplosionerne nogle drabelige Huller i Servicehallens Asbestmure. En enorm Skade skete der paa Ejendommene i Skolebakken, Strandvejen og Kystvejen. Skønt der var etableret den aller stærkeste militære Vagt, fortsattes Angrebene mod „Aarhus Motorcompagni“, der havde faaet en ny Transformator, efter at Tømrer Frode Sørensens Aktion havde ødelagt den første. Virksomheden *skulde* standses, og derfor satte Willy Samsing selv ind med sin Sabotage-Gruppe. Willy Samsing fik monteret en Kuffert med Sprængstoffer, saa stor og tung, at den næsten ikke var til at bære ned til Motorcompagniet. Medens Vagten var uopmærksom et Øjeblik, fik Gruppen anbragt Sprængkufferten op ad Ydervæggen uden for Transformatoren og Lunten tændt paa Strygesvovlet og kom i Sikkerhed i Mejlgade.

— — —

Der var bl. a. P. E. II 808 i Kufferten — og Beboerne langs Havnen vil sent glemme den voldsomme Eksplosion. Tyskerne gik, som de plejede ved lignende Lejligheder, ganske amok og skød og kastede Haandgranater efter ganske uskyldige, tilfældige Mennesker. Haandgranaterne slog dybe Huller i Asfalten paa Fortovet paa den modsatte Side af Skolebakken, og en af deres egne Haandlangere, Marinevægter Rasmus Rasmussen Holme, Silkeborgvej, blev lettere saaret, da han kom op fra Marinevægternes Vagtkælder ved Hjørnet af Olufsgyde. Nogle enkelte Mennesker fik mindre „Glassaar“, bl. a. en Dame og en Dreng i Aarhus Kommunes Hus-

vilde-Afdeling i Mejlgade 6. „Aarhus Motorcompagni"s Virksomhed var lammet et godt Stykke frem i Tiden.

Natten til den 28. Maj flammede Sabotage-Brandene over hele Byen. Det var en sand Rædselsnat for Tyskervennerne. Skuddene bragede fra det gamle Glasværk, hvor Willy Schmidt sank i Døden; samtidig bragede 5 voldsomme Eksplosioner af Bomber ude fra Brødrene Jørgensens Auto-Service paa Silkeborgvej. De to Sabotager skete nøjagtig samtidig. Medens Folk i Mejlgade kiggede ud af Vinduerne efter Knaldene, opdagede de pludselig en Sabotagebrand, der slog ud i fuld Lue. Det var Samsing-Gruppen, der saboterede en Drivremmefabrik, som tilhørte Fabrikant S. Meinike, en Mand, der for Resten blev likvideret i Foraaret 1945. Brandvæsenet blev tilkaldt til Drivremmefabrikken, og Branden blev slukket for hurtigt. I disse Dage blev der sat Skel i Befolkningen for eller imod Tyskerne. Fra den ene Side lød den faldne Marinevægter, Johannes Christensens, jublende Dødsskrig fra det gamle Glasværk: „Jeg fik ham! Jeg fik ham!" — fra den anden Side lød det sorgbetynget, men beslutsomt, over Willy Schmidts Grav fra Emilie Hansen („Milma"): „Vi lover dig, vi kæmper videre!" Der var Blod mellem Parterne fra disse Dage. Der var kun et enten-eller —

30. Juni var der en stor Sabotage, igen mod „Aarhus Motorcompagni", ved hvilken flere Hundrede Vinduer i Beboelses-Ejendommene langs Havnen blev sprængt. Man har det helt nøjagtige Klokkeslet, nemlig Kl. 0,25 Nat, fordi Uhret paa Falcks Station var elektrisk, og det mistede Strømmen ved Eksplosionen. Samtidig blev ogsaa bl. a. „A/S Det jydske Kølehus og Isværk" en kort Tid uden Strøm.

Samsing-Gruppen havde nu sat „Aarhus Motorcompagni" saa meget ud af Funktion, at Gruppen kunde hellige sig andre Opgaver. Det blev i første Omgang Jernbanerne, som skulde have den krigsmæssige Kapacitet nedsat. Det var egentlig ikke Hensigten at ødelægge Jernbanen for bestandig eller direkte at sprænge tyske Soldater under Transport i Luften. Den egentlige Hensigt var at hæmme, forstyrre og forvirre den tyske militære Transport, saa denne forsinkedes og „gik i Fisk" for de tyske militære Myndigheder. Et typisk Eksempel fik man lidt senere fra Fyn, hvor det ved Hjælp af Sabotager paa Jernbanerne lykkedes at hæmme Tyskerne, saaledes at det tog dem 8 Dage at bringe 3000 Mand frem fra Nyborg til Fredericia. 4. Juli tog Samsing-Gruppen fat med nogle Jernbanesabotager ved Brabrand og ved Viby. Man blev klar over, at Tyskerne, naar Strækningen Randers—Aarhus blev afbrudt, blot førte Togene over Svingbroen til Havneterrænet og derfra videre til Østbanen og over Ryomgaard til Randers. Denne Omkørsel kunde ikke tolereres. Man maatte sætte Sabotage ind mod Jernbanebroen over Gaden „Spanien", hvorved Adgangen for Togene fra Aarhus H. og om ad Grenaa-Banen kunde afbrydes varigt. Natten til 28. Juli 1943 gik Samsing-Gruppen til Aktion mod Spanien-Broen med alle de Sprængstoffer, som Eksperter ansaa for tilstrækkeligt til at sprænge Broen uden helt at sprænge Kvarteret omkring den, baade 808, „Nobel" og P. E. 2. Spanien-Broen hviler paa Piller af armeret Beton, og paa den vestlige Række

af disse blev der anbragt en forsvarlig Bombe paa hver Pille. Det var ved Midnatstid, Bomberne blev anbragt, og Kl. 0,30 kom Eksplosionen! Jernbanebroen hoppede en 5—6 cm i Vejret og faldt tilbage i sit gamle Leje, og Bærepillerne holdt, saa man ganske ugenert kunde blive ved at køre over med Togene. Derimod var det ikke saa godt for Sabotørerne. En af dem stod paa Post paa Hjørnet ved Badeanstalten for at vise al Trafik bort fra den farlige Tunnel. Lufttrykket ved Eksplosionen var saa voldsomt, at det næsten helt trak Bukserne af Sabotøren. En af Sabotørerne, Peter Pedersen (kaldet „Pap"), boede lige ved Aktionsstedet. Saa snart Bomberne var anbragt, og Sprængblyanterne, der var paa ½ Time, sat til, løb Peter ad Banelinien og kom bagfra ind gennem sit Vindue. Han skulde hjem for at holde paa sit Stueuhr, som han var bange for vilde falde ned ad Væggen. Pedersen stod ogsaa trofast og holdt paa Stueuhret, men han tog sig ikke i Agt for Døren bag ved. Da Eksplosionen kom, var Lufttrykket saa stort, at baade Døren og Karmen hoppede op i Nakken paa Sabotøren; men Uhret blev hængende. „Spanien"-Broen gik altsaa ikke efter Ønske.

Gruppen blev derpaa sat ind i den store Sabotagenat, Natten til den 11. August 1943. Det blev en enestaaende Nat i Aarhus Brandvæsens Historie. Det begyndte med en Alarmering *Kl. 23* til Maskinsnedkeriet paa Lystrupvej ved Vejlby, tilhørende Fabrikant Ib Nielsen, hvis Virksomhed brændte ned til Grunden. Man maatte hente Vandet langt borte, og de lange Slanger blev skilt ad og skaaret over med Knive. Ib Nielsen stod ved Siden af og saa Folk skære Slangerne over; men Betjenten, der

stod ved Siden af, „havde ingen Ting set". Saa besluttede Brandvæsenet at spare sit kostbare Slange-Materiale, og man satte lange Rækker af Mænd til at lange Spande med Vand fra en Brønd til Brandstedet. Der blev færre og færre Spande, og til Slut maatte Brandvæsenet holde helt op og „lade Skidtet brænde". Da var Brønden fuld af Spande.

Kl. 11,57 kom den næste Alarmering. Det var Samsing-Gruppen, som afbrændte en tysk Omnibus hos A/S Bülow & Co., Trøjborgvej 8. Kl. 24 blev der alarmeret til en Brand i et Lager af Madrasser o. l. tilhørende Værnemagten i Østergade 25. Der boede Folk i en Lejlighed lige over Madras-Lageret; men Folkene blev advaret i Tide. 0,30 var der igen Alarmering til en ny Sabotage-Brand. Denne Gang var det igen Samsing-Gruppen, der var blevet sendt i Ilden. Det var N. C. Mikkelsens Modelsnedkeri i Knudrisgade, der gik op i de klare Flammer, og mange Modeller til Støbning af Maskindele til Tyskerne blev ødelagt. 8 Minutter efter Samsing-Gruppens Sabotage-Brand i Knudrisgade meldtes dens næste Aktion samme Nat. Det var den store Sabotage-Brand paa Aarhus Yacht-Værft i Fiskerihavnen. Fyrværkerimæssigt var det en pragtfuld Brand, der lyste vidt og bredt og kunde ses næsten over hele Byen. De brændende Spanter af Baadene paa Beddingerne lyste som brændende Ribben af kæmpemæssige Fortidsdyr. Det sabotagemæssige Udbytte af Branden paa Yacht-Værftet var, at 2 helt færdigbyggede tyske Hurtigbaade gik op i Luer sammen med 2 andre tyske Hurtigbaade, der var under Arbejde. Desuden blev selve Beddingen sat ud af Funk-

106

tion en Tid. Fyrværkeriet fortsatte med en Sabotage-Brand i et Sadelmagerværksted, Studsgade 15. o. G., tilhørende R. M. Iversen, og endelig sluttede denne Sabotage-Nat Kl. 4,20 med en Sabotage-Brand i en tysk Jernbanevogn paa Østbane-Terrænet og en tysk Militærbarak ved Brendstrupgaarden. Saa kom der en „rigtig" Brand ind imellem fra Paulsgade 41, hvor der var Ild i et Plankeværk. I Mellemtiden havde Sabotørerne gjort det sværere for Brandvæsenet ved to falske Brandalarmer. Den ene falske Opringning kom fra en Automattelefon, Silkeborgvej 86, og Manden kaldte sig Oluf Munk.

Der blev stillet store Fordringer til Aarhus Brandvæsen den Nat. Af alle Brandvæsenets Reservers Linier var alt Mandskab indkaldt. Der var over 70 Brandmænd i Arbejde hele Natten, og alt Brandvæsenets Materiel var næsten bogstavelig talt i Ilden. Det var en Sabotagenat, der næsten tog Vejret fra Befolkningen. Det vilde have været interessant at se den „Dagsbefaling", som næste Morgen blev afsendt fra den tyske Efterretningstjeneste (E. T.) her til Myndighederne i det tyske Hovedkvarter i København. Situationen tilspidsedes mod 29. August-Begivenhederne.

Ved Branden paa de to Militær-Barakker ved Brendstrupgaarden, skete der det mærkelige, at Bomberne sprang for tidligt og løb efter Sabotørerne, der godt kunde faa Hælene med sig, da de opdagede Forfølgerne.

Samsing-Gruppen blev nu igen sat ind paa en af sine store samlede Opaver mod den syd- og østjydske Samleskinne, der samler den elektriske Strøm fra Tange-Værkerne til Aabenraa (og Hamborg). Det gjaldt om ved

Sprængninger af Samleskinnens Transformatorer at sætte denne mest muligt ud af Kraft. Først havde man sprængt Samleskinnen nogle Gange i Borupsgade; men her laa mange Smaahuse tæt op ad Samleskinnen, der ogsaa til Slut blev lagt ned i Jorden.

Saa blev Samsing-Gruppen sat ind paa Samleskinnens Friluftstransformatorer, nemlig den Transformator, der laa paa Søren Frichsvej under Broen over Aarhus Aa og den store ny Transformatorstation ved Ryvej i Hasle (18.—20. August). Samleskinnens Transformatorer blev begge meget stærkt beskadigede. Selve Skinnen laa i Olie i Rør. Under Røret blev Bomben saa anbragt. Samsing-Gruppen holdt Samleskinnen under en Byge af Sabotager for at holde den ude af Funktion. Ved en af disse Sabotager mod Transformatoren under Frichsbroen havde man sendt en Student, Morten Ruge, og en Studenterkammerat af ham ud med Bombe og Sprængblyant. De to Studenter havde været i „Sabotør-Lære" hos Samsing-Gruppen; men af en eller anden Grund svigtede Bomben. Saa maatte Samsing-Gruppen selv ud mod Frichs Transformatoren med Bomber, der kunde knalde. Sabotagen var denne Gang upaaklagelig. Broen blev afspærret for Blindgængere, og en tysk Soldat fandt Morten Ruges Bombe. Soldaten kunde virkelig faa den til at sprænges; men desværre for ham var den lidt for tæt paa. Han blev aldrig gammel.

— — —

Der meldte sig nu en lang Række Smaaopgaver for Gruppen. Først en lang Række Jernbanesabotager (18. August 1943) rundt om Aarhus. Dagen efter tog Grup-

107

pen 2 tyske Biler, som blev brændt af i Firmaet F. Bülow & Co.s Gaard i Tordenskjoldsgade (19. August). Saa sprængte Samsing-Gruppen Thomassens Værnemager Autoværksted i Højbjerg Natten til 25. August 1943 sammen med en Omformer ved en tysk Lyskaster i Lystbaadehavnen. Vi er dermed naaet frem til den maaske største Sabotage-Brandnat i Aarhus Bys Historie, Natten til 26. August, kort før den saa sørgeligt berømte 29. August 1943. De to mægtige Sabotage-Brande hos Tømrermester Withen i Mindegade og hos Modelsnedker Mikkelsen i hans Modelsnedkeri i Knudrisgade 33 var begge Sabotager udført af Samsing-Gruppen efter Ordre. Withens store Værksted og Lagre af Træ gik bogstaveligt op i Luer. Virksomheden nedbrændte totalt, og alle Maskiner og alt Værktøj blev ødelagt. Brandvæsenet stod hjælpeløst mod det store Baal af Træ. Den anden Sabotage-Brand samme Nat, mod Mikkelsens Modelsnedkerværksted i Knudrisgade, var ogsaa total. Man havde ikke ønsket, at Brandvæsenet gjorde sig al den Ulejlighed med at slukke som under Sabotage-Brandnatten til 11. August. Samtidigt med Bomberne i Modelsnedkeriet sprængte man samtlige Brandvæsenets Vandopstandere i Kvarteret; ialt sprængte man 12 Brandopstandere. Den snævre og ret tæt befolkede Knudrisgade saa frygtelig ud. Man vadede bogstaveligt i Glasskaar fra knuste Vinduer, og tomme Ruder gloede overalt én i Møde. Kunstnerisk var det en overordentlig farverig Nat med de to vældige Ildparasoller, der som store Paddehatte hvælvede sig over Byens Midte. De forkullede Brandtomter var Dagen efter i det klare Sollys ikke nær saa maleriske. Natten til den

26. August 1943 blev den sidste af de store Sabotage-Brandnætter her i Aarhus.

Den 29. August 1943 bragte Samsing-Gruppen ind i en lang Række af Jernbanesabotager, der lagde Beslag paa Gruppens Tid gennem det meste af September og Oktober, og iblandt disse var Jernbanesabotagen ved Viadukten i Hasselager.

Til Gruppens store Opgaver kom nu Direktør Olaf Schmidt paa „Universalfabrikkerne" paa Fredenstorv i Aarhus. Olaf Schmidt var en af de helt store indenfor D.N.S.A.P. Schmidt var Formand for Landstormen her i Aarhus. Arbejderne var knap ude af Fabrikken, før Landstormen myldrede ind, bl. a. for at holde Instruktionskursus og Skydeøvelser i Fabrikken. Schmidt var udset til at blive Chef for en lokal Hipo-Afdeling i Aarhus, men blev til Slut likvideret 18. November 1943 af „Leif". I Schmidts Fabrik lavedes der Dele til tyske Vaaben, vistnok til V I eller II. Gruppen modtog Ordre til Sabotering af „Universalfabrikkerne" i Baghuset til Ejendommen paa Fredenstorv. Bagbygningen var bedst tilgængelig for Sabotørerne fra Bagsiden fra Rich. Sørensens Auto-Værksted i Østergade 25. Alle Døre og Vinduer, der gav Adgang til Værkstedet, var omhyggeligt spærret netop med Muligheden for Sabotage for Øje. Nu var gode Raad dyre; men det gode Raad havde Willy Samsing. Han fik fat i en Klædesnor, og med den firede han Bomben ned gennem Skorstenen. De kloge Nazister havde ikke regnet med, at Skorstenen var hul, og havde undladt at spærre denne. Ved Eksplosionen ødelagdes Værkstedet saa grundigt, at Arbejdet maatte forlægges til en Fabrik

108

i Tordenskjoldsgade 25. Willy Samsing Idé med at fire Bomben ned gennem Skorstenen blev udvidet og varieret ved Sabotagen mod den tyske Kommandocentral i Handelsbankens Ejendom (den 12. Januar 1945), hvorved Affaldsskakten benyttedes i Stedet for Skorsten. I Forhuset havde man Kontorer, hvor tyske Kvinder arbejdede. Forhuset blev saboteret senere af en anden Gruppe, og Fabrikkens Fortsættelse i Tordenskjoldsgade blev senere saboteret igen af Gruppen.

Ude ved den permanente Badeanstalt stod et tysk Vagthus, som Gruppen lod brænde i lys Lue den 31. Oktober 1943. Men det kunde ogsaa ske, at Sabotagen en enkelt Gang mislykkedes for Gruppen, f. Eks. Sabotagen mod Motorhuset i „Slippen" den 2. November 1943.

Ole Geisler, hvis Fætter sad i Koncentrationslejr som Gidsel for Ole Geisler, havde givet Ordre til at sabotere den store, faste 25 Tons Kran i Sydhavnen, som Tyskerne brugte til svært Skyts o. l. under Losningen, især da Aarhus blev Udlosnings- og Indladningshavn for Materiel og Mandskab til og fra Norge. Med stor Snedighed og Dristighed fik Samsing-Gruppen de fire hule Ben, der bar Kranen, fyldt med Sprængstof og Sprængblyanter placeret og gjort klar til Sprængning. Ved Siden af Kranen holdt en Jernbanevogn, og lidt fra laa et Skib. Da den halve Time var gaaet, røg Kranen med et Brag og forsvandt paa Hovedet midt ud i Havnebassinet, idet den tunge Ballast af Jern, der var sat i Sving ved Eksplosionen, trak Kranen efter sig. Der stod kun et tomt Cementfundament tilbage, mens Kranen puttede sig dybt i Havnebassinets Mudder. Hvad der skete med de tyske Vagtposter, der

gik og „passede paa Kranen", blev aldrig oplyst. Denne Sabotage var omtalt i engelsk Radio paa den mest smigrende Maade for dansk Sabotør-Virksomhed. Samsing-Gruppen gik ved denne Lejlighed som altid lige paa Sabotage-Objektet uden Omsvøb og Dikkedarer. Der fandtes ingen Kran af tilsvarende Kapacitet som 25 Tons Kranen i nogen dansk Provinshavn, saa Tyskerne kunde ikke gøre Sabotagen illusorisk ved at flytte den svære Godstransport til nogen anden dansk Havn.

— — —

Opgaver havde Ledelsen af Sabotagen i Danmark altid nok af til Samsing-Gruppen. Nu blev der givet Ordre til at gøre Natsejlads af Aarhus Havn vanskelig for den tyske Besættelsesmagt, der havde gjort Aarhus Havn til en regulær Krigshavn som Basis for Besættelsen af Norge. Natten til 4. Nov. 1943 gik Samsing-Gruppen i Lag med denne Opgave. Aarhus ligger nok ud til Kattegat, men er kun gennem en ret smal Sejlrende tilgængelig for store Skibe, der stikker dybt i Vandet. For at Skibene om Natten kan finde denne Indsejlingsrende, findes der to Ledefyr. Naar man om Natten fra Skibe paa Aarhusbugten ser disse to Ledefyr over hinanden, kan man dristigt sejle lige frem ogsaa med store Skibe, for saa er man lige i Sejlrenden ind til Havnen. For at gøre denne Indsejling umulig for Tyskerne om Natten sprængte Samsing-Gruppen Natten til 4. November Kablet til det ene Ledefyr, der staar ved Skovvejen, hvor Cyklestien drejer af ned til Stranden, og samtidig sprængte Gruppen ogsaa det andet Ledefyr, der staar paa Aldersrovej ved Præsteboligen. Saa var det Nat med Tyskernes Natsejlads af

Havnen med store Skibe, især da Havnens Radiopejlefyr blev sprængt den 18. November.

Samsing-Gruppen blev saa sendt ud paa et Par mindre Opgaver. Den syd- og østjydske Samleskinne i Mølleengen fik Gruppens Visit Natten til 7. November 1943 og samtidig sprængte Samsing-Gruppen 4 tyske Jernbanevogne med Materiel, bl. a. 2 med Skinner.

Allerede næste Nat, Natten til 8. November 1943, var Gruppen paa Arbejde igen, og denne Gang med et af dens gamle Sabotage-Objekter, „Aarhus Motorcompagni", der denne Gang igen blev hæmmet i meget lang Tid ved Sabotagen, saa Tyskerne ikke kunde faa deres Biler repareret der. Det var et stort Angreb. Kufferten med Sprængstoffer var næsten overdimensioneret, da den skulde anbringes udenfor Murene denne Gang og derfra slaa igennem og ødelægge Transformatoren indenfor Muren. Derfor skulde Ladningen være saa voldsom. Det var ganske umuligt at komme ind i Bygningen, saa spækket var den med Tyskere. Sprængkufferten blev heldigt anbragt og Lunten tændt; men denne Lunte brændte med en Flamme saa høj, at man maatte frygte, at denne høje Flamme vilde tilkalde Vagten eller andre Tyskere eller deres Haandlangere rundt omkring fra. Nød lærer nøgen Kvinde at spinde, og Sabotørerne tog nu en tilfældigt liggende Sæk og smed den over den flammende Lunte, der roligt brændte videre under Sækken og prompte tændte Sprængladningen. Senere morede Sabotørerne sig over en Vognmandskusk. Han kom agende lige saa sindigt forbi i det berømte Tempo, da han pludselig fik Øje paa den flammende Lunte og Sprængkufferten ved Muren. Kusken

er vist aldrig nogen Sinde blevet vækket saa brat. Han for i Tømme og Pisk med et Vræl, og Hestene satte af Sted, som var det et Par Travere i strakt Trav og ikke et Par trætte Vognmandsøg. Kusken er formodentlig standset nu, men hvor langt han kørte, inden Knaldet kom, vides ikke. Sabotørerne fik sig en sund Latter, og Kusken holdt Mund, og det sidste var det vigtigste.

— — —

En af Samsing-Gruppens større Aktioner skete Natten til den 17. November 1943. Der lød et mægtigt Brag ude ved Frederiksbroen. Det var Kommandostationen paa Aarhus H., der sprang i Luften, Hovednervecentret i al Trafik paa Aarhus Hovedbanegaard. Skinnelegemet og Baneviadukterne var for lette at reparere, naar man ikke samtidig kunde lamme et af de vigtigste Nervecentre i Jernbanetrafikken. Denne Aktion mod Kommandostationen i den saakaldte Blokpost V, hvorfra hele det elektriske Sporskiftesystem paa Hovedbanegaarden blev ledet, førte til, at man maatte rangere alle Persontog og andre Tog med Personer ud og ind af Banegaarden, hvorved der opstod mange Forsinkelser for Tyskernes Soldater-Transporter, og D. S. B.s Personale gjorde ikke Forsinkelserne mindre ved deres systematisk gennemførte Obstruktion. Banepersonalet var en vigtig Faktor i den Kamp, der blev ført bag Fronten. D. S. B.s Mandskab var en Etat af Obstruktører. De overloyale Jernbaneembedsmænd indledede ørkesløse og endeløse Diskussioner med de tyske Tjenestemænd om ingen Verdens Ting. Tyskerne opdagede ikke, at disse velvillige og interesserede danske Kolleger drev planmæssig Obstruk-

110

tion for at stjæle Tiden fra de tyske Tjenestemænd og den tyske Transport.

Sabotageledelsen var med Aktionen paa Blokpost V gaaet i Aktion mod Nervecentrerne i Persontrafikken paa Aarhus Hovedbanegaard, og i Tilslutning hertil ødelagde Samsing-Gruppen Natten efter, altsaa Natten til 18. November 1943, det elektriske Sporskifteanlæg til Havnens Spor ved en Sprængning; de elektriske Signalanlæg mellem Aarhus H. og Havnen blev sprængt, saa al Rangering paa Havneterrænet maatte foregaa paa gammel Maner med Haandsignaler alene, hvorved Rangeringen hæmmedes. Samtidig (19. Nov. 1943) skete der Sprængninger af nogle Sporskifter Nord for Svingbroen (hvorved et Stykke af Svingbroen sprængtes bort), saaledes at Linien til Østbanestationen og Østbanen var afbrudt. I Relation til disse Sprængninger skete der rundt i Landet en Række Aktioner mod Fabrikker, der lavede „Tunger" og „Hjerter" til Sporskifterne, saa disse ikke kunde fornyes efter Sabotagerne, naar Lagret af Reservedele var opbrugt. I samme Forbindelse sprængte Samsing-Gruppen Natten til 18. November 1943 en Transformator ved Østbanegaarden, og Natten til 19. November 1943 gik Gruppen i Aktion mod Bagermester Jørgensens Rugbrødsfabrik og Bageri paa Hjørnet af Østergade og Telefonsmøgen. Familien Jørgensen, hvoraf Faderen og 2 Sønner nu er idømt mange Aars Fængsel efter Landsforræderi-Loven, var helt gaaet over til at bage Soldater-Rugbrød (rullet i Savsmuld) til Værnemagten, og var meget stærkt provokerende Medlemmer af D.N.S.A.P. og udæskende ved deres Omgang med Tyskerne. Gruppen

havde faaet sine Ordrer, og Natten til 19. November gik den saa til Aktion. Det var Produktionen, der skulde rammes, og derfor maatte man skaffe sig Adgang til Bageriet, og det var ret svært, for Bageren plejede at have store danske Hunde gaaende løse i Gaarden. Saa fandt Gruppen ud af, at der fra Telefonsmøgen førte en lille Lem ind til Bageriets Kulrum. Den Lem var snart „ordnet", og saa kravlede Sabotørerne ind over Kuldyngerne med deres Bomber og samme Vej tilbage. Der lød 4 Knald ½ Time senere, og hele Bageriet i Østergade 3 var jævnet med Jorden. Forhuset var saa stærkt beskadiget, at det hele maatte brydes ned til Jorden. En af Nazisternes Højborge i Aarhus var blevet ramt af Udslettelsens Dom.

— — —

Natten til 20. November 1943 var Willy Samsing og hans Gruppe kommet i Skoven. Ude i Marselisborg Skov ved Marselisborg Slot lavede Tyskerne nogle Udgravninger, bl. a. til den store underjordiske Marinekommandostation, hvorfra man skulde følge alle Skibe og Fly, fra de startede fra England — og mange andre tekniske Vidundere. Til disse Udgravninger benyttede Tyskernes Entreprenører en stor Gravko. Det danske Vagtmandskab ved Gravkoen kunde ikke forhindre, at Samsing-Gruppen fandt ind til Gravkoens Hjerte og anbragte en Sprængbombe paa Motoren; der lød et Knald, og Gravkoen var ude af Funktion. Samme Nat var Samsing-Gruppen i Aktion mod Aarhus-Randersbanen. Grenaa-Banen havde ogsaa Besøg, idet Samsing-Gruppen den 25. November Kl. ca. 8 Aften havde anbragt Sprængbomber i en gammel Nødtørfts-Anstalt under Viadukten

for Grenaabanen ved den permanente Badeanstalt ved Risskov.

For alle disse Smaaaktioner tog Samsing-Gruppen Oprejsning ved den store Aktion mod Seest's Maskinfabrik Natten til den 5. December 1943. Sabotørerne kom ind i Virksomheden over Tagene fra Kaløgade og lagde deres Bomber rundt i Virksomheden. Under Eksplosionen skete der det, at Bomberne sprang med et ualmindelig stort Mellemrum, saaledes at Brandmændene under Slukningen arbejdede mellem springende Bomber — og det var jo ikke Hensigten med Sabotagen. Heldigvis skete der ikke Brandmændene noget alvorligere, end at et Par Brandmænd blev fejet ned af et Tag ved Lufttrykket fra en af Eksplosionerne. Det er umuligt i Dag at give nogen fyldestgørende Forklaring paa den paafaldende Maade, Eksplosionerne skete paa, medmindre de 4 Bomber, der først sprang under selve Branden, i første Omgang har forsaget alle 4 og først, efter at den 5. Bombe har tændt Branden, er bragt til at eksplodere ved Varmen fra Ilden. Meget sandsynlig er denne Forklaring ikke; men den synes at være den eneste, der passer paa Aktionens Fakta.

Iøvrigt var Aktionen ved Seest ved at bringe Myndighederne og Befolkningen til Randen af Panik et Øjeblik. Der spredte sig under Branden det Rygte, at der i Tomterne laa to Tromler fulde af Benzin, som hvert Øjeblik kunde eksplodere og anrette Ulykker. Politiet turde ingen Risiko tage, men evakuerede i Rutebiler Beboerne baade i Raadmand Liisbergsgade og Kaløgade til Politistationen foreløbig for en Nat. 2 Tromler Benzin i December 1943 lød noget voldsomt selv hos et Firma, der

arbejdede for Tyskerne — i alt Fald eksploderede der ingen, og Folk vendte beroliget hjem efter udstaaet Skræk.

Henne om Hjørnet til Mejlgade Nr. 87 boede en ældre Kunstmaler Nordahl Mortensen, en ivrig Nazist og iøvrigt en ret egenpræget Mand. Den 6. December 1943 kom han stormende op til det danske Sikkerhedspoliti, til Kriminalassistent Sandhøj, for at give en Stikkeranmeldelse, idet han paastod at have set Sabotørerne løbe fra Brandstedet tværs over Kaløgade og gennem en Kældergang i en af Ejendommene i Kaløgade (Nr. 6), og at Stikkeren kendte Sabotørerne. En af Arbejderne hos Seest havde været Gruppen behjælpelig. Stikkerens Anmeldelse faldt først i andres Hænder end Sandhøjs, og Sabotørerne blev varskoet direkte fra Politiet. Der siges endda efter Tilskyndelse af Kriminalassistent Næve! I alt Fald saa det ud, som om Nordahl Mortensens Stikkeri ikke førte til nogen Aktion af Betydning fra Gestapos Side. Derimod blev det dyrt for Nordahl Mortensen, der blev likvideret omkring Nytaar 1944 som en af de første her i Aarhus sammen med Gaardejer Rasmus Holm i Brabrand af „Leif", „Ole" og „H. C.". Der hænger endnu nogen Mystik over Enkelthederne ved Nordahl Mortensens Stikkeri, men de bliver vel offentligt bekendt en Dag.

Fra denne alvorlige Affære hos Seest havde Samsing-Gruppen en lille Ordre paa en Sabotage mod Slagtermester Rasmussens Forretning, Mejlgade 41, den 7. December 1943. Det var tidligt paa Morgenen. Arbejderne var begyndt at køre paa Arbejde, og i Forretningen var Svenden, der er Ejerens Søn, i Færd med at gøre klar til

112

at lukke Forretningen op for Tyskerne og de faa Danske, der blev ekspederet i Forretningen. Saa sprang en Bombe, der laa i Lyskassen. Forretningen blev raseret, og den unge Knud Rasmussen fik en Del Smaaknubs i Købet. Eksplosionen skete Kl. 7,30 Morgen. Den burde maaske have været udført, inden de mange Arbejdere kom paa Mejlgade paa Vej til deres Arbejde.

Nordahl Mortensen var for Resten en sejglivet Herre, der først døde paa Kommunehospitalets neurologiske Afdeling efter Operation den 5. Januar 1944 — efter at han var blevet likvideret den 2. Januar ved Skud gennem Hovedet. Han naaede ikke at komme til Bevidstheden. — Ved 18-Tiden blev der ringet paa Kunstmalerens Dør. Konen turde ikke lukke op. Saa gik Nordahl Mortensen selv ud og lukkede op for to pæne, velklædte unge Mænd, der vilde købe Malerier. Da de var blevet alene i en Stue med Nordahl Mortensen, væltede den ene ham og holdt hans Hoved fast, mens den anden skød ham gennem Hovedet. De udsendte Signalementer efter Morderne var nærmest misvisende, saakaldte „Normal Signalementer", selv om de ikke netop begyndte med de berømmelige Ord om „en ung Mand i en lys Cotton Coat". Vaabnet var en 7,65 mm.

Den tidligere „Universalfabrik" fra Fredenstorv var imidlertid flyttet til et Værksted i Tordenskjoldsgade Nr. 25 i Bagbygningen og kamoufleret under Navnet „Aros", og Samsing-Gruppen fik Ordre til at sabotere denne nye Virksomhed. Natten til 16. Januar gik Gruppen i Gang med Arbejdet. Det var næsten umuligt at komme ind. Der var gitrede Vinduer og stærkt laaste

Døre, som til Slut maatte sprænges med et Koben. Der blev anbragt 3 Bomber, og der udbrød Brand. Skaden var betydelig. Sabotørerne var kommet ind fra Ivar Huitfeldtsgade ad en Stige over Tagene. Ved Siden af Værkstedet var en Hestestald med to Heste, som dog heldigvis ingen Skade tog. Derimod var alle Gearkasser i Drejebænke og Boremaskiner i Værkstedet sprængt af Bomber.

Gruppens Aktioner mod den østjydske Længdebanes Signalsystem og Sporskiftecentraler blev genoptaget Natten til den 20. Januar 1944 ved den totale Ødelæggelse af Blokpost IV, der laa ude i Mølleengen i Godsbaneterrænet bag Godsbanegaarden, og hvor alle Sporene til Godsbanetransporten skiftedes elektrisk, ganske tilsvarende som Blokpost V for Personbanegaarden Aarhus H., saaledes at Ind- og Udkørsel fra Godsbanegaarden maatte udføres med Haandsignaler og nødvendigvis tage lang Tid.

Natten til 20. Januar 1944, da Blokpost IV blev sprængt, havde Overportør Fredsbo og Medhjælper Jørgensen Vagt. Disse to sad inde i Blokposten, medens Sabotørerne anbragte Bomber i Lampisteriet, uden at nogen af Banebevogtningen standsede dem. Gruppen var nær kommet slemt i Klemme. Man havde et Dækværelse i Lundbyesgade 7, hvor Gruppen havde monteret Bomben og gjort Sprængbomben klar, hvorefter man med den tændte Bombe gik over Baneterrænet til Blokpost IV; men her kom der Vanskeligheder. Først maatte Gruppen gaa tilbage for et Tog, og saa kom de ind mellem 2 Tog, der holdt, og som de maatte kravle under i en Fart. Da

113

Gruppen kom til Blokpost IV, stod en Marinevægter paa Vagt. 2 af Sabotørerne var gaaet i Dækning for at kunne dække Kammeraterne. Den indstillede Bombe fik de andre Sabotører til at skynde sig for at komme af med den. De gik hurtigt lige forbi Marinevægteren, der stod lige uden for Døren, med et kort „God Aften" ind i Lampisteriet. Herinde anbragte Sabotørerne Bomben og gik roligt fra Blokpost IV; men da Sabotørerne var ude af Syne, fik de vel nok Fart paa. Den halve Time, Bomben var indstillet paa, var snart gaaet, og de Tjenestgørende skulde advares. Det skete pr. Telefon: „De taler med Sabotage-Gruppe Nr. 9," sagde Sabotørerne. De to Mand i Blokposten naaede først at komme væk 4—5 Minutter, før Eksplosionen skete. Det blev en voldsom Sprængning efterfulgt af en total Brand af Blokhuset. I Lamperummet var der nemlig ikke alene en hel Del af Banens Lamper med Olie i, men ogsaa et Par Tdr. Lampeolie, og det gav et mægtigt Baal. Der var ingen Brandhaner i Nærheden, saa Brandvæsenet maatte udlægge ½ km Slange, og de 10 Brandmænd maatte „hjælpeløse" se paa, at Blokposten brændte totalt. Nervecentret i Godstrafikken var lammet, og Tyskernes Gods blev forsinket.

Gruppen havde ogsaa søgt at genere Tyskerne i Udnyttelsen af den østjydske Længdebanes Kapacitet ved at forhindre, at Damplokomotiverne fik Vand til deres Kedler her i Aarhus. Til dette Brug havde man ellers et Vandtaarn ved Augustenborggade ved Ringgadebroen. Natten til 22. September havde Samsing-Gruppen sprængt et stort Hul i Beholderens Bund, medens Overdelen helt forsvandt. Aktionen mod Blokpost IV havde givet en-

gelsk Radio Lejlighed til at udtrykke Anerkendelse af de danske Sabotørers Aktion.

Den syd- og østjydske Samleskinne trængte nu igen til at saboteres, og det skete Natten til 31. Januar 1944 Kl. 18,30 paa Søren Frichsvej. Skaden var ikke stor, men en stor Del af Mols blev lagt i Mørke, indtil Transformatorstationen i Mesballe fik Forsyningen lagt over paa en anden Forbindelse. Der gik ved denne Lejlighed Ild i Kablet under Frichsbroen. 1 Hovedsikring brændte over og afbrød Aarhus Elektricitetsværks Forbindelse med Samleskinnen i 3—4 Uger. Ved denne Lejlighed fandt man en Forsager under Broen.

23. Januar 1944 havde Samsing-Gruppen været en Tur nede i Paradisgade Nr. 12 hos Elektro-Installatør Koldby Jensens Forretning. Der blev kastet en Bombe ind gennem Postkassen, men det viste sig, at denne første Bombe forsagede. Saa gik Willy Samsing tidligt næste Morgen ned og fiskede Forsageren ud gennem Postkassen igen og afleverede en frisk Bombe i Stedet. Koldby Jensen var netop paa Vej til sin Forretning, da en Bekendt fik ham med ind til en Morgenbajer, og denne Bajer reddede Koldby Jensen fra en yderst ubehagelig Morgenhilsen i Forretningen.

18. Februar 1944 var Samsing-Gruppen ude at gaa Tur, først til Vesterbro Torv, og siden til Bilmekaniker H.Chr. Hansens Værksted, Kirkegaardsvej 10. Paa Vesterbro Torv var der hos A/S Schrøder & Rasmussen parkeret en hel Mængde Rutebiler og Lastbiler, der benyttedes af Tyskerne til at køre til Tirstrup Flyveplads. Alle disse Biler blev „pyntet" pænt til næste Tur, idet der paa

114

Motoren blev anbragt 2 Sprængbomber og en Brandbombe som Tænding paa hver. Hos H. Chr. Hansen drejede Aktionen sig om to nye Motorer, der paa samme Maade blev forsynet med hver 2 Sprængbomber forbundet med en Brandbombe. Hos Schrøder & Rasmussen forsagede Bomberne alle som een, og hos Hansen brændte 1 tysk Bil, men Hovedparten af Bomberne forsagede ogsaa her. Gruppen var blevet forsynet med et helt Parti Forsagere! Det synes, som om Sprængblyanterne har været beskadigede.

Efter disse to mislykkede Aktioner, Natten til 19. Februar 1944, var Samsing-Gruppen ude paa Jernbanesabotage paa den østjydske Længdebane. Ved en Viadukt Nord for Ravnsbjergbakken blev der lagt op til en Snes Bomber paa alle Sporene paa begge Sider af Viadukten. Da Gruppen var færdig med sit Arbejde og taget bort, kom der et dansk Persontog med danske Passagerer Syd fra. Persontoget skulde være i Aarhus 20,24, og det medførte ca. 180 danske rejsende. Toget havde passeret Hasselager og var paa Ravnsbjergbakken paa Vej mod Viadukten. Paa Lokomotivet fik Lokomotivfører J. A. Kjeldsen og Fyrbøder Ove Pedersen pludselig Øje paa en hel Række Ildsøjler, der rejste sig paa begge Sider af Viadukten, medens Skinne-Stumperne fløj langt bort til alle Sider under en Kanonade af Eksplosioner. Man var lige ved at køre ind i en Kanonade af Jernbanesprængninger med alle de intetanende danske rejsende! Maskinfolkene blev ikke grebet af Panik og sprang af, men fik lynhurtigt Toget standset. Det var dog knap hurtigt nok, idet Toget kom til at holde lige over den første

Bombe, der sprang under Lokomotivet og kastede det af Sporet, dog uden at vælte det. Lokomotivfolkene fik nogle slemme Knubs og blev kastet rundt, uden at der dog skete alvorlig Skade paa Liv og Lemmer hos Personalet eller blandt de mange danske rejsende. Denne Aktion ved Viadukten ved Ravnsbjerg var koordineret med en tilsvarende Aktion paa det tilstødende Afsnit mod Syd, der blev udført af Grupper fra Skanderborg. Willy Samsing ledede personlig Aktions-Gruppen fra Aarhus. Denne Sprængning var daarligt organiseret fra „Toppen", da der ikke synes at have været taget tilstrækkeligt Hensyn i Beregningerne til danske Nonkombattanters Liv og Risiko. Ganske vist kunde Sabotørerne kun arbejde i Ly af Mørket, men saa burde der have været konstrueret en kunstig Togforsinkelse i Hasselager, saa de danske rejsende ikke løb unødig Risiko. Det var et Held, at kun Lokomotivets første Hjulpar, Løbehjulene, blev løftet af Sporet.

Ude paa Godsbaneterrænet havde Tyskerne monteret en stor Lyskaster, der blev sprængt af Samsing-Gruppen Natten til 23. Februar 1944, og 24. Marts 1944 var Gruppen paa Aktion i Højbjerg, hvor Gruppen var beordret til Aktion mod Tømrermester Harald Nymarks Maskinsnedkeri i Højbjerg, som nedbrændte til Grunden. Den næste Aktionsordre førte igen Samsing-Gruppen til Højbjerg. Denne Gang drejede det sig om et saakaldt „Sabotagerøveri", det eneste af denne Art, som Gruppen udførte. Ordren lød paa Aktion mod Guldbjerg-Jacobsen, Hadsherredsvej 29, Højbjerg. Vi kommer straks tilbage til denne Sag. Gruppen havde nemlig endnu en Aktion

for Natten til 1. Maj 1944 mod Samleskinnen paa Søren Frichsvej. Her lavede Gruppen ganske vist en Sprængning; men det viste sig, at man i Stilhed havde fjernet Kablet og flyttet det et andet Sted hen, saa Gruppen sprængte et tomt Rør.

Der var egentlig givet Ordre til, at Samsing-Gruppen skulde have saboteret Aarhus Elektricitetsværk; men Gruppen mente sig ikke stærkt nok armeret og afventede derfor nærmere Ordre. Efter Sabotagen mod det tomme Rør kom Gruppen i Forbindelse med Stadsingeniør Rambøll, og sammen med denne planlagde Willy Samsing Sabotagen mod Samleskinnens Transformatoranlæg ved Høstskoven, et af de vigtigste Knudepunkter paa hele Samleskinnen. Her maatte Gruppen evakuere en Gaard for dens Beboere midt om Natten, baade Voksne og 6 Børn. Folkene skete der ingen Skade, men Skaden paa Samleskinnen var betydelig.

Dette skulde blive den sidste vellykkede Aktion for Samsing-Gruppen. Gruppen havde faaet anbragt en Sprængladning med Trækudløsning ved Hørning. Der røg ogsaa et Stykke Skinne paa 1,93 m foran et tysk Tog; men Lokomotivet hoppede over Hullet med 11 Vogne og fortsatte uden at vælte. Det blev Samsing-Gruppens sidste Aktion mod Fjenden.

Paa disse Blade ser Gruppens Aktioner ikke ud som i de Dage, da de blev lavet, medens Sabotørerne sank døde sammen under Tyskernes Bøddelkugler: 11. April blev Matematiklærer Sv. O. Nielsen henrettet for Sabotage, 1. Maj: Bagersvend L. B. Svane henrettet for Sabotage, 1. Maj: Karl Erik Abel henrettet og saaledes videre. Det var

dyrt at være aktiv Sabotør dengang; men det var dejligt! Det var ikke Frygt, men Fængsel, der standsede Samsing-Gruppens Sabotage. Den 7. September 1943 indeholdt Dagspressen en Opfordring fra Besættelsestroppernes Øverstbefalende til den danske Befolkning til: „virksomt at medarbejde til Forhindring af Jernbanesabotage. Det er fornødent at anmelde alle mistænkelige Personer og forefaldende Omstændigheder, der kan føre til Opdagelse og Forhindring af Sabotage. Der udloves en Belønning paa 20,000 Kr. for Anmeldelser og tilsikres fortrolig Behandling af Anmeldelserne". 20,000 Kr. for en Sabotør! Det var smigrende for den danske Sabotage!

Jernbanesabotagen heromkring var en slem Streg for Tyskerne. Her i Aarhus foretog samtlige Grupper 113 Sprængninger paa Banen, hvorved ødelagdes 40 Skinner, 31 Tungepartier, 27 Krydsninger, 2 Broer, 1 Sikringsanlæg og 12 Vogne. Aarhus-Fredericia Linien havde 426 Sprængninger og 6 Togafsporinger, hvorved ødelagdes 365 Skinner, 33 Tungepartier, 8 Krydsninger, 1 Drejeskive, 5 Sikringsanlæg, 3 Vandtaarne, 2 Kraner, 6 Lokomotiver og 3 Vogne. Den tilsvarende Aarhus-Aalborg Linie havde 779 Sprængninger med 730 ødelagte Skinner, 34 Tungepartier, 11 Krydsninger, 4 Broer, 3 Vandtaarne, 1 Kran, 9 Lokomotiver og 5 Vogne. Foruden disse Skader paa den østjydske Længdebane havde Aarhus-Grenaa Banen 190 Sprængninger og 4 Togafsporinger med 185 sprængte Skinner, 1 Bro, 3 Lokomotiver og 1 Vogn. Aarhus-Hammel-Thorsø Banen havde tilsvarende 23 Sprængninger med 22 sprængte Skinner og 1 Bro.

Samsing-Gruppen arbejdede ikke alene som Sabotører

og Instruktører i Sabotage, bl. a. af nogle Militærgrupper, f. Eks. Morten Ruges Gruppe; men Samsing-Gruppen deltog ogsaa virksomt ved Distribuering af de nedkastede Vaaben, som blev hentet i Lastbil i Containerne paa Modtagepladserne af Gruppen, og her i Aarhus i Samarbejde med borgerlige Grupper og militære Grupper ompakket og fordelt over Landet, i Samarbejde f. Eks. med Kaptajn Mikkelsen. En Dag fik Gruppen bl. a. Ordre til at overbringe tre Rekylgeværer i en Kasse til Bogtrykker Axel Christensen i Rosensgade. Der blev sendt Bud op til Bogtrykkeren, at her var denne her „Konserves". Hr. Christensen gav Ordrer til at sætte Kasserne med „Konserves" ned i Kælderen. Efter at have huset denne farlige „Konserves" nogen Tid, kørte Bogtrykker Christensen den personlig bort paa sin Cykle og havde det Uheld at vælte med Kassen med Rekylgeværerne lige udenfor Gestapos Kontor paa Politistationen. Axel Christensen naaede frem med Rekylgeværerne og kom godt af med dem paa Belysningsvæsenet. Siden blev baade Christensen og hans 2 Sønner arresteret for dette Forhold, og Bogtrykker Christensen maatte selv hele Turen igennem over Frøslev-Lejren og gennem de tyske Lejre, bl. a. Neuengamme og Versen. Han kom først hjem efter Kapitulationen. Senere var Samsing-Gruppen i Samarbejde med Kaptajn Mikkelsen, bl. a. ved Ompakninger af Vaaben, Ammunition og Sprængstof i Alfred Benzons Garage paa Fredenstorv.

Arrestationen af Samsing-Gruppen synes at være sket efter hidtil ret uklare Linier. Under Aktionen mod Højbjerg-Jacobsen skete der det, at Gruppen tog ud til Højbjerg under Ledelse af Gruppelederen Willy Samsing. Det skete den 11. April 1944. I Lejligheden traf man Fru Guldborg Jacobsen, Ægteparrets 17-aarige Søn, Gerhardt, og dennes Kammerat, en anden Værnemagers Søn, Knud Aage Thommasen. 8. Maj blev Harry Samsing stukket til det danske Politi paa „Tempo-Baren" i Nr. Allé af Gerhardt Guldberg Jacobsen, uden at denne dog er tiltalt for Stikkeri. Derefter blev Peter Pedersen og Salomon Hansen arresteret af dansk Politi om Morgenen den 12. Maj. Den 6. Juni blev Heigaard arresteret af Gestapo som den første her i Aarhus.

Den 12. Juni faldt der ved dansk Ret mod de 3 anholdte af Samsing-Gruppen, der hver fik 6 Aars Tugthus ved Ning og Hasle Herreds Ret. 21. Juni anholdtes H. C. Sørensen og hele Bladgruppen og 30. Juni arresteredes Sabotagegruppen alle af Tyskerne. Den 4. Juli indfandt Tyskerne sig i den danske Arrest og fik de 3 ved dansk Ret dømte og til Afsoning indsatte Fanger fra Højbjergaktionen udleveret. Det var Tolkene: Harvy Jensen og Arne Preben Bisp, der mødte op med en Skrivelse og satte Revolveren i Ryggen paa Salomon Hansen, Peter Pedersen og Harry Samsing og førte dem fra den danske Arrest tværs over Gaden til tysk Arrest, og saa holdt Tyskerne fast paa de tre fra Højbjerg-Aktionen lige til Kapitulationen.

Hvem fik Tyskerne til at gribe ind i den danske Stats Justits ved at fjerne ved dansk Ret dømte danske Statsborgere for at sætte dem i tysk Fængsel og fremstille dem for tysk Gestapo til Afhøring og Tortur om de Forhold, som de tre allerede var dømt for ved dansk Ret og i

117

Gang med at afsone, da Appel var frafaldet fra begge Sider? Hvem stak Højbjerg Sagen til Gestapo? — Grethe Bartram skal have tilstaaet at have stukket Otto Christensen, men samtidig undersøges om en Sigtelse mod Guldberg Jacobsen for at have søgt at paavirke sine Gestapo-Bekendtskaber til at forlange Sagen fra dansk til tysk Justits kan rejses og føres videre.

Vestre Landsret ophævede den 27. August 1946 den ved Underretten afsagte Dom for „Røveri".

Den første Stikker paa Samsing-Gruppen var dog en Mand, der en Tid havde arbejdet paa Remisen her i Aarhus sammen med Alfred Berthelsen. Denne Mand, Hans Gunner Emanuel Jacobsen, blev senere Schalburgmand og Stikker. H. G. E. Jacobsen stak ikke alene Alfred Berthelsen, men ogsaa Alf Toldbo Jensen fra Brabrand, der blev dømt til Døden ved tysk Krigsret den 24. November 1943 og skudt i Kasernegaarden paa Dragonkasernen i Aarhus den 29. December.

H. G. E. Jacobsen menes endnu at have meget paa Samvittigheden. Desuden havde den unge Gert Guldbjerg Jacobsen stukket Harry Samsing til det danske Politi, og Guldbjerg Jacobsen selv sigtes for at have paavirket de tyske Myndigheder til at gribe ind i danske Myndigheders Justitsomraade ved med Magt at overføre de ved dansk Ret dømte danske Statsborgere fra dansk Arrest til tysk Arrest og derfra videre til Lejrene.

Jacobsen er indstillet til Dødsstraf.

Gruppens Ophold i den tyske Arrest hos Gestapo i Aarhus var en Tid fuld af Mishandlinger og Tortur. Richard Jensen, kaldet Skov, var under ganske ubeskrivelig

Tortur slaaet til Ukendelighed og pint til Selvmordets Rand og til Bevidstløshed. Da Skov anden Gang var ført op paa Loftet paa Kollegie 4 og bundet til et svært Varmerør paany underkastet Tortur, tog Harvy Jensen fat i hans Skulder og drejede Armen om, saa Richard Skov rigtig kunde komme til at ligge godt for Slagene. En saadan Sjælsraahed fra Harvy Jensens Side er typisk for disse nationale Bastarder, Køtere af to Kulturers daarligste Anlæg! I de samme Dage, som disse Mishandlinger skete — 4. Juli til 14. August 1944 — gik Harvy Jensen ud og ind i Hjemmene hos Toppen af Modstandsbevægelsen her i Aarhus og fik Midler af den til at leve for! Det er vel nok en Skæbnens Ironi!

Foruden Richard Skov var ogsaa Salomon Hansen paa Loftet, hvor han blev mishandlet af den danske Gestapomand, Arne Preben Bisp (kaldet „Johnny"), paa det allergroveste. Bisp havde taget sin gode Ven, den danske Værnemager Guldbjerg Jacobsen fra Højbjerg med, og denne deltog i Torturen af Salomon Hansen. De øvrige af Gruppens Medlemmer var ikke paa Loftet (3. Grad), men blev mishandlet i Cellerne og under Forhørene af Tyskerne og deres danske Haandlangere. Den haardest mishandlede og den stejleste Benægter var dog sikkert Alfred Berthelsen, der Gang paa Gang blev slæbt paa Loftet til Tortur under Schwitzgebel. Alfred Berthelsens Lidelser trodser enhver Pen. Til Slut tog Nerverne i Lændepartiet Skade, saa Benene, Blæren o. s. v. var uden for Kontrol. Det var som at hamre løs paa en Granitsten. Til Slut lænkede Gestapo Alfred Berthelsen i krumsluttet Stilling til det faste Bord i Cellen, hvor han laa krumsluttet paa Gulvet i Cellen i

40 Døgn. Richard Skov var ogsaa lænket i Cellen. Salomon Hansen laa i flere Døgn kraft- og sanseløs paa Gulvet i Cellen. Og saadan blev alle Samsing-Gruppens Medlemmer mere eller mindre pint og torteret, for at Gestapo kunde faa „Tilstaaelser" om Sabotører og Sabotager.

Men — alting faar en Ende, Pinslerne og Ondskaben ogsaa — og saa en Dag fik Gruppen sine Smaating udleveret, og saa gik Turen ud fra Arresten i Aarhus og Torturkamrene paa Kollegie 4. Det skete den 13. August 1944 Kl. 4 om Morgenen i Hallen i Arrestbygningen. Der blev stuvet ca. 30—35 Fanger ind i Celle 29 til næste Morgen. Da vi paany stod nede i Hallen næste Morgen, blev ti af de „farligste" Sabotører pillet ud og lænket sammen to og to i store tykke Kæder, to Meter lange, laast sammen ved Haandledene med Hængelaas og meget tunge at slæbe paa. Blandt disse ti farlige „Häftlinge" var blandt andet Richard Skov, Peter Pedersen, Harry Samsing, Salomon Hansen, Artillerikaptajn Olsen, Holger Jensen fra Kibæk, Jens Peder Jensen fra Lollandsgade, Herman Aasted, Randers, m. fl. Willy Samsing kom med en senere Transport. Ellers havde Gestapo brugt at lægge Haandjærn om det ene Haandled og føre Lænken inden for Benklæderne gennem modsat Bukseben til modsat Ankel, og saa lade Fangen gaa i denne krumsluttede Stilling. Under Transporten lykkedes det „Røde Kors" at forsyne Fangerne med en Genstand og en Pakke Cigaretter hver. Der var vel 200 „Häftlinge" i denne Transport, der ankom til Frøslev-Lejren den 14. August, Dagen efter, Lejren var taget i Brug af de 741 Fanger, der var overført hertil fra Horserød-Lejren.

Transporten fra Aarhus varede 18 Timer. Da vi kom til Frøslev, maatte vi spadsere med de tunge Lænker paa fra Faarhus Station. Armene var helt tykke og hævede af Lænkerne, som skar dybt ind i Haandledene. Først lige udenfor Frøslevlejren befriede Tyskerne os for de tunge Fangelænker. Det var den senere likviderede danske Gestapo, Terrormanden Valdemar Hansen (kaldet „Fynboen"), der lagde Lænkerne paa os og opbevarede Nøglerne.

I Frøslev blev Samsing-Gruppen indkvarteret samlet i Barak 13, og her kom alle disse mishandlede og torturerede Fanger fra Mishandlingen i Aarhus endelig i Berøring med danske Læger, der ganske vist var Fanger, men efter bedste Vilje og med de faa Midler af Medikamenter og Apparater, der var til Raadighed, gjorde, hvad gøres kunde for dem. Her er især Grund til med Taknemlighed at nævne Læge Ernst Kieler, Torvet 1, Horsens, indtil denne blev taget for illegal Virksomhed med bl. a. at bringe Breve ud af og ind i Lejren, og han blev sendt til Arresten i Aabenraa for senere at vende tilbage til Lejren.

I Frøslev-Lejren traf Samsing-Gruppen først alle Kammeraterne fra Horserød-Lejren, som var taget forud i Kampen mod Tyskerne. Især glædede vi os over Gensynet med Gruppens tapre Medlem Alfred Berthelsen, hvis Hustru, Fru Eva Berthelsen, ogsaa havde siddet i Horserød, men var kommet hjem. Iøvrigt traf vi en hel Del Partikammerater her fra Aarhus, der var taget for politisk Lederarbejde, Bladvirksomhed o. a. Ca. en Maaned efter kom der endnu en Transport fra Aarhus, hvori

bl. a. var endnu en Del af Gruppens Folk: Willy Samsing, Harry Thomsen, Richard Jacobsen o. s. v. Hertil kom fra Ledelsen: Heigaard, Kaj Lykkeberg o. a. Denne Periode var den bedste Tid af vort Ophold under Fangenskabet i Frøslev.

Efter at Politiet fra Aarhus og andre Steder kom i Lejren 19.—20. September 1944, skete der en for Samsing-Gruppen betydelig Begivenhed. I Frøslev-Lejren havde de danske Fanger konstitueret sig med egen Civilforvaltning ved Siden af Tyskernes. Der var dansk Lejrleder med eget Kontor, Kontorpersonale, Barakformænd, Baraknæstformænd, Arbejdsledere o. m. m. a., udelukkende blandt Fangerne. Man havde ogsaa et dansk Lejrpoliti og en dansk Lejrret, for hvilken Lejrpolitiet kunde indbringe enhver Fange. Lejrpolitiet fungerede som Ordenspoliti blandt Kammeraterne, og Lejrretten tog sig af Rettergangen blandt Kammeraterne. Rettens Domme blev eksekveret paa Stedet af Kammeraterne, selv om Dommen og Straffen bestod af Arrest i en vis Tid, blandede Tyskerne sig ikke i denne danske Justits. Manglede en Mand ved Optællingen, og han blev opgivet som værende i Arrest, tog man dette for gode Varer fra tysk Side. Saavel Lejrpolitiet som Rettens Medlemmer var valgt af og blandt „Häftlingene". Da Politiet fra Aarhus kom til Lejren, blev Retten sat over Samsing-Gruppen eller rettere den Del af Gruppen, der var aktiv ved Aktionen mod Guldbjerg Jacobsen i Højbjerg. Salomon Hansen forlangte Sagen rejst for Lejrretten for at faa fastslaaet saa hurtigt som muligt, at det saakaldte „Højbjerg-Røveri" var et „Sabotage-Røveri", og ikke et asocialt Røveri til

egen Fordel. Grundet, Bronst og flere andre Politifolk beklædte Retten, og Magister H. C. Sørensen, Boghandler Olsen, Randers, m. fl. optraadte som Vidner. Lejrrettens Kendelse gik ud paa, at Harry Samsing, Salomon Hansen og Peter Pedersen ikke havde gjort sig skyldig i noget ulovligt, og Willy Samsing heller ikke. Om Willy Samsing havde overtraadt en given Ordre eller handlet uden Ordre skulde afgøres, naar alle Parter kom hjem; men Willy Samsing kom aldrig hjem!

Iøvrigt hyggede man sig indenfor Gruppen, som man kunde bedst under Omstændighederne i Frøslev. Her mødtes Gruppen med en Mængde Aarhusianere fra andre Grupper og en hel Del Kammerater fra andre Egne — ofte Folk, man havde samarbejdet med, men først lærte at kende i Lejren. Her var ogsaa kendte Ansigter fra Aarhus i sin Tid som Negeren James Thomson fra „Parkhotellet". Iøvrigt var der i Lejren Folk af mange Nationaliteter: 1 Russer, enkelte Svenske og Norske, nogle Tscheker o. s. v., men hovedsagelig Danske. Der var en særlig Indhegning med op til ca. 175 kvindelige Fanger. Transporter kom daglig med en Del nye Fanger, og Transporter gik ud — ud — ingen vidste hvorhen.

„Himmelfarts-Transporterne" blev bemandet fortrinsvis med Samsing-Gruppens Medlemmer og andre Sabotører. Gruppen var paa det Tidspunkt ret hærdet mod Tortur og Savn, saa „Himmelfarts-Turene" rystede dem ikke i deres Grundvold. Der var endda Fanger, der tilbød sig frivilligt blot for at faa et Kig udenfor Hegnet; men de blev afvist. Der var baade gode og daarlige „Himmelfarts-Ture". Paa en af dem var Fangerne lænket 2 og 2.

Det faldt lidt uvant at maatte have sin Partner med paa W. C. De tyske Vagtmestre var øjensynlig mere forfjamskede end Fangerne, og Jernbanefolkene brugte alle Lejligheder til at spille Tyskerne et Puds. En Dag havde Vagtmændene sat sig til at slumre i Døren, medens Togpersonalet koblede Vognen fra og kørte bort med Toget. Da de vaagnede, var de meget forargede over, at „de forbandede Danskere havde stjaalet Lokomotivet"!

Den 20. Oktober 1944 laa Salomon Hansen syg paa Sygebarakken med over 39° Feber, medens Gruppens andre Medlemmer laa i deres dybeste Søvn i Barakkerne. Kl. 4 om Morgenen blev der blæst ud til at stille op paa Gangen, og saa kom Vagtmestrene og pillede ca. 198 Fanger ud, deriblandt hele Samsing-Gruppen paa nogle ganske enkelte nær, og de maatte af Sted til Tyskland. Hele denne Del af Gruppen fulgtes ad til Neuengamme, hvorfra de splittedes over mange forskellige Lejre og flyttedes rundt over hele Tyskland, før de samledes igen i Neuengamme paa Hjemturen. Alfred Berthelsen kom bl. a. til Lejren i Porta i Westphalen. Nogle af Gruppens Medlemmer kom til Altgardt (Harry Samsing, Willy Samsing, Peter Pedersen, Willy Andersen m. fl.); andre kom til Versen (Otto Christensen, Frode Sørensen, Rambøll, Skjødt, Axel I. Christensen m. fl.); de syge blev foreløbig nogle Dage i Lejren i Neuengamme og kom saa til Spaldenstrasse i Hamborg, en af de værste Udekommandoer fra Neuengamme. Saa blev Gruppens Medlemmer flyttet rundt: til Hannover, Dachau, Buldenhosedam o.s.v. Hvert enkelt Gruppemedlem var ude for Ting, der slet ikke kan fattes af Folk nu. Derfor blot et Par Snapshots.

Blandt Forarbejderne dernede traf vi Redaktør Niels Jørgensen fra „Nationaltidende" i „Maschinbau". En af dem, de havde mest Spil med, var Thingskov. Han løb først fra Horserød, men blev fanget og sendt til Frøslev. Her stak han straks fra, men blev fanget igen og maatte med til Tyskland, hvor han igen løb fra Tyskerne, inden de for 4. Gang fangede Thingskov. Fangerne var klippet skaldet og iført stribet Fangetøj, saa det var ikke let selv for en Ekspert som Thingskov at klare sig som undvegen Fange. Hele Fangenskabet var utrolig raat, griset og uhygiejnisk, langt borte fra Haag-Konventionens Bestemmelser. Tyskerne paastod ganske vist ogsaa, at vi var Politifanger og ikke Krigsfanger og derfor ikke havde noget som helst Krav paa Beskyttelse efter Haag-Konventionen. Hele Systemet med SS, Kapoer o. s. v. var en stor Torturanstalt. „Maden" var en Rædsel. Hvad mener man om „Rødkaalssuppe", for ikke at tale om „Kaalrabisuppe". Man maatte spise af snavsede Skaale, der gik fra Haand til Haand. Hvor er Tyskerne mærkelige Mennesker! De klassificerer og dekorerer alt muligt — uden at tænke paa deres eget Ansvar. Allerede i Frøslev havde de „anständige Leute" (Politi og Gendarmeri) og „unanständige Leute" (de politiske Fanger); men hertil kom senere de „asociale". Det var rent ud fantastisk, som Vagtmester Hess hersede med de arme „asociale", fordi han troede, at det behagede de øvrige Fanger. Da ingen gad se efter hans Plagerier af de „asociale", tabte det sig. De „asociale" fik endda Lov til at gaa paa Besøg hos de „anständige Leute" i de andre Barakker. I Tyskland gik det saa vidt, at man udnævnte „Sub-Häftlinge"! Der

døde selvfølgelig mange af os. Det mest triste var dem, der døde paa selve Frigivelsesdagen, som Cigarhandler Niels Buk fra København. Kammeraterne søgte at ruske ham op og holde ham vaagen; men Buk sagde: „Jeg er saa træt! Lad mig ligge!" Buk vidste, at Friheden var naaet, men han havde ikke Kræfter til at trænge sig op i Lyset og Friheden. Men vi traf ogsaa Danskere af andre Typer. Fabrikant Ibel, Aabyhøj, var „Blockältester" og interesserede sig især for andre Folks „Røde Kors" Pakker.

Paa Vejen hjem kom nogle af Gruppens Medlemmer i Tog sammen med Stikkersken Grethe Bartram, der var blevet arresteret af Læge Ole Kirk og hans Gruppe i Brejninge.

De fleste af Samsing-Gruppen blev „Muselmænd" under Opholdet i Tyskland. Salomon Hansen vejede kun 42½ kg. Naar Tankerne gaar til Tyskland, ser man kun Lus og Løgn, Sult og Krematorier for sig, naar man een Gang har staaet paa de tyske „Häftlinge-Lister"; men der spirede dog godt dansk Sindelag trods alle Mishandlinger. Da Danskerne fik „Røde Kors" Pakker, kunde de bespise ogsaa andre Nationers Fanger med Havregrød. Der var ogsaa andre Tyskere end SS og Nazister. En Dag saa en tysk Færgemand sit Snit til at stikke en Pakke Skraa til en dansk Fange, der arbejdede paa en Pram paa Elben, idet han hviskede, at det var snart forbi. Mon den Færgemand havde meget Skraa — eller ofrede han af det lidt, han havde? En Skraa kostede ellers 6 Mark. Fangerne røg de Borespaaner, som man borede ud af Svellerne, naar man var paa Jernbanearbejde.

Betegnende for Tyskerne er, at Sengene skulde redes paa prøjsisk Militærvis med aldeles lige Linier o. s. v. Sengene skulde endda glattes meget omhyggeligt med et Strygebræt — ovenpaa Lusene. De var nemlig ikke officielle i Dagsbefalingen. Gang paa Gang maatte de danske Fanger gaa gennemblødte i Seng til Lus og Mus, og det kunde mange ikke holde til. Selv gamle Mennesker blev mishandlet, bl. a. vor gamle Kammerat Darling fra København, der blev mishandlet i Altgarde. En Dag var en Russer og to Polakker stukket af fra Lejren. Det lykkedes at skyde Russeren og fange den ene Polak, medens den anden Polak slap bort. Den døde Russer blev slæbt til Lejren og udstillet paa nogle skraa Brædder. Saa blev Fangerne kaldt sammen, og der blev sat en Projektør paa den døde Russer, medens den levende Polak blev mishandlet ved Siden af sin døde Kammerat i alle Fangernes Paasyn og i fuld Projektørbelysning. Vi saa aldrig Polakken siden.

Selv i „Vernichtungslagrene" kunde en Solstraale og et Smil finde Vej og bringe det danske Smil frem paa Muselmændenes Læber. Nogle unge Russere, ikke andet end nogle store Drenge, stimlede en Dag sammen om Harry Samsing. Harry er en beskeden lille Mand, der ikke straks forstod, at han pludselig havde gjort saa stort et Indtryk; men der bredte sig et lunt jydsk Smil, som der knap var Plads til paa Harrys magre Kinder, da han opdagede, at han stod med sine forlorne Tænder i Haanden — og at Russerne aldrig før havde set et Sæt forlorne Tænder, men kun kendte deres eget stærke, sunde Gebis. Arme Harry! Det rider ham endnu som en Mare! Det min-

der ham stadigt om Brønderslev Marked. Alle Russerne var i den dybeste Forundring. Harry maatte overfor den store Forsamling Russere tage Tænderne ind og ud utallige Gange, snart hele Munden, snart henholdsvis Overmund eller Undermund alene, medens Russerne var fulde af Begejstring. Tilslut tog Russerne enkeltvis Harry i Næse og Hage og kiggede ham i Munden baade med og uden Tænder. Harry følte sig som en Plag, men nød iøvrigt med den ham medfødte Beskedenhed at være Russernes Vidunderbarn. Han skal være blevet meget betænkelig ved at tage til Sovjet efter den Oplevelse! Russerne var henrykte; men Harry klaprer med Tænderne alene ved Tanken. Alle Russerne plagede ham for at sælge dem hans Forlorne og fristede ham med de utroligste Tilbud, selv en Lommelygte blev budt, og den var i Lejren noget virkelig kostbart. Russerne regnede nok med, at Harrys Tænder passede i enhver Mund. Det maa bemærkes, at der ikke var Guld i Tænderne. Harry har dem endnu. Værsaagod selv at se efter!

Samsing-Gruppen havde en vis Evne, som er fælles for mange Danske, til at tage Tingene, som de nu engang „flasker sig", at faa det mest mulige ud af lidt og tilpasse sig bedst muligt efter Forholdene. Det sproglige var ikke det værste. Da Gruppen blev spredt, maatte hver klare for sig. Skandinaverne fyldte ikke meget i den store Masse Fanger. Harry Samsing talte foruden Tysk en Del Esperanto, og det var slet ikke saa ilde i denne internationale Forsamling af Fanger. Richard Skov talte Tysk og Russisk og klarede sig godt igennem, Salomon Hansen talte Tysk, Engelsk og Fransk og kunde ogsaa klare

sig paa Russisk. Hvem traf man — eller hvem traf man ikke — i disse Lejre? Man kunde f. Eks. træffe en Kineser. En Aften var Salomon Hansen kommet paa en ulovlig Visit i en anden Blok, da der pludselig blev Luftalarm, og han maatte ned i Kælderen. Her traf han bl. a. en Franskmand. Da Salomon var fremmed og havde forklaret, at han var Dansk, spurgte Franskmanden interesseret, om ikke jeg kendte ham. Det var Daladier, og han præsenterede ogsaa Bluhme og Darland. Vore Sabotører var iblandt Europas „Store" i Fangehullerne hos Tyskerne. Mange, mange Mennesker og Skæbner stod lysende for os fra det lange Fangenskab blandt Europas Frihedshelte.

Vi husker den lille franske Mediciner fra Spaldingstrasse i Hamborg, der kløede sig saa rasende, medens han om Morgenen kaldte alle ud for at vaske sig — undtagen Skandinaverne — de kunde selv. Og saa er der vor lille Græker! Ham vil vi altid mindes, han var vistnok fra Athen og antagelig politisk eller religiøs Fange. Han sluttede sig til os Danske med en Hunds rørende Troskab og Selvopofrelse. Han gav os gerne sin egen Mad og sultede selv, og han gav os ogsaa gerne sit eget Tøj, skønt han selv rystede af Kulde. Det var en sand Kristens Selvopofrelse, som vi selvfølgelig ikke kunde modtage; men den lille Atheners Hengivelse var rørende. Mon han kom hjem?

Samsing-Gruppen naaede langt om længe hjem over Sverige, og Sverige blev for os danske Sabotører som et andet Fædreland. Her maatte vi efterlade Gruppens Fører, Willy Samsing. Det skulde ikke undes ham at føre

123

sin Gruppe tilbage til Danmark. Willy Samsing døde i Sengen ved Siden af Salomon Hansen; de var begge to indlagt paa Epidemisygehuset i Helsingborg, og da Salomon kom hjem den 8. Maj, maatte han bringe dette Sorgens Budskab til Willys Kone og Barn.

Da vi kørte over den dansk-tyske Grænse, mødte Danmark sine Sabotører, og Danmark tog os i sin Favn og sluttede os til sig i et Tæppe af Blomster. En unge Pige, der ved Grænsen favnede mig med Blomster og sagde: „Tag dem, der er nok til jer alle," personificerede for os Danmark. Der var Kærlighed og Glæde og alt nok til os alle i det danske Folks Hjerter. Vi saa vore Landsmænd og Venner styrte om for Besættelsesmagtens Aag. Men vi tror, at det altid vil være saaledes i Danmark, at: „For de gamle, som faldt, er der nye overalt. De vil møde hver Gang, der bliver kaldt!"

Salomon Hansen.

Bevist i Retten:

Aage Henry Andersen blev slæbt til Henrettelse

Rothenborg har fortalt Direktør Kjær om Skinhenrettelsen
Dramatisk Afhøring af Vidne fra Silkeborg

DA Aage Henry Andersen i Gaar i Kriminalretten fortalte om, hvordan han var blevet slæbt over til to Skinhenrettelser, blev der fra Anklagerens Side spurgt, om ikke det hele var Fantasi. Aage Henry Andersen rystede paa Hovedet. Ved Retsmødet i Gaar Eftermiddags blev det imidlertid fastslaaet, at Tyskerne havde foretaget i hvert Fald den ene Skinhenrettelse.

Det første Vidne var Direktør *Bernhard Kjær*, »Ceres«, tidligere Formand for Røde Kors i Aarhs, i hvilken Egenskab han havde haft Lejlighed til at aflægge Besøg i Cellerne samt til gennem Samtaler med Gestapo at faa visse Oplysninger, der kunde komme de danske Fanger tilgode. Direktør Kjær fortalte, at Aage Henry Andersens Hustru havde fortalt ham, at hun af sin Mand havde faaet at vide, at han var blevet slæbt over i Kasernegaarden og stillet op foran en Flok skydende Soldater, og desuden havde han ogsaa fra anden Side hørt Rygter i samme Retning. Det var en anden Arrestant, der havde fortalt det.

En Dag tog jeg op til Rothenberg, fortalte Direktør Kjær, og spurgte, om det var rigtigt, at man overfor Aage Henry Andersen havde foretaget en Skinhenrettelse og bagefter stoppet ham i en Ligkiste. Da Rothenborg svarede, spillede der et djævelsk Smil om hans Mund. Nej, det er ikke rigtigt, sagde han, at vi har stoppet ham i en Ligkiste, men derimod er det rigtigt nok med Skinhenrettelsen og at Aage Henry Andersen var besvimet.

Vilde have ham gift for at redde ham

Om Aage Henry Andersens Giftermaal i Fængslet forklarede Direktør Kjær, at Hensigten hermed var at forhindre Henrettelsen af Aage Henry Andersen. Det var indtil dengang ikke sket, at Tyskeren havde henrettet en Person, der var gift, selv om han ogsaa var dødsdømt.

Direktøren kendte dengang ikke noget til Aage Henry Andersens Aftale med Gestapo.

Arbejdsmand *Alfred Chr. Berthelsen*, Trøjborgvej, forklarede, at han var blevet anholdt den 10. November 1943 og sat i Celle med Aage Henry Andersen, som straks sagde til ham, at han var Sabotør, og at han stod til mindst 10 Aar. Hertil svarede Berthelsen, at han kun havde haft med illegale Blade at gøre, men senere, at han ogsaa havde været med til Sabotage. Da han blev klar over, at Aage Henry Andersen arbejdede for Tyskerne, fortalte han en hel Masse Historier om, at han havde været med til al den Sabotage, der hidtil var lavet i Aarhus. I et senere Forhør forelagde Rothenberg Berthelsen alt det, han havde fortalt Aage Henry Andersen, og desuden sagde Rothenberg senere rent ud, at han havde Oplysningerne fra Aage Henry Andersen.

Da Berthelsen ikke vilde indromme, at han havde været med til Sabotage, blev han lagt i Lænker i 40 Dage og smidt ind i en kold Celle, ligesom hans Uldtæpper blev taget fra ham. Han var derefter i ca. 40

(Fortsættes paa Bagsiden)

udenfor, hvilket Aage Henry Andersen havde slaaet hen.

Gestapo vilde have Besked om Vaaben i Randers

Næste Vidne var Journalist *Thorstensen*, Ringsted, tidligere Randers, som forklarede, at han kendte Aage Henry Andersen fra Fængslet i Aarhus under Navnet »Henry Olsen«. Da Thorstensen blev sat ind i Cellen til »Olsen«, havde »Olsen« sagt i en hjertelig Tone: Naa, Kammerat, nu skal vi holde sammen. Thorstensen fortalte om sine illegale Handlinger og antydede, at der var et Vaabenlager i Randers, men ikke, at det fandtes i Ejendommen Danmarksgade 27. Da Thorstensen næste Dag kom i Forhør, blev han ikke udspurgt om Vaabenlageret, men først nogle Dage senere, hvorefter han blev ført til Paavisning af Lageret. Da han kom tilbage og fortalte Aage Henry Andersen om dette, sagde han, at nu havde Munden igen løbet for meget, og efter Thorstensens Mening havde Aage Henry Andersen maaske ment sin egen Mund.

Thorstensen forklarede videre, at en tysk Sømand, der afsonede en disciplinær Straf, en Dag havde sagt til ham, at en Dansker, der kaldte sig Olsen, men hed Andersen, arbejdede for Tyskerne.

Thorstensen udtalte som sin Formening, at Aage Henry Andersen havde givet Tyskerne Oplysninger om Vaabenlageret. Den eneste, der vidste hvor det var foruden Thorstensen, var den henrettede Svend Johannesen, Randers. Thorstensen blev dømt til Døden, men blev senere benaadet.

Seddel med en Snes Navne

Kontorist *Nepper Thomasen*, Silkeborg, der for Tiden gør Militærtjeneste, var blevet anholdt den 13. Januar 1944. Han blev sammen med flere andre sat i samme Celle som Aage Henry Andersen. Det var lykkedes ham at redde en Lommebog med nogle illegale Navne gennem Visitationen, og saa snart han kom ind i Cellen, havde han revet Bladene med Navnene ud af Lommebogen og kastet dem bag sig, da der kom en Tysker ind i Cellen for at foretage ny Visitation. »Olsen« havde da samlet Bladene op og sagt, at dem skulde han nok skaffe af Vejen. Han havde derefter ringet paa og bedt om at maatte komme paa Toilettet, og lidt efter kom han tilbage og sagde, at nu var de skaffet af Vejen. En halv Snes Dage senere var Thomasen i et Forhør blevet præsenteret for Bladene, og Timmermann, som afhørte ham, havde sagt, at han var vel klar over, hvor de havde Lommebogsbladene fra.

Forsvareren. De tror ikke, Tyskerne har fundet dem i Kummen paa Toilettet.

Thomasen: Nej, de har ikke Præg af at være vaade.

Han sluttede med at fortælle, at der ikke var sket nogen af dem, hvis Navne stod

Blev slæbt til Henrettelse

(Fortsat fra Forsiden)

Forhør paa Kollegierne og blev næsten hver Gang mishandlet og torteret. Under alle Forhørene blev det sagt til ham, at han skulde indromme det, han havde sagt til Aage Henry Andersen.

Lovede Aflad

En Dag, efter at de var flyttet fra hinanden, havde Berthelsen truffet Aage Henry Andersen paa en Gaardtur og havde da sagt til ham, at han skulde lade være med at indberette, hvad han fik at vide om Sabotage, og i Stedet holde sig til Oplysninger om illegale Blade. — Hvis han vilde gøre det for Fremtiden, skulde Berthelsen nok udvirke, at der intet skete ham, naar han engang kom ud. Berthelsen forklarede videre, at han var blevet stukket af en Arbejdskammerat Gunnar Jakobsen.

Berthelsen var senere blevet sendt til Horserød og Frøslev, hvorfra han gik med den første Transport til Tyskland den 15. September 1944.

Han fortalte til Slut, at han var blevet klar over, at Aage Henry Andersen arbejdede for Tyskerne, ved at der stod en Tysker udenfor Døren og lyttede, da han fortalte Aage Henry Andersen noget om sine Sabotager. Berthelsen havde da sagt, at der var en, der lyttede

Den dødsdømte Sabotør kræves dømt for Angiveri

Tyskerne „henrettede" ham to Gange

SAGEN mod den 28-aarige Sabotørleder fra Aarhus, Aage Henry Andersen, der i November 1943 blev dømt til Døden af tysk Krigsret, men senere benaadedet til livsvarigt Tugthus, og som nu sigtes for at have været Celle-Stikker, begyndte i Dag ved Særdomstolen i Aarhus under Ledelse af Kriminaldommer J. Bjardon.

Anklagemyndigheden, der repræsenteres af Landsretssagfører Thale, Aarhus, kræver Andersen idømt Fængselsstraf efter Forræderloven, Paragraf 12, Stykke 1 og 2, der hjemler Dødsstraf, idet man mener, at Andersens Oplysninger har været Aarsag til Tortur og Deportation til Tyskland af danske Frihedskæmpere.

Aage Henry Andersen.

Under Afhøringerne fortalte Andersen under aandeløs Stilhed i Retssalen, der var næsten fyldt med Tilhørere, om, hvorledes Tyskerne to Gange havde stillet ham op til Henrettelse og, efter at han var besvimet, havde lagt ham i Kiste, fordi han ikke havde ladet Oplysninger gaa videre til Gestapo om Frihedskæmpernes Beretninger i Cellerne.

33 Maaneder i Fangenskab

Andersen nikkede ned til sin Familie og Venner iblandt Tilhørerne og til sin Forsvarer, Overretssagfører Wilde,

(Fortsættes Side 6.)

DEN DØDSDØMTE

FORTSAT FRA SIDE 1

Aarhus, da han fortes ind. Han var tilsyneladende rolig, men hans Ansigtsudtryk røbede Nervøsitet og Spænding. Han har nu, den tyske Indespærring iberegnet, været i Fangenskab i ialt 33 Maaneder.

Efter Anklagerens Oplæsning af Anklageskriftet, der omtaler seks Tilfælde, hvor Andersen sigtes for Angiveri, spurgte Dommeren: — Erklærer De Dem skyldig eller uskyldig?

Andersen: — Jeg nægter mig skyldig.

Dannede Gruppe paa 10-12 Mand

Han forklarede derefter, hvordan han var kommet ind i Modstandsbevægelsen i April 1943. En Sabotørleder var blevet dræbt, og Andersen tilbød sin Hjælp. I Løbet af kort Tid fik han dannet en Gruppe paa 10—12 Mand, hvis mest aktive var Alf Tolboe Jensen, Frede Klitgaard, Carl Nielsen og Svend Thomsen. Den 22. Oktober 1943 blev Gruppen anholdt af Gestapo, Andersen som den sidste. Han nægtede alt, men et Par Dage efter Anholdelsen viste Gestapochefen Schwietzgebel og hans Souschef Rothenberg ham Rapporter, hvori Gruppekammeraterne havde tilstaaet alt. Saa gav han ogsaa en Forklaring.

Baggrunden for Samarbejdet med Gestapo

Anklageren: — Hvordan fik De Tanken om Samarbejde med Gestapo?

Andersen: — Det var ikke mig, men Schwietzgebel, der fik Tanken, og han fremsatte den over for Alf Jensen og mig ca. tre Uger efter vor Anholdelse.

— Hvad gik Forslaget ud paa?

— Det var stillet saaledes op, at vi ved at gaa i Samarbejde med Gestapo kunde redde vore tre unge Kammerater, Klitgaard, Carl Nielsen og Thomsen, der ligesom vi stod til Dødsstraf.

Anklageren: — Og ogsaa Dem selv?

Andersen, meget bestemt: — Nej. det blev udtrykkeligt fremhævet af Gestapo, at Samarbejdet ingen Indflydelse vilde faa paa Dommen over os. Alf Jensen og jeg var sikre paa Dødsstraf. Vi gik alene ind paa Gestapos Forslag for at redde vore tre Kammerater.

Anklageren: — Sagde Schwietzgebel, hvori Deres Gestapoarbejde skulde bestaa?

Andersen: — Nej, men vi var klar over, at han med Samarbejde forstod Celle-Stikkeri.

Alf Jensen og Andersen fik 24 Timer til at betænke sig og anbragtes sammen i Celle. De blev enige om at akceptere Gestapos Tilbud og prøve at trække Tiden ud, indtil Dommene var faldet, ved at give nogle opdigtede og ufarlige Oplysninger. Det gjaldt først og fremmest at redde Kammeraterne, sagde Andersen.

Anklageren: — Hvorfor ventede De ikke, til Dommene var faldet, for at se, om de tre andre virkelig blev idømt Dødsstraf.

Andersen: — Den Chance syntes vi ikke, vi havde Raad til at tage.

Mødtes ved Fejltagelse i Cellegaarden

Efter at Andersen og Alf Jensen den 24. November var blevet dødsdømt og de andre tre idømt henholdsvis livsvarigt Tugthus og Fængsel, mødtes de Dødsdømte engang ved en Fejltagelse i Cellegaarden. De var begge lænkede. De snakkede om, at deres Ønske om at frelse Kammeraterne var gaaet i Opfyldelse. De havde siden deres Samtale med Gestapochefen ingen Henvendelser haft om Oplysninger og var glade for, at de havde trukket Tiden ud.

Paa Forsvarerens Spørgsmaal forklarede Andersen, at han ikke havde haft Grund til at tro, at Dødsdommen var Komediespil.

— Saa vilde jeg ikke have sendt min Familie de Afskedsbreve, jeg gjorde, sagde han stille.

I Begyndelsen af December, efter at Andersen var blevet flyttet rundt i Celler til forskellige Frihedskæmpere, kom Rothenberg og spurgte ham, om han havde faaet noget at vide af den anholdte Alf Bertelsen. Andersen havde benægtet det, men givet en Sludder for en Sladder om andre Forhold.

Anklageren: — Hvornaar hørte De, at Alf Jensen var blevet henrettet?

Andersen: — Den 31. December 1944. Da jeg regnede med, at det nu vilde blive min Tur, fik jeg Tilladelse til at blive gift med min Kæreste. Det foregik i Cellen.

Grunden til Alf Jensens Henrettelse

Anklageren: — Hørte De nogen Grund til, at Alf Jensen blev henrettet?

Andersen: — Ja, Alf og jeg blev ofte bragt til Gestapos Hovedkvarter for at se nogle Lister med Navne paa illegale Personer, om vi eventuelt kendte kendte noget til dem.

Rothenberg fortalte mig, at Alf Jensen havde stjaalet en saadan Liste og tilintetgjort den i sin Celle. Det blev opdaget, og det var Grunden til hans Henrettelse.

Andersen sad i Aarhus Arrest til den 15. Februar 1944, da han overflyttedes til Vestre Fængsel. I Aarhus Arrest havde Gestapo givet Ordre til, at han skulde kaldes Hans Olsen. Den 5. Februar fik han Besked om, at hans Straf var ændret til livsvarigt Tugthus. Han nød ingen Begunstigelser i Cellen. Han mener, at Grunden til, at Gestapo foreslog ham Samarbejde, var, at Tyskerne af hans Kammerater havde faaet at vide, at han en Gang var gaaet imod en — efter Andersens Mening vanvittig — Plan fra Modstandsbevægelsen om at kaste Haandgranater mod passerende tyske Biler paa Gaden. Den 24. Juni blev han sendt i Koncentrationslejr; han kom hjem ved Kapitulationen, men blev anholdt af Politiet paa Grundlag af den nuværende Sigtelse for Cellestikkeri.

To Gange stillet op til Henrettelse

Anklageren: — Var Gestapo tilfreds med Deres Arbejde?

Andersen: — Nej, og jeg blev torteret, fordi jeg ikke kom med Oplysninger.

To Gange trak Tyskerne mig til Kasernen i Vester Allé og stillede mig op foran en Ekskekutionspeloton. De skød med løst Krudt, men det vidste jeg ikke. Ved Skudene besvimede jeg. Da jeg vaagnede, laa jeg i en Kiste. Jeg bankede desperat paa Laaget og besvimede saa igen. Da jeg vaagnede laa jeg i min Celle. Der blev ikke nævnet et Ord under »Henrettelserne« andet end de tyske Ordrer for: Læg an! og Fyr! Det var foregaaet i December 1943 og Januar 1944, og begge Gange var han sent paa Aftenen blevet revet ud af sin Celle uden nogen Forklaring.

Anklageren: — Er De sikker paa, at De har oplevet dette?

Andersen: — Ja, det kan ikke være andet. Jeg kan huske, hvor det skete i Kasernegaarden og er villig til at vise dette Sted. Det gjorde saa voldsomt et Indtryk paa mig, at jeg aldrig vil glemme det.

Andersen havde fortalt, hvad han havde oplevet, til sin Cellekammerat, og senere havde Rothenberg indrømmet, at »Henrettelserne« var sket paa hans Ordre. De var Straffen for, at Gestapo havde opdaget, at han ikke havde givet de Oplysninger videre, han havde modtaget af den anholdte Alfred Bertelsen. Denne havde over for Gestapo sagt, at han havde fortalt dem til Aage Andersen, som paa Rothenbergs Forespørgsel kort efter havde nægtet at have faaet noget at vide.

Retsmødet fortsætter med Vidneafhøringer, hvor et Vidne, efter hvad vi erfarer, kan oplyse, at Rothenberg, som blev dræbt ved RAF-Angrebet paa Gestapo i Aarhus, har berettet til andre om Andersens »Henrettelser«.

Skin-Henrettelserne var ikke fri Fantasi

Den fantastiske Forklaring, den dødsdømte Sabotør, der nu kræves dømt for Angiveri, har afgivet, bekræftet i Retten i Gaar

— De paastaar, at De har handlet saa uegennyttigt, at De gik ind paa at arbejde for Gestapo alene for at redde Deres unge Gruppekammeraters Liv — og saa bagefter lade Dem skyde af Tyskerne?

— Ja, jeg fik udtrykkeligt at vide, at for mig var der ingen Pardon.

Med dette Replikskifte sluttede Anklageren, Landsretssagfører T h a l e, i Gaar i Aarhus Kriminalret den almindelige Gennemgang af den ejendommelige Sag mod den 28-aarige Aarhusianer Aage Henry A n d e r s e n, der tiltales for at have været Cellestikker for Gestapo.

Den Tiltalte blev som omtalt dømt til Døden ved tysk Krigsret i Aarhus, men Dødsdommen blev senere ændret til livsvarigt Tugthus.

„Jeg nægter mig skyldig"

Aage Henry Andersen, der er en pæn ung Mand med blondt, bølget Haar, gør et ret sympatisk, maaske lidt for selvbevidst Indtryk.

Med sammenbidt Energi søger han at overbevise Retten om, at han er uskyldig i de alvorlige Anklager, der rettes med ham.

Paa Kriminaldommer B j a r d o n s Spørgsmaal, efter at Anklageskriftet var læst op: »Erkender De Dem skyldig?« svarede han højt og meget bestemt: »Jeg nægter mig skyldig!«

Hvad man ikke ved, kan man ikke røbe

Aage Henry Andersen forklarede, at han var blevet tilknyttet Modstandsbevægelsen i April 1943. Han havde været ved den myrdede Aarhus-Sabotørs Begravelse. Her blev han opfordret til at overtage Willy Schmidts Job, som Leder af en Sabotagegruppe i Aarhus.

Anklageren: Hvem var i Deres Gruppe?

Tiltalte: Jeg husker ikke alle Navnene. Jeg har søgt ikke at faa at vide Navnene paa de Folk, jeg arbejdede med. Hvad man ikke vidste, kunde man ikke røbe.

Nogle af Navnene husker jeg dog. Det er Alf Jensen, Frede Klitgaard, Svend Thomsen og Carl Nielsen.

Gik ind paa Gestapos Forslag for Dødsdommen

Den 22. Oktober 1943 var Aage H. Andersen blevet anholdt af Gestapo. Alle de øvrige Medlemmer af hans Gruppe var da taget, og de havde aflagt Tilstaaelse.

Anklageren: Hvorledes kom De ind paa den Tanke at hjælpe Gestapo?

Tiltalte: Det var ikke mig, men Gestapochefen Schwitzgebel, der fremsatte dette Forslag.

Andersen paastod, at Gestapochefen tre Uger efter hans Anholdelse havde ham og Alf Jensen i Forhør. Schwitzgebel udtalte, at de kunde faa Lejlighed til at redde Klitgaards, Svend Thomsens og Carl Nielsens Liv, hvis de vilde arbejde for ...

— Vi udbad os Betænkningstid, og vi sad i 24 Timer i samme Celle og drøftede Sagen. Vi var enige om, at vi maatte gaa ind paa Gestapos Forslag — og saa søge at trække Tiden ud ved at fortælle Gestapo uskadelige Historier.

Andersen paastod, at Schwitzgebel og Stikkerchefen, Rothenborg, havde understreget, at hvis Alf og han gik ind paa Aftalen, betød det ikke, at de fik nogen Begunstigelse, naar Sagen kom for Krigsret.

Anklageren: Hvornaar gav De de første Oplysninger?

Andersen: Den første Gang var i December 1943. Senere kom Rothenberg adskillige Gange og spurgte, om jeg havde erfaret noget.

Anklageren: Har Gestapo overfor Dem givet Udtryk for, at man var utilfreds med de Oplysninger, De gav?

To Skinhenrettelser

Andersen: Ja, og to Gange har jeg været underkastet Tortur. En Aften i December 1943 blev jeg hentet af tyske Soldater og slæbt over i Gaarden i Vester Allé's Kaserne, og alle Forberedelser blev gjort til en Henrettelse. Foran mig stod en Peleton paa 6—8 Mand. Da Ordren »Fyr« blev givet, besvimede jeg.

Da jeg omsider kom til mig selv, laa jeg i en tillukket Ligkiste. Jeg forsøgte at banke paa Laaget, men jeg besvimede igen. Da jeg paany vaagnede op, laa jeg i min Celle.

Et Par Maaneder senere blev jeg igen udsat for en Skinhenrettelse.

Anklageren: Er De sikker paa, at Deres Fantasi ikke har spillet Dem et Puds.

Andersen: Ja, og min Forsvarer kan føre Bevis for, at det er rigtigt, hvad jeg fortæller.

Forsvareren, Overretssagfører Frank Wilde: Har De Grund til at formode, at Dødsdommene over Dem var Komediespil?

Andersen: Nej, og jeg troede i hvert Fald, det var Alvor. Ellers havde jeg da ikke skrevet de Afskedsbreve til min Familie, som jeg gjorde.

Grunden til Alf Jensens Henrettelse

Anklageren: Hvornaar fik De at vide, at Alf Jensen var blevet henrettet?

Andersen: Det fik jeg at vide af min Kæreste, kort før vi blev gift i Arresten den 31. Dec. 1943.

Anklageren: Hvorfor tror De, at Alf Jensen blev henrettet, og De blev benaadet?

Andersen: Alf Jensen blev skudt, fordi Gestapochefen var blevet rasende paa ham. Aarsagen var, at Alf under en Afhøring paa Kollegiet havde stjaalet en Liste. Gestapo havde med Navne over mistænkte Personer. Gestapo fandt Resten af denne Liste i Alf Jensens Celle.

Kaldte sig Olsen.

Andersen forklarede videre, at han den 15. Febr. 1944 fik at vide, at hans Straf var ændret til livsvarigt Tugthus. Han var da blevet ført til Vestre Fængsel. I Juni kom han tilbage til Aarhus, hvorfra han den 19. Sept. førtes til Tyskland.

Efter Kapitulationen kom han hjem, men blev anholdt den 19. Maj i Aalborg. Ialt har han siddet i Fængsel i 33 Maaneder. Andersen indrømmede, at han undertiden i Cellen havde optraadt under Navnet »Olsen«, men det var paa Gestapos Forlangende.

Det var ikke Fantasi

Vidneafhøringen indledtes med, at Forsvareren førte den tidligere Leder

129

af Røde Kors i Aarhus, Direktør Bernh. Kjær, Ceres, som Vidne. Direktør Kjærs Vidneudsagn var ret opsigtsvækkende, idet det bekræftede, at de to »Skinhenrettelser« ikke er noget, der kun er opstaaet i Andersens Fantasi. De har virkelig fundet Sted.

Aage Henry Andersens Hustru havde fortalt Direktør Kjær, at hendes Mand var blevet stillet op i Kasernegaarden og truet med Henrettelse.

Jeg havde tidligere hørt Rygter om saadan noget gennem en Arrestant, fortalte Direktøren. Jeg gik derfor til Rothenberg og spurgte, om det var rigtig, at man havde foretaget en Skinhenrettelse af Aage Henry Andersen og puttet ham i en Kiste.

Stikkerchefen havde smilet og sagt, at man aldrig havde puttet Andersen i en Kiste, men det var rigtigt, at man havde foretaget de to Skinhenrettelser.

Rothenberg havde som Grund til denne Behandling angivet, at man vilde have gjort Andersen mere føjelig.

Direktør Kjær forklarede, at Andersens Giftermaal i Cellen havde fundet Sted for at forhindre en Henrettelse. Tyskerne havde paa dette Tidspunkt ikke henrettet nogen gift Mand.

Anklageren: Vidste De noget om Andersens Aftale med Gestapo?

Vidnet: Havde jeg vidst det, vilde jeg ikke have arbejdet for at faa ham gift.

Forsvareren: Havde De Indtryk af, at Dødsdommen kun var Komediespil?

Vidnet: Det kan jeg ikke udtale mig om.

Tidligere Cellekammerater vidner mod Andersen

Næste Vidne var Remisearbejder Alf. Chr. Berthelsen, Aarhus, der havde siddet i Celle sammen med Aage Henry Andersen. Han fortalte, hvad han havde deltaget i indenfor Modstandsbevægelsen. Senere fik han Mistanke om, at Andersen var i Gestapos Sold.

Berthelsen fortalte derefter en hel Del Opdigt om Sabotagehandlinger. Disse Forklaringer blev senere foreholdt Berthelsen i et Forhør hos Rothenberg.

Gestapomanden fortalte, at det var gennem Andersen, man havde faaet Oplysningerne.

Da Berthelsen ikke vilde indrømme, at det var rigtigt, hvad han havde fortalt Andersen, blev han underkastet Tortur, bl. a. blev han i 40 Dage lagt i Lænker i en iskold Kælder.

Andersen benægtede Rigtigheden af Vidnets Forklaring.

Journalist Viggo Thorsteinson, Ringsted, der var blevet dødsdømt, men senere benaadet, forklarede, at han havde siddet i Celle sammen med Andersen i Aarhus Arrest, der optraadte under Navnet Henry Olsen.

»Olsen« modtog ham med et: »Naa, Kammerat, nu skal vi holde sammen« og derefter havde de talt om deres illegale Arbejde. Herunder havde han fortalt »Olsen«, at han havde Kendskab til et Vaabenlager i Randers. Da han næste Dag kom i Forhør hos Gestapo, blev han straks udspurgt om dette Vaabenlager. Vidnet havde det Indtryk, at Tiltalte stod paa en fortrolig Fod med Tyskerne og fik Ekstraforplejning.

Hvorledes fik Gestapo Lommebogsbladene

Kontorassistent Nepper Thomassen, Randers, fortalte, at han ligeledes havde siddet i Celle sammen med Andersen. Thomassen havde paa sig en Lommebog, hvori der stod opført Navnene paa nogle illegale Personer.

Det lykkedes ham at faa Bladene med Navnene revet ud af Lommebogen, men da Tyskerne i det samme kom ind i Cellen for at foretage Visitation, naaede han kun at faa Bladene rullet sammen i en Kugle, som han smed paa Celleguivet.

Tyskerne opdagede ikke denne Kugle, men Andersen tog den op og sagde, at han nok skulde sørge for, at det farlige Materiale blev tilintetgjort. En halv Snes Dage senere blev Thomassen præsenteret for Bladene i et Gestapoforhør!

Vidnet paastod, at en tysk Fangevogter i Arresten havde advaret mod Andersen, da »denne var Forræder«.

Dommeren: Hvad siger De til denne Forklaring?

Andersen: Da jeg ikke kan tro, at man kan gøre saadan noget uden at være det bevidst, maa jeg benægte Vidnets Forklaring.

Under denne Afhøring optraadte Aage Henry Andersen iøvrigt paa en ret ejendommelig Maade. Han slog Hænderne i Anklageskranken, skar Tænder, ligesom han lod Øjnene slaa »Lyn«. — Det mindede om daarligt Komediespil.

Direktør Kjær, der overværede Thomassens Vidneforklaring, bad om paany at blive afhørt som Vidne.

Han oplyste, at han havde talt med en af Gestapofolkene i Anledning af, at Thomassen var lagt i Lænker.

Gestapomanden fortalte, at Grunden hertil var, at Thomassen paa Vej til Toilettet i Arrestgangen havde tabt en Seddel med en Række Navne.

Thomassen forklarede hertil, at Direktør Kjær sammenblandede to Begivenheder. Han var villig til at aflægge Ed paa sin Forklaring.

Dernæst afhørtes Cigarhandler Anton Jensen, Randers, der bekræftede Rigtigheden af Thomassens Forklaring.

Der fortsættes i Dag med Vidneafhøring, derefter følger Proceduren.

Det er ikke sandsynligt, at Dommen falder i Dag. — y —

DEMOKRATEN

Kommunistisk Tilbageslag i Salomon Hansen-Sagen

Hele den oprindelige Stævning er faldet væk. — I Stedet er 13 Enkeltpersoner nu indtraadt som Sagsøgere

I CIVILRETTEN i Aarhus var det kommunistiske Fogedforbud mod Salomon Hansens lille Bog, »Jyske Sabotører, Willy Samsing-Gruppen«, i Formiddags til fornyet Behandling. Som før omtalt er det Kommunistisk Parti samt en Del af den tidligere Samsing-Gruppe, der har ønsket Salget forbudt — og opnaaet Fogedrettens Godkendelse heraf mod at deponere 1000 Kr., fordi man hævder, at Bogen er ukorrekt i sit Indhold samt krænkende for Privatlivets Fred.

Under Retsmødet i Dag meddelte Sagsøgernes Sagfører, at de oprindelige Sagsøgere, Modstandsbevægelsens Jyllandsledelse og en Del af Samsing-Gruppens Medlemmer, helt har trukket sig ud af Sagen, og der som Sagsøgere i Stedet for indtræder ialt 13 Enkeltpersoner, nemlig Alfred Berthelsen, Trøjborgvej 76, Otto Christensen, Otto Rudsgade 28, Frode Sørensen, Bethesdavej, Richard Jacobsen, Odensegade 2, Richard Jensen Skou, Gyldenlovesgade 5, og Peter Andreas Petersen, Spanien 11, som alle har været Medlemmer af Samsing-Gruppen, endvidere Axel Pedersen, Langelandsgade 212, cand mag. Niels Aage Nielsen, Eugen Warmingsvej 39, og cand. mag. Hans Chr. Sørensen, Brendstrupvej 31, som var i Ledelsen, og udenfor Gruppen Poul Nielsen, Dybkjærsvej 7, samt Johan Weng, Tordenskjoldsg. 55.

En sensationel Vending

At disse nye Sagsøgere ønsker Fogedforbudet opretholdt, gørSagen ret sensationel, naar man betænker, at der mellem dem er de to kommunistiske cand. mag.er, Niels Aage Nielsen og Hans Chr. Srensen, som begge i »Aarhus under Besættelsen« har skrevet om Sabotage i langt videre Udstrækning end Salomon Hansen har tilladt sig det i sin Bog og endvidere gjort det paa et tidligere Tidspunkt.

I et Indlæg i »Demokraten« hævdede de aarhusianske Kommunisters Formand, Robert Sartori, at det var Kommunistisk Parti, der sammen med en Del af Samsing-Gruppen havde indledet Aktionen mod Salomon Hansen, og derfor maa det synes underligt, at Partiet ikke nu, da der er kommet nye Sagsøgere, er indtraadt som Part i Sagen. Det kan kun betyde, at Partiet ikke ønsker retsligt at hæfte for Sartoris Indlæg. Paa den anden Side maa man, da i hvert Fald een af de nye Sagsøgere overhovedet ingen Berøring har haft med Samsing-Gruppens Arbejde, have Lov til at formode, at de 13 repræsenterer Bestyrelsen for Kommunisternes Trøjborg-Afdeling, saaledes at Kommunistisk Parti alligevel fortsat har Haand i Hanke med Sagen, der imidlertid synes at staa meget svagt for Sagsøgerne.

Fogedforbudet ophævet

Overfor Dommeren frafaldt Sagsøgernes Sagfører, at Fogedforbudet var lovligt forfulgt, idet han anerkendte, at det ikke var blevet justificeret inden 7 Dage efter Kendelsen, og dette vil i Virkeligheden sige, at Fogedforbudet er ophævet. Nogen praktisk Betydning har Forbudet iøvrigt ikke haft, idet Bogens 7000 Eksemplarer var udsolgt, da Forbudet kom.

Derimod fastholdt Sagføreren, at Fogedforbudet var lovligt foretaget, og ud herfra fastholdt han iøvrigt at have Retsgrundlag for at fortsætteSagen. Dette kunde Dommeren dog ikke tiltræde, da Sagen jo netop er anlagt paa Grundlag af Forbudet ved Fogedretten mod Salg af Bogen, og Dommeren var derfor af den Mening, at Sagsøgerne ikke kan frafalde, at Fogedforretningen var retsstridigt forfulgt uden samtidig at frafalde hele Sagen, og dette Spørgsmaal vil derfor antagelig blive Genstand for Retskendelse. Sagen blev derefter udsat til Forberedelse af Procedure.

KZ-invalideret: Hvornår får vi en anstændig tilværelse

Erhvervshæmmede fra frihedskampen i kamp mod forældet lov — Svag optimisme efter forhandlinger i socialministeriet

Af RIE BRØGGER

I skal aldrig blive glemt, lovede man i 1945 de mænd og kvinder, der kæmpede for et frit Danmark i modstandsbevægelsen.

Det er de heller ikke blevet, men en forældet lovgivning giver dem en uretfærdig behandling. I stedet for trygge år uden økonomiske problemer, må de kæmpe mod paragraffer, som forlængst burde være revideret.

En modstandsmand, som gennem langvarige ophold i koncentrationslejre og tyske fængsler har pådraget sig en invaliditet, der er fastsat til 100 pct., kan normalt regne med en erstatning på ca. 1600-1800 kr. om måneden. (Der er ikke tale om invalidepension, men om en renteydelse, som gives for en invaliditet, man har pådraget sig under besættelsen. red.). Dertil hører et fast invaliditetsbeløb på 293 kr. om måneden og en hædersgave på 350 kr. i kvartalet.

— Hvis han da er så heldig at få anerkendt sin invaliditet som erstatningsberettiget.

I danske hjem ligger mænd og kvinder, som må kæmpe for at få anerkendt deres invaliditet. I forvejen svækkede mennesker, som fører en fortvivlet kamp mod paragrafferne i lov nr. 475, som blev vedtaget i oktober 1945, og som siden kun er revideret enkelte gange.

Megen forståelse, men ringe hjælp

Landsforeningen »Sammenslutningen af erhvervshæmmede fra Frihedskampene«, som har ca. 100 medlemmer i Århus, var midt i oktober til forhandlinger med socialminister Nathalie Lind om revision af loven, men uden at få meget ud af det.

— Ministeren erkendte, at der var enkelte punkter i loven, som der burde kigges nærmere på, siger formanden for Århus-afdelingen, Alfred Bertelsen, der selv er blevet 50 pct. invalid under krigen. Som f. eks. en paragraf om, at ydelsen er personlig.

Det betyder nemlig, at koner, som gennem årene har passet og plejet deres mænd som små sygeplejersker, står fuldstændig uden hjælp, når mændene dør.

*

— Vi kan ikke sikre konerne gennem livsforsikringer, fordi intet forsikringsselskab vil acceptere vores helbredstilstand.

— Jeg prøvede for flere år siden at tegne en konfirmationsforsikring for min søn, men det kunne ikke lade sig gøre. Den måtte tegnes i min kones navn. Derfor er det så vigtigt for os at vores familier sikres økonomisk, når vi falder bort.

Mange selvmord

Den nuværende lov giver ikke KZ-invaliderne og modstandsfolk en anstændig tilværelse, og det er med bitterhed nogle tænker tilbage til 1945, hvor begejstringen og de taknemlige ord: I skal aldrig blive glemt, slog dem i mode.

Landsforeningen har alene i Århus fort ca. 70 sager i de otte år, foreningen har eksisteret, mod Direktoratet for Ulykkesforsikring, der skal tage stilling til invaliditetens art, og mange har begået selvmord, fordi depressioner lettere dukker op, hvor nerverne i forvejen er tyndslidte.

— Vi synes, at vore medlemmer har krav på en fair behandling, fortsætter Alfred Bertelsen. Der er ikke brug for lov nr. 475 om 20 år. Erfaringen viser, at mange KZ-invaliderede dør omkring 50 til 60 års alderen, og det mindste man kan gøre, er at give dem en økonomisk tryg tilværelse.

Norske tilstande — på en ny måde

Landsforeningen vil have norske tilstande. Norge har nemlig revideret sin lov om KZ-erstatninger, så den er blevet mere tidssvarende.

— Enken sikres pension, og lægerne skal kunne bevise, at modstandsfolkenes lidelser ikke skyldes krigen, siger Alfred Bertelsen videre. Modsat her, hvor de skadelidte skal kunne dokumentere, at de har fået skrammerne i fængsler eller lejre.

— Hvad ønsker landsforeningen?

— Først og fremmest en tryg tilværelse for de skadelidte, men også at få en større kreds ind under loven. Det har hidtil været vanskeligt for langvarigt illegale og folk, der har været i danske lejre og fængsler for kortere perioder at få

Dette smukke symbol på hjælpsomhed kom til D befrielsen. Den lille skulptur blev lavet af tygget rug i koncentrationslejren Neuengamme

Alfred Berthelsen (t. v.) blev 50 pct. invalid under besættelsen og synes ikke, at de invaliderede får en fair behandling. Næstformanden Holger W. Nielsen slap uden fysiske men — men næsten alle modstandsfolk fik psykiske men.

støtte, selvom deres symptomer ikke adskiller sig væsentligt fra KZ-invalidernes.

symbol på hjælpsomhed kom til Danmark kort efter lille skulptur blev lavet af tygget rugbrød af en fange i koncentrationslejren Neuengamme.

Til vores forhandlinger med socialministeriet havde vi udarbejdet en række forslag, som vi mente er rimelige. Det er ikke, hvad vi ønsker, men hvad vi finder rimeligt . .

Vi har forhandlet om:

Udvidede regler for, hvem der kan få støtte.

Nedsættelse af et fem-mandsudvalg, bestående af en læge, en jurist samt personer fra modstandsbevægelsen, som sammen med direktoratet afgør, hvem der skal have erstatning.

Økonomisk støtte til enken og et ensartet beregningsgrundlag.

— Erstatningen fastsættes efter, hvilken årsindtægt vore medlemmer havde, da de blev arresteret. Vi ønsker et ens beregningsgrundlag, som ikke må være under 8000 kroner.

— Ved landsforeningens generalforsamling i mandags sporedes en vis optimisme med de forhandlinger, der er ført med socialministeriet, men der skal handles hurtigt, hvis vi skal have en tidssvarende lov.

Loven uddør med os, og derfor haster det med en revision. Om 20 år er der ikke flere KZ-invalider tilbage, så det er på tide, hvis de skal sikres en anstændig tilværelse.

Søndag 18. juni 1972 | Løssalg hverdage kr. 1,25 Søn- og helligdage kr. 1,50 | Nr. 165 — 90. årgang

Se mere - Side 2

INDE I BLADET

Alfred Bertelsen, formanden for Århus-afdelingen af »Landssammensluiningen af erhvervshæmmede fra frihedskampen«.

KZ-lejrenes ofre lider endnu - Side 8

Mange tog skade på helbredet ved KZ-lejrenes rædsler

Og endnu melder sygdom sig hos gamle modstandskæmpere

30 år er lang tid i et menneskes liv, men selv om meget ændres igennem en sådan årrække, spiller begivenheder i en hård og ubarmhjertig tid dog stadig ind. Det er nu 30 år siden, den organiserede modstand satte ind i Danmark mod den nazistiske besættelse af landet. Mange danske kvinder og mænd satte livet på spil mod undertrykkelsen, og efterhånden som krigen gik mod sin slutning, blev tabslisterne mellem modstandsfolkene større og større. Mange blev dræbt. Andre toges til fange, blev udsat for vold og tortur, sendtes i fængsel eller i tyske koncentrationslejre. Adskillige blev så hårdt medtagne, at de var invalider for livstid. Andre klarede sig igennem med nedsat arbejdskraft både psykisk og fysisk. Der blev ydet hjælp fra det samfund, de havde kæmpet for, men endnu kommer der sager frem, der fortæller om, hvordan helbredet gennem årene er blevet ødelagt. Søvnløshed, træthed, hukommelsesbesvær og andre ting spiller ind, så hjælp er nødvendig.

Stor betydning for mange

I 1960 stiftedes »Landssammenslutningen af erhvervshæmmede fra frihedskampen« Arhus afdeling, der har haft stor betydning for mange tidligere modstandsfolk. Efter krigens afslutning blev der ydet økonomisk hjælp efter invalideprocenter fra 15 og op til fuldstændig invaliditet, — men mange, der havde lidt skade på helbredet, meldte sig ikke, siger Alfred Bertelsen, Trøjborgvej, Arhus, der er formand for Arhus afdelingen, der strækker sig så langt som til Randers, Viborg, Skive, Horsens og Vejle. Man regnede med, at det kun var et tidsspørgsmål, før man igen havde genvundet sin sundhed. Det slog ikke til for mange, der tværtimod har fået dårligere helbred år efter år. Der er endda tilfælde, særligt psykiske, hvor eftervirkningerne først nu er sat ind, og hvor hjælp er blevet påkrævet.

Belastende arbejde

— Mange af vore kammerater havde, siger Alfred Bertelsen, et særligt belastende arbejde. Det var tilfældet med sabotage, efterretningsvæsen, våbenmodtagelse og ved likividering af sikkere. Dertil kom kz-lejrenes rædsler, der ikke mindst har vist sig ved søvnløshed og mareridt, som frembringer en stor træthed. Der er ydet hjælp efter en lov, der fik nr. 475. Den har haft stor betydning, men har den svaghed, at det har været vanskeligt at få anerkendt, at også dupliikering og uddeling af illegale skrifter under krigen betragtedes som psykisk belastende arbejde.

Den 1. oktober 1969 fik vi imidlertid lovtillæg nr. 290, der giver mulighed for at yde hjælp, hvor belastende modstandsarbejde er udført i mindst et år. Efter denne lov kan alle sygdomstilfælde anerkendes, når lægeerklæring om, at helbredstilstanden overvejende sandsynligt skyldes de forhold, man arbejdede under i krigstiden.

De blev hårdt ramt

— Vi har, fortsætter Alfred Bertelsen, i den senere tid haft en lang række sager til behandling, og det skal siges, at vi har et godt samarbejde med læger, sociale institutioner, ministerium og frihedsfonden for at klare sociale problemer for modstandsfolk, der pådrog sig varige skader. Her er det vel nok især folk, der kom i Kz-lejre, der er ramt hårdt. Legemligt kunne helbredet stort set bygges op, selv om mange fik mavesygdomme, der ikke kunne helbredes. Den psykiske skade har medført meget svære forhold for mange, men den 1. oktober 1971 kom under vor nuværende socialminister en betydelig ændring i pensionsforholdene, idet renten reguleredes efter den longlidning, der har været i de forskellige befolkningskategorier.

Kniber endnu for nogle grupper

Det betyder efter det nye pristal et højeste beregningsgrundlag på 3276 kr. om måneden og en laveste rente på 2080 kr., hvor der er 100 pct.s invaliditet. Det svarer til 80 pct. af gennemsnitslønnen i de forskellige fag og har givet adskillige tusinde kroner mere om året. Det er tal, der fortæller noget om, hvor langt man var kommet bagefter. Vi har yderligere et ønske fremme til Folketinget om, at det laveste beregningsgrundlag hæves med et ekstra tilskud. Vi håber at få dette spørgsmål igennem, for selv om vi har mødt stor velvilje, kniber det endnu med at få grupperne med ufaglærte og mindre selverhvervende op på højde med de faglærte.

Kender ikke reglerne

— Dertil kommer, siger Alfred Bertelsen, at der er mennesker, der ikke kender de nye regler, og i mange tilfælde må vi endda opsøge dem, for at de kan få, hvad der tilkommer dem. Det er et arbejde, der tager tid, men det er betydningsfuldt, at det gøres. Man må her huske, at der var en meget omfattende modstandsbevægelse i Arhus. Der blev tidligt sat ind med illegalt arbejde, og hovedmålet var at skabe stemning i befolkningen for at godtage den sabotage mod nazisterne og deres håndlangere, der for alvor blev organiseret i efteråret 1942. Vi fik da kontakt med faldskærmsfolk og materialer til kampen ned fra luften.

Taget af Gestapo

— Selv kom jeg med i Samsing-gruppen, først med illegalt bladarbejde og derefter med sabotage, som jeg havde god anledning til at virke med, da jeg var remisearbejder ved Statsbanerne. Jeg var således med, da en stor kran på havnen blev sprængt og i en del andre aktioner, men den 10. november 1943 blev jeg taget, da jeg kom hjem fra arbejde. Hele lejligheden var fyldt med gestapofolk. Jeg var blevet skygget i længere tid, men egentlige beviser mod mig havde tyskerne dog ikke, selv om de vidste, at jeg havde været med i kampen mod dem. Jeg var den eneste fra gruppen, der var taget, og på universitetets loft blev jeg udsat for grov tortur med slag af knipler og pisk, ligesom jeg blev sparket.

Det var brutalitet, der viste, at de, der forhørte mig, hørte hjemme i sadisternes rækker, men jeg holdt til mishandlingerne, for jeg vidste, at hvis jeg talte, ville ikke alene jeg selv, men mange andre antageligt blive henrettede. Min kone blev også arresteret, men det fik man heller ikke noget ud af. Selv blev jeg i 40 dage lænket med jernkæder på hænder og fødder i en kold celle, hvor der var lukket af for varmen, så det var hårde dage at komme igennem.

Mængning juleaften

— Min videre vej gik, siger Alfred Bertelsen, fra Horsød til Vestre Fængsel i København og herfra i juli 1944 igen til Arhus. Da var så godt som hele gruppen blevet taget, og jeg måtte vedgå sabotagearbejde, hvorefter jeg sendtes til Frøslev. Herfra kom jeg med første fangetransport til Kz-lejren i Neuengamme. Herfra kom jeg kort efter til lejren Porta i Westfahlen. Det var en lejr med så høj dødelighedsprocent, at omkring halvdelen af fangerne omkom, deriblandt mange fra Danmark. Arbejdet var hårdt i minedrift, hvor man ofte gik i vand til livet med lungesygdomme og halsbetændelse som følge. Mange blev dræbt ved arbejdsulykker, andre i lejren, og endda juleaften 1944 blev en russisk fange hængt, fordi han havde »stjålet« noget kartoffelskræl og ikke ville angive nogle kammerater, der havde gjort det samme. Vi fik enkelte gange Røde Kors pakker hjemmefra, og selv om der var »barberet« godt af indholdet, var de en stor hjælp. —

Uden pakkerne ville endnu flere være døde.

Hoppede af transporten

— I april 1945 kom vi tilbage til Neuengamme og herfra gik det den 6. april videre til Frøslev med Røde Kors. Jeg skulle videre til Sverige, men hoppede af på Sjælland og var natten til den 4. maj illegal samlet hjemme i Arhus med min kone og børn, — og så kom freden. Det var som en afslutning på noget, jeg hele tiden havde troet, — nemlig, at Hitler ville tabe krigen, og det håb holdt oppe i de tungeste timer. Siges skal det også, at vi stræbte efter

det brud med tyskerne, der kom den 29. august 1943 og bevirkede, at Danmark blev anerkendt som allieret land.

Modt stor forståelse

Alfred Bertelsen er ikke meget for at tale om, hvad tortur og fangenskab har betydet for ham selv, men han måtte i 1964 gå på halv arbejdstid, han blev sygemeldt i foråret 1970 og gik af med pension i juni 1970. En ting, der har haft stor betydning for ham, er, at han har modt stor forståelse på sin arbejdsplads i DSB's remisse.

Nu har de nye muligheder for tidligere modstandsfolks pensioner givet et ekstra stort arbejde i foreningen for erhvervshæmmede. Der er godt 200 medlemmer i Århus afdelingen, deraf langt de fleste i selve Århus. I det sidste årstid er der kommet 44 nye sager til foruden enkepensioner og mange ændringer af beregningsgrundlag.

Når næsten altid et resultat

— Naturligvis betyder det arbejde, siger Alfred Bertelsen, men det er godt at mærke, at der opnås resultater. Således har Århus kommune stillet lokale til rådighed ved ergoterapi i »Abildgården« hver mandag, og her kan man henvende sig om råd fra kl. 18 til 19.30 Dertil kommer, at mange, særligt udenbys, kontakter mig hjemme. Der skal ordnes ansøgninger, skaffes dokumentation for modstandsarbejde, hvilket naturligvis bliver vanskeligere ved, at mange gik under dæknavne, og de, der kendte dem, er døde, men vi finder dog næsten altid frem til et resultat. Det er tilmed således, at der er ikke så få, der har »hakket sig igennem«, villet klare sig selv og først, da de var kørt helt ned, har kunnet hjælpes, fordi andre gjorde opmærksom på forholdene. Vi er glade for de forbedringer, der har fundet sted. Vi er nok noget bagefter Norge, men vi har håb om, at de ønsker, vi endnu har, må finde forståelse og blive løst i Folketinget.

Truels Albertsen.

Alfred Bertelsen.

— Mange har først kunnet hjælpes, efter at andre gjorde opmærksom på, hvor nødvendigt det var at yde en hjælp.

Fredericia, d. 14. 2. 1945.

Endelig kan jeg tillade mig at skrive til dig, i Morgen rejser jeg nemlig. Jeg har nu været her paa Krigslazarettet i Fredericia i godt to Uger. I maa undskylde jeg bildte jer ind at jeg rejste den Gang, men du forstaar jo nok det var nødvendigt for mig at skifte Opholdssted, naar "visse Personer" begyndte at interessere sig for Lazarettet i Aarhus. Jeg har imidlertid haft to prægtige Uger her, to sammenhængende Værelser blev straks stillet til min Raadighed. Alle Læger, der er her, er alle saa mægtig flinke. Der er en især, der ligesom Krause interesserer sig stærkt for mig. Ejgil var her sidste Lørdag og Søndag, og vi var ude sammen, her kan jeg jo tillade mig at færdes overalt. Naa, men imidlertid rejser jeg altsaa i Morgen sammen med Glauer (?), der rejser med mig helt til Flensborg og ordner mine Papirer der. Ilse rejser ogsaa i Morgen og støder saaledes til os her i Fredericia. Det er ikke helt sikkert jeg rejser til Rügen nu, de er nemlig begyndt at tænke paa Evakuering der, og der er jo ikke meget ved lige at naa derop og saa straks igen forlade det, maaske bliver jeg i Flensburg foreløbig. Jeg vedlægger Tallonerne og mit Købekort, nye Rationeringsmærker ved jeg ikke om du kan faa, men ihvetfald, saasnart der bliver et Strømpemærke frigivet skal der straks købes et Par pæne vrangvænte Strømper, (tynde) saa store som overhovedet muligt baade i Fod og paa Skaft. Med Hensyn til Sko, saa faar du Besked senere, men lad for Guds Skyld ikke andre bruge mit Kort, jeg har haardt Brug for det selv. I Dag har jeg været ude og købe ind, der er jo en Masse man absolut skal have med, og dernede har de jo ikke just mere i Overflod, to store Kofferter stopfulde og en stor Haandtaske, og saa har jeg endda kun købt det allernødvendigste. De første Penge jeg sender hjem, skal Karen have 20 Kr. af, og Mor maa tage 50 Kr til Hjælp til en Frakke. Le nu ikke og sig, ja, ja, lad os nu i det hele taget se nogle Penge først, du vilde vist kigge lidt, hvis du saa den Udrustning jeg rejser med. Nu vil du sige, hvor har du de Penge fra? Ser du, jeg var ikke "stikker" før jeg blev skudt, men hvad der er sket efter den Tid, ja det - ved du forresten at Pauli er blevet isoleret og et Par Stykker mere? Pauli har forresten pjævret ud med alt, hvad han vidste, det var forresten ikke meget, men han var da fejg nok til at sige at Christian havde været med til et illegalt Møde hos C. Nielsen i Klintegaarden sammen med Palm og visse andre. Det kunde have kostet Christian Friheden igen, hvis jeg altsaa (uden at prahe) ikke havde gjordt noget for ham. Han skal holde sig fra alt og alle af den Slags. Jeg kunde ogsaa godt faa Hans?løsladt, hvis jeg vilde, men tror du ikke den allernærmeste Tid selv bringer en Løsning for ham. Jeg er ihvetfald overbevist om, at hans Løsladelse vilde blive set ilde paa, hvis den fandt Sted i Utide, men vis jeg skal gøre noget for ham, saa skriv i næste Brev. Her er en Soldat Fritz Löske eller saadan noget der mener at kende Far fra sidste Krig ombord paa Bayern, han er fra Hamburg. Jeg taler nu næsten flydende Tysk, og naar I skriver til mig maa det gerne være paa tysk, det er lettere og hurtigere befordret da, paa Grund af Censuren, ogsaa har jeg ogsaa lidt Arbejde om at oversætte det. Spørg Christian om han ikke godt vil skrive brevene, da Mors Skrift er komplet ulæselig paa dansk, og sikkert endnu værre paa Tysk. Den Glæde kunde han nok gøre for mig, jeg har gjordt mere for ham, end man maaske tænker over, han var faktisk skrevet paa den korte Liste, sammen med de andre Pauli havde

angivet, men i eidste øjeblik greb jeg ind og reddede ham, ja det er virkelig ikke Pral, men ramme Alvor. Hvis man kender dem, som Pauli havde Kendskab til, kan man jo godt give dem et Praj om at de skal være Forsigtige. Jeg var som sagt ked af, jeg ikke kunde tage Afsked med dig Mor, men gaar jo ogsaa nok foruden. Jeg har 200 Kr. endnu, som det først var Meningen, jeg vilde købe en Frakke til dig, men saa kom jeg jo i Tanker om at jeg jo maatte veksle dem om til tyske Penge, jeg kan jo ikke staa helt uden Penge dernede den første Tid. Men som sagt, der kommer snart Penge fra mig, jeg er jo ikke tabt bag en Vogn, og jeg er nu engang ikke skabt til fattigdom, og jeg skal ogsaa nok vise jer at jeg skal blive rig engang. Kan du ikke huske Mor, jeg har hart det, lige fra en lille Pige af, du sagde jeg altid til dig, naar jeg bliver stor, gifter jeg mig med en rigtig rig Mand. Og at jeg ser godt ud, det faar jeg at vide hver Dag, Arret skæmmer ikke mere, det er nu kun en lille Streg, tværtimod, det gør kun mere interessant, som Dr. Meller sagde, men du kan stole paa jeg skal nok holde mig klar af Mændene, de interesserer mig ikke mere, siden jeg har kendt Carl, han er og bliver den eneste Mand jeg nogensinde har elsket. Alt hvad du hører om ham, selv den mindste Bagatel, godt eller ondt interesserer mig i allernøjeste Grad, saa du maa endelig huske at skrive. Forresten var det fuldkommen unødvendigt (det ved jeg nu) at han gik under Jorden. De havde ikke engang drømt om at hente ham, saa man kan roligt holde op med at lege Skjul. Derimod er jeg desværre nødt til at give Fylle et "Praj", ikke fordi jeg har givet nogen som helst Oplysning om ham, men jeg ved tilfældigvis at andre har, (maaske imod deres Vilje) saa altsaa Fylle! <u>Sov ikke Vestergade om Natten</u>. Tro nu ikke det er en Fælde, det er virkeligt et godt og velment Raad, jeg kan hemli ikke lade være med at synes som baade Fylle og Vira. Endvidere kan jeg forresten jer, at "den røde" aldrig nogensinde har givet "dem" en eneste Oplysning og at hans Frøsler Opnold var fuldtud ægte. Hvis Christian stadig igen Arbejde har, vil jeg foreslaa ham selv at gaa op og tale med Feltv Krüger om den Ting, det kunde maaske give Resultat, og Mændene bliver jur ikke overanstrengt deroppe. Hvis han bruger sine Talegaver ordentlig kan han da sagtens overbevise Krügar om at han er 100 % bedre end det v de Vrag henne fra 74. Saa vare paa med Vanten, Bror, Du faar ingenting fo at holde Mund. Og med Hensyn til dig Mor..... Altsaa jeg skriver hart igen og giver jer min Adresse, og saa skriver Chr. retur. Du mange ca ige Hilsner og Tanker jeres fortabte (og dog ikke) Datter"Lis Hansen . Kun her i Fredericia hedder jeg saadan.

(Opella Bardrum brev til moderen)
Dage